

SUÇ VE CEZA

CEZA HUKUKU DERGİSİ

TEMMUZ
AĞUSTOS
EYLÜL
EKİM
KASIM
ARALIK
2013

SAYI
3-4

TCHD

TÜRK
CEZA HUKUKU
DERNEĞİ
TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR
YAYIMLANIR.

SUÇ VE CEZA
CRIMEN E POENA

CEZA HUKUKU DERGİSİ

ISSN: 1308-0474

Sahibi

Türk Ceza Hukuku Derneği İktisadi İşletmesi adına

Av. Hasan Fehmi Demir

Genel Yayın Yönetmeni

Av. Fikret İlkiz

Sorumlu Müdür

Av. Mehmet İpek

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Duygun Yarsuvat/Prof. Dr. Köksal Bayraktar

Yrd. Doç. Dr. Barış Erman/Yrd. Doç. Dr. Gülşah Kurt

Av. Fikret İlkiz/Av. Hasan Fehmi Demir/Av. Kazım Yiğit Akalın

Av. İlkan Koyuncu/Av. Burak Candan

Copyright Türk Ceza Hukuku Derneği

- Türk Ceza Hukuku Derneği yayınıdır
- Üç ayda bir yayınlanır

İletişim Adresi

Türk Ceza Hukuku Derneği

Harbiye Mah. Maçka Cad.

No: 11 D3 Şişli-İstanbul

Basım Yeri

Net Kırtasiye Tan. ve Matbaa San. Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No. 13723)

Taksim Cad. Yoğurtçu Faik Sok. No: 3 Taksim Beyoğlu/İST.

(0-212) 249 40 60

Basım Tarihi

Ağustos 2017

Sosyal Medya Hukuku Sempozyumu

I. OTURUM - BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

1

1

Melih KIRLIDAĞ
(Marmara Üniversitesi Bilgisayar
Mühendisliği Fakültesi)

9

Uğur ŞEKER
(DBİ-Dijital Büro İstanbul Genel Müdürü)

14

İsmail Hakkı POLAT
(Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi)

17

Soru-Cevap

II. OTURUM - SOSYAL MEDYANIN YÜKSELİŞİ VE BİLGİLENME HAKKI

27

27

Gabriela OLARU
(Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi)

31

Av.M. Gökhan AHI
(İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

35

Av. Tuğrul SEVİM (BTS Hukuk)

III. OTURUM SOSYAL MEDYADA TELİF HAKLARI VE REKLAMCILIK

39

39

İsmail ONARAN
(İstanbul Cumhuriyet Savcısı)

48

Sertel ŞIRACI
(İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

52

Av. Yetkin YOKUŞOĞLU (MÜYAP)

63

Arş. Gör. Selva KAYNAK KOÇ
(Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

IV. OTURUM - SOSYAL MEDYADA NEFRET SÖYLEMİ VE SONUÇLARI

73

73

Yrd. Doç. Hasan SINAR
(İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi
Hukuk Fakültesi) 68

79

Hayko BAĞDAT
(Gazeteci/TV Programcısı)

88

Levent ŞENSEVER
(Sosyal Değişim Derneği)

97

Soru Cevap

V. OTURUM - SOSYAL MEDYANIN
SORUŞTURULMASI **103**

103 Yrd. Doç. Dr. Barış ERMAN
(Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakóltesi)

108 Av. Başak PURUT
(Purut Avukatlık B¼rosu)

112 Burak ÇEKİÇ
(İEM Siber Suçlarla Mücadele Şubesi)

121 Soru Cevap

VI. OTURUM - SOSYAL MEDYADA
KİŞİSEL VE TİCARİ BİLGİ
G¼VENLİĐİ: SOSYAL
M¼HENDİSLİĐİN Y¼KSELİŐİ Mİ? **135**

135 Dr. G¼çlü AKY¼REK
(Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakóltesi)

139 Halil ÖZT¼RKÇİ
(Bilgi G¼venliĐi ADEO)

148 Arş. G¼r. Su SONKAN
(Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakóltesi)

154 Soru Cevap

161 Av. Taner SEVİM
(İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

167 Av. Mehmet Ali K¼KSAL
(K¼ksal Partners Hukuk B¼rosu)

172 Soru Cevap

ÖNSÖZ

SOSYAL MEDYA HUKUKU SEMPOZYUMU

İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Türk Ceza Hukuku Derneği, İstanbul Barosu ve İktisadi Kalkınma Vakfı'nın işbirliği ile 3-4 Mayıs 2013 tarihlerinde İstanbul Sanayi Odası Konferans Salonu'nda **Sosyal Medya Hukuku Sempozyumu** gerçekleştirildi.

Sempozyum'da sosyal medya hukuku ve sorunları aşağıdaki başlıklar halinde belirlenen oturumlarda tartışıldı.

I. Oturum - Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Sosyal Medyanın Rolü

II. Oturum - Sosyal Medyanın Yükselişi ve Bilgilenme Hakkı

III. Oturum Sosyal Medyada Telif Hakları ve Reklamcılık

IV. Oturum - Sosyal Medyada Nefret Söylemi ve Sonuçları

V. Oturum - Sosyal Medyanın Soruşturulması

VI. Oturum - Sosyal Medyada Kişisel ve Ticari Bilgi Güvenliği: Sosyal Mühendisliğin Yükselişi mi?

Suç ve Ceza Dergisi olarak bu sayımızı **Sosyal Medya Hukuku Sempozyumu**'na ayırdık

Sosyal medyanın bilgi toplumuna geçiş sürecindeki rolü, özel hayatın gizliliği, ceza hukuku ve 5651 sayılı Kanun ve diğer yasal mevzuat dâhil sosyal medya mecralarında telif hakları ve reklamcılık konularından, sosyal medyanın en sorunlu taraflarından biri olan nefret söylemleri ve benzeri suçların kovuşturulmasına ve bilgi güvenliğinin sağlanmasına kadar çok çeşitli sorunların konunun uzmanlarınca tartışıldığı Sosyal Medya Hukuku Sempozyumu'nun bant çözümlerini yayınlıyoruz.

Suç ve Ceza Dergisi

I. OTURUM

BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

Melih KIRLIDAĞ*

Benim ismim Melih Kırılıdağ. Sayın başkanın söylediği gibi Marmara Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde öğretim üyesiyim, aynı zamanda Alternatif Bilişim Derneği üyesiyim. Burada bilgi ve iletişim teknolojileri, bilgi toplumu ve sosyal medya hakkında konuşacağım. Genel olarak böyle bir toplantıya bir başlangıç anlamında sayılabilir bu. İşte asıl olarak sosyal medya hukuku olmasına rağmen toplantının adı, bu sosyal medya denen olgu nasıl bir toplumsal düzende şekillendi, bu toplumsal düzen nasıl şekillendi bunlardan kısaca bahsetmeye çalışacağım. Genel olarak bilgi ve iletişim teknolojilerine baktığımızda iki belki üç özelliği var bu teknolojilerin. Asıl olarak yaptıkları şey bilgiyi çok etkin ve hızlı bir şekilde üretme, saklama, yayma ve kendisinden yeni bir bilgi üretilmesini sağlayacak şekilde işleme fonksiyonlarını yerine getiriyor. Fakat bu teknolojinin bir özelliği var, şimdiye kadarki teknolojilerden, insanlığın gördüğü teknolojilerden çok farklı bir gelişme sürecine sahip. Şimdiye kadarki teknolojiler genel olarak yavaş gelişme sürecine sahip olan teknolojiler. Şimdi çok hızlı olağanüstü hızlı, görülmemiş bir şekilde hızlı bir şekilde geliyor bu teknolojiler ve aynı hızla fiyatları düşüyor. Dolayısıyla insanların hayatına çok hızlı bir şekilde girme potansiyeli var ve yine ekonomik güce bağlı olarak insanların hayatına çok hızlı bir şekilde giriyor, az önce Serdar Beyin anlattığı gibi. Bu teknolojilerin insanların hayatına girmesi çok önemli bir özelliğe neden oluyor. Yani yapılan şeyler asıl olarak üst düzeyde soyutlarsak zamanın ve mekanın sıkıştırılması. Bu ne demek? İşte diyelim ben daha önce Ankara'daki arkadaşıma mektup gönderiyordum, mektup beş günde gidiyordu. Şimdi elektronik posta gönderiyorum, elektronik posta bir saniyede gidiyor. Bu Ankara için de geçerli Avustralya için de geçerli. Dolayısıyla zamanı olağanüstü büyük bir ölçüde sıkıştır-

* Marmara Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Fakültesi

mış oluyoruz. Mekanın sıkıştırılması yine aynı şekilde Skype ile Avustralya'daki arkadaşım ile konuşuyorum yüzünü görüyorum, mimiklerini, jestlerini görüyorum, sesini duyuyorum ama mekan dünyanın öbür ucu dolayısıyla mekan da olağanüstü bir şekilde sıkıştırılmış oluyor. Asıl olarak üst düzeyde soyutlarsak bu teknolojilerin yaptığı şeylerin en önemli yönlerinden bir tanesi bunları sağlama. Bilgi dedik, bilgi ile ilgili bilgi teknolojileri, bilgiyi işliyorlar, burada bilginin yönü önemli, niteliği önemli. Bilgiyi genel olarak biz ikiye ayırabiliriz. Örtük ya da zımni dediğimiz İngilizcede "tacit knowledge" dediğimiz bilgi. Bu ne demek? Daha önce geleneksel usullerle tarım yapan bir çiftçi akşamüstü havanın durumuna bakarak yarın yağmur yağacak mı yağmayacak mı belli bir ihtimalle tahmin edebiliyor çünkü küçüklükten beri o şekilde yetişmiş. Nesillerden beri o bölgede havanın hareketleri rüzgarın durumu havanın sıcaklığı ertesi gün orada yağmur yağıp yağmayacağı ile ilgili bilgi vermiş. Diyelim yüzde yetmiş ihtimalle bunu biliyor. Bu örtük bir bilgi. Bu bilgi bilgisayar için çok fazla anlamlı bir bilgi değil, bilgisayarın işlemesine daha fazla yaranan ya da bilgisayara daha uygun bir bilgi toplanmış bilgi. Bu ne demek? İşte ben Migrosa gidiyorum bir şişe su alıyorum ondan sonra yine aynı alışverişte çikolata alıyorum kendime işte başka bir şey daha alıyorum ve bunlar Migrosun bilgisayarlarında alt alta geçiyor. Ondan sonra Migros bu bilgilerden bir şekilde beni profilleyebiliyor, böyle bir imkanı var. Profiller mi bilmem ama öyle bir imkanı var. İşte bu insan çikolata sever, şu gazeteleri okur, çok su içer, şöyle özellikleri vardır diye profileliyor. Bu benim migrostan yaptığım alışverişler, Migros'un bilgisayarlarında olması kodlanmış bilgi olarak tanımlanabilir. Bu bilgisayar ortamına çok daha uygun bir bilgi. Çünkü belli kodları içeriyor, soyut da olsa belli kodlar var. Örtük(zımni) bilgi genel olarak daha somut verilerle ilgili. Bilgisayarın yaptığı şey de insanın somut bir uzantısı aslında. Çok fazla farklı bir şey değil. Şimdi bilgi işlem teknolojilerinin yaptığı marifetler genel olarak böyle söylenebilir. Sosyal medyaya gelirken bilgi toplumu diye bir olaydan bahsediyoruz. Bu bilgi toplumu nedir? İşte çok kısa bir tanımla belirtecek olursak; bilginin emek, sermaye ve doğal kaynaklar gibi bir üretim faktörü olduğu toplumsal düzen denilebilir. Tabi bu sosyal yönü de var ama asıl olarak bilgi toplumu deyince sosyal yönünden değil ekonomik yönünden bahsediyoruz. Yani bilgi toplumu denen kavram asıl olarak ekonomik bir kavram. Bunun sosyal izdüşümleri var. Bilgi toplumunun göstergeleri olarak da ikiye ayırabiliriz genel olarak. "Teknolojinin penetrasyonu" birincisi. Bu toplum içinde 100 kişiye düşen cep telefonu

sayısı, yüz kişiye düşen internet kullanıcısı sayısı, 100 kişiye düşen güvenli sunucu sayısı gibi bir takım özellikler bir toplumun bilgi toplumu olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği hakkında bir fikir veriyor. Bunun gibi bu kadar önemli bir başka gösterge de sektör istihdamları. Biliyorsunuz 3 ana sektör var ekonomide. Bir tanesi tarım bir tanesi servisler bir tanesi endüstri, meta üretimi. Servisleri de aslında meta üretimi olarak tanımlayabiliriz. Tarım da aynı şekilde bu insanların istihdam yüzdesine göre toplumda işgal ettiği alanlar. En soldaki durum(slayttan grafik gösteriliyor) işte diyelim ki çok geri bir ülkenin, Afrika'nın sahranın güneyindeki ülkelerinden bir tanesinin durumunu yansıtıyor. Endüstride çalışan nüfus sayısı çok az belki yüzde beş civarında, servis sektöründe çalışan nüfus sayısı yine çok az yüzde beş civarında ve yaklaşık yüzde doksan tarım sektöründe çalışıyor. Şimdi diyelim işte Hollanda'nın durumunu göz önüne alırsak en sağa bakmamız gerekiyor (grafik gösteriliyor). Orada endüstrideki istihdam oranı yaklaşık yüzde yirmi-yirmi beş. Servisler yüzde yetmiş-seksen civarında ve tarım yüzde beşin altında. Bu en sağdaki profil bize bilgi toplumu veriyor. Türkiye'nin durumu nedir diye bakacak olursak, Türkiye'nin durumu yaklaşık şu noktada; tarımda çalışan nüfus oranı bugün itibariyle yaklaşık yüzde yirmi beş, endüstride çalışan nüfus oranı yine yaklaşık yirmi beş, servis sektöründe çalışan da yüzde elli civarında. Bilgi toplumu denilen olguya daha epey uzak Türkiye'nin durumu. Burada genel olarak endüstrinin durumu ilginç, endüstri ilk başta çok düşük bir noktadan başlıyor bütün toplumlarda, sonra ileri sanayi ülkelerinde diyelim git gide artıyor, sanayi ülkesi oluyor, daha sonra endüstride çalışma oranı istihdam git gide düşüyor. Bütün toplumlar genel olarak böyle bir yol izlemiş ve bunun istisnası yok gibi bir şey. Türkiye'nin durumu, "teknoloji penetrasyonu" yönünden ve sektör istihdamları yönünden, her ikisi yönünden de, bilgi toplumu olmaktan epey uzak. Bu noktada bilgi toplumuna biraz daha yakından bakmak için bilgi toplumu teorilerine bakmak yararlı olabilir. Bunun için birçok teorisyen var. Bilgi toplumu nedir, özellikleri nedir bunları incelemiş insanlar. Bunlardan 3 tanesine bakacağım. Çok fazla atıf yapılanlardan birincisi Fritz Machlup. Onun sloganı bilgi toplumu için; "bilgi üretimi ve bilgi endüstrisi". Bu 3 kişi 3 tane kaynak kitapla anılıyor asıl olarak. Fritz Machlup'un kaynağı "The Production and Distribution of Knowledge in the US". 1962 basımı bir kitap. Türkçeye çevrilip çevrilmediğini bilmiyorum. Türkçe görmedim. Asıl olarak bu kitapta Fritz Machlup Amerikan ekonomisini inceliyor. Kendisi ekonomist ve yaklaşımı genel olarak eko-

nometrik bir yaklaşım. Yani Amerikan ekonomisi içindeki bilginin ekonomik bir faktör olarak değerlendirilmesini inceliyor. Yani bilgi ekonomik faaliyetin içinde ne kadar yer tutuyor. İşte çeşitli istatistiksel hesaplardan sonra 1958 yılında bunun oranının Amerikan ekonomisi için yüzde yirmi dokuz olduğunu hesaplıyor. Tabii şimdi yine aynı hesaplar söz konusu olduğunda bu oranların çok daha yüksek olduğu düşünülebilir. Yine Machlup'un katkısı, bilginin üretim faaliyeti içinde dışsal bir olgu olmaktan çıkıp içsel bir olgu olması ve o süreci incelemesi ve asıl olarak bilginin toplum içerisinde yoğun olarak üretildiği kullanıldığı anlardan bahsediyor Machlup. Bu alanları beşe ayırıyor; eğitim, araştırma-geliştirme, medya içi iletişim, bilgi makineleri diyor. İşte bilgisayar diye bahsedilebilir o zaman 1962'de bilgi makineleri ve bilgi servisleri. Genel olarak Machlup'un katkısının bilgi toplumu tartışmalarının başlangıcı olduğu kabul edilir. Bir başka teorisyen Daniel Bell. Onun sloganı da "endüstri ötesi toplum". Kitabı yani bu düşüncesini ifade ettiği kitap "The Coming of Post Industrial Society". Machlup'tan dokuz sene sonra 1973'te ve soğuk savaş ortamında. Kendisi sol gelenekten Amerikan solu, liberal gelenekten gelmesine rağmen asıl olarak soğuk savaş ortamının izdüşümü olarak Sovyetler Birliği ile karşılaştırıyor Amerikan ekonomisini ve Amerikan ekonomisinin, toplumunun daha üstün olduğu sonucuna varıyor. İşte bunun bir takım tezahürleri var. Tüketim toplumunu yüceltiyor. İdeolojilerin sonundan bahsediyor. İşte tarihin sonu, Fukuyama'nın tarihin sonu düşüncesine kaynaklık eden düşünce belki de. Artık ideolojiler yok tüketim var, tüketim arkadaşlar daha fazla tüketim diyor ve sınıflar ölüyor diyor. Yani 1970 senesinde sınıflar ölüyor argümanı ne derece doğru bilmiyorum. Yine az önceki şekilde tarım, endüstri ve servis sektörlerinin karşılaştırmasını yapıyor. Bu karşılaştırma sonucunda gerçekten gerçeğe şimdi düşünülen ve gerçek olduğu kabul edilen duruma çok yakın sonuçlara varıyor. Değişen toplumsal yapılardan bahsediyor. Yeni teknik elitlerin yükselişinden bahsediyor, işte bu teknik elitler artık günümüzde önemli ama ileride daha önemli hale gelecek diyor. Machlup'da ruşeym halinde olan bilgi makineleri denilen kavram artık 1973'te bilgisayar haline geliyor. Bilgisayar gitgide yaygınlaşmaya başlıyor Amerikan toplumunda. Ve Daniel Bell'de bu bilgisayar teknolojisinin çok önemli olduğunu ve geleceğin teknolojisi olduğunu gösteriyor. Üç ayırıyor toplumlari;

- Endüstri öncesi toplum
- Endüstri toplumu
- Endüstri ötesi toplum, diye.

Asıl olarak dediğim gibi Sovyetler Birliği ile karşılaştırma yapıyor. 1973'ün Japonya'sını ve Sovyetler Birliğini endüstri toplumu, ABD'yi endüstri ötesi toplum olarak tanımlıyor. Burada birtakım farklardan bahsediyor bu toplumlarda. Üretim tarzı; endüstri öncesi toplumlarda doğal kaynaklar, endüstri toplumunda fabrikasyon üretim, endüstri ötesi toplumda işlemler, süreçler, bilgi diyor. Ekonomik sektör olarak birincil sektörden bahsediyor; Tarım, madencilik, orman endüstrisi, balıkçılık. Endüstri toplumunda meta üretimi, endüstri ötesi toplumda meta üretimi ikincil olarak kabul ediliyor. İşte üçüncül, dördüncül, beşincil sektörlerden bahsediyor. Dönüşüm kaynağı olarak birincide doğal kaynaklar, ikincide petrol-nükleer, üçüncüde bilgi asıl dönüştürücü kaynak diyor. Stratejik kaynak olarak; birincide hammaddeler, ikincide finans sermayesi, üçüncüde insan sermayesinden bahsediyor. Çalışma tarzı olarak; fiziksel emek birincide, ikincide iş bölümü ve endüstri ötesi toplumda ağdan bahsediyor. Bu ağ kavramı bir sonraki teorisinin aslında habercisi gibi. Ana eksen; birincide gelenekçilik, ikincide verimlilik, üçüncüde teorik bilginin kodlanması.

Üçüncü; yine kendisinden çok fazla atfı yapılan teorisi yani Manuel Castells ve onun da ana argümanı, sloganı ağ toplumu ve ağ ekonomisi. Yani Manuel Castells de çok önemli. Onun kitabı da "The Rise Of The Network Society" 1996 basımı, daha sonra yeni baskıları oldu ve Türkçeye çevrildi. Asıl olarak her şeyi bir kavram içinde değerlendiriyor. Türkçeye nasıl çevrilir bilmiyorum. O yüzden İngilizcesini yazdım "informationalism" diye bir kavramdan bahsediyor. Bunun özellikleri olarak da 20. yy sonuna doğru kapitalist üretim tarzının şekil değiştirmesinden bahsediyor. Yine bilginin tüm üretim faaliyetleri içinde en önemli unsur haline gelmesinden, toplumsal örgütlenmenin üç önemli unsurunda yoğun bilgi işlem teknolojileri kullanımından bahsediyor. Bu toplu örgütlenmenin üç önemli unsuru nedir; üretim, meta üretimi (burada hizmet ve tarım dahil) bu metaların üretilmesi, artı değer oluşturulması ve bu artı değer bir kısmının yatırım olarak değerlendirilmesi. Toplumsal örgütlenmenin en önemli faktörlerinden bir tanesi bu. İkinci olarak da (deneyim diye çevrilebilir belki Türkçeye) praxis diye; kişilerin biyolojik ve kültürel kimlikleri temelinde sosyal ve doğal ortamlarındaki eylemleri ve ilişkileri, yani toplumsal ilişkiler. Yani her türlü ekonomik olan ve olmayan toplumsal ilişkiler. Üçüncü olarak da, bu örgütlenmenin güç ve tahakküm yani toplumun içindeki asıl olarak sınıflar arasındaki güç ve tahakkümden bahsediyor. Üretim ve deneyim süreçlerinde, potansiyel veya gerçek güç kullanımı ile

bazılarının diğer bazılarına istediklerini yaptırmaması veya istemediklerini yaptırmaması. Güç ve tahakkümü de bu şekilde tanımlıyor. Yine Castells'e devam edersek, yakınsamadan bahsediyor. Yakınsama; teknolojinin ve yine çok hızlı gelişmesi ile birlikte aletlerin yani bilgi işlem teknolojisi ile çalışan aletlerin ilk olarak ortaya çıktıkları işlevlerini kaybetmeleri ve işlevler arasında artık muğlaklık olması. Yani diyelim ki telefon, bundan 20 sene önce telefondur. Fotoğraf makinesi de fotoğraf makinesi idi. Bir aletin hem fotoğraf makinesi hem de telefon olması pek düşünülebilecek bir şey değildi ama şimdi nerdeyse herkesin cebinde cep telefonu var, bu cep telefonu aynı zamanda fotoğraf da çekiyor. Yani aletlerin fonksiyonları gitgide çeşitleniyor ve bunlar bir yerde odaklanıyor. İşte cep telefonu ile ben fotoğraf çekiyorum, telefon niyetine kullanıyorum, sonra hesap makinesi niyetine kullanıyorum, oyun oynuyorum, birçok fonksiyon yapıyorum. Teknolojinin bu yöne gittiğini söylüyor. Bilgi işlem teknolojisinin diğer teknolojilerden farklarından bahsediyor Castells, diğer teknolojiler bilgi tarafından yaratılır bilgi işlem teknolojilerinde bu ilişki çift yönlüdür diyor. Yani bilgi işlem teknolojisini bilgi yaratır hem de ilk başta söylediğimiz gibi bilgisayarlar bilgiyi yaratır, üretir, saklar. Bilgi tüm insan eylemlerinin ayrılmaz bir parçası olduğundan onun teknolojisi de tüm insanlığın eylemlerine katkı yapma potansiyeli taşır diyor. Bilginin yapısı gereği doğal bir ağ oluşturma özelliği vardır. Ağ içindeki düğümler ne kadar fazla olursa bilginin yarattığı değer o ölçüde artar. İşte onun matematiksel formülü de $V(\text{Değer}) = \text{Düğüm} \times (\text{Düğüm}-1)$ şeklinde ifade edilebilir. Buna ağ dışsallığı deniyor. Şöyle bir örnek verilebilir; diyelim ki benim elimde bir faks makinesi var ama faks makinesi başka hiç kimsede yoksa bunun değeri sıfırdır. Hiçbir anlamı yok benim için. Benden başka; benim etrafımda veya ülkede 10 tane faks makinesi varsa değer biraz artar, yüz tane, bin tane, bir milyon tane varsa değer eksponansiyel olarak artar. Ağ dışsallığı telefon, faks gibi ağ cihazlarında önemli bir kavram. Bilgi iletişim teknolojileri vasıtası ile oluşturulan ağlar olağanüstü düzeyde esneklik özelliğine sahiptir. Ağlar tekrar oluşur, bir anda yok olur, bir anda tekrar oluşur. Bu sosyal medya için özellikle anlamlı. Yenilikçi yaratıcı çevreden bahsediyor Castells. İşte buna en iyi herkesin bildiği örnek Silikon Vadisi. Bundan başka bir takım Çin'de, Almanya'da bölgelerden bahsediyor. Bilgi toplumunun en önemli özelliklerinden bir tanesi de toplumsal gelir eşitsizliğinin artması diyor. Gerçekten şu son 20-30 senede gitgide hızlanarak artan ölçüde ülkelerde gelir eşitsizliği artmıştır diyor. İşte bunun nereye vardığını bu occupy hareketlerinden anlıyoruz. Castells'in

bir diğer önermesi; artık zamanımıza daha yakın hale geliyor, 1996'daki kitapta sanal toplulukların doğması ki bu sanal topluluklar sosyal medyanın terminolojik öncüsü olarak kabul edilebilir. Bu, 1990'larda Malt Maltesers, ABD'de, California'da "well" topluluğu. Bu toplulukların doğması ve buradan, bu bilgi toplumu teorisyenleriyle belki sosyal medyanın oluşturulmasına geçişin habercisi olarak bu sanal toplulukları değerlendirebiliriz. Peki sosyal medya teorilerine bakacak olursak, bunlar ne olabilir? Eski sosyologların dünyayı tanımlama tarzları ile ilgili olarak "durcheim" yaklaşımı ile bakacak olursak; internet ve sosyal medya her zaman sosyal yönü ağır basan olgulardır. Çünkü doğal olarak toplumsal anlam ve duyarlılıkları yansıtır. Bu genel olarak durcheim yaklaşımının bir izdüşümü. Sosyal medyaya bu şekilde bakabiliriz. Max Weber yaklaşımından bakacak olursak, internet ve sosyal medya her zaman sosyal yönü ağır basan olgular değildir. Çünkü sosyal yönün ağır basması için, bu sistemleri kullananlar arasında anlamlı bir ilişki olması gerekir. İşte ben bir şekilde facebook hesabı açtım ve bin tane arkadaşım var. Ama bu insanların 990 tanesini yolda görsem tanımam ama bir şekilde "arkadaş olalım mı olalım" şeklinde arkadaş olmuşuz. Böyle çok yüzeysel ilişkiler. Marx ve Tönnies yaklaşımında sosyal medyaya bakarsak, internet ve sosyal medya işlevsel, sanal ve gerçek toplulukların yaratılmasına yol açan araçlardır, çünkü belli bir amaç için işbirliğini, bir arada olma iradesini ve belli ölçüde karşılıklı bağımlılık duygusunu hayata geçirirler. Sosyal medyaya bu şekilde de bakabiliriz. Sosyal medyanın gözetim yönünden gerçekten önemli bir niteliği var. Serdar Bey az önce ayrıntılı anlattı, yine bunu biraz soyutlarsak; nasıl olabilir bu, politik, ekonomik şekilde olabilir gözetim. İstisnaları olabilir. Ama belki ilk önce teknolojisinden bahsetmek gerekiyor. Çok yaygın olarak kullanılan bir teknoloji Deep Packet Inspection yada Derin Paket İncelemesi gibi (Türkçe'de aynı ilk harfleri içeren DPI) veya Derin Paket Analizi şeklinde tanımlayabileceğimiz bir teknoloji. Bunun teknik ayrıntılarına girmek şimdi zor fakat bu teknoloji sayesinde sizin attığınız e-mailleri, girdiğiniz siteleri takip etme imkanı var. Sosyal medya veya sosyal medya haricindeki diğer internet ortamında gözetimden bahsedecek olursak; burada asıl olarak bir hiyerarşi var, hem politik hem ekonomik olarak. Görelilik olarak güçlü olan diğerlerini gözetiyor. Tek bir süper devlet var belki buna belli ölçülerde Çin'i, Rusya'yı da ekleyebiliriz. Ama asıl olan ABD. ABD'nin bir ağ olması durumu nedeni ile diyoruz siz Çin'den Japonya'ya bir e-mail atıyorsunuz bunun ABD toprakları üzerinden geçme ihtimali bayağı büyük bir ihtimal. Buradan bu bilgiyi

elde edebiliyor. Eğer elde edemezse bir denizaltı imal etmiş, denizaltıyı denizaltı kablosuna yaklaştırıyor bir şekilde çengel atıyor, oradan bir ülkenin bütün internet bağlantısını kontrol etme imkanına sahip. Dolayısı ile hem kendi vatandaşlarını izliyor, başka ülke vatandaşlarını, başka devletleri izliyor. Başka devletler ne yapıyor? Onlar da kendi vatandaşlarını izliyor. İngiltere, AB ülkeleri arasında bayağı kötü bir üne sahip bir ülke. Çok etkin bir DPI ağı kurma çabaları var, bunu yapmaya çalışıyor. Başka bir çok ülke var. Libya'da Kaddafi böyle bir sistem kurmuştu, Kaddafi devrince Kaddafi bizi izliyor diye yanıp-yakılan muhalifler bu sistemi aldılar şimdi kendileri bunu kendi muhaliflerine karşı kullanıyorlar. Burada bu hiyerarşi ortamında vatandaş her zaman izlenen durumda. Yani çıplak (yalın) vatandaştan bahsediyoruz sonuç olarak. Türkiye'de ne var DPI konusunda? Türkiye'de bildiğimiz bu FORM şirketi var meşhur, BTK bunun faaliyetlerini durdurdu üç aylığına fakat tekrar başladı FORM şirketi ttnet ortaklığı ile beraber. Bunun için "information. org" diye bir web sitesi var burada epey bilgi var. Buraya bakabilirsiniz. Burada politik hiyerarşiden bahsettik, ekonomik olarak yine görelî olarak güçlünün diğerlerini gözetmesi söz konusu. Bu da asıl olarak Çevrimci Davranışsal Reklamcılık vasıtası ile oluyor. Burada da şirketler vatandaşları izliyor. Siz diyelim ki Hürriyet Gazetesi okuyorsunuz, Hürriyet gazetesi okurken bir takım şirketler sizin alışkanlıklarınızı kaydediyorlar. Bu DPI teknolojisi vasıtası ile olabiliyor veya DPI teknolojisi kullanmadan olabiliyor. Peki burada istisna var mı? İstisnalar gerçekten var, kaideyi bozmamakla beraber. Bu da ters yönden gözetim, yani güçsüzün güçlüyü gözetim, alttan gözetleme. WikiLeaks'i biliyorsunuz, Anonymous'u biliyorsunuz, RedHack'i biliyorsunuz. RedHack bir şekilde YÖK'ün bilgisayarlarına girmiş, birtakım belgeler açıklamış, o belgelerde Fırat Üniversitesi Rektörünün galiba kendine 400 bin liralık araba aldığını falan görebiliyorsunuz, bu tabii yasal ama etikliği belli ölçülerde tartışılır. Yeni medya diye bahsedecek olursak burada gerçekten çok ilginç bir durum var. Geleneksel değer üretimi nedir? İnsan eyleminin meta üretiminde kullanılması söz konusudur. Bunun bedelini ödersiniz. Diyelim ben bir işletme kurdum, bir fabrika kurdum 50 tane de işçi çalıştırıyorum bunu bedelini ödüyorum, bu herkesin bildiği bir durum. Yeni medya düzeninde değer üretimi çok farklı; insan eyleminin aynı şekilde meta üretiminde kullanılması var. Bedelli, diyelim ben Facebook şirketini kurdum, bedelli olarak da bin, iki bin, üç bin tane yazılımcı çalıştırıyorum, bunlara maaşlarını ödüyorum. Ama bundan başka asıl olarak değer bundan üretilmiyor. Değerin üretildiği çok farklı bir alan

var. O da insan eyleminin bir meta haline gelmesi söz konusu. Bedelsiz olarak ben Facebook kullanıcısıyım. Kimse bana bir bedel ödemiyor, ben kendi değerimi yarattığıma inanıyorum. Gönüllü olarak kendim içerik sağlıyorum. Ama bu gönüllü içerikten asıl olarak Facebook kar ediyor. Bazı durumlarda bu gönüllü olmasına rağmen habersiz olabiliyor ya da hepten habersiz olabiliyor. İşte Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık böyle bir şey. Siz reklamcılık anlamında Hürriyet gazetesini okuyorsunuz ya da başka bir şeyi okuyorsunuz oradan sizi profilliyor reklam şirketleri ve sizin profilinize uygun reklam gösteriyor size. Siz sürekli arabalara bakıyorsanız, demek bu adam araba alacak diye araba reklamları gösteriyor. Burada belki bir yarardan söz edilebilir. Yani ben çocuk bezi reklamı istemiyorum, araba ile ilgileniyorum bana araba reklamı göster gibi bir yarar olabilir. Fakat burada asıl olan sakınca sizin profillenmeniz. Bu şirketler ortamında çok masum kalmayabiliyor. Tabi burada işlerlik, alıcı ve pazarlayıcı reklam şirketleri oluyor. Yine burada medyanın, değer üretildiğinde istisnalar olabiliyor. Burada Wikipedia var. Wikipedia’da insanlar gönüllü olarak içerik üretiyorlar. Ya da belki tam örnek olmayabilir ama açık kaynak kodlu yazılım geliştirme de buna bir örnek olarak verilebilir. Burada da insanlar genel olarak istisnalar olmakla birlikte, bedelsiz olarak herhangi bir yarar gözetmeksizin kendileri bir değer üretiyorlar ve başkalarına sunuyorlar. Teşekkür ederim.

Uğur ŞEKER (DBİ-Dijital Büro İstanbul Genel Müdürü)

Ben internetin reklam ve pazarlama tarafındayım. Şimdi ben sosyal medyanın çok içindeyim ama hukukun da bir o kadar dışındayım tabi bu benim hukuksuzluktan yana olduğum anlamına gelmemeli fakat hukuk açısından bakamıyorum pek olaya. Şimdi ilk başta çok sevgili dostum Serdar ile bir şey yapmamız gerekiyor aslında bir anlaşmamız (deal etmemiz) gerekiyor. Annesi televizyon seyredirken reklamları gördüğünde dedi ki “Allah bunların cezasını versin”. Aslında bu hikaye buradan başlıyor. Eğer ki o reklamlar olmazsa çok sevgili annemize biz bu dizileri seyretelemeyiz. Bunu söylerken tabi Serdar’ın annesi gibi benim annem de diziye karşı. Bu işlere başlamadan önce televizyondaki reklamların uzunluklarına her şeylerine ben de karşıydım ama bunu hepsi birbirine bağlı bir ekosistem olarak görmek lazım. Benim şöyle bir saptamam var, şimdi Türkiye’de Sosyal Medya Hukuku Sempozyumu denilince bunların içerisinde hem kontrol edilemez bir taraf var hem de bunların kurallarını ko-

yacak buradaki suçlara cezalar biçecek bir taraf var. Şimdi inanılmaz bir Star Wars aslında bu. Yani birileri çok ciddi farklı özgürlüklerden farklı şeylerden yana diğer tarafta da bir kural koyucu ya da bu kuralları uygulayıcı bir yapı var. Ben aslen kent plancısıyım. Fakülteyi de birinci bitirdim söylemesi ayıp. Ama hiçbir kamu kurum ve kuruluşunda da iş bulaamadım, çünkü bugün baktığım zaman belediyelerin en ciddi gelir kaynakları fen işleri ve imar işleridir. Tabi oraya da siz böyle adamları çok fazla sokmazsınız. Türkiye'deki en büyük problem batı toplumlarından farklı olarak kentleşmenin planlamadan önce gitmesiydi. Yani Türkiye'de hep Osmanlıdan bu yana önce kentler kurulur ardından planlar yapılırdı. Hatta büyük yangınlardan sonra aslında İstanbul'un 3-4 sefer imar şansı oluşmuş ama yanan evler yerine aynıları yapılarak yola devam edilmişti. Sonra baktığınız zaman Cumhuriyet Dönemi, çok partili sisteme geçiş ve ardından aslında kentlerin nasıl talan edildiğini gördük ve aslında kural koymanız bu noktada çok fazla işe yaramadı. Bugün insanları yerleştirip elektriklerini, sularını bağlıyorsunuz ondan sonra plan yapıyorsunuz. Şimdi buradan lafı nereye getireceğim, çok ciddi bir gelişme ve değişme içerisindeyiz. Tüketici değişiyor, sizler değişiyorsunuz. Yani bakın bu salonda hiç Facebook, Twitter kullanmayan kimse var mı yani sosyal medyanın içinde olmayan kimse var mı? Hocam var, eh 2 kişi var. Şimdi önümüzdeki sene mutlaka ve mutlaka hocamız da bu işin içerisine girecek, siz de gireceksiniz. En azından karşı olsanız bile acaba neler konuşuluyor diye şey yapacaksınız, merak edeceksiniz. Ya da birileri sizin adınıza bu dünyada sizlerle ilgili hesaplar, fotoğraflar bir şeyler paylaşıyor olacak. Aslında sizler internette bıraktığınız izlerle artık bu dünyanın içindesiniz. Benim saptamam şu; Türkiye'de de özellikle hukuk ve kamu kural koyucu bu gelişmenin çok gerisinde kaldı. Şöyle bir haksızlık da yapmamak lazım. Buraları zaten çok kolay hareket kabiliyeti olan yerler değil. Yani hadi bakalım Facebook'ta bir şey oldu biz de buna göre bir ceza maddesi koyalım. Hadi burada bir gelişme oldu buna göre burada bir şeyler yapalım. Evet ben buradaki hareket alanlarının çok esnek olmadığını tahmin edebiliyorum ama burada da çok hızlı bir gelişme var, çok hızlı bir değişim var. Tüketici değişiyor, hayat değişiyor. Ve gün geçtikçe sosyal medya dediğimiz şey hayatımızın içine biraz daha fazla entegre olmaya başlıyor. İlk başta bu MIRC'lerle başlayan sonra ICQ olarak hayatımızın içinde devam eden ardından işte YONJA, SİBER ALEM, 80630 gibi biraz daha özel (private) işte match making sitelerine doğru giden bir sosyal medya dünyası. Daha sonra hayatımız içerisine msn messenger olarak girdi. Ne

zaman ki bir akli evvel çıkıp da hadi bakalım siz bütün arkadaşlarınızla gerçek kimliğinizle gerçek fotoğraflarınızla gerçek akrabalarınızla burada olun diyip Facebook'u ortaya çıkarttığında işte bunun adı sosyal medya olarak konulmuş oldu aslında. Ben hiç unutmuyorum dönemin en meşhur sitelerinden bir tanesi yonja.com'du. Çok fazla üyesi vardı ve bunlar bir parti yapalım dediler ve İstanbul'un çok önemli yerlerinden birinde bir organizasyon yaptılar ama o dönem işte 30 yaşında bir genç kız 25 yaşında bir erkek, 60 yaşındaki bir amcamız 18 yaşındaki bir genç kız gibi kimliklerle kendilerini etiketledikleri için aslında o dönemki sosyal medyanın ne kadar içi boş bir şey olduğunu çok net gördük. Böyle 3000 kişilik bir organizasyona 200-300 kişi gerçek kimlikleriyle gelebilmişti. Onların ötesindekilerin hepsi sahteydi (fake idi). Şimdi gelmiş olduğumuz durum bu. 10 senelik gelişme ya da değişme süreci serüveni içerisinde insanlar artık burada gerçek kimlikleriyle var. Kimse sizin kafanıza silah tutup yani silah zoruyla Foursquare da check-in yapın demiyor, Twitter'da annenizin, babanızın, kızınızın, evladınızın, çocuğunuzun fotoğraflarını koyun demiyor. Kimse size anlık olarak şuradaki şeylerinizi bildirin Facebook'a arkadaşlarınızın fotoğraflarını koyun demiyor. Şimdi burada tüketici açısından baktığımızda her geçen gün hayatın içerisinde bu sosyal medya denen şey daha fazla oluyor. Özellikle burada kentli olarak tanımlanan, TÜİK'in kentli olarak tanımladığı tarafta bunlar biraz daha fazla. Bugün bakın Türkiye'de 40 milyona yakın internet kullanıcısı var fakat Türkiye'de 40 milyona yakın internet kullanıcısı olması bu 40 milyonun tamamının da bilgisayar okur-yazarı olduğu anlamına gelmez. Bilgisayar okur-yazarlığı ayrı bir şeydir. Yani bilgi toplumu olmanın daha belirleyici bir unsurudur bilgisayar okur-yazarlığı. Fakat burada korkunun da ecele faydası olmadığı gibi bir saptama yapmamız lazım. Yani eğer ki bunlar hayatımızın içindeyse bizlerin de yavaş yavaş bunları nasıl hayatımıza adapte etmemiz gerektiğini, nasıl bunlardaki kötü taraflardan korunup iyi taraflardaki hani şey diyoruz ya biz batının iyi yönlerini almamız diye, yani buradaki bu teknolojik dünyanın sosyal medya dünyasının içerisindeki o iyilikleri nasıl kullanabiliriz kötülüklerden kendimizi nasıl koruruz öğrenip, uygulamamız lazım. Tekrar yineleyeyim, bu kadar hukukçunun içerisinde bunu söylemek belki okları üzerime çekmek olacak ama ben hukukun kendi yapmış olduğum iş düzleminde yani interaktif reklam, pazarlama, sosyal medya ne varsa bunun içerisine koyun biraz gerisinde kaldığını düşünüyorum bu gelişmelerin. Şimdi mesela bunu biz biraz daha farklı şekilde kendi ben hizmet vermiş olduğum markalara da önleyici hukuk hizmeti

olarak sunmaya başladım. İsim vermeyeyim şimdi doğru olmaz, Türkiye'nin önde gelen bir hukuk firmasıyla bir anlaşma yaptım, yani burada zaten diyorum ya hocam ya da siz zaten evet sosyal medyada yoksunuz ama birileri sizinle ilgili bir şeyler yazıyor bir şeyler konuşuyor. Siz ister bunu kabul edin ya da etmeyin şimdi bugün Google'da arasak isminizi bir sürü bir şeyler çıkar, Twitter'da söylediklerinizi az önce retweet ettiklerini gördüm. Dolayısıyla burada bunu öğrenmek kaçınılmaz bir şey. Kişiler, firmalar, kamu, burada herkes bir şeyleri öğrenmek zorunda. Bunu komple hayatımızdan çıkaramayacağımız gibi bir durum da söz konusu bence. Dolayısıyla bunu hazmedip buradan nasıl var olmamız gerektiğini yani tabi kişisel olarak ya da kurumlar olarak burada çok farklı bir davranış "batern"i var aslında durumu var. Burada bu işi öğrenip başınıza geleceklerden kendinizi korumaktan başka aslında yapabileceğiniz çok fazla bir şey yok. Yani bu tamamen bir teslimiyet anlamında değil ama öğrenmeyi söylüyorum mesela benim de kendi markalarım vermiş olduğum hizmetin adı önleyici hukuk hizmeti. Yani diyoruz ki, sen burada var ol ya da olma, sen bunu kabul et ya da etme, bugün işte 40 milyon internet kullanıcısının 32-33 milyonu Facebook'ta, 8-9 milyonuna yakın Twitter kullanıcısı var.

Sosyal medya diye tanımladığımız şey sadece bu iki şeyden ibaret değil. Foursquare'i var bunun LinkedIn'i var, Instagram'ı var, Vine'ı var, forumları var yorumları var. Dolayısıyla sen burada evvela kendinle ilgili başına bir şey geldiğinde kendini nasıl koruyabilirsin bunları öğren ama ilk başta iş öğrenmekten geçiyor. Şeyi de kaçırmamız lazım bunu toplu bir resim içerisinde bir ekosistemin bir parçası olduğunu da kaçırmamız lazım. Bugün Türkiye'de ve dünyada sosyal medyanın hukuk kavramı dışında içinde olduğu yer aslında pazarlama. Pazarlama demek para demek paranın olduğu yerde bir varlık aslında burası. Bugün ABD'de sosyal medyanın da içinde yer aldığı interaktif pazarlama, internet reklamcılığı bugün televizyondan sonra ikinci sırada. Geçtiğimiz sene 2012 senesinde ABD'de 36 milyar doların üzerinde bir para internet reklamlarına harlandı. Ve bu toplam harcama içerisinde %20-25'lere denk geliyor. Yani ABD'deki reklam harcamasına verilen 100 TL'lik paranın 25 TL'lik kısmı internete harcanıyor. İngiltere-Birleşik Krallık burada daha ilginç bir noktada. Orada internete harcanan para televizyonu da geçmiş durumda %30'un üzerinde. AB ortalaması %22'ler seviyesinde. Türkiye'ye baktığımızda Türkiye'de de internet reklamları toplam reklam harcamasının

%18'ini alıyor. Oransal olarak aslında Türkiye'nin internet reklamları açısından dünyanın gelişmiş ülkelerinin oldukça yakınında bir gelişme oranı var. Hatta büyüme oranı olarak baktığımızda Türkiye için, Rusya Polonya gibi önümüzdeki 10 senenin star ülkeleri olarak gözükten ülkelerde %25-30'luk bir sektör büyümesini çok net gözlemliyoruz. Dediğim gibi bu Türkiye'de de %18ler seviyesinde ve her sene büyüyor. Gelişmekte olan ülkelerde de bu büyüme hızlarıyla beraber bunları biz daha çok fazla tartışacağız. Burada şöyle bir fırsat görüyorum; kamu ve hukuk bu süreci, sosyal medyayla, sosyal medyayı iyi anlayarak ve iyi tarayarak ve burayı iyi kullanmayı öğrenerek aslında, bunu pozitif anlamda ülkenin, kullanıcının ve kurumların yararına çok rahat kullanabilir. Çünkü günün sonunda bir şeye kötü demek çok kolay ama o kötü şeyi işte bu koca salonda eğer bu şey kötüyse kullanmayan sadece iki kişi var. Ama bu şeyin aslında hayatımızın belli noktalarında bazı şeyleri de kolaylaştırdığını, işleri biraz daha farklı noktalara getirebildiğimizi gördüğümüzde de aslında bunu iyi olarak nitelendirdiğimizde de şey yapabiliyoruz bunu aslında sosyal medyayı daha yaygın şekilde, aslında bunların nasıl olabildiğini, aslında insanların bazı şeylerden korkarak değil de bazı şeyleri nasıl öğrenmesi gerektiğini öğrenmeden önce ve öğrenmenin yollarını da buraları kullanarak şey yapabiliriz. Çok kısa bir şey söyleyerek devam etmek istiyorum, en azından tüketicinin ya da yeni neslin nasıl geliştiğini değiştiğini hepimiz aslında yaşıyoruz. Benim iki tane oğlum var; biri 19 aylık bir tanesi 1 aylık yeni oldu. 19 aylık olan yeni yeni konuşuyor, işte biliyorsunuz erkek çocuklar biraz da geç konuşuyor. İlk önce baba dedi, anne biraz kıskandı bunu tabi, bir kriz ortamı yaşadık. Bir de köpeğimiz var evde ismi Mine. İkinci olarak Mine dedi. Baba, Mine dedikten sonra ipad dedi. 4. Ya da 5. Kelimesi anne oldu. Ama günün sonunda artık şunu kabullenmemiz gerekiyor. Dünyanın, dolayısıyla memleketimizin normalleri değişiyor. Ben üniversite ikinci sınıfta ilk cep telefonumu aldığımı ne 1 aylık ne de 19 aylık ne Can'a ne de Mert'e gerçekten işte benim 20 yaşında cep telefonum olduğunu anlatamayacağım. Çünkü onlar bunların olduğu bir dünyanın, doğanın içerisine doğdular. Dolayısıyla buradan korkmak değil bunları her ne kadar bazı çekinceler olsa da nasıl pozitif olarak kullanmanın, bunlara yoğunlaşılmasının toplum açısından daha yararlı olacağını düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum bazı devrik cümlelerime rağmen beni dinlediğiniz için.

İsmail Hakkı POLAT (Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi)

Melih Hoca'nın anlattığı bu genel çerçeve üzerinden devam etmek, biraz onu sorgulamak anlamlı olabilir. Ben o yüzden ikinci sözü aldım. Şimdi bilgi toplumuna geçişte sosyal medyanın rolü gibi bir başlıkla konuşuyoruz ama sanki günümüzde geldiğimiz nokta ve bunlarda konuşulanlar itibarıyla bunun biraz daha ötesine geçmiş gibiyiz. Melih Hoca'nın anlattığı teorilere baktığımız zaman bilgi toplumu dediğimiz kavram zaten 70'lerde geliştirilmiş bir kavram ve birazda bilgisayara bakılarak geliştirilmiş bir kavram. Bunun ötesinde iki binli yıllardan başlayarak iletişim teknolojilerinin de girmesi, Melih Hoca'nın söylediği gibi, şimdi yavaş yavaş bu bilgi iletişim teknolojilerinin medyayla başlayan sinerjisi ve bunun sonunda aslında bizim resmen mekânlaştırdığımız bir siber alan var. Bence burada bir oyun tabiriyle seviye atlayıp bilgi toplumuna geçişte sosyal medyanın rolü gibi bir başlık yerine belki siber mekânın toplumu nasıl dönüştürdüğü konusuna biraz değinmek lazım, çünkü benim şuanda gördüğüm kadarıyla sosyal medyaya bakarak biz bir bilgi toplumu oluşturabilir miyiz emin değilim. Yani 70'lerde söylenen o bilgi toplumu ütopyası sosyal medya gibi benim biraz antagonistlik gördüğüm bir alanda tezahür edebilir mi çok emin değilim. O yüzden biraz ben başlıkla oynuyorum ve siber mekânın toplumu nasıl dönüştürdüğü konularına kısaca değinirim diyorum. Tabi bu oluşmaya başlayan siber mekânın üzerinde mutlaka bilgi teknolojileri, iletişim teknolojileri ve medya sektörlerinin üçünün birden tezahür ettirdiği üç tane temel kavram var benim de genel olarak derslerimde anlattığım. Bu teknolojilerin, bu sektörlerin anahtar kavramları, bir tanesi içerik medya sektörünün anahtar kavramı, veri-data dediğimiz şey bilgi teknolojilerinin ana kavramı ve ağ dediğimiz şey ise telekomünikasyon iletişim teknolojileri sektörünün ana kavramı. Yani benim gördüğüm bu üç tane kavram üzerindeki sinerji yani veri, içerik ve ağ sinerjisi bizde oluşan ve bunun sonucunda oluşan bir siber mekân; bireyleri, toplumlara, siyaseti, hukuku, ekonomiyi, organik ve inorganik hemen hemen her şeyi dönüştürmekte. Üç tane temel özellik çıkıyor burada genelde anlatıyorum. Birler sıfırlarla bu işe girişme hikâyesidir. Bende hani hep bizim dijital medya ya da her şeyin başına getirdiğimiz o dijital kalıbını oluşturuyor. Yani bu dijitalleşmenin bir etkisi var toplum üzerinde, bir etkileşim olgusu var, bu çift yönlülüğe dönüş var. Bir de zaman-mekân sınırından kurtularak böyle bir sınırsızlık getirme durumu var. Dolayısıyla bunu yarattığı hem sorunlar hem de fırsatlar var. Serdar özellikle açılış

konuşmasında bunun yarattığı epey bir sorunu anlattı. Daha doğrusu sorun değil de farklılık farklılaşma diyelim buna. Melih Hoca bunun arkasındaki teknolojileri ve bunun yarattığı olumlu olumsuz etkileri daha doğrusu kavramları ve olumlu olumsuz etkilerini söyledi. Bütün bunların sonucunda burada hem sorunlar hem de fırsatlar oluşuyor. Bizim aslında bu şeye bakarken yapmamız gereken idealde mutlaka siber mekânın toplum üzerinde olumlu olumsuz dönüştürücü etkileri var. Bilgi toplumu gibi bir ütopyaadan, bir idealden bahsediyorsak, burada yapılması gereken şeyler buradaki fırsatları maksimize, sorunları da minimize etmektir. Zaten bunun içinde yapmamız gereken şeyin herkesin söylediği bilinç okuryazarlık gibi bir şey yapmamız gerekiyor. Yani bizim ve insanlığın arzusu işte böyle bir siber toplum belki de bir siber mekânda en idealde oluşmuş bir toplum ütopyasını yapmak. Benim kendi üniversitemde kendi bölümümüzde, kendi derslerimizde anlattığımız kavramıyla bunu yeni medya okuryazarlığı olarak adlandırıyoruz. Yeni medya okuryazarlığında da birkaç tane temel noktayı öne çıkartmaya çalışıyoruz. Burada birincisi artık tarihte ilk defa bu siber mekânın oluşturduğu toplumun ilk dijital yerleri bu işi öğreten yani bu işi öğretmeye çalışan belki de ya da eğitim vermeye çalışan eğitimcilerin önüne geçmiş durumda. İşte burada bizim öğrenci-öğretmen kavramını ya da öğretim araçları kavramını yeniden değerlendirmemiz lazımdır. Sosyal medya bu konuda olumlu ya da olumsuz bir araç olabilir. Olumlu olumsuz etkileri tartışılabilir, daha idealize edilebilir ama mutlaka bu kavramlara bakarak bu konuda bir okuryazarlık, bir toplum dönüştürme stratejisi oluşturmamız lazım. Bunun ötesinde böyle bir yeni medya okuryazarlığı stratejisinin tabii ki devletten bağımsız bir şekilde yapılması daha doğrusu onun öncülüğünü devletin almasından doğal ya da kaçınılmaz bir şey olamaz. Gördüğümüz gibi bu siber mekân zaten bize getirdiği olumsuz etkileriyle aslında bu okuryazarlığı da hatta onunda ötesinde bir demokrasiyi de adeta dayatıyor. Yani ya böyle bir şey getireceksiniz bilinçli olacaksınız bu konulara karşı ya da bu olumsuzluklar içerisinde raydan çıkacak bir topluma dönüşeceksiniz. Yani hiçbir kuralın olmadığı kuralların çok zor konulabildiği bir ortamda hukuk ne derece yaptırım getirirse getirsin, ne derece bir araç olarak kullanılmaya çalışılırsa çalışılsın orada bir etik düzen bir toplumsal düzen, bir toplumsal bilinç ve bir arada yaşama kültürü olmadığı sürece bütün bunların hepsinin sadece kâğıtta, bu siber ortamda sadece tablette kaldığı bir durumdan söz edebiliriz. Dolayısıyla eğer burada sosyal medya hukuku sempozyumunda ya da belki de bu siber mekân hukukunu daha doğrusu siber mekânın

dönüştürücü hukukunu tartışmak isteyeceğimiz bir sempozyumda bunlardan söz etmek lazım. Dolayısıyla lafımı şöyle bitireyim ben, bu eğer yapılacaksa devletin öncülüğünde, liderliğinde gerçekten onun iradesiyle, onun istemesiyle ama bu mekânın dayatmasıyla ve toplumla birleşmesiyle olabilecek bir şey gibi geliyor. Aksi taktirde yoldan çıkacağız. Tabi bu benim söylediklerim hep idealize bir takım şeyler. Geçenlerde okuryazarlık ya da bilinç konusunu Gökhan, Sets Turan ve Uğur Hocayla birlikte her Pazar akşamı yaptığımız Kapak Olsun TV’de de tartıştık. Orada biraz, bu Şenay’ın şarkısında olduğu gibi “Hayat bayram olsa insanlar el ele tutuşsa hayat bayram olsa” gibi şeyler çıkıyor ortaya. Fakat bunun dışındaki hemen hiçbir çözümünde aynı pratikte geçerliliğinin çok fazla olmadığı, çok kolay by-pass edildiği ve toplumda bireyin işte Serdar’ın anlattığı o kalaşnikofa çok kolay yapabileceği, üretebileceği bir noktada bizim toplumsal bilinci geliştirmemizin ne kadar önemli ve öncelikli olduğunu inanın çok ciddi biçimde ele almamız ve buna odaklanmamız lazım diyorum ve teşekkür ediyorum.

BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

SORU-CEVAP

Fikret İlkiz: Tabi ben çok şey öğrendim. Çok teşekkür ederim. Kendisini şaşırtmak da istemezdim aslında. Yani, “bir sürü hukukçu vardır burada” deyince tabi ki ben de o hukukçulardan birisiyim. Benim de el kaldırmam gerekirdi. Ama kendi adıma bir şey öğrendim. Gerçekten anlamak zorundayım, çünkü burada “ey tüketiciler ey potansiyel müşteriler”, bunlar sizler oluyorsunuz. Siz mesela öğrenseniz de öğrenmeseniz de kullanmayan iki kişi olmasına rağmen üçüncü ben olmama rağmen bizim korkmamamız öğütleniyor. Çıkardığım sonuç şu; Komünist Manifestoyu tekrar okuyacağım. Okumak zorundayım, çünkü Marx’ın ve Engels’in bu anlamda fikirlerine ihtiyacım var. Ben herhangi bir şekilde korkmuyorum ama hukuk ya da en azından hem Marx’ın hem Engels’in komünist Manifestosunu okuduğum an, tekrar eski bilgilerimi tazelediğim zaman, sınıfsal anlamda bizi tüketici gören reklamcıları nasıl alt edeceğimi yeniden öğrenirim diye de düşünüyorum ve bu şekilde de bilgi toplumuna geçiş sayesinde de belki sınıfsal olarak bazı olayları çözümlenmekteki kapitalizmin bizimle olan karşılıklı oyunları açısından biraz daha bilgili olabiliriz diye düşünüyorum. Her ne kadar kendi çocukları hakkında “İpad” anneden önce söylenmiş olmasına rağmen hala üretim ilişkilerinin ya da artı değer konusundaki öğretilerin geçerli olduğu düşüncesindeyim. Ama bir kez daha okumak zorunda olduğumu anladım. Şimdi soru varsa kime yöneltmek istiyorsanız biraz vaktimiz var. O vakit çerçevesinde o sorularınızı arkadaşlarımız yanıtlasınlar. Buyurun efendim.

Soru yoksa çok iyi anlatmışlar demektir, bölümü süresinde bitirmiş olduk. Gerçekten yorum da yapabilirsiniz, herhangi bir sorunuz yoksa oturumu kapatacağım. Herhalde siz kapatacaksınız. 13.30’da da tekrar buluşacağız. Buyurun efendim

Dinleyici: Uğur Şeker’e bir sorum vardı. Sosyal medyayı kendi çıkarlarımız için kullanmamız biraz daha doğru olur diye düşünüyorum. Siz de aynısını tarif ettiniz. Bunun için önerebileceğiniz bir yöntem var mı? Sosyal medya o kadar derin bir yer ki içine girdiğin an çıkamıyorsun, dışında da duramıyorsun. Öyle bir durum. İnsanı gerçekten ileri götürebilecek, aynı zamanda da kişisel gelişimini çok ileri seviyede etkileyebilecek

bir ortam. Bunun için önerebileceğiniz bir yöntem var mı? Çünkü iyi yöne de götürebilecek, kötü yöne de götürebilecek bir etkisi var.

Uğur Şeker: Burada, bunu hayatımızın neresinde ve niçin kullandığımızı dikkat etmek gerekiyor. En önemli şey budur. Bugün mesela diyorum ya; sosyal medyayla ilgili pek çok platform, oluşum pek çok şey var. Aslında bugün sizin orada normal hayatınızdaki davranışların yansımalarını görüyoruz. Dolayısıyla aslında nasıl biriyseniz aynı davranışları o düzlemde de sergilemelisiniz, çünkü bugün öyle akıllı sistemler hayatımızın içinde var ki mesela bir yerin önünden geçerken check-in yapıyorsunuz. Orada olmuş olmak çevrenize hava atmak olarak görünüyor ama iki dakika sonra yanlışlıkla yeni gitmiş olduğunuz bir mekandan Twitter'dan fotoğrafınızı atıyorsunuz. Aslında kendinizi “-mış” gibi gösterdiğiniz yerde değil de farklı bir yerde olduğunuzu göstererek ele veriyorsunuz. Bu noktada kendi gerçek hayatınızın, gerçekliğinizin dışında da sosyal medyada çok var olmamalısınız. Ben Facebook'u pek kullanmıyorum, Twitter benim için daha özel. Belki hocam bunları söylüyorum diye kızacak bana ama çok uzun şeylerden sıkılıyorum. O yüzden twitter benim ihtiyacımı daha çok karşılıyor ve bazı kabiliyetlerimi de geliştiriyorum. Daha kısa zamanda dertlerimi anlatmış oluyorum. Vine paylaşmayı seviyorum mesela şu aralar yapımcı olduğum için de. Videoları 30 saniyeden 6 saniyeye düşürdü inanabiliyor musunuz? 3 dakikaydı 40 saniyeye, 25 saniyeye düştü. Şimdi 6 saniyelik değişik bir standart var. Bazılarını deneysel olarak kullanabilirsin. Bazı vazgeçilmezlerin olabilir ama bunlar artık hayatın içerisinde. Benim internet ve sosyal medya hakkında buradaki konuşmacılar kadar politik bilgim yok ama artık eve gelirken evin oda sıcaklığını cep telefonunuzla bir tuşa basarak ayarladığımız akıllı evlerin konuşulduğu bir dünyada da bunları ne şekilde hayatınızın içine sokmak istemeniz de tamamen kişisel bir tercihtir. Yani hangisini ne kadar hayatının içine sokmak istiyorsan o kadar sokabilirsin.

Dinleyici : Teşekkürler

Fikret İlkiz: Siz dilediğiniz yöntemle devam edebilirsiniz. Onu yeniden dizayn etmek konusunu halledecekler zaten. İşimiz var acelemiz var. Zar zor check-in yaptıktan sonra üst seviyeye çıkmak için konuşmaya başlayabilirsiniz. Hiç endişeniz olmasın o yönüyle. Başka sorunuz var mı? Buyurun efendim.

Avukat Zeynep Nur Cengiz: Merhaba... Sorum hem İsmail Bey'e hem Uğur Bey'e olacak ama bu soru biraz Nostradamus sorusu gibi bir

şey. Çok merak ettiğim için sormak istiyorum. Facebook ve Twitter en bilinen sosyal medya araçlarından ikisi. Şimdi bunun sonu nereye kadar gidecek- Yani hukuki boyutu tamamen bir yana bırakıyoruz. Her geçen gün teknoloji geliştikçe ve insanların yaşamları değiştikçe, hayata bakış açıları değiştikçe farklı alanlar da elbette açılacaktır. Peki, bunun zirvesi nedir, son nokta ne olacaktır? Yani sonunda ne olacak, nasıl bir cevap vereceğinizi öğrenmek istiyorum.

İsmail Hakkı Polat: Ben bunlar hep Amerika'nın oyunu diye başlamak istiyorum lafıma. Önce bunların nereye gideceği konusunda Fikret İlkiz hocamın da bu Marx'ın manifestosunu dile getirmesiyle birlikte, size bunların nereye gideceğiyle ilgili bir kitap tavsiye edeyim. Marx'ın yorumuyla birlikte, 2000li yıllarda siber dünyayla birlikte nasıl değişeceğini Marx'a bakarak yorumlamış. Nick Dyer-Witheford'un 'Cyber Marx' diye bir kitabı var. Onu tavsiye ederim. Kitap Türkçe'ye çevrildi. Siber Marx olarak çevrildi herhalde. Marx aynı ama cyber, siber olmuş. Orada entere-san bir şey var. Tarım toplumundan endüstri toplumuna, oradan da bilgi toplumuna geçişle ilgili birkaç şey var. Witheford, Alvin Toffler'e bakıp 'Aslında Alvin Toffler Eski Bir Marxist' ve okuduğu şey de, '3. Dalga' diye bir kitabı var, tarım toplumundan sanayi toplumuna oradan da bilgi toplu-muna, aslında Marx'ın söylediği şeydir, feodalizm, kapitalizm, en sonunda komünizmdir diyor. Zaten komünite kavramını da o anlamda algılıyor. Diyor ki; bu yeni gelebilecek, komün yani bu toplumsal yaşamı, bu siber dünya dayatacak. Biraz önce söylediklerimi de Witheford'un söylediklerine dayatarak söyledim. Bu işin zirvesi neresi olacak, ya yok olacağız ya adam olacağız, çünkü tarihte ilk defa bir bireyin bomba yapabildiği bir düzenle karşı karşıyayız. Adam Norveç'te alıyor düzeneği doksan insanı öldürüyor. Bombayı patlatıyor Boston'da. Böyle bir sürü olayla karşı karşıyayız. Burada toplum olarak bir mutabakata varacağız. Einstein'ın meşhur bir lafı var: 'III. Dünya savaşında hangi silahlar kullanılacak onu bilmiyorum ama IV. Dünya savaşında taş, sopalar olacak' diyor. Ya böyle olacağız ya da dediğim gibi adam olacağız. Adam olma ihtimalimiz ne derseniz, hayat bayram olsa insanlar el ele tutuşsa.

Fikret İlkiz: Güzel bir soru, Uğur Bey bu konuda ne diyecek bir de onu dinleyelim.

Uğur Şeker: Şimdi bütün bunların hepsini toplayıp sosyal medyanın ya da internetin üzerine patlatmanıza izin vermem. Kitle iletişimi biliyorsunuz

özellikle 1800'ler 1900'lerle başlıyor. Gazeteler, sonra radyo, sonra televizyonla devam ediyor. Bilgiye ulaşım bu kadar kolay oldu ama diyorum ya bu bardağa ne taraftan baktığınızla alakalı. Her zaman dolu tarafından bakmayı tercih ediyorum. Benim için büyük bir kazanç. Üniversitedeyken kütüphaneden bazı şeyleri araştırmak, vakit olmadığında onların fotokopisini çekmek, ağaçlara zarar vermek ya da kartı üniversitede bırakıp kitapla eve gitmek çok güzel fantezilerdi, üniversiteyle alakalı benim hayatımdaki. Şimdiki nesil dijital yerli olarak tanımlandığımız nesil. Bizler dijital göçmeniz.

Dijital yerlilere bunları çok fazla yaptırılmazsınız. Bunu o kişiler için fırsat olarak görebiliriz. Ama burada tartıştığımız şey sosyal medyanın kişileri yalnızlaştırdığıdır. Şu an bu sempozyumda bunun negatif yönlerini de çok konuşabiliriz. Sabaha kadar da anlatırım ben size bunları. Evet, benim çocuğum İpad dedi ama ileride çok iyi bir insan mı olacak manyak mı olacak onu bilemem. Bu onun için iyi mi kötü mü bilemem. Her şey kıvamında iyidir. Biz babamızdan böyle öğrendik. Ortalama bir vatandaş, ortalama bir insan olabilirsiniz. Dolayısıyla, mesela bugüne kadar Türkiye de hiç töre cinayeti yok muydu bir düşünsenize. Dünyada hiç terör yok muydu internetten önce, hiç savaş çıkmamış mıydı? Anlatabiliyor muyum? Sadece bizim şu an bilgiye ulaşım kaynaklarımız değişti. Eskiden bazı gelişmeleri gazetelerden ya da eski filmlerden gördüğünüz gibi sinemalardan dünyadaki gelişmeleri gösteren 5-10 dakikalık haber bantlarını izleyerek öğrenirlermiş, şimdi öyle değil ama. Şimdi dünyanın herhangi bir yerindeki neyi merak ediyorsam telefonda girip bakabiliyorum. Ne söyleyeceğim aslında biliyor musunuz? Şimdi görüyoruz internette, televizyonlarda birbirine küfredip öldüren insanları. Bugüne kadar sokakta da birbirine omuz atıp ya da trafikte de kavga çıkarıp öldüren insanlar var. Yani bunun nedeni internet değil. Nedeni başka şeyler. Burada ben interneti, sosyal medyayı iletişimimize farklı noktalardan katkı sağlayan araçlar olarak değerlendiren bir kişi sıfatıyla oturuyorum. Yoksa bunun sonu nereye varacak bilmiyorum. Bunun sonunu biz göremeden zaten Kuzey ya da Güney Kore ile beraber bir Dünya Savaşı çıkabilir, bilmiyorum ama teknolojik açıdan benim gibi bir pazarlama profesörü açısından, bunu cevaplamam gerekirse hayatımızı kolaylaştıran çok güzel şeyler giriyor hayatımıza ama öteki taraftan bunu kim yapıyor yapmıyor, biri bizi takip ediyor mu etmiyor mu biz de akıllı olacağız arkadaşlar. Bugün dünyada ya da Türkiye'de tüm bunların yasal çerçeveleri oluşturuluyor. Mesela, çevrimiçi davranışsal reklamcılığın kanunu yoktu. Kanunu çıktı. Şimdi bunu herkes

yapabiliyor. Avrupa Birliği ülkelerinde de var bu artık ve artık önümüzdeki sitelerde, sitelerin altında şunu göreceksiniz; “Girmiş olduğunuz bu sitede datanızı kullanıyoruz, haberiniz olsun.” Hatta bu reklamların altında küçük “i” harfleri göreceksiniz ve isterseniz kendi keşinizi temizleyebileceksiniz ama burada, bu kötüdür bunun nereye gideceğini bilmiyoruz denilmemelidir. Topluma, tüketiciye, bireye bunu öğretmek lazımdır. Sen takip ediliyorsun ama istersen kendi hür iradenle bunu yapmayı engel olabilirsin ama öteki türlü şu anki yazılım dünyasının bu kadar geliştiği toplumda bu engellenmesi hiç yapılması demek çok mümkün değildir. Bunun sonu yok. Bu hayatımızın içinde gelişerek devam edecek. Ben 2000 senesinde bu mesleğe başladığımda bir tek internet sitelerine girip nefret ederek gezdiğiniz ya da sitelerin önünden arabaların geçtiği reklamların çoğunu ben yaptım kabul ediyorum. Sonrasında dedim ki, ben bu işi öğrendim herhalde. Sonra arama motoru diye bir şey çıktı. Arama motoru sadece AltaVista’ydı. 2000’lerin başında yanında sadece Yahoo’nun search sekmesi vardı. Sonra Google girdi hayatımızın içerisine. Sonra dedik ki, biz pazarlamada bunları da öğrendik mobil reklama geçelim. Ben mesela internettekilere göre mobil pazarlamadan daha çok nefret ediyorum. Mobil taraftaki gelişmeler daha çok korkutuyor. Daha dün İzmir’den bir otelden telefon geldi bana bir paket satmaya çalıştılar. Ben İstanbul’da oturuyorum dedim. Olsun ama ya İzmir’e gelerseniz, dedi. Neyse tam onu da öğrendik sandığımız noktada hayatımıza sosyal medya da girdi. Hadi Facebook öğrendik dedik sonra Twitter girdi. Yani ben de aslında aynı sorunun cevabını arıyorum. Ben de müşteriyim bununla ilgili. Tam bunları okuyorsunuz, araştırıyorsunuz bir yerlere geliyorsunuz mesela şu an Led tv hayatımıza girdi. Akıllı televizyonlar var. Şimdi akıllı fırınlar bilmem ne geldiği zaman artık eşime çocuklarıma bunların nasıl kullanıldığını anlatmam gerekecek ama şimdi öyle bir jenerasyon geliyor ki bakın şöyle bir şey söyleyeceğim; mobil beni daha çok korkutuyor diye söylüyorum. Samsung’un belli modelleri mesela Avrupa’da 30 GB hafızayla çıkıyor. Aynı telefon Kore de 100 GB hafızayla çıkıyor. Uzak doğulular bizim, Avrupalıların telefonu kullanmayı beceremediğimizi söylüyor. Biz burada bilgi toplumu olma yolunda ilerliyoruz. Twitter’da bu kadar adam var ama aynı telefonun üreticisi buradakinin hafızasını daha küçük çıkarıyor. Diyor ki, siz zaten bunu kullanmayı bilmiyorsunuz. O yüzden gidilecek çok yol var. Şu gün geldiğimiz noktada bile daha çok yol var.

Fikret İlkiz: Siz mi soracaksınız? Buyurun. Saat 12.40. Umarım kısa bir sorudur.

Dinleyici: Sayın Fikret İlkiz Marx'a gitti, ben biraz daha gerilere gitmek istiyorum. Kant aydınlanma nedir, sorusuna verdiği cevapta der ki: "Aydınlanma kişinin kendi iradesiyle düştüğü gayri mümeyyizlik halinden kurtuluşudur. Kendi aklını kullanmaya cesaret et." Sanayi toplumu kişinin kendi emeğine yabancılaştığı toplumu meydana getirdi. Bilgi toplumu ise; kişinin kendi aklına, bilgisine yabancılaştığı toplumu meydana getiriyor. Bugün artık kullandığımız kelimeler, terimler, kavramlar kendi aklımızın ürettikleri değil veya derinlemesine bilgi sahibi olarak bir elekten geçirerek sahip olduğumuz kavramlar değil yüzeysel olarak bir takım yerlerden uçuşan kavramlar. Bunlar bizim aklımıza yapışarak bizim dilimizle kendi kendilerini var eden, çoğaltan kavramlar olarak var oluyorlar. Sonuç itibarı ile biz kendi kendimize bir şey üretmeye kalktığımızda aklımızda "şey" kelimesinden başka bir kavram kalmadığını müşahede ediyorum. Bu çok enteresan bir gelişmedir. Biz sadece bir aptallar toplumu olmaya mı gidiyoruz? Yoksa bir gün sizin dediğiniz gibi Sayın Şeker kendi irademizi kullanıp kendi aklımızı kullanmaya yeniden cesaret edebilecek miyiz? Sanayi toplumu için bu 1848 anlamına geliyordu. Bilgi toplumu için ne anlama gelecek acaba?

Uğur Şeker: Bunun tamamen kişinin içinde saklı bir şey olduğunu düşünüyorum. Netice itibarıyla bugün bu teknolojileri hayatımızın içine ne şekilde enjekte edeceğimizi az önce arkadaşımızla konuşurken de söyledik. Yani bunu ne şekilde kullanacağımız ve nereye götüreceğimiz tamamen bizim elimizde. Türkiye'de ben hiçbir şeyin rastlantısal olduğunu da düşünmüyorum ve sizin de şu an söylemiş olduğunuz gibi Türkiye'deki insanların akıllarına oldukça güveniyorum. Yani onlar neyi ne şekilde taratabileceklerini, kullanabileceklerini çok iyi biliyorlar. Ayda en az 2-3 tane üniversite ziyaretinde bulunuyorum. Oradaki gençler de bu teknolojileri hayatlarının içine nasıl enjekte ettiklerini, kullandıklarını söylüyorlar. Üretken bir toplum olma yolunda ne denli emin adımlarla gittiğimizi ben onlardan feyiz alarak görüyorum ve dediğim gibi ben ne olursa olsun bardağın dolu tarafına bakıyorum. Bunları iyi şekilde kullanmak, geliştirmek ve iyi şekilde insanlığın hizmetine sunmak her zaman bizlerin elindedir. Türkiye'de de kafası bu yönde çok iyi çalışan çocuklar var. Samimi olarak söylüyorum bunu. Bizim Bilgi Üniversitesi'nde de şu anda hayata geçirdiğimiz interaktif pazarlama yüksek lisans programımız var. Sadece Fısıltı

Gazetesi'nde 60-70 tane öğrencimiz oldu. Orada da onların nasıl üretkenlikle, yaratıcılıkla çalıştığını anlatmakla değil ancak onlarla beraber vakit geçirerek görmeniz daha ikna edici olur sizin için. Ben burada şimdi ne söylesem sizi çok fazla ikna edemem.

Fikret İlkiz: Son soruyu da sizden alalım.

Dinleyici : Ben çok kısa bir şey söyleyeceğim Uğur Bey'in söyledikleriyle ilgili. Beni şu konu çok rahatsız etti, akıllı olmalıyız, bardağın dolu tarafını görmeliyiz... Ben de internete ya çok kötü ya harika bir şey diye bakan biri değilim. İyi getirileri de oldu, kötü getirileri de oldu ama bu bardağın iyi tarafından bakalım, hayatımıza iyi taraflarını alalım konusu bizi toplumsal ilişkilerde çok sınırlıyor. Sanki biz birey olarak istediğimiz şekilde internete hükmedebilmişiz gibi anlaşılıyor. Akıllı olalım Facebook'a fotoğraf koymayalım ya da Instagram'a fotoğraf yüklemeyelim. Bu tür basit şeylerle ancak bir yere kadar gidebiliriz. Mesela ben şirketler için bir araştırma yapıyordum. Onlarda bazı programlar var. Siz Facebook'ta birini araştırırken, Facebook'ta bilgilerinizi silseniz dahi onlara ulaşabiliyorlar. Burada çok büyük güç ilişkileri de var ve bu güç ilişkileri bireylerin ben interneti nasıl kullanmak istiyorsam öyle şekillendiririm, kendimi de o şekilde tanıtırım olayından çok sizin de dediğiniz gibi pazarlama için, kar için, şirket için nasıl öngörülüyorsa öyle ilerliyor. O yüzden akıllı olalım derken bir sürü internet mağduru aptal mıyız? Bu şekilde rahatsız oldum.

Uğur Şeker: Ben bu şekilde bir çıkarım yapmanıza çok şaşırdım. Ben böyle bir şey söylediğimi zannetmiyorum.

Dinleyici: Ama dediğiniz şey o anlama geliyor. Yani akıllı olan insan interneti iyi kullanır.

Uğur Şeker: Böyle ikili bir tartışmaya girmekten pek hoşlanmam. Ben öyle bir şey söylemek istemem.

Dinleyici: Onu kastetmiyorsunuz o halde.

Uğur Şeker: Akıllı olmak ayrı bir şeydir.

Fikret İlkiz: Müsaade eder misiniz efendim? Sizin sözünüz bitti herhalde. Tamam değil mi efendim? Ben tanıgım. Yanımda oturuyor. Öyle bir kastı yoktu gerçekten. O şekilde düşünmemelisiniz.

Dinleyici: Ben şunu söylüyorum, becerebiliyorsan yaparsın, beceremiyorsan yapamazsın.

Fikret İlkiz: Benim sizin düşüncelerinizden hareketle araya girip söz almamın temel nedeni şudur; bize çok ihtiyaç yok tabii, sosyal medya, internet anlamında ama kastettiği şey bu değildi. Dolayısıyla böyle değerlendirmenizde yarar görürüm. Gerçekten böyle bir sonuç çıkarabilecek bir değerlendirme olmadığı kanaatindeyim ama ben şu an sadece yöneticiyim. Bu şekilde değerlendirmeniz gerektiğini, böyle bir sonuç çıkması gerektiğini özellikle altını çizerek söylüyorum, çünkü internet bulunan en iyi özgürlükler, en rahat kullanılabilen özgürlük ortamıdır. Mutlaka korunması gerekiyor ama bu koruma içerisinde de yapılması gerekli olanlar konusunda ne karar verirseniz verin, biz nasılsa arkadan geldiğimiz için bir kıymeti harbiyemiz olmadığından yeri gelir bize bir şey sorarlarsa biz kastın bu olup olmadığı konusunda da fikrimizi söyleriz.

Dinleyici : Ben sadece fikrimi söylemek istedim.

Uğur Şeker: Ama öyle bir şey söylüyorsunuz ki bu çok subjektif bir yorum. Bu kadar reklam ya da pazarlama ile ilgili anlattığımız şeyleri bir anda manasızlaştıran bir yorum. Bunu söyleyebilmeniz için beni kişi olarak tanıyor olmanız lazım. Bu Türkiye'nin tipik bir problemidir. Ben de burada size böyle bir yorum yapmak zorundayım kusura bakmayın. Burada sektörle ilgili bütün vermiş olduğumuz bilgileri yaftalayabiliyorsunuz.

Fikret İlkiz: Müsaade ederseniz birinci oturumu kapatacağım. Buyurun peki...

Dinleyici: Sabahtan beri sormak istiyorum ama mikrofon deminden beridir dolanıyordu.

Fikret İlkiz: Estağfurullah buyurun. Verilen programdaki süreyi çok aştık ama buyurun dinliyoruz.

Dinleyici : Şöyle sorayım o zaman; sosyal medyayı ilgilendiren bir sempozyumdayız. Bugün burada bu dakikaya kadar konuşulan her şeyi bir sosyal medya postu olarak düşünelim. Bütün anlatılanların 140 karakterle sınırlandırılabilir ve Facebook'ta paylaşılabilir bir post olarak düşünersek ne derece beğeni alır? Ne derece paylaşılır? Bunu bir özeleştiri olarak alalım hepimiz için, çünkü biz sosyal medyayı gözümüzde can-

landırırsak burada konuşulanların sosyal medyada ne kadar karşılık bulacağını merak ediyorum. Teşekkür ederim.

Fikret İlkiz: Tabii bu iyi bir merak. Sonuç olarak buraya yansıyor.

İsmail Polat: Şuraya yansımaya bakarsanız zaten herkes kendi algıladığı mesajı oraya aktarıyor.

Fikret İlkiz: Ben sözüme devam edeyim. Sosyal medyada olup bitenler de aslında şu an olanlar gibi. Dolayısıyla böyle bir değerlendirme yaptığımız zaman bu anlamdaki paylaşım, özgürlüklerin kullanılması, bu özgürlüklerin kullanılması sırasındaki ödev ve sorumluluklarımız ya da o bilincin yaratılması konusunda sosyal medyanın hepimize yararlı olduğu fikrindeyim. İzninizle birinci oturumu kapatıyorum. Herhalde 13.30'da tekrar buluşacağız.

II. OTURUM

SOSYAL MEDYANIN YÜKSELİŞİ VE BİLGİLENME HAKKI

Gabriela OLARU*

Öncelikle herkese merhabalar. Ben Yeditepe Üniversitesi'ndeki derslerimde normalde sosyal medyanın güzelliklerinden ve faydalarından bahsediyorum. İnsanları sosyal medya kullanımına teşvik ediyorum ama bugün hem konu itibariyle olaya ve kendi sunumuma öz eleştirel bakmak istedim ve bu konuda alacağımız yol nasıl nasıl olacaktır onun üzerinden düşünelim istedim. Sorular da sordum bu anlamda. Belki biraz daha değişik katkılarım olabilir diye düşünüyorum, çünkü bu tarz toplantılara baktığınızda genellikle hep birşeylerin artısını görmeyi tercih ediyoruz. Olumlu olmayı tercih ediyoruz. Olumsuz noktaları yok mu? Var tabii ki... Herşeyden önce George Orwell'in 1984 adlı kitabının kapağını koymak istedim. Aslında o zaman George Orwell'in o zamanlarda öngördüğü birşeyin günümüzde yaşandığını düşünmeye başladık. Bir önceki oturumda değerli hocamız teknolojinin gelişiminden bahsetti. Sosyal medyaya bu konuyu çok güzel bağladı ve nereden nereye geldiğimizi çok güzel bir şekilde gördük. Aslında baktığınız zaman bu gelişmelerle birlikte bizim insan olarak, kullanıcı olarak paylaşım olanağımız artıyor. Video veya fotoğraflar paylaşıyoruz. Bloglarda düşüncelerimizi ifade ediyoruz. Facebook yada 140 karakterli Twitter'la dünyayı kurtarabiliyoruz veya aklımızda ki herşeyi paylaşabiliyoruz. Şimdi bu güzel olabilir, bunun neresinde sorun var diye sorabilirsiniz ancak, paylaşım arttıkça beğenilmenin verdiği haz ortaya çıkmaya başlıyor. Bunun farkında mıyız değil miyiz bilmiyorum ama böyle bir haz ortaya çıkıyor. Bu haz ile birlikte bastırmaya ihtiyacımız olmayan bir ego ortaya çıkıyor. Paylaştıkça bu hazla birlikte egoyu doyurma ihtiyacı ortaya çıkıyor. Bu ne demektir? Daha fazla beğenilme, daha fazla yorum, daha fazla göz önünde bulunma isteğini ortaya çıkarıyor. Bunun dışında tüketim hızının eskilere oranla daha hızlı olmasından dolayı, bu paylaşma isteğimiz

* Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi

de daha fazla artmaya başladı. Şöyle açıklayabiliriz. İnternette akış çok hızlıdır. Sizin paylaştığınız herhangi bir tweet çok hızlı bir şekilde altlarda kalmaya başladığından dolayı, sahnenin yıldızı olma isteği de sizin egonuzun beslediğinden dolayı sürekli bir paylaşım yapma isteğiniz oluyor ve bu paylaşım kaygısıyla bazen başka bir arkadaşımızın ya da başka bir insanın internet sitesinden veya Twitter, Facebook ya da blogun hesabından gördüğümüz bir içeriği, doğru düzgün okumadan kendi düşüncelerimize uygun olup olmadığının farkına varmadan, retweet etme ihtiyacı ya da paylaşma ihtiyacı duyuyoruz ya da farklı şekilde, kendi düşüncemiz gibi onu yayınlama ihtiyacı duyabiliyoruz. Bu davranış tamamen dediğim gibi, hazı almaya devam etmeye yönelik bir davranış olarak görülebilir. Bu paylaşım kültürü beraberinde, Türkiye’de çok fazla konuşulmayan, özellikle de yurtdışında çok fazla tartışma yaratan bir izleme kültürü ortaya çıkartıyor. Bu da izleme isteği ortaya çıkıyor insanlarda ve bu durumda merak duygumuz kamçılanıyor, haz alıyoruz. Bununla birlikte sürekli olarak insanların paylaşımları takip etme isteğimiz artıyor. Doğal olarak paylaşıyoruz, merakımız artıyor, merakımız arttıkça hazzımız artıyor ve bu bir kısır döngüye dönüşüyor. Bu kısır döngünün ister istemez bazı sorunları olabiliyor. Örnek olarak burada gördüğünüz gibi, Coca Cola’dan aldığım “paylaştıkça artan haz şeklinde” bir slogan. İnsanlar için sosyal medya da buna benzer bir bağımlılık yarattı ve bizleri kimin gözlediği sorusunun aslında burada çok önemli olduğuna inanıyorum. Aslında hepimizin bildiği gibi yakın çevremiz bizi gözetliyor diyebiliriz. Buna iş çevremiz ya da yöneticilerimiz bizi gözetliyor diyebiliriz. Buna ayrıca devleti de ekleyebiliriz. Markalar da bizi izliyor, fakat burada en önemlisi biz farkında olmadan kendimizi izlemeye başladık ve bu bizlerde saplantı haline gelmeye başladı. Şöyle açıklayabilirim ki, paylaşım kültürünün arttığı, izlemenin çok yüksek seviyelere çıktığı bir dönemde, fotoğrafın kaç beğeni aldığı, kimin yorum yazdığı ya da blog yazısının kaç defa okunduğu ya da Google aramalarında ismim çıkıyor mu? Facebook’ta paylaştığım muazzam yorumum kaç kişi tarafından paylaşıldı veya yorum almaya devam etti veya Instagram’da bir saniyede çekip attığımız bir fotoğrafı, yüzlerce ya da binlerce hashtag ekliyerek kaç beğeni aldı derdine girmeye başladık. Aslında bakarsanız bu dertle birlikte, bu merakın kamçilandığı ve beğenilerin egomuzu tatmin ettiği için beğenilme arzumuzu yerine getirdiği için bu sefer şunu yapmaya başlıyoruz; sürekli cep telefonumuzdan, bilgisayarımızdan, I-pad’imizden istem dışı, telefonlara ve aletlere bakmaya çalışıyoruz. Acaba bir şey geldi mi, acaba bir yorum var mı, benim hakkımda olumlu olumsuz bir şey söy-

lendi mi, hala gündemde miyim? En önemlisi tabii bizdeki bu merak duygusu. Bir çok şeyi merak etmeye başlıyoruz. Eski sevgililerimizi, aile dostlarımızı, konuşmadığımız akrabalarımızı veya tanıdığımız birçok insanı takip etmeye başlıyoruz. Gördüğünüz üzere bunlar benim çok hoşuma giden internet bağımlılığını resmeden fotoğraflardır. Komik oldukları kadar aslında düşündürücü olmaları gerektiğine inanıyorum. En önemli şey dediğim gibi, kendimizi ve başkalarını izlemeyi bu kültürde ediniyoruz. Bununla birlikte belki de bireyler olarak biz kendimizi izlerken, aynı zamanda markalar, işverenler ve devlette bizleri takip etmeye başladı. İnternet kullanımının bu kadar artmış olduğu bir dönemde, herkesin kendisinden bir pay çıkartması ve bu interneti kendi yararına kullanmaya çalışması veya oradan belli bilgiler elde etmeye çalışması son derece normal tabii ki. Aslına bakarsak şunu da bilmek gerekiyor, sosyal medyadan çok da düzeni olan bir alan olarak bahsetmiyoruz yani düzenlenmiş belirlenmiş katı çizgileri olan bir kuralları yok. Sorunların çıkması da son derece normal böyle bir ortamda. İnsanlık olarak kendimize bakarsak, binlerce yıldır kendi içimizdeki rekabetini tamamlamıyor, çeşitli bahanelerle birbirimizi öldürmeye devam ediyoruz. İster istemez birlikte yaşamak için kurallara ihtiyaç duyuyoruz. Bu kurallara da sosyal medyada ihtiyaç duymamız nedeniyle ve bunun için de etkin bir hukuk sistemi içinde var olması, etkin işleme tabii ki sosyal medya açısından önemli bir olgu, çünkü şöyle bir gerçek var; biz hayatımızda hukuk sistemine ihtiyaç duyuyorsak, belli etik ve normlara ihtiyaç duyuyorsak aynı ihtiyacı biz sosyal medyada da duyacağız, çünkü biz aynı biziz aslında. Gerçek hayatta ne isek sosyal medya da farklı kişiler gibi gözüksede netice olarak mükemmel insan olarak orda olmuyoruz. Kişinin hakkını gasp etmemek, o insana kötü davranmamak, hakkını yememek gibi bir düşünce taşımıyoruz. Aynı şekilde olan davranışlar sergileyebiliyoruz ve bunun için de bireylerin hakkını koruyan etkin bir hukuk sistemi kesinlikle gereklidir. Buna uygun bir çalışma kesinlikle yapılmalıdır. Aslında bununla birlikte, insanların da sosyal medya ile bilgilendirilmesi gerekiyor. İnterneti akıllı kullanım belki burdan ortaya çıkabilir. İnsanlara sosyal medya okur yazarlığı hakkında ciddi olarak bir bilgi vermek gerekiyor. İnsanları bilinçlendirmek gerekiyor. Kendilerini zararlı etkilerden koruyacaklarını bilmezlerse, özel hayatın paylaşımı hakkında bilgilendirilmezlerse yalnızca hızlıca işlenen bir hukuk sistemiyle sorun çıktıktan sonra bunu çözmeye çalışmak yeterli de gelmeyecektir. O yüzden medya okur yazarlığı da bu anlamda önemli bir durum. Son olarak belirtmek istiyorum, biri bizi gözetliyorun diğer bir boyutu olarak da markalar,

işverenler ve devlet bazında takiplerdir, çünkü ifade özgürlüğünden bahsediyorum. Paylaşma dürtüsüyle paylaştığımız herşey ister istemez sosyal medyada ayak izlerimiz olarak kalmaya devam ediyor ve bunu engelleyemiyoruz. Sonuçta insanlar, kendimiz de dahil, diğerlerini de takip etmeye devam ediyoruz. Bence tüm bunlar olurken de “hayır devlet beni bu yazdıklarımından dolayı takip edemez veya işverenim takip edemez, bununla ilgili herhangi bir yorumda bulunamaz” gibi bir şey söylemek çok doğru gelmiyor, çünkü biz kendimizi gözetliyoruz, çoluk çocuğumuzu gözetliyoruz, eş dostumuzu gözetliyoruz ve işverenimizden de bunu beklemek aslında gayet normal bir durum. Onlar neden yapmasın biz kendimize yaparken? Bu noktada da iki şey var; ya paylaşımlarınızı kısıtlıyacaksınız, ya da sonuçlarına da katlanmayı göze alarak özgürce yazacaksınız. Tabii bu noktada söyle bir eleştiri gelebilir, demokrasi ve ifade özgürlüğü bunun neresinde? diyebilirsiniz, ancak şunu da söylemek isterim, özgürlük insanların bir hayalidir, ulaşmak istedikleri en mükemmel noktalardan bir tanesidir ve özellikle de ifade özgürlüğü bu kavramlardan biridir. Herkes konuşmalı, herkes düşüncelerini ifade etmeli tabii ki fakat ne yazık ki özgürlük kavramı baktığımız zaman yine insanın kendisine takılan bir kavramdır. Özgür olmayı istiyoruz ama diğer taraftan da elimizde olan bir gücü kaybetmek istemediğimiz için özgürlüğümüzü yine kendimiz kısıtlıyoruz. Bu sadece günümüzde yaşanan bir sıkıntı değil, aslında binlerce yıldır süregelen bir olgudan bahsediyoruz. Belki de dediğim gibi ifade özgürlüğü düşüncede güzel olabilir ama dünyanın hangi ülkesinde bu denli bir gelişmişlik, bu kadar muazzam bir politik sistem mevcut bunu tartışmak gerekir. Hangi insan bu kadar özgür olabiliyor ve bu kadar ifade edebiliyor kendini herşeyden önce bunu sormak gerekir. Etik değerler ve toplumsal kurallar olmadıkça salt hukuk kuralları yeterli olabilir mi? Bu bana göre tartışılması gereken bir diğer sorudur. İşin içine önyargılar girdiği zaman tamamen yorumsuz kalabiliyor muyuz? Son olarak, yöneten ve yönetilenin var olduğu bir düzende, hangi yöneten bu kadar rahat davranıp kendi hakkında bir şeyler ifade edildiği zaman bunu kabul edebilir ya da susturmaktan kendini alıkoyabilir? Ne yazık ki, gerçekte öyle bir dünya yok. Sosyal medyada bir ifade özgürlüğü istiyor olabiliriz ama gerçek hayatta koşulsuz ifade özgürlüğünün varlığı hangi boyutta? Öncelikle bizim bu soruyu sormamız lazım kendimize. Sanal dünyada böyle bir ifade özgürlüğü bekliyoruz, çünkü aslında gerçek dünyada koşulsuz ifade özgürlüğünü sağlayabildiğimiz zaman bunun yansımaları ister istemez sanal dünyada da yaşanmaya başlaacağız. O yüzden belki de asıl çalışmayı sanal ve gerçeği çok

abartmadan birlikte yürütmeyi başarırız, zaten sanal dünyadan ayrı bir ifade özgürlüğünden bahsetmemize de gerek kalmayacaktır diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Av. M. Gökhan AHİ (İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

Tarihin ilk çağlarından bu yana bilgi dediğimiz kavram, hep gizlenen saklanan bir kavram olmuştur. Çünkü bilgiye ulaşan, bilgiyi kullanan topluluklar veya bireyler her zaman diğer bireylere ve topluluklara göre bir adım, belki birkaç adım daha önde olma avantajını yakalıyordu. Geçmişte de olduğu gibi bugün de bilgiyi araştıran sorgulayan insanlar çok istenmiyor çünkü tarihin tozlu sayfalarında baktığımız zaman, önce antik yunan da görüyoruz bu durumu, demokrasi var deniliyordu ama tanrılar sorgulanamıyordu. Tanrıların gerçekte var olup olmadığı veya ne işe yaradığı hiçbir zaman sorgulanamamıştı. Bunu sorgulamak dahi yasaktı hatta ağır cezaları vardı. Daha sonra krallıklar dönemi ve imparatorluklar dönemi başladı. Kralların, imparatorların koyduğu kurallar hiçbir şekilde sorgulamazdı arkası merak edilemezdi ve daha fazla bilgi toplanamazdı. Eğer bilgiyi toplamaya çalışan ve bu bilgiyi kullanmak isteyen birisi olduğu taktirde bunun cezası tabiki idam edilmektir bu cezanın infazında topluluk önünde ibret olsun diye gerçekleştiriliyordu. Tarihe daha sonra baktığımızda din adamlarının çok etkin olduğu dönemlere denk geliyoruz. Din adamları, papalık gibi kurumlar bilgiyi yine gizlemeye çalışma, araştıran ve sorgulayan bireyi reddetme, cezalandırma gibi yöntemlere başvurmuşlar ve daha sonra askerlerin hüküm sürdüğü dönemler meydana gelmiştir. Yine aynı prosedürler işledikten sonra artık modern toplumlar gelmiş ve devlet dediğimiz bir aygıt ortaya çıkmıştır. Devlet dediğimiz zaman, tabiki devletin tartışılması lazım bu durumda. Biz hukukta devletin bir cihaz, bir aygıt olduğunu öğrendik. Yani devlet dediğimiz kavram aslında normalde yoktur soyuttur. Devlete bir işlevi olan ve iş gören bir aygıt gibi bakmak lazımdır çünkü esas amacı devletin hüküm sürdüğü topraklarda vatandaşına iyi yaşam koşulları sağlamak ve toplu bir arada yaşamayı sağlamak için gerekli çalışmaları yapmakla görevli olmasıdır. Bazı toplumlar da mesela Türkiye gibi, Osmanlı İmparatorluğundan döneminden gelen, belki orta asya döneminde de gelen bir devlet kutsallığı kavramı vardır. Yani devlet kutsaldır, devlet uludur. Devletin kararları, devletin organları, devleti yönetenler asla tartışılmaz. Onlar devlet büyükleridir şeklinde bir teba-kul anlayışı vardır. Cumhuriyet kurulduktan sonrada bakıyorsunuz,

bu anlayış çok da değişmiş değildir. 2013 yılında bile hala, devlet kuralları tartışılmaz, devletin koyduğu kurallar asla ve asla sorgulanamaz şeklinde yaklaşımda olan vatandaşlar vardır. Tabii ki bu araştırma, sorgulama, önleme gibi bir takım faaliyetler aslında bazı gelişmeleri de engellemeyemedi. Örneği, Orta Çağ'da başlayan matbaanın icadından sonra başlayan ve önce kitapla daha sonra yavaş yavaş gazeteyle ardından teknoloji geliştikçe radyoyla daha sonra da televizyonla tek taraflı, sadece bir haber verenin olduğu veya bir görüş bildirdiği ortama geçildi. Bu durumda siz sadece bunları tüketiyordunuz ve hiçbir şekilde buna bir katkıda bulunma veya bunu değerlendirme şansınız da yoktu. Sadece okuduğunuzla ve gördüğünüzle yetiniyordunuz. Daha sonra internet geldiğinde interaktivite dediğimiz bir kavram geldi ve sosyal medyayla birlikte artık dönem yerini araştırılan, sorgulayan, paylaşan, haberlere görüşlere yorumlara katkıda bulunan, yeri geldiğinde bunu ağır bir şekilde eleştiren bir toplum modeline bıraktı. Tabii ki devletler bu yönde de boş durmadılar. Çünkü yine araştırılan sorgulayan insan modeli hiçbir devlet tarafından istenmiyordu. Birileri bu bilgiyi kullanırsa, toplarsa devleti yönetenler tarafından bir tehdit olarak algılanabilir ve devletin yönetilmesi çok daha güç bir hale gelebilirdi. Bu sebeple internet içinde boş durulmadı. İnternet de, belki gerekliydi ama. regülasyonlar yapıldı. Bunların temelinde orayı regüle etmekten çok kontrol altında tutmak, baskı altında tutmak, herhangi bir durumda herhangi bir kişi hakkında bir ceza tehditi oluşturmak ve hatta ceza vermek şeklinde yansıtıldı. Gelişmiş toplumlarda da çok farklı değil. Ordada internetle mücadele fikri haklar temelinde ve istihbarat anlamında yürütülüyor. Türkiye'de de genelde porno üzerinden veya din üzerinden ya da önemli konular üzerinden yürütülüyor. Doğu toplumlarına gittikçe daha da orası için tamamen hiçbir bahane öne sürmeden kısıtlamaya ve sansürlemeye gittiğini görüyoruz. Tabii ki bu interaktivitenin sağlanması biraz koşulları değiştirdi ama aynı zamanda da kuralları da sıkılaştırdı. Şimdi de sosyal medya hukuku diye bir şey tartışıyoruz. Aslında sosyal medya dediğimiz şey, daha önce internet yokken mahallede yapılan dedikodulardan veya kahve muhabbetlerinden veya ev içi muhabbetlerinden farklı bir şey değildir. Ama ne oldu sınırlar kalktı ve daha sonra siz dünyanın öbür ucundaki bir insanla dahi aynı politik söylem etrafında birleşebildiniz. Aynı futbol takımı, aynı din, aynı görüşler üzerine de birleşebilme şansı tanıdı. Böylelikle sınırlar büyüdü. Tabii sınırlar büyüyünce de işin rengi değişti. Bu seferde iktidar güçleri tarafından, devlet güçleri tarafından da bu bir fırsat olarak görüldü. Hem kısıtlanabilen hem de

kontrol altında tutulabilen bir alan olduğu için, burdan toplanan verilerle birlikte sosyal profilleme ve istihbarat gibi araçlarda oluşturulmaya başlandı. Demek ki biz sadece sosyal medyayı kullanırken, bir özel hayat olarak bakmayacağız. Aynı zamanda da bunun çeşitli güçler tarafından toplanan bir veri, bir profilleme, bir sosyal profil oluşturma araçları olarak da görmemiz gerekiyor. Tabii bunun da bir gerekçesi var. Bu gerekçe hiçbir zaman bitmez. İstihbaratın gerekçesi terördür ve terörü önlemek amacıyla bir takım istihbarat toplama teknikleri kullanılıyor ve güvenlik kameraları da bunun bir parçasıdır. Fakat biz bu güvenlik kameralarını ve istihbaratı benimsiyoruz, niye benimsiyoruz? Çünkü, bize güvende olmamız gerektiğine dair bir anlayış getiriliyor. Tabii ki biz de bir güvenlik istiyoruz vatandaş olarak güvenli bir toplumda yaşamak isteriz. Eve sağ salim varmak isteriz, çocuğumuz okula sağ salim gitsin isteriz. Tabii ki terör istemeyiz ama sırf terör bahane edilerek de vatandaşını kontrol altında tutan ve onun bilgilerini amaçsız bir şekilde, sınırsız bir şekilde ve çeşitli sosyal profilleme araçlarıyla toplayan devlet olduğu da kesin olarak bilinmektedir. Tabii işin bir de devlet sırrı boyutu var. Devletinde bilgi toplamanın yanı sıra sanki hiçbir bilgimizi bilmiyormuş gibi herhangi bir kamu kurumuna gittiğinizde, bir şirket kuracak olduğunuzda veya bir okula başvuracak olduğunuzda sizden sabıka kaydı, ikametgah, belgesi isterler. fotoğraf isterler. Halbuki devlette bu bilgilerin çoğu vardır. Elektronik olarak tutulur ama nasıl ve ne şekilde tutulacağı da bir standarda bağlanmamıştır. Bu kayıtların, kimin nasıl ve ne şekilde eline geçeceği veya hangi bakanlığın ne amaçla kullanacağını asla bilemezsiniz. Bu kayıtların işe yaramayanlarının silip silinmeyeceğinden de emin olamazsınız. Yine ent-rasan bir şekilde bu kadar kayıt varken devlet yine sizden ikametgah, nüfus cüzdan sureti ve çeşitli belgeleri istemekten de geri kalmamaktadır. Basında olaylar okuyoruz, okuduğunuz olayların aslında öyle olmadığını, farklı yönlerinin olduğunu veya haberlerin bir kısmının gizlenmiş olduğunu veya manipüle edilmiş olduğunu farkediyorsunuz. Tabii ki bu bir müddet sonra da, insanlar artık bir şeyler talep etmeye başladı. Daha sonra sosyal medyayı etkin şekilde kullanmaya başladığında da haberlerin aslında gerçekte olmadığı gibi bir olguya kapılıyorsunuz ve daha sonra da sorgulamaya başlıyorsunuz. Sorgulamaya başladığınız zamanda da, devlet yetkililerinin her zaman yine bir sessizliğe gömüldüğü veya manipüle edecek şekilde bilgileri başka yöne çektiğini görüyorsunuz. Bugün Türkiye örneğine baktığımızda, ne kadar olay olursa olsun, mesela Afyon'da bir patlama oldu, Vanda deprem oldu ya da bir yerde terör sal-

dırısı olduğunda hiç zaman ilk elden tertemiz net bilgileri elde edemezsiniz. Her zaman bu da bir bilgi kirliliğine maruz bırakılır ve bu bilgi kirliliği içerisinde de, birileri ya sessizliğe gömülür ya da kendi anlayışı içerisinde standart bir cevap verir. Failler yakalancaktır, araştırılacaktır, araştırma sürüyor, soruşturma devam ediyor şeklindedir bu cevaplar. Asla bu bilgiyi elde etmek mümkün değil. İşte bu tür bilgileri elde etmekte bazen bir vatandaş için amaç olabiliyor, çünkü bugün aktivizm dediğimiz bir kavram ortaya çıkmıştır. Aktivizmin karşılığı Türkçe'ye aslında eylemcilik olarak çevrilebilir. Aktivistler bilgiyi devletten talep etmeye başladılar, doğru bilgiyi öğrenmek istediler ve arkasından da dijital aktivistler dediğimiz bir grup geldi. Bu gruplarda, dünyada Anonymous dediğimiz bir grup, Türkiye'de Redhack ve benzeri gruplar. Artık devletin bilgiyi saklayamayacağını, bu bilginin mutlaka ele geçirilmesi gerektiği, ele geçirilen bilginin de ifşa edilerek vatandaşa sunulması gerektiği anlayışından hareket ediyorlar. Dijital aktivizm hareketleri önümüzdeki 5 ve 10 yıl içerisinde çok daha farklı yerlere gidecek ve devlet bu konuda çok daha sıkı önlemler almaya başlayacaktır. Bu sıkı önlemler aslında vatandaşın özel hayat, bilgi edinme hakkı, bilgiye erişim hakkını ne kadar etki edecek bunu da yakında göreceğiz. Şimdilik sosyal medya Türkiye'de maç muhabbetleri, dizi muhabbetleri şeklinde gidiyor. Çok küçük bir azınlıkta talepler ve haklar çerçevesinde ilerliyor ama birkaç sene sonra ileride dizi ve maç muhabbetleri de bitecektir. Artık insanların talep ettiği, bir takım şeyleri öğrenmek istediği bir yer olacaktır diye düşünüyorum. Bu konudan bağımsız olarak işin özel hayat kısmına dair de bir şeyler söylemek istiyorum. Sabahtan beri Serhan Kuzuoğlu'nun da anlattığı bize farkındalık yarattığı şeyler gibi, Gabriela hanımda bir şeyler ekledi bunlar markalar, şirketler, bankalar ile ilgiliydi ama şunu söylemem lazım ki bi yandan bize sunulan hizmetlerden fayda elde ediyoruz, o hizmetlerden yararlanıyoruz ama o hizmetlerden yararlanırken de mahremiyet istiyoruz. Burada da tabii ki hepimizin büyük bir çelişkisi var. Daha önce Serdar Kuzuoğlu'nun başka bir oturumda dinlediğim sözünü anmak istiyorum. Özellikle ücretsiz servisler için söylenmiş bir söz; "Eğer bir servis size ücretsiz bir şekilde sunuluyorsa, aslında ücret sizsiniz." Bu gerçekten çok doğru bir sözdür. Aslında kendinize mahremiyetinize herhangi bir ücret ödemediğiniz ortaya sunuyorsunuz anlamına geliyor. Teşekkür ediyorum.

Av. Tuğrul SEVİM (BTS HUKUK)

Birşeyler anlatmayı düşünüyordum ama Gökhan Bey'in dediklerini çevirip geri söylerim diye düşünüyorum. Fikret Bey'de arada belki katılır diye umut ediyorum. Her ne kadar hem toplantıyı düzenleyen hem de konu ile ilgili olarak ceza hukukuna böyle değinecek gibi gözüksek de, bence şu aşamada özellikle fikir tartışmaları yaparken, biraz daha teorik tarafta kalmamızda fayda var diye düşünüyorum ve en azından söylemlerimi bunun üzerinden gerçekleştireceğim. Herşeyden önce, bence çok şey değişmedi. Sosyal medyanın inanılmaz bir etkisi var ama bence bu inanılmaz etki fiillerden ziyade farkındalık tarafında oldu. Aslında aktivistler hep vardı. Dijital aktivistler olarak kendilerini göstermeye başladılar. Devlet zaten bizi izliyordu, sadece elindeki araçlar değişti. Devlet bizi izlemeye devam ediyor ancak bence biz daha önce çok katılım içersinde değildik. Geçen sene yada ondan önceki sene bu sitelerin kapatılması ile ilgili bir toplantı yapıyorduk. Türkiye İşçi Partisi'nden (TİP) insanlar vardı orada ve neden kapatılıyor, şöyle yapıyor böyle yapıyor gibi derin tartışmalar vardı. İstiklalide yapılan yürüyüşten bir hafta sonrasıydı yanlış hatırlamıyorsam. İnsanların genel olarak tepki gösterdikleri şey sitelerin kapatılması ve onları kullanmaya devam edememek üzerineydi. Çok benzer bir şeyi Gökhan beyin anlattıklarında da hissettim. Genel tepki bu yöndeydi. İzleniyoruz ve bazı şeylerimiz engelleniyor. Fiili olarak görmeye başladık bence, zaten bu hali hazırda olan bir şeydi. Devletin varlığı, ne işe yaradığı sorgulanabilir durumdadır ama genelde tarih boyunca yaptığı şeylerden bitanesidir otoriteyi kurup bunu uygulamaya çalışmak. Elindeki araçlar değişir fakat mevcut durumda da bence çok farklı bir şey olmaz. Sadece elimizdeki araçlar değişiyor ve biz bunların farklarını görmeye başlıyoruz. Onu daha fazla yaşamaya ve hissetmeye başlıyoruz. Aktivistler ve devletler açısından değil ama bence çok büyük bir faydası var. Hayatımızda birşeyleri görmeye başladık. Başımıza gelebileceğini anladık. Slayttaki bu olay, sosyal medyada değil, bir konser sırasında, herhangi bir gösteri sırasında, ne zaman yapılmış olursa olsun, benzer bir yaptırımla karşılaşabilir miydi? Kesinlikle karşılaşabilirdi fakat bu tür söylemlere biz çok yakın değildik. Yaptığımız söylerimlerin çoğunu kendi kişisel alanımız içersinde yapıyorduk ve herhangi bir şekilde bunun 3. kişiler tarafından izlenemeyeceğini, bilinemeyeceğini düşünüyorduk çünkü risk altında değildik. Devlet bizi neden izlesin?, polis neden bizi izlesin?, suç sabıkamız var mı ? böyle bir eylem içersinde de değiliz dedik

ve sonra birdenbire tam tersini düşünmeye başladık. Bir dakika, devlet bizi izleyebilir dedik. Aslında devletin izleme araçları kolaylaştı ancak çokda değişmedi. Devlet sizi izlemek istiyorsa, ondan önce de izleyebiliyordu. Peki bu farkındalığın faydası ne oldu? Bence burada önemli olan, devletin bizi fiilen izleyip izlememesi değil zaten izleyebiliyor olmasıdır. Politikasının içinde bunun var oluyor olmasıdır. Peki neden biz şimdiye kadar çok daha etkin bir şekilde bu süreçlere katılmıyorken, sosyal medyada içerisine girdiğimizde, paylaştığımız şeyler engellenince veya bilgi alma hakkımız, bilgilenme ve bilgilendirme hakkımıza müdahale edildiğini düşünerek buna daha müdahil olmaya başladık? Bunlara bir şeyler söylemeye başladık. O toplantı sırasında orada ki arkadaşlara da söylemiştim. Youtube kapanmasaydı, yani Youtube'da kapanmanın bir sebebi var bu da Atatürk ile ilgili hakaret içeren bir video var. Aslında bizim tartıştığımız şey Atatürk gibi manevi değerlerimizden birine ilişkin bir olumsuz eleştirinin gelmesini kaldıracabilecek boyutta mıyız? Neden ceza Kanunumuzda böyle bir madde var? Biz bunları mı tartışıyoruz yoksa Youtube neden kapatıldı diye mi tartışıyoruz? Genel olarak Youtube neden kapatıldı diye tartışıyorduk. Esasta olan şey buydu, fakat fiiliyatta olan şey başkaydı. O yüzden bence şu açıdan çok iyi hayatımıza girmeye başladı. Adalet sistemimizin çok iyi çalışmadığını, biz mahkemeye gitmedikçe, başımıza bir şey gelemeyeceğini hiç öngörmüyorduk. Devletin bizi izleyebileceğini, her zaman bir potansiyel suçlu olabileceğimizi bu tür fiilere çok da karışmadığımızı ve normal basit bir hayat yaşadığımız için zaten hiç düşünmüyorduk ama bırakmaya başladığımızdan beri bu risk aklımızda var. Sosyal medyada bıraktığımız her izin daha sonra sizin tarafınızdan size geri dönebileceğini düşünmeye başladık. Bu bizi bu yüzden rahatsız etmeye başladı ama eş zamanlı olarak da bunu bırakmadık. Yani teorik olarak baktığımızda bir risk var, suç oluşturabileceğini biliyoruz bence bu çok önemli bir şey. Özellikle ülkemizde şu bilince toplumlar daha ulaşmamış olabilir. Ülkemizde bu tür işlerle çok uğraşıldığı için bir belediye başkanı hakkında yazılan yazılarla ilgili seri davalar pek çok kişiye açabildiği zaman riski hissetmeye başlıyorsunuz. Buna rağmen neden paylaşmayı bırakmıyoruz? Niye hala daha bunu talep ediyoruz? Bence çok basit bir cevabı var; hakkımız olduğunu düşünüyoruz. Kesinlikle hakkımız olduğunu düşünüyorsak bunun arkasında durmalıyız ve talep etmeliyiz. Fakat toplumlar ve devlet buna hazır mı?, başka bir tartışma konusu tabii ki. Ben bir Fenerbahçe-Galatasaray maçını izlerken sarf ettiğim sözleri eğer Twitter ya da Facebook'a yazsam vay halime. Çarşamba gecesi

haberleri izlerken söylediğim şeyleri yine bir yere yazıyor olursam vay halime. Hukukçu olarak bunu çok rahatlıkla söyleyebilirim. Peki ben söyleyebiliyorken, etrafımdaki yakın insanlarla bunu paylaşabiliyorken hak-kım olduğunu düşündüğüm sosyal medyada bunu niye yapamıyorum, çünkü oradaki paylaşmanın benim olduğunu, ne de bir iletişim mi yoksa bir medya aracı mı olduğunu tam olarak tespit edebilmiş değiliz. Bu tespit edememe durumu şu an global bir problem. Burada bir yayım mı yapı-lıyo?, burada söylenen beyanlarla insanları etkilenmeye mi çalışılıyo? Zarar noktası nedir? Ne kadar zarar verilmeye çalışılıyor? ve bu zararlar engelle-nirken eş zamanlı olarak insanların iletişim özgürlüğünü, ifade özgürlüğü-nü nasıl koruruz? Halen gerçekten daha devam eden tartışmalar bunlar. Burada bence bir şeye karar vermeliyiz; bu bir iletişim yöntemi mi, yoksa bu bir yayım aracı mı? Biz kendimizi sosyal medyada ifade etmeye başla-dığımız zaman kamu ya hitap ederken deminki sunumdaki ego ile söyle-nenleri dikkate alarak, farklı bir konuma mı geçiyoruz yoksa iletişim mi sağlıyoruz? Amacımız sadece normalde her zaman yaptığımız gibi iletişim kurmaya devam etmek mi? Buna bir şekilde karar vermek durumunda kalacağız ama bence daha erken. Hala daha bunu anlamak için teorik olarak ne hukukun ne sosyolojinin netleştirdiği bir konu yok ama tartış-tığımız bir şey olduğunu düşünüyorum. Buna karar verdikten sonra hukuki olarak değil, toplumsal olarak karar verebileceğiz. Bu hızın sebebi bence sadece tüketici elektroniği. Eğer ki bu kadar net bir hızla dağılan, kullanı-lan bir tüketici elektroniği sistemine sahip olmasaydık bunları tartışmıyor olacaktık, çünkü bunlar bizim toplumsal olarak algılama hızımızdan daha hızlı olarak gerçekleşen konular. O yüzden de bu tür sıkıntılarla karşılaş-mamız çok doğal. Peki fikirler açısından ne durumda ne yapmalıyız? Bence herşeyden önce medya araçlarının neredeyse tümünün şirketler olduğunu unutmamalıyız ve bu şirketler hakkında Gökhan Bey’inde söy-lediği gibi bizler birer değeriiz. Bu şirketlerin hayatlarına devam etmesinin sebebi ücretsiz bile olsalar oradaki varlığımız. Bu varlığımızı oraya koyar-ken, kendi sürekliliklerini sağlamak için politikalar yayımlıyorlar. Bu politi-kalar doğrultusunda da içeriklerinizi kaldırabiliyorlar, sizi üyelikten atabi-liyorlar. Asıl onlar hükmeden kişiler. Özellikle uluslararası anlamda faali-yet içerisinde iseniz ve o şirketin kendi ülkenizde ikameti yoksa, tamamen o şirketin kurallarına bağlı kalıyorsunuz. Bu durum bence şunu gösterir, demek ki onlar da sorumluluk almaya başlayacaklar. Eğer bir hükmeden varsa onun kurallarla aktif katılımı önemlidir. Önümüzdeki dönemde bek-lentilerimiz, bu şirketlerin birlikte daha net ortak kuralları koyması, bunu

toplumların hareketlerini izleyerek koymaları ve devletlerle tartışmalarıdır. Ortak bir bilinç oluşturmadan bu iletişim özgürlüğü ile ilgili sıkıntıyı çekmeye devam edeceğiz. Bu aşamada şu sıkıntılar çekilirken genel olarak bilişim teknolojileri ile ilgili regülasyona hakim bir şekilde karar vermeden önce beklemeli, görmeli, incelemeli ve ondan sonra karar vermeliyiz. Yargı sistemimizin özellikle yaklaşımının bu olması gerekir. Bu anlamda yaşadığımız sorunları ciddi şekilde çözebilecektir, fakat dediğim gibi zaten ülkemizde bu duruma nazaran çok farklı bir noktadayız. Adalet sistemi ile ilgili ciddi bir sorunumuz var. Bahsettiğim teorik ortama yaklaşabilmemiz açıkçası çok da pembe bulutlar olmadığını düşünüyorum. Teşekkür ederim.

III. OTURUM

SOSYAL MEDYADA TELİF HAKLARI VE REKLAMCILIK

İsmail ONARAN*

İsmim İsmail Onaran, İstanbul Adliyesi'nde Fikri ve Sinai Haklar Bürosu'nda görev yapmaktayım. 2003 yılından beri bu büroda görevliyim, meslek hayatım 30 yılı doldurdu. Türkiye'de internet sitelerine erişimi engellemeyi isteyen ilk kişilerden biri biziz. Birçok kişinin evine gittiği zaman ya dizisini bulamadığı ya da filmi izlediği zaman yine kapatmışlar bu siteyi dediklerinde geride olanlardan birisi de bizleriz. Tabi bunları neden yapıyoruz; sosyal medyada her şey iletişimi sağlıyor, her şey çok güzel birçok şeyi bulabiliyoruz, birçok şeyi izleyebiliyoruz, birçok şeyden faydalanabiliyoruz. Bu bizim bir noktada haberleşme özgürlüğümüz, özgürlüğümüzün bir parçası olarak görünüyor ama bir de bunun gerisinde bu işi üreten kişilerin birtakım hakları var. Hiçbirimiz bu kişinin haklarını düşünmüyoruz. Bu toplantı öncesinde öğlen de bir öğretim görevlisi arkadaşımız erişim engellemeleriyle ilgili şunları söyledi: Benim düşünceme göre gri bir alan var, dedi. Dedim neden, dedi ki: İnsanların birtakım bilgi edinme hakkını engelliyor gibisiniz. Ben herkese şunu söylemek istiyorum: Uzun süre emek sarf ettiniz, 4-5 yılınızı verdiniz çok güzel bir kitap yazdınız ya da çok güzel bir film senaryosu yazdınız, çok güzel müzik eseri ortaya çıkardınız; geleceğiniz buna bağlı piyasaya sürdünüz artık oradan gelecek geliri bekliyorsunuz ki beş yıllık sıkıntınızı bir noktada rahatlatılabilesiniz. Artık 2-3 yılı çok rahat bir şekilde geçirebilesiniz; kitabınızı eserini piyasaya verdiniz ertesi sabah uyandınız internette Google'ı tıkladınız, bütün sitelerde sizin eseriniz var. Satamadınız ne yapmayı düşüneneceksiniz; hiçbir şey yapacağınız ilk şey doğru bize gelmek ama o güne kadar insanların büyük bir çoğunluğu şunu söylüyor: Bizim ifade özgürlüğümüz engelleniyor, bizim haber alma özgürlüğümüz engelleniyor. Peki ya sizin hakkınız ne olacak işte bu noktada bizlerin sizin hakkınızı korumak adına görevimiz başlıyor. Bize bu yetkiyi veren de 5846 sa-

* İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı

yılı yasanın 71. maddesi. Yasamız hem ceza anlamında hem hukuk anlamında bu maddede hakların ihlalindeki ceza yaptırımlarını düzenlemiştir. Ancak ne yazık ki özellikle ülkemizde internet sitelerinin tamamına yakını değişken IP'ler ile yayın yapıyorlar. Peşine düştüğümüz zaman bu IP sahibini, bu yayını yapan kişiyi bulmak için uğraştığımızda inanın bazen haftalar, aylar, yıllar boyunca ulaşamıyoruz. Peki bunu engellemek için ne yapıyoruz? Yasa koyucu 5846 sayısının ek dördüncü maddesini ortaya çıkarmış. Orada da eser ve eser sahibi ile ilgili bu kişinin haklarının haleldar olması halinde ne gibi işler yapılabileceğini belirtmiş. Artık biz bu noktada bu kişilere ulaşılmadığını bildiğimiz için yasa koyucu şöyle bir hüküm getirmiş; hakları haleldar olan kişiler ya da bunların temsilcileri dijital ortamda haklarını ihlal eden kişilere bir uyarı göndermeli, 3 gün içinde bu ihlale son verilmemesi halinde Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat etmeli, Cumhuriyet Başsavcısının vereceği kararla siteye erişim engellenmesinin sağlanması olabilir diye belirtilmiş piyasada. Ancak 5846 sayılı yasanın ek 4. maddesi malum yeni Ceza Mahkemesi Kanunu'ndan önce çıkan bir yasa. Yeni Ceza Kanunu'muzda tüm tedbir kararları hâkim kararına muhtaç. Bir Cumhuriyet Savcısı olarak karar verdiğiniz zaman bunu tebliğ ettiğinizi düşünün; ertesi gün hakim onayına sunduğunuzda bu karar eğer onaylanmazsa yaptığınız her işlem boşa gidecektir. Ülkemizde 200'ü aşkın servis sağlayıcının olduğu düşünüldüğü zaman ertesi günü tekrar yapılacak bir masraf gerek bizler için, gerekse hakları haleldar olan kişiler için çok büyük bir yıkım getirecektir. Bizler bunu engellemek için şu taktiği uyguluyoruz: Özellikle hakları haleldar olan kişiler hak sahipliği olduğunu belirttikleri tüm eserleri, buna ilişkin belgeleri hak sahiplikleri belgelerini ve eğer varsa ki olması gerekiyor; dijital ortamdaki hakları da temsil ettiklerine ilişkin belgelerle birlikte bize başvurmalarını istiyoruz. Gelen yazılarda bugüne kadar birçoğunda şunu gördük: Yasadışı yani hak sahiplerinden izin almaksızın internette yayın yapan gerek film izlenmesine, gerek müzik dinlenmesine gerekse dizi film izlenmesine imkan sağlayan sitelerin hiçbirinin IP adresi gerçek değil. Hepsi değişken IP kullanılıyorlar ve bir saat içerisinde çok değişken şekilde IP'leri değişiyor ve bunun yanı sıra, gönderdiğiniz uyarıların bu sitelere ulaşmadığını görüyorsunuz, kesinlikle ulaşmıyorlar. 2003 yılından beri bu işi yapıyoruz, şunu söyleyebilirim size; belki elimizden 3000'e 4000'e yakın dosya geçmiştir bu konuda, geri dönen kişi sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Sebebi de şu; insanların nasıl olsa bize ulaşmazlar ve bize ulaşmayacakları için de bir şekilde uyarıyı almadık der kurtuluruz mantığıyla hareket

ediyorlar. Bu ihlalin gönderildiğinin tebligat adresi olmadığı için mutlaka artık yapacak tek çaresi sitenin kendisinin verdiği bir erişim adresine hakları haleldar olan kişiler kimler ise onların uyarı gönderip göndermediğine bakıyoruz. Aradan geçen 3 gün - 4 gün sonraki kontrolde bu sitenin açık olup olmadığını ihlale konu olan eserlerin hala mevcut olup olmadığını bize bildirilmesini istiyoruz. Gerektiği zaman kendimiz de kontrol edebiliyoruz bunları ve çoğu zaman da bu sitelerin adreslerinin gerçekten olmadığını görüyoruz. İşte bu noktada adli mercilerin yapacağı bir tek işlem kalıyor: Ek 4 maddesi gereğince siteleri erişime engellemek. Erişime engellediğimiz zaman birçok kişiden şu şikayeti alıyoruz. Sadece bu eserleri engelleyerek erişime kapatamaz mısınız? O artık gerek bugün olsun gerekse daha önce Gökhan Bey'de vardı, Kartepe de buna ilişkin bir sempozyumda yaptık. Bu konuda büyük internet servis sağlayıcılarının çok büyük bir yatırım yapması gerekiyor. Eserlerin belli olması ve belli esere göre bu erişimin sağlanması gibi bir imkanın şu an mevcut olmadığını söylüyorlar. O daha ziyade yazılımcıların bir sorunu ama bizler için en önemli olan bu hakların ihlalinin gerçekleştiği site sahiplerinin gerçekte hiçbir zaman ortaya çıkmaması. Peki bu işi neden yapıyorlar, bu işin arkasında dönen çok büyük reklam gelirleri var. Bir noktada hakları helaldar olan kitleler var, öyle ilginç şeyler oluyor ki bazen görebiliyorsunuz hakları helaldar olan kişilerin reklamları bile orada bazen yayınlanabiliyor. Kuruluşların reklamlarını da görebiliyorsunuz ama buralara ulaşamıyorsunuz. Hakim kararı ile siteleri kapatıyoruz demiştik ve bizim uygulamamızda şunu yapıyoruz genellikle; ikinci bir karar olmasın diye yeniden uğraşılıp yeniden bir hakim kararı istenmesin vakitten kazanılsın amacıyla biz tüm kararlarımızda - bu bir başvuru sonrasında verilmiş bir örnek- son paragrafta göreceğiniz üzere dizilerin, -bunlar diziler olabilir filmler olabilir, kitaplar olabilir- içeriklerinin çıkartılincaya kadar bu siteye erişimin engellenmesini talep ediyoruz. Eğer site sahibi ben bu içeriği tamamı ile çıkarttım der, bize başvurur ve bunu belgelerse biz 2. bir hakim kararı olmaksızın zaten siteleri açıyoruz. Uyar-kaldırın en güzel uygulamalardan bir tanesi burada site sahipleri izleyenler açısından demiyorum ama site sahiplerinin hiçbirisi benim haklarım haleldar oldu demek, ben zarar görmek lüksüne sahip değil, çünkü bu işi yaparken kendisi gerçekte ne adresini bildiriyor, ne bulunduğu yeri bildiriyor, kendisine ulaşmamız bile mümkün olmuyor. Ulaşabildiklerimizde de çok ilginç şeylerle karşılaşmaktasınız, kişilerin gerçekte bilişim dünyasıyla hiçbir ilgisi yok, değişik yollardan bu işe bulaşmış ya da bu işe alışmış bir ilave reklam geliri olsun

diye bu işi yapan insanlar olduğunu görüyorsunuz. Gerçek hayatta başka işler yapıyorlar ama bakıyorsunuz kimisi otobüs şoförü kimisi ilkokul ortaokul öğrencisi. Bu işe kadar bu işi yapabileceğini düşünen ama daha sonra yakalanıp, IP'leri belirlenip ifadeleri alındığında bu işleri söyleyen kişiler var. Bu amaçladır ki; sektördeki birçok kuruluşun, özellikle televizyon kuruluşlarının, artık günümüzde kendi internet sitelerini oluşturduklarını görmeye başladık, çünkü televizyonların ve yayıncıların ana gelirleri olan reklam pastasını kendileri dışındaki başka kişilerle paylaşılması onların gelirlerini de düşürüyor. Onların gelirlerini düşürdüğü zaman meydana gelecek eserlerin de kalitesi düşüyor. Her şey birbirine zincirleme bir şekilde devam edip gidiyor. Hepsinin dışında düşündüğünüz zaman bu işi yasadışı olarak yapan insanların hiçbirisi bir kuruş vergi vermiyor. Çok büyük paralar kazanıyorlar. İşin bir boyutu da bu duruma gelmiş oluyor. Yapılan tüm işlemde de bahsettiğim gibi bugüne kadar bir kişi, Erişim engellenmesinin kaldırılmasını bu filmlerin çıkartılmasını istedi. Sebebi de şu başvurumalarının: Haklarında 71. maddeye göre kamu davası açılmasını engellenmek için başvuruyorlar, çünkü Ek 4. maddesini kapattığımız zaman site sahibi genelde bize yeniden başvurmadığı için site kapatılmış olarak kalıyor ya da yeni bir IP adresi ya da yeni bir isimle yeni hayatına devam ediyor. Artık bir kör dövüşü gibi gidiyor. Bir bilek güreşi gibi, o açıyor biz kapatıyoruz, o açıyor biz kapatıyoruz; o bir noktadan sonra artık IP adresi de belirlenince kişiler hakkında dava açma yoluna gidiyoruz. Hak ihlalleri olduğu sürece 71. maddeyle bizim çabamız devam edip gidecek. Bunun dışında herkesin kafasını karıştıran erişim engellenmesini sağlayanlardan bir tanesi de 5651 sayılı Yasa kapsamındadır. Onlar kişilerin kendilerine bağlı haklar ama nedense herkes 5651 sayılı yasanın 8. maddesini okuyup 9. maddeyi okumadan geldiği için ve doğrudan Sulh Ceza Mahkemesi yerine cezalarda alışıldığı üzere doğrudan savcılığa başvuru da buldukları için onlar da bize geliyorlar, artık alıştık onlara da anlatıyoruz. Burada mutlaka erişim engelleme için 5651 sayısının 9. maddesi kapsamında işlem yapmak için 9. maddedeki şartları çok iyi incelemek lazım. Aslında maddenin sırası yanlış kanunu metni farklı gibi görünse bile şunu söylemek isterim: Basın Kanunundaki tekzip ile aynıdır. Sistem aynı şekilde yürümekte ama nedense okumuyoruz. Google'da bahsediyoruz ya, ismimizin altına bakıyoruz bizle ilgili ne vardır deyip geçiyoruz ama gerisine bakmıyoruz. Peki hak ihlallerinde 5846 sayılı yasanın 71. maddesine göre görevler Cumhuriyet Savcılarının ama 5651 sayılı yasanın katalog suçlar dışında kalan bölümü mutlaka hukukçu

arkadaşlarımızın ve maddenin metninde yazıldığı şekilde önce buldukları yer Sulh Ceza Mahkemesi'ne oradan önce uyarı arkasında buldukları yerin Ceza Mahkemesi'ne akabindeki değişik kişilere kadar devam edip gidiyor. Tabi burada yapılan tebligatlar çok uzun zaman alıyor. Fikret Bey ile de konuştuk toplantı öncesinde öğlende, -bizim için bir duayen kendisi- 200'ü aşkın servis sağlayıcının olduğu bir yerde insanların haklarını korumakda çok zor. Bir tebligatın on lira olduğunu düşünürseniz 200'ü aşkın servis sağlayıcıya tebligat yaptığında masrafı ve bir de bunun açılmasındaki verecekleri masrafı düşünürseniz ne kadar büyük olduğu göz önüne geliyor. 5846'daki yasal değişiklik sonrasında bu erişim engelleme ve tekrar siteleri erişime açmanın tek bir tebligat aracılığı ile yapılmasını istiyoruz ki bu şekilde hem çok büyük masraflardan kurtulsun hem hakları haleldar olan kişilerin haklarını aramaları çok daha rahat bir yola girsin. İnternetle baktığınız zaman film izleyemediğinizde, bazı sitelerde dizi izleyemediğinizde sebebi bunlardan kaynaklanıyor. Günümüzde yavaş yavaş şunu da görmeye başlıyoruz; yazarlarımızın birçoğunun yayınevleriyle dijital yayın sözleşmesi yok, ancak belli başlı yayın evlerinin çoğu şimdi dijital yayın sözleşmesine de başladılar. Onların da kitaplarıyla ilgili erişim engelleme talepleri gelmeye başladı. Onlarda da önce uyarı gönderiyoruz arkasından bu belirttiğim şekilde artık isimler değişiyor, site isimleri değişiyor, bu şekilde erişim engelleme talep ediyoruz, çünkü düşünün çok büyük emekler sarf edilerek yaratılan eserleri, hiçbirimizin bugün bir Ayşe Kulin'in yazdığı bir kitabı tek başımıza yeniden yazmamız mümkün değil. Ne George Orwell'ın 1984 filmini yeniden ortaya getirmemiz, ne senaryosunu yapmamız mümkün değil. Bir Tarkan'ın şarkısını yazmamız mümkün değil. Bu insanlar bu işleri yaparken çok büyük emek sarf ediyorlar. Eğer siteler kapatılıyorsa şunları biliniz ki hak ihlali olduğu için emekleri çalındığı içindir. Teşekkür ederim.

SOSYAL MEDYADA TELİF HAKLARI VE REKLAMCILIK

SORU CEVAP

Yönetici: Çok teşekkürler Sayın Onaran. Sayın Onaran'a tebliği ile ilgili, sunuşu ile ilgili sormak istediğiniz bir şey var mı? Buyurun. Önce bir isim alabilir miyiz?

Dinleyici : İsmim **Serhat**. Şunu sormak istiyorum, sitenize erişim engellendiğinde gelip de size nasıl bir talepte bulunuyoruz da hani içerikler çıkarılıyor?

İsmail Onaran: Evet şimdi siteniz engellenmişse sitenizin içeriğinden o filmlerin çıkardığın dair bize bir taahhütte bulunuyorsunuz. Zaten şunu söyleyeyim meslek birlikleri olsun, yapımcıların çoğunun amaçları bu eserlerin sizin sitenizin içeriğinden çıkartılmasını sağlamak.

Dinleyici / Serhat: Nasıl gösteriyoruz çıkarıldığını?

İsmail Onaran: Taahhüt ediyorsunuz zaten, bize başvuruda yazıyla beyanınızı alıyoruz kimliğinizle taahhüt ediyorsunuz ki ben şu sitenin sahibiymiş diye. Söz konusu uyarı ve sitenin kapatılması sonrasında biz bunların tamamını sitemizin içeriğinden çıkardık, sitemizin yeniden açılmasını istiyoruz, diyorsunuz. Biz size güvenip aldığımız kararı ilgili servis sağlayıcıya tebliğ ediyoruz ve tebliğ sonrasında siteniz erişime açılıyor ancak tehlike ondan sonra şöyle başlıyor. Siz onları tekrar yayınlamaya başlarsanız o zaman hakkınızda dava açıyoruz. Benim tavsiyem şudur bakın, internette bu tür işleri yapan arkadaşlarıma tavsiyem şudur; eğer bu tür iş yapıyorsanız size uyarı geldiğinde lütfen, gönderilen elektronik postaları okuyun. Bir erişim adresi bırakıyorsunuz, erişim adresinize gelen elektronik postaları lütfen bir okuyun ve size gelen bir uyarı varsa mutlaka onu kaldırın. 3 gün diyoruz ama ben şunu size samimiyetle söyleyebilirim; erişim engelleme talebinde bulunan kuruluşların tamamı 5 gün, 10 gün bekliyorlar zaten acil haller dışında. Ondan sonra bize geliyorlar, biz ondan sonra başvuruda bulunuyoruz ve kararda da görülebileceğe üzere ikinci bir hakim kararına gerek olmasın diye aldığımız kararda sitenin -ancak siteden içeriğin çıkartıldığının belirtilmesi halinde yeni bir hakim kararına muhtaç olmaksızın sadece bizim yazacağımız bir müzekkereyle erişime açılmasını istiyoruz. Zaten ilk erişim engelleme kararını ilgili kurullara tebliğ ettiğimiz zaman o alttaki siyah kısmı onlar da görüyorlar. Bu bir taahhüt amaç hak ihlalini engellemek ama bahsettiğim gibi kişiler site-

lerinde bu adresleri belirliyorlarsa kendilerine gelen elektronik postalara değer verip bunları çıkartıyorlarsa şuna inanın; gerek meslek kuruluşları olsun, gerek yapımcılar olsun, gerek edebiyatçılar olsun hiçbirisi site engelleme talebi ile gelmiyorlar.

Dinleyici / Serhat : Peki çok kısa bir şey soracağım sadece; onlar geldiğinde yani ilk hakkı ihlal taleplerini nasıl veriyorlar size de?

İsmail Onaran: Bize sitenizin çıktısını getiriyorlar, site kiminse o sitenin çıktısını gönderilen uyarı metnini getiriyorlar bize.

Dinleyici / Serhat: Siz ne yapıyorsunuz?

İsmail Onaran: Geldiği zaman eğer adliyede eğer o anda o siteye erişim imkanımız varsa zaten biz bakıyoruz, onlar var mı yok mu diye değerlendiriyoruz onu. Yok yere bir site kapatması söz konusu olmaz.

Dinleyici : Sayın Savcım ben de bir soru sorabilir miyim?

İsmail Onaran: Evet tabi.

Dinleyici : Burada size gelmeden evvel tespiti normal kendi bilgisayarlarından birer çıktı alıp da herhangi bir yere onaylatmadan notere vesaireye yapmadan size başvurulabiliyor mu?

İsmail Onaran: Her şey için notere gittiğimiz zaman, karşılıklı güven meselesi ile bir takım resmi kurumlar arasında mekik dokumaya dönüşecek bu iş. Çok da astarı yüzünden pahalı hale gelecek, amaç hakkın en kısa sürede en ucuza ve en doğru şekilde yerine getirmesini sağlamak.

Dinleyici : Bir de şunu sormak istiyorum: Özellikle yabancı siteler konusunda özel bir çalışma yapılıyor mu?

İsmail Onaran: Şimdi yabancı siteler konusunda o sitenin temsilcisi kim ise o şekilde başvuruda bulunması gerekiyor. Haklarının sahibi olduğunu ispat etmesi gerekiyor. İsim vermeden bir siteden bahsetmek istiyorum. Bir müzik sitesi -ben de çok sinirlendim- Türkçe yayın yapıyor ve Türkçe de bir sayfası var. Sayfasında sitenin kullanım koşullarını saymış ve kullanım koşullarını sayarken sitelerinin Fransız Hukuku'na göre işlem göreceğini, sanatçıların haklarını koruyacağını söylemiş. Şimdi siteye e-posta gönderiyorsunuz ulaşamıyorsunuz. Türkiye'de reklam alacaksınız, Türkiye'nin pastasını yiyeceksiniz ama Türk sanatçısının eserlerine değer vermeyeceksiniz. Siz sadece Fransız için yapıyorsanız o zaman Fransızca yayın yapın, biz de hiç engellemeyelim ama siz Türk sanatçıların haklarını

ödeyeceksiniz bütün Türk sanatçıların haklarını kullanacaksınız onun sayesinde Türkiye'den çok büyük reklam alacaksınız ama ne gönderilen yazıya ne birçok şeye cevap vermeyeceksiniz, biz ondan sonra bir şey yaptığımız zaman da biz Fransız Hukuku'na tabiiyiz diyeceksiniz. Böyle olmaz ama onlar hakları haleldar olduğu zaman ben meslek hayatımda şunu gördüm yurt dışındaki kurulu bir internet sitesinden bizim insanımızın bir film izlediğinde onların kullandıkları bulut program sayesinde ev adresine kadar sokak numarasına kadar bulduklarını ve bu şahıslar hakkında ceza davası açılması için talepte bulduklarına şahit oldum. Bizim ülkemizde korunması olmayan birtakım filmlerle ilgili özellikle pornografik filmlerle ilgili taleplerinde bulut program kullanıyorlar, kullandıkları bulut programla IP adresini sokak numarasına kadar belirleyebiliyorlar. Diyorlar ki: Şu numaradaki şu şahıs bizim filmlerimizden indirdi ama sitelerine bakıyorsunuz koruması yok. Koruması yok derken gayet rahat girip izleyebiliyor insanlar. İnsanlar sadece ticari amaç değil, sadece ferdi kullanım için belki beş dakika, belki on dakika, belki çok az kazayla geldi gitti önemli değil, o program onları bulabiliyor ve o insanlar bizden koruma istiyorlar, bizde koruması yok ama bizler talimat yazdığımız zaman şu cevabı veriyorlar: Bizim ülkemizde ceza soruşturması yok, size cevap vermeyeceğiz. İlginçliklerden bir tanesi bu çünkü fikri ve sınai haklar ayağının yurt dışında ceza koruması yok. Sadece para ve tazminata konu olduğu için bizden daha farklı davranıyorlar.

Yönetici : Efendim çok teşekkür ediyorum, son bir soru alalım İsmail Bey, Erdem Bey buyurun. İki soru alacağım, sizi de alacağım. Erdem Bey buyurun.

Av. Erdem Türkekul: Merhabalar, aslında konuştuk daha önce ama burada çok ciddi bir problem şu; sitelere yapılan tebligatların yani hak sahipleri tarafından yapılan tebligatların nasıl olacağı konusu. Yani özellikle hani bir e-mail gönderiliyor, fakat meslek birlikleri de aynı şeyi yapıyor. Çeşitli hak sahipleri diyor ki; örneğin şu filmle ilgili şunu çıkar ya da ektteki repertuardaki şunu çıkar. Şimdi burada sitelerin bunun üzerinde tarama yapabilmesi çok zor, yani sitelere bununla mutlaka linkleriyle geliyor olması lazım. Fakat uygulamada bu maalesef olmuyor. Bu şekilde linklerle gelmeden size bir müracaat yapıldığı zaman bu müracaat doğrultusunda da bir işlem yapıyor mu? Teşekkür ederim.

İsmail Onaran: Şimdi şunu söylemek isterim, bu konuda bazı büyük internet siteleriyle ilgili şöyle problemlerle karşılaştık. Tabi kapatma olduğu zaman özellikle Youtube gibi, Facebook gibi çok büyük sosyal payla-

şim sitelerinde bunlar zaman zaman yaşanıyor, çünkü üyelerin bir kısmı yöneticilerin tamamının bilgisi dışında müzik eserleri, film eserleri yüklüyorlar. Bunların bir kısmında site sahipleri kendilerine uyarı geldikten sonra 3 gün içerisinde bize gelip de, bize böyle bir uyarı geldi demeli. Bize linkleri verilsin dediği zaman biz zaten onu talepte bulunmuyoruz ki bunu daha önce yaşadık biliyorsunuz. Özellikle meslek birlikleriyle birkaç büyük kuruluş bu şekilde kendi aralarında anlaşılabilir. Karşılıklı hak ihlallerinde onlara verilen imkan sayesinde ihlallerin bu şekilde önüne geçildi. Ne yapıldı? Hak ihlali söz konusuysa oradaki uzantıların adresleri belirlenip onlar yavaş yavaş ayıklandı ve temizlendi ama şimdi bir de şu var hiç cevap verilmediği zaman, sıkıntı ortaya çıkmaya başlıyor. Kişiler kendilerine uyarı geldiğinde bizim bunları çıkartmamız söz konusu ama linkler verilsin, bu adresler tam anlamıyla verilsin dendiği zaman, o zaman bize de gelirse talepte bulunulduğu zaman biz ona imkan sağlıyoruz zaten. En büyük sıkıntımız kişilerin gerek kendine uyarı gönderen kişilere cevap vermemesi ya da bu taleple ilgili bize hemen dönülmemesi. Zaten bu şekilde olduğu zaman bugüne kadar hemen hemen bütün siteler açılmış oldu. Kapalı site de kalmadı böyle büyük sitelerden hepsi çözülmüş oldu ama bahsettiğim kişiler kendilerine gelen uyarıda eğer çıkarılacak eser sayısı çok fazla ise ve imkanları dar ise zaman alacaksa bunu mutlaka bildirirlerse bu erişim engellemelerine varmadan bu sorunun çözüleceği düşüncesindeyim. En azından ben şunu yapıyorum, beni salondaki bazı arkadaşlar biliyorlar. Ben tarafları bir araya getirmeye de çalışıyorum bu konuda. Telefonu elimize alıyoruz, amaç kişilerin özgürlüklerinin kısıtlanmaması ama ulaşamadığı zaman bunlar oluyor.

Yönetici : Peki, hanımefendiden son bir soru alalım.

Av. Şebnem Ahi: Savcım merhabalar, Şebnem Ahi, avukat. Televizyonda yayınlanan haberlerin internet sitesinde daha sonra yayınlanması üzerine hak iddia edilebilir mi?

İsmail Onaran: Şimdi 36. maddede şöyle hükümler var; 36. maddeye baktığımız zaman hangilerinin eser sayılacağı hangilerinin eser sayılmayacağı belirtilmiş ama kaynak gösterilmeden yayınlanmışsa 84. madde yollamasına haksız rekabet olacak, Yargıtay'ın bir kararı var bu konuda, çünkü o eseri, o çekimi yapan kişinin önemli nerede çektiği. Herkesin çekebileceği, herkesin kayda alabileceği, herkesin yapabileceği bir haberse pek fazla önem taşımayacaktır ama haberin özel bir değeri varsa, oraya bir kameraman göndermiş, oraya bir haberci göndermiş, o insanlar bir emek

sarf etmişse; onun bir değerinin olması lazım. Soruya soruyla cevap veriyim; çok büyük bir olay meydana geldi, siz tesadüfen orada bulundunuz, haberi siz yaptınız, A kuruluşuna sattınız, A kuruluşu size bir para ödedi. Bu haber A kuruluşunun mudur yoksa herkesin midir? Soruya soruyla cevap veriyorum. Cevap bu.

Şebnem Ahi: Herkesindir hocam.

İsmail Onaran: Olmaz.

Şebnem Ahi: Aydınlatma niyeti var orada ve haber herkese mal edilmiştir.

İsmail Onaran: Siz şimdi kendi açınızdan konuşuyorsunuz. Bir de bunun hak sahibi olan yayın kuruluşu açısından düşünelim. Size bedel ödedi, çok önemli bir haber size çok yüksek bir para ödediler.

Şebnem Ahi: Ama hocam tesadüfen ben orada olup o haberi de yakalamış olabilirim. Siz de o anda orada olup o haberi yakalamış olabilirsiniz.

İsmail Onaran: Onu siz herkese gönderirseniz, herkese vermişseniz olmaz. Siz onu bir kişiye satmışsanız parasını da almışsanız o zaman eser niteliği taşır.

Şebnem Ahi: Yalnız bu haberi satın alan ajansın daha sonra yayınlamasıyla kamuya mal olmaz mı artık bu?

İsmail Onaran: Haksız rekabet olur. 84'deki maddeye göre; TDK'deki haksız rekabet hükümlerine girer. Yargıtay'ın da kararı var bu konuda. Yeni bir karar istedik. Teşekkürler.

Şebnem Ahi: Teşekkürler.

Yönetici : Peki; teşekkür ediyoruz Sayın Onaran'a.

Sertel ŞIRACI (İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

Öncelikle düzenleyen herkese teşekkür ediyorum. Bu saate kalan herkese teşekkür ediyorum. Hala bizi izleyen varsa onları da tebrik ediyorum. Başlayacağım nokta şu aslında herkes söylenmesi gereken her şeyi söyledi çok da iyi oldu belki sonraya kaldım ama. Biz de benzer çalışmalar yaptığımız için kayıt da oluyor ama, hiçbir kabul anlamına gelmemek üzere diyerek başlamak istiyorum sözlerime, çünkü biraz da kullanıcı

dostu şeyler yapmak lazım diye düşünüyorum. Bir kere bu Ceza Hukuku meselesinin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda olması gerçekten kabul edilebilecek bir husus değil. Yani tazminat şimdi gittiğimiz noktaya baktığımız zaman ikide bir paraya gidiyor konu. Bu çocuklar para kazanıyor, bu çocuklar bunu yapıyor. Peki kazandığı parayı siz tespit edebiliyorsanız bu para kadar bir şeyi, bir cezayı verebilirsiniz her zaman için yapabilirsiniz bunu. Bu noktada Ceza Hukuku nasıl kullanılıyor Sayın Savcımıza dilekçe veriliyor. Deniyor ki işte burada bir ihlal var, radyolarla başladı, televizyonlarla başladı aynı mesela. Bütün radyo ve televizyonlara RTÜK kanalı ile kayıtlar yapıldığı için polisler tarafından yapılıyordu bunlar yerel polisler tarafından. E bilgiler gitti bununla ilgili cezalar verildi ama en son noktaya gelince Asliye Ceza Hakimleri tarafından uyarıldı. Ya hocam anlaş bitsin bu iş diye lisansa bağlandı ve bütün davalar ya savcılık aşamasındaysa takipsizlikle sonuçlandı eğer dava aşamasına gelinmişse işte düşürüldü o dosyaların hepsi. Şuan ceza sistemimizin bunun için kullanıldığını düşünüyorum. Yazılımcılar dahil olmak üzere müzik yani şimdi MÜYAP burada olduğu için müzik üzerine konuşuyoruz ama bütün eser saygınlığımız açısından şuan ceza sistemimiz böyle kullanılıyor ve bir yatırım da yapılmıyor aslında bununla ilgili olarak ve şu anki işte ceza sistemimizdeki mesele budur. O yüzden çok da bu konuyu Ceza Hukuku açısından değerlendirmeyi çok da doğru bulmuyorum açıkçası söylemek gerekirse. Peki anlaşma yapılıyor anlaşma sonunda bir internet cafede bir ihlal tespit edilmişse internet cafedeki bilgisayar sayısı kadar şöyle olsun denilip bu iş bitirilmeye çalışılıyor. Eğer ki, en son bir berber meselesi falan olmuştu örneğin böyle yansımişti basına. İşte buradakilere de böyle bir bilgi verilmişti işte otobüslerdeki bu yine hak sahipleri açısından çeşitli ihlaller söz konusuydu. Yine aynı baskı yine aynı şekilde kuruldu. Bu noktada açıkçası böyle bir kullanımın Ceza Hukuku'yla bu şekilde getirilmesi kabul edilemez diye düşünüyorum. Tekrar ediyorum ve bu noktada AB açısından da bu uygulamanın olmayışını söylemişlerdi yerinde bulduğumu söyleyeyim. Peki o zaman ne yapmak lazım? Telifin ne olduğunu bir kere ne kadar kişi biliyor? Bununla ilgili araştırmalar yaptığınız zaman insanlara sorulduğunda paylaşım ile ilgili düşüncelerini soruyorsunuz paylaşım, dinlerim, izlerim, indiririm diyor. Eğer bu eser senin olsaydı bunu yine kabul eder miydin dediğiniz zaman hayır yüzde doksanı neredeyse kabul etmezdim diyor. E demek ki insanlara bi telifin ne olduğunu açıklamak gerekiyor ki az önce Selva Hanımın da altını çizdiği gibi burada kullanıcılar açısından ya zaten suç olduğunu bilmiyor, ne yaptığını bilmiyor.

Bir de üzerine kusursuz sorumluluk gibi bir şey yüklüyorsunuz bu şahsın, bu Kanun yapıldığı zaman ne TRT vardı ne Facebook vardı ki en son 2008'de YouTube Facebook vs yoktu, Twitter yoktu en azından. Şimdi hal böyle olunca siz her bir şey çıktığı zaman bunu düzenleyecek misiniz? Elbette yapamazsınız böyle bir şey yani böyle bir şey söz konusu değil ama her zaman baki olan bir şey var Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümleri. Her zaman biz buraya gidiyoruz ve bunu kullanıyoruz ve burada bunların hepsi geçerli. Yani hiçbir şey olmazsa az önce sizin de söylediğiniz gibi bu zaten haksız rekabet hükümleridir. Bitti. Marka ihlali varsa, evet, bununla ilgili hükümler vardır uygulanır ya da Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun yine tazminat hükümleri yine her zaman devreye girebileceği gibi açıktır. Bu yüzden dediğim gibi kullanıcılar açısından değerlendirme yapılması gerektiğine inanıyorum. Peki sabahtan beri konuşuyorum aslında, neler değişti, neler değiştirdi bizim hayatımızda bunlarla ilgili diye, ki Fikret bey hani her zaman masaya bu ifade özgürlüğünü bir koyar, ondan sonra konuşmalarını aslında değerlendirir bununla ilgili. Evet yani ilk değiştirilen şeyler arasından bir tanesi bizim mahremiyet anlayışımızla ilgili bir şeyler değişti. Foursquare diye bir uygulama var artık, her gittiğimiz yerin, yemek yediğimiz yerin paylaşımını yapmaya başladık ve bu mahremiyet anlayışımızın değişmesiyle birlikte şimdi Hadopi meselesi var örneğin, Fransa uyguluyor, aslında bu iş modelidir başka hiçbir şey değildir hadopi bu anlamda. İşte 70 kişi çalışıyor, yıllık milyon dolarlık bir giderleri var buradan şunun peşinde insanlar nasıl olur da daha fazlasını bu çevirme içine sokabiliriz şeklinde ki bu anlaşmalarla yapılıyor yine, yapılmaya çalışıyor. E peki zaten kanunumuz var az önce İsmail Beyin söylediği gibi torrentlerle aslında yapılan bir durum bu. IP'si tespit ediliyor, şahıslar da tespit ediliyor. Zaten şu anda kanunlarımız bunlara müsait. Bu tip şeylere de gerek yok açık söylemek gerekirse ki en son Mageupload'ın sahibi işte Kim Dotcom diye birisi vardı FBI ne sopa ne pipa hiçbir şey geçmemişken FBI baskın düzenledi adadaki evinde aldılar götürdüler. Şimdi serbest bırakıldı para cezasıyla vs. hani bir şekilde bu noktaya getirildi bu işler. Peki her sene bu aylar geldiği zaman bir açıklama yapılıyor otomatik olarak. İşte artık internetten paylaşım ceza, paylaşırsan bile ceza alacaksın. İlk önce bir ihtar gelecek, ikinci ihtar gelecek, üçüncü iharda internetin kesilecek gibi şeyler var. Ya zaten bir kere haberleşme özgürlüğü falan bunları bi tarafa bırakıyorum, şu var, yani şu soruyu sormak lazım ya ben izleniyorum demek ki. İnternette benim indirdiğim MP3ü devlet fark edebiliyorsa burada bir problemimiz var.

Evet bugünkü bütün ilk 2 oturumda da izlendiğimizi hissettik iliklerimize kadar, doğru ama buradaki izlenme başka bir şey, istihbari bir şey ve izlemelidir. Bu ayrı bir konu bizim için, fakat buraya bakıyoruz ticari bir şeyden bahsediyoruz. Ticari bir konu için hiçbir şey hiçbir kanun geçmemiş dikkat edin bununla işte 5651 bu konuda direniş yapıldı işte filtre gitsin, tamam. Filtre seçimlik bir hak haline getirildi daha sonra bunun sonucunda ve birden bire bakıyoruz bununla ilgili herkes bütün yapımcılar açıklama yapıp ya bu gelecek çok iyi olacak, ya bu geldiği anda hepimizin interneti izlenebilir hale gelecek ve benim indirdiğim MP3 biliniyorsa benim yaptığım başka şeyler de bilinecek bu kadar. Benim attığım e-mail izlenebiliyor demektir bu. O zaman bir takım CMKda ufak tefek değişikliklerle, 135-136 ile yapacağınız bir takım değişikliklerle kalkıp e-kulak meselelerini gündeme getirebilirsiniz pekala. Ben bundan dolayı organize suçlarla ilgili bir takibe girdiğim andan itibaren demektir ki benim bütün e-maillerim izlenebilecek duruma gelebiliyor bu mesele ile birlikte. Peki çözüm açısından ne yapılabilir? İlk önce bunun anlatılması gerekiyor. Her ne yaparsak yapalım, şu da var ben rızamla, hani davranışsal takip yapan reklam sistemlerinden de bahsediyoruz, buradaki bu reklam sistemleri ben rızamı gösteririm, hukuki indirmeye de rıza gösterebilirim, ondan sonra bana istediğim reklamı gösterirsen getirebilirim, ki Avrupa Birliği bunu uygulamasına soktu işte bu kadar ama bundan sonra rızasının alınması gerekiyor meseleyle ilgili. Rızasını aldınız imzaladığınız sözleşmeler şu an bizim Anayasa hükümlerimizin daha üstünde. Ki devletlerin birçoğunun Anayasa hükümlerinin üzerinde gittiğini görüyoruz. Peki nasıl bir şey gündeme geldi? Şu an ters bir sistem kuruluyor. Temizleyici şirketler devreye girmeye başlıyor. Şu an bir tanesi bununla ilgili ciddi bir patent çalışması yapıyor Amerika'da ve söylenen şu, Google'ı bitirecek gibi bir yaklaşım da söz konusu, çünkü sizin bütün internette izlemiş olduğunuz izler onların havuzuna toplanacak, istediğiniz an tık basacaksınız, Google ondan sonra size istediği reklamı gösterene kadar tekrar sizden bilgi toplama ihtiyacı duyacak. Ne kadar gerçekçi, ne kadar değil bilmiyorum ama bu kadar problemse bu kadar bunu konuştuysak e birileri de oturacaktır bununla ilgili bir güvenlik sistemi yaratmanın peşine düşecektir diye düşünüyorum. Benim aslında ifade edeceğim buraya kadar, çünkü hani normal sunumu iptal etmemin sebebi biraz da son dakikalara kalmamız oldu, sadece bu şekilde görüşümü açıklamak istedim ama sonuçta evet internet de sabahleyin İsmail Hakkı Polat Hocamın ifade ettiği gibi, siber mekan dedi o buna. Neleri değiştirdiğini alt alta koyacak olursak, ifade

özgürlüğü evet değişti, değişecek de daha da evrimleşiyor, basın özgürlüğü hala tartışıyoruz. Yeni medya hukuku diyoruz, internet medyası hukuku diyoruz, bir şekilde bunun adını koymaya çalışıyoruz. Haksız rekabetle ilgili hükümler de değişiyor. İşte ilgili maddelerde alt alta konulmuş örnekler var işte biliyorsunuz. Bunların her birinin internette uygulanabilirliğini görüyoruz ve aynı zamanda uygulanmışsa ceza hükümleriyle de aslında ticaret kanunumuzda da bu hükümler var, gereken yapılabiliyor. Benim söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Av. Yetkin YOKUŞOĞLU (MÜYAP)

Herkese iyi akşamlar. İnternetin bireysel anlamda hayatımıza girmesinden itibaren hızlı bir gelişim yani teknolojideki hızlı gelişiminin sonucunda bu gelişim sosyal medyanın doğuşuyla sonuçlanmıştır. Konumuza baktığımız zaman sosyal medyanın; ne peşinen bir fırsat olduğunu söylemek mümkün ne de tamamen fikri haklar alanında hak sahipleri bakımından bir tehdit olduğunu söylemek mümkün. Bunların hepsinin belirli koşullar altında bir tehdit veya belirli koşullar altında bir fırsat olduğunu söylemek mümkün. Sosyal medyanın gelişimine baktığımız zaman bunun bireysel ve toplumsal açıdan son derece olumlu olduğunu başlangıçta söylemek mümkün. Zira sosyal medya sayesinde erişilebilirlik dediğimiz kavram gelişmiş ve bu sayede geleneksel medyadan farklı olarak bireyler de sosyal medya aracılığı sayesinde bilgilerini paylaşabilmek, yayınlatabilmek, birbirlerine sorular sorarak, bu soruların cevaplarını alarak yardımcı olabilmek ve eskiden şirketlerin ve sermayesi olan kişilerin yapabildiği (bir matbaa yatırımı veya televizyon yayını için gerekli) yatırımları yapma ihtiyacı duymaksızın bu alanlarda faaliyet gösterebilmesine imkan sağlamıştır. Bu açıdan baktığımız zaman sosyal medya herkes tarafından yaygın olarak kullanımının yani sosyal medya sayesinde herkes tarafından bilgi alışverişi kullanılabilir hale gelmiştir. Bu açıdan bakıldığı zaman bunu çok ciddi anlamda bir toplumsal fayda sağladığı görülmektedir, fakat bunun erişilebilirliği yani geleneksel medyaya göre radyoya, televizyon veya gazeteye göre erişilebilirliği son derece getirmiş olması fikri ürünlerin de pazarlanması ve paylaşılması bakımından siyasi sınırlar dediğimiz sınırları da ortadan kaldırmıştır. Yani bugün bir internette müzik eserini yayınladığınız zaman bu sadece İstanbul veya sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında değil tün dünyadan erişilebilir bir içerik haline gelmiştir. Bu bir yönü ile iyi, belirli koşullar sağlanmazsa yasal mevzuatla

gerekli korumalar sağlanmazsa öte yandan da hak sahipleri bakımından da son derece yıkıcı sonuçlar doğurabilecek bir niteliğe sahiptir. Yine sosyal medya sayesinde kullanılabilirlik artmıştır. Yani bununla kastedilen geleneksel medya üretimi için yani bir radyo-televizyon yayını yapabilmek veya bir gazeteci olabilmek için belli bir donanıma belli bir meslek tecrübesine veya eğitime gerek varken artık hepimiz adeta yeri geldiği zaman bir gazeteci gibi, yeri geldiği zaman bir yayıncı gibi bu faaliyeti yürütebilir hale gelmişizdir. Bu da aslında vatandaşlar bakımından, hukuk felsefesi açısından baktığımız zaman eşite katkı sağlayan ve bilginin üretimi bakımından bireyler arasında eşitliği sağlayan bir yönü vardır ve bu anlamda da olumludur. Tabi katılımcılık, bu katılımcılığı da arttıran bir sonuç doğurduğu için katılımcılığın artması herkesi bir içerik üreticisi haline getirmektedir. Yani eskiden bir 45'lik plağı olan veya işte kasedi olan dahi bunu hemen MP3 formatına çevirip internete yükleyerek bir içerik üreticisi haline çok az maliyetle gelebilmektedir. Sosyal medyanın en önemli özelliği de yenilik sağlaması, kullanıcılara interaktif olma imkanı sağlaması ve yeni fikirlerin yani Facebook gibi, Youtube gibi, Twitter gibi son derece yeni ve yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bunun aslında çok da önemli bir katkı olduğunu düşünüyorum, (bu tür yeniliklerin ve yaratıcı fikirlerin çıkması) bu aynı zamanda yeni ekonomik alanların ortaya çıkmasını, yeni mecraların ortaya çıkmasını sadece müzik eserlerinin değil tüm fikri hakların kullanılması bakımından yeni mecralar yaratmaktadır. Bu anlamda da bir olumlu yöndür. Bir de yaratıcılık dediğimiz yani sosyal medyada yaratıcılık, bireyler kendi yaratıcılıklarını ortaya koyabilmekte yeni fikirler ortaya getirebilmektedir. Bunun tabi ki toplumsal, siyasi, ekonomik anlamda son derece önemli itici katkıları olmakta, toplum açısından itici bir güç oluşturmaktadır. Bu durum yeni ekonomik alanlar yaratmakta yeni iletişim ve reklam kanallarını ortaya çıkarmakta aynı zamanda da kullanıcı dediğimiz tüketici kitlesine üreticilerin ulaşmak bakımından bu kullanıcıların beğenilerini ve eğilimlerini kolayca saptaması yani eskiden milyonlar harcaayıp anket çalışmaları yapmak gerekirken bugün bir Youtube'a girip bir parçanın ne kadar tık aldığını görerek müzik sektöründeki mesela eğilimleri belirlemeyi kolaylaştırmaktadır. Bunlar sosyal medyanın, kabaca herkesin bildiği hem toplumsal hem müzik sektörü veya fikri haklar bakımından hayatımıza getirdiği olumlu yönlerdir, ancak tabii ki konuşmamın başında söylediğim gibi bunun olumsuz yansımaları da olmuştur; telif hakları açısından, fikri haklar açısından ve özellikle benim konumu ilgilendiren müzik sektörü bakımın-

dan. Sosyal medyanın herkes tarafından yaygın bir şekilde kullanılabilmesi, sosyal medyada bir içerik paylaşımı yapabilmek için radyo-televizyon yayıncılığında veya gazete çıkartmakta olduğu gibi bir lisans alınması veya bir ön izin alınması gerekmemesi içeriğin herkes tarafından üretilmesi ve sosyal medya araçlarını kullanan herkesin interaktif olmasının fikri hakların yaygın şekilde de ihlali ile de sonuçlanmaktadır. Aynı zamanda sosyal medyanın ve internetin özellikle anonymous oluşu yani kişilerin içerik sağlayıcılarının kimliklerinin bilinmez olması ve internetin de bu yüzden bir özgürlük alanı olması dolayısı ile de yasal olmayan yayınların içeriklerini denetlemek, kontrol etmek gerekli tedbirleri almak bakımından da büyük güçlükler yaratan bir alandır. Yine içeriğin her an değiştirilebilir olması geleneksel hukukta bir hukuka aykırılığın tespiti bakımından mesela keşif yaparsınız tarla orada duruyordur, gayrimenkul orada duruyordur, araç oradadır el konulmuştur, mümkünken yani değişmezken veya bir gazetede hukuka aykırı bir yayın vardır gazete dağıtıldıktan sonra bir daha değiştirilemez, temin edersiniz bu sosyal medya için geçerli olmayan bir şeydir, çünkü içerik her an değiştirilebilmektedir. Yani bir gün bir internette ister bir kişilik haklarına hakaret olsun isterse bir müzik içeriğine hakaret olsun tespit yapmak istediğiniz zaman derhal son derece hızlı bir şekilde ve karşı tarafın yokluğunda bunu yapmak zorundasınız. Eğer bunu yapamazsanız karşı tarafın bundan haberdar olması halinde bu içeriği saniyeler, dakikalar içerisinde yok etmesi ve kaldırması mümkün olmaktadır. Esas konumuza gelirsek tehdit mi fırsat mı bu soruya ben koşullu olarak cevap vereceğim ve kendi fikrimi sizlerle paylaşmış olacağım. Biliyorsunuz iki şahsın bulunduğu her yerde hukuk başlar yani iki şahıs varsa mutlaka bir hukuk vardır. Yani karı-koca arasından tutun, arkadaştan, bir şirkette bir birey, gerçek şahıs arasında da her zaman hukuk vardır. Her zaman hukuk kaplumbağa gibi hep arkadan gelir ama mutlaka hedefine ulaşır. Hukukun niteliği itibarı ile öncü olmak değil takip eden bir niteliği vardır. Yani önce toplumsal veya teknolojik gelişmeler olur hukuk onu daha sonra düzenleme yoluna gider. Bu da her zaman şahıslar, bireyler, kullanıcılar ve toplum tarafından tepki ile karşılanır, çünkü hukukun olmadığı dönemde sınırsız bir özgürlük vardır. İnsanlar o sınırsız özgürlükleri kullanmaya alışmışlar ve bunun tadına varmışlardır, fakat bu sınırsız özgürlük de bildiğiniz gibi her özgürlük bir başkasının özgürlüğünün başladığı noktada bittiği için hukuk burada devreye girer. Özgürlükler sınırsız olduğu zaman bazı özgürlükleri ihlal etmeye başlar burada hukuk devreye girdiği zaman da bizim de hep yaşadığımız gibi

tepkiler doğmaya başlar. Bu da aslında çok normaldir, bu internete özgü bir şey değildir. Bu hukukun bütün alanlarında aslında böyledir. İnternette de böyle olmuştur ilk yayıldığı zaman, hızlı gelişme esnasında hiçbir hukuki düzenleme yoktu internet hakkında ve her türlü içeriğin bedava, yasal olsun olmasın paylaşıldığı sınırsız bir ortamdı. Bu da interneti hepimiz açısından cazip hale getirdi, fakat öte yandan müzik sektörü açısından bakarsak örneğin bir Youtube'un kurulmuş olması; şu anda lisanslıdır Türkiye'deki meslek birlikleri ile ama bundan önceki dönemde bir Youtube'ın kurulmuş olması Türkiye'deki yüz milyona yakın (totaldeki) kaset satışlarını on milyona indirmiştir. Bir sektörü yaşayamaz hale getirmiştir. Yine zaten Sayın Savcımızın da örnek verdiği gibi bestelediğiniz bir eseri daha piyasaya süremeden bunun herkes tarafında dinlenilir, kullanılır hale gelmesi söz konusu olmaktadır. Bu da o kişilerin bundan sağlayacakları ekonomik faydayı ortadan kaldırdığı için sektörlerin ve şahısların iflası ile sonuçlanmaktadır. Dolayısı ile evet biz MÜYAP olarak ve bu konuya fikir yürüten şahsım adına internet veya başka herhangi bir gelişim veya sosyal medyanın gelişiminin desteklenmesi gerektiğini ve bunun bir fırsata dönüştürülmesi gerektiğini fakat bunun da hak sahipleri açısından bir fırsat olabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum, bu kanaatleyim. Yine bir fırsat örneği olarak bir örnek vermek istiyorum; hepimizin bildiği gibi bir Güney Koreli grup olan PSY Gangnam Style adlı parçasını Youtube'a koyarak inanılmaz bir şöhrete ve inanılmaz bir izlenme rakamına (yani 1.575.000.000) ulaşılmış. Şimdi böyle bir sosyal medya olmasaydı internet bu kadar hayatımıza girmemiş olsaydı hayatında bu grup böyle bir izlenebilir ve dinlenebilirliğe ulaşmak, böyle bir şöhrete ulaşmak ve böyle bir gelir elde etmeyi hayal dahi edemezdi. Yani hiçbirimiz hayal edemezdik. Dolayısı ile aslında bu bir fırsattır, fakat Youtube gibi bunu lisanslı olmayan kullanıcılar tarafından veya gerekli yasal düzenlemelerle hak sahiplerinin hakları kullanılmadığı zaman ise bundan hiçbir gelir elde edemeyeceği için hak sahipleri bu onlar için aynı zamanda aslında bir yıkımdır, bir kabustur bu hatta. Dolayısı ile çok da kısa olarak şunları söyleyeyim internette birtakım ulusal ve uluslararası alanda yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Burada daha önce konuşmacılar da bahsettiler: SOPA Yasası (Stop Online Piracy Act). Aslında SOPA Yasası Amerika'daki lobi faaliyetlerini bilmiyorum ama gene benim de incelediğim bir yasadır. Genel itibari ile aslında hak ve özgürlükleri dengeli bir şekilde ortaya koymaya çalışan ve her iki tarafı da haklarını korumaya çalışan bir yasadır. Sayın Savcım mesela bahsetti, biz

bundan muzdarip olduğumuz bir konu var. 5651 sayılı Kanun'da ihlali bulunan internet sitelerinin biz gerçek içerik sağlayıcısına ve sorumluya ulaşamıyoruz, oysa 5651 sayılı Kanun diyor ki; her web sitesi tebligat adresini bildirmekle yükümlüdür ve bu yükümlülüğe uymamanın bir yaptırımını bir denetimi yok. Çünkü web siteleri bir yere tescil ediliyor ama resmi bir kuruma tescil edilmiyor. Dolayısı ile ne yapmış oluyorsunuz veri tabanı yani 'who is' diye bahsettiğimiz kamuya açık veri tabanlarından temin ettiğiniz mail adreslerine gönderiyorsunuz. Üç gün içerisinde içeriği çıkartmazsa da savcılığa Ek-4 kapsamında başvuruda bulunuyorsunuz ama burada tabii ki erişmemiş olabiliyor sizin gönderdiğiniz uyarı metni. Yani bunun sorumlusu tabii ki meslek birlikleri veya hak sahipleri değil. O şahıs da onu bildirmiş ve daha sonra bakmamış olabiliyor internet adresine. Bunların yasal düzenlemeye tâbi kılınması gerekiyor. Mesela SOPA Yasası bu konuda aslında ihlali gerçekleştiren ve haklarını güvenceye alan çok önemli düzenlemeler getirmiştir. Kamuya açık veri tabanlarına bakılacak, oradan adres sorulacak, gidip resmi kurumlardan bulunabilirse önce normal tebligat yolu ile, bulunamazsa daha sonra elektronik posta ile gönderilecek, aslında biz bunu Yasa değişikliği anlamında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda da bu maddeleri önerdik. Yani biz aslında hak sahiplerini koruyan bir meslek birliği olmamıza rağmen ihlal edenlerin de hakları yani orantılı güç kullanımı olsun. Hemen sitelerin erişime engellenmesi olmasın diye biz ileri bir adım önermemize rağmen nedense ihlali gerçekleştirenlerin de haklarını koruyan bu önerimiz yasa çalışmasında kabul görmedi, eski sisteme yakın bir sistem üzerinde devam edilmesi gerekti. Ben sözlerimi kısaca birkaç cümle ile tamamlamak istiyorum, sizi de daha fazla meşgul etmek istemiyorum. Şu var; ihlallerin çeşitleri var, yani sürekli bir web sitesi kurup web sitesi ile sürekli hiçbir yasal içerik olmayan binlerce web siteleri var. Bunların erişime engellenmesi yani belli bir yasal prosedürün izlenip, gerekli uyarıların yapıldıktan sonra erişime engellenmesinde hiçbir hukuka aykırılık, hakkaniyetsiz bir sonuç yok. Erdem Bey'in de sorduğu soruda işte linklerin çıkarılması da ikili bir ayırıma tâbi tutulmasıdır. Eğer bir sitenin içerisinde alınmış hiçbir yasal içerik bulunmayan, yazılı izni alınmış hiçbir yasal içerik yoksa siz burada dönüp hak sahiplerine linkleri bildir demek hani halk deyimi ile işi yokuşa sürmek ve kötü niyetli bir yaklaşımdır. Zaten senin hangi linkini bileceğim, hepsi yasa dışı yani neyin iznini almışsın değil mi? O zaman onun zaten gerekli uyarıları yapıldıktan sonra erişime engellemek son derece doğal ama tabii ki ciddi kurumlar olur içerisinde

sadece müzik içeriği veya film içeriği olmaz, çok daha farklı içerikler olur ve bunların yasal izinlerini almıştır da gerçekten bilemediği için bir kısmı eksik kalmıştır veya sözleşme görüşmeleri olumlu sonuçlanmamıştır, tabii ki burada farklı çözümler bulunabilir fakat linkler bulunsun, çıkarılsın yaklaşımı yani kesinlikle ve kesinlikle şu demektir; suç işleyen gerekli önlemleri almayacak, filtre koy - koymayacak, tebligat adresini bildir- bildirmeyecek web sitesinde, uyarı göndereceksin gerekli çıkartmayı yapıp ek süre istemeyecek, gelip lisans almayacak, sonra da dönüp diyecek ki; linkleri verin. Yüz bin tane link var, benim o linkleri bildirmem benim 6 ayımı, bir yılımı alır hak sahibi olarak. On binlerce link var. Ayrıca bu iş o kadar masumane de bir iş değil. Ben size son bir örnek vereyim, kendi delil tespitimi yaptığım dosyadan adını vermeksizin, ayda otuz bin lira 21 yaşında bir lise öğrencisi bu işten para kazanıyor, hala bu site yayında. Biz buna tabi ki tazminat davaları açacağız, ayrıca Ek-4 başvurusunda bulunduk. İkiyüzseksenaltı bin tane tık sayısı alan ama içerisinde Türkiye’de yayınlanmış (reklamını da yapmış oluyorum ama) bütün yapımların indirilebildiği, bütün yapımların dinlenebildiği, sade müzik içeriklerinin değil filmlerin, romanların her şey var yani. Şimdi bu site ayda otuz bin lira para kazanıyor oturduğu yerden, hiçbir emek harcamadan. Dolayısı ile bunları da göz önünde bulundurmak gerekir. İnternet ortamının özgürlük alanını koruyalım sonuç olarak, ancak internette hak ihlalinin cazip kılan tabi ki ekonomiktir. İnsanlar web sitelerini reklam gelirini alıp kısa yolda zengin olmak için bu tür hak ihlallerinde bulunuyorlar genel olarak . Bunun için de reklam verenlere yönelik bir yaptırım olması gerekir. Bu konuda da biz yasaya önermiştik, SOPA’da da bu vardı. Reklam verenlere bildirim yapıyordunuz . Yasa tamamı yasadışı içerikten oluşan web sitelerine reklam geliri vermiyor, reklam vermiyorlardı. Bunlar güzel yaptırımlardı, yani siteyi kapatmak veya kişiyi hapse atmaktan ziyade o kişi için bulunan para kazanılamayan hale getirmek ve cazibesini yok etmek idi. Tabi ki sinek için bomba atmamak gerek, orantılı güç uygulanması gerekiyor hukuk içerisinde ve bu tür kademeli (her ihlalin özellikleri göz önüne alınarak) çözümler yasalarla getirilmesi gerekiyor. Ne yazık ki yeni yasamızda bu yok. 5651’de de yok. İnşallah bir başka bahara bu tür düzenlemeleri yapacağız. Çok teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

SOSYAL MEDYADA TELİF HAKLARI VE REKLAMCILIK

SORU CEVAP

Dinleyici : Yeni yasal düzenlemeler gerekli, onları çok güzel olarak anlattınız. Yeni iş modelleri de gerekli değil mi? Şimdi benim kısaca (bunu uzatmayacağım sadece referans vereceğim) 2-3 gün önce elime ulaşan rapor var. Dengeli yani hep aradığımız denge Sayın Savcımın da söylediği gibi bir denge. Bu article 19, insan hakları bildirisinin 19. maddesi olan ifade özgürlüğünü savunan maddedir. O madde adıyla İngiltere’de bir kuruluş var, Article 19 isimleri de. Onlar birkaç gün önce benim elime geçen bir rapor yayınladı. 5 madde, 5 ilke sayıyorlar bu gerek telif haklarını korumak yani yaratıcının haklarını korumak, gerekse de insanların bilgiye enformasyona erişebilmesi için. Ben bunları burada saymayayım, bunlar zaman alır. Bunu soru olarak değil, ekleme olarak söyledim. Bu referansı dikkatinize sunmuş olmak için söz aldım teşekkür ediyorum.

Av. Özlem Akbaş : Yetkin Bey’e benim bir sorum olacak. Şöyle bir gündem var sürekli bu tekrarlanıyor ne kadar doğru bilmiyorum. Marka sayfalarında ve kişisel sayfalarda, müzik eserlerinin ya da farklı eserlerin kullanılmasının yanlışlığı doğruluğu üzerinde o kadar çok fikir beyan ediyor ki, bununla ilgili doğru ve net fikir, bilgi nedir acaba? Ne yapılmalı, ne yapılmamalı? Nereye kadar yasaktır?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Fikri hakların nerede kullanılması var dediniz pardon orayı tam anlayamadım?

Özlem Akbaş: Markaların sosyal medya sayfalarında ya da reklamlarında.

Yetkin YOKUŞOĞLU: Marka hakkı bakımından diyorsunuz değil mi? Markaların yayınlanması bakımından?

Özlem Akbaş: Eser hakkı bakımından. Eserlerin reklam amaçlı kullanılması temel olarak.

Yetkin YOKUŞOĞLU : Çok kısa bir açıklama yapacağım, benim mensup olduğum zaten MÜYAP uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisindedir. Biz burada her türlü gelişmeden, geniş bir ekibimiz var, haberdarız tabii ki takip ediyoruz, inceliyoruz ve öneriyoruz, yasa koyuculara. Hatta şunu da övünerek söyleyeyim, biliyorsunuz Fransa’da bir Hadopi var, biz kültür bakanlığının tüm uzmanlarını MÜYAP olarak bütün Avrupa’daki gelişmeleri takip edebilsinler, hem hak sahipleri hem diğer kullanıcılar bakımın-

dan diye. Hadopiye bizzat götürüp, sadece hadopi değil, Portekiz, Belçika en gelişmiş bu konudaki İskandinav ülkelerine kadar sponsorluğunu da yapmış durumdayız. Yani gerçekten bu konudaki yaklaşımımız iyi niyetli ve dengeli. Sizin sorunuza gelince, reklam müzikleri anlamında soruyorsunuz. Evet bu aynı zamanda benim yüksek lisans tez konum. Şunu söyleyebilirim buna eser sahipleri bakımından senkronizasyon hakkı deniyor. Yani müziklerin reklamlarda, markaların reklamlarında veya tanıtım müziklerinde veya haberlerde veya jingle'larda veya dizilerin içerisinde kullanılması. Bu yapımcıları da ilgilendiren bir yönü var, tabii kavram tam oturmadığı için Türkiye'de buna da senkronizasyon lisansı deniyor ama değil. Aslında bunun İngilizcesi de Master Use Rights denilen yani ana kayıt kullanma lisansı, evet bunun için bir izin alınması gerekiyor, çünkü burada bir görüntü var. Bu bir reklam görüntüsü olabilir, dizi görüntüsü olabilir, film görüntüsü olabilir ve bunun kayıtlı olduğu bir materyal var. Dolayısıyla bu görüntülerle daha sonradan yani teknik aşaması böyle çünkü bunun, bir müzik eseri, senkronize ediliyor yani eşleştiriliyor görüntülerle müzik eseri ve dolayısıyla bir kopyalama yani müzik ederinin bir kopyalaması, kaydedilmesi o görüntünün içerisinde söz konusu oluyor. Yayınlanmadan önceki aşamadan bahsediyorum, programın hazırlanması. Dolayısıyla burada bir çoğaltma hakkı ihlali gerçekleşiyor. Bunun için evet bireysel anlamda meslek birliklerinden değil eser sahiplerinden bizzat, yapımcıdan bizzat izin alınması gerekiyor. Bu bir izne tabii ama bunun rakamlarını neye göre belirliyorsunuz? Kullanılacak sesli görüntünün programın veya ürünün bütçesine göre. Eğer bu bir film ise işte Çanakkale 1915 ise 1 milyon veya 5 milyon dolar para harcanmışsa tabii ki bunun reklam gelirinə göre çok büyük reklamlar alıyorsunuz veya bu bir Lig TV'de yayınlanan maraton programıysa burada kullanılan jingle müziği için 100 bin dolar alabiliyorsunuz. Ama bu son derece basit bir etkinlikteyse 200 lira 300 lira da kullanılan müzik eserine göre alınabiliyor. Aynı zamanda ücretsiz müzik bankaları dediğimiz alanlar da var. Ücretsiz olarak da bunlar temin edilip edisyon firmaları tarafından kullanılabilir. Hem yapımcı hem eser sahibine bir bisans ödenmesi gerekiyor yani genel olarak bunu söyleyebilirim.

Fikret İlkiz: Sayın Onaran da bir katkıda bulunacak bu soruya. Buyrun İsmail Bey.

İsmail Onaran: Şöyle başvuru geliyor genelde, az da olsa şöyle başvuru şu şekilde. A televizyonunda yayınlanan şu reklamda kullanılan rek-

lam müziğinin kullanımı izinsizdir. Televizyon şirketi hakkında şikayetçi oluyorlar. Ben yeni gelen genç arkadaşlarımıza da şunu söylüyorum bu reklamı çeken bir şirket var hiçbir televizyon şirketi kendi başına bu reklam filmini yapmıyor. Burada yapılması gereken televizyon kolay yoldan A televizyonunu ya da B televizyonunu şikayet etmek değil çaba sarf edip reklamın yapımcısını bulup onu şikayet etmek gerektir. Bunu hiçbir zaman unutmamak lazım. Bizim bir görevimiz de adliyede sadece gelen her kişiye dava açmak, ifade alıp göndermek değil, bizim bir görevimiz de adliyeye gelen arkadaşlarımızı yönlendirmek. Buradan da genç avukat arkadaşlarımıza şunu söylemek istiyorum bu tür taleplerle geldiğinizde sadece basitçe bir televizyon şirketini şikayet etmek yerine, reklamın yapımcısını, reklamı yapan şirketi sorumluyu bulmanız gerekiyor. Özellikle ülkemizde şunlar var telif hakları ihlalleri konusunda birçok kişi ona dikkat etmiyor. Yapımların çoğu paket program şeklinde ve paket programların tamamında telif hakkı sözleşmesi var. Telif hakkı sözleşmesinde yapımcılarla yayınlayacak kuruluşlar arasında şöyle bir sözleşme var. Herkesin gözünden kaçıyor çok küçük bir cümle. Bu yapımdaki tüm telif hakkı ihlallerinden yapımcı sorumludur diyor. Hiç kimse bunu okumuyor. Bunlara çok iyi dikkat etmeniz gerekiyor. Artık hangi alandaki kuruluşların vekilliğini yapıyorsanız ona göre davranmanız gerekiyor. Yani belli başlı yayın kuruluşu üç ya da beş, on ya da yirmi kişi değil, o yapımcıları bulmanız gerekiyor. Bunu da belirtmek istedim. Teşekkür ederim.

Elif Özgen: Merhabalar, ben sosyal medya alanında çalışan birisi olarak sormak istiyorum. Benim sorum şununla ilgili, özellikle Facebook sayfalarında ya da Pinterest sayfalarında çok fazla aslında bu hak ihlali sürekli yaşıyor. Mesela bir örnek vermek gerekirse bir su üreticisi, şişelenmiş su üreticisi, müşterimiz için diyelim ki Handel'in Water Music adlı 17. yy'dan kalma eski bir eserinin yeni bir icrasını ya da 1930'dan önceki bir icrasını, Youtube'dan bulup üzerine kendisi görsel ekleyip ya da kendimiz yine 30 dakikalık plak kaydıdan bir şeyler yapıp bunu çeşitli şekillerde kullanabiliyoruz. Bu 2009 kaydı da olabiliyor 1920-1902-1903'de olabiliyor. Şimdi mesela bunu biz post ettiğimiz zaman Youtube'dan bir telif hakkı ihlalinde bulunuyor muyuz eğer hala telif hakkı korunuyorsa?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Zaten koruma süreleri geçmediyse siz herhangi bir eseri veya kaydı alıp herhangi bir görüntüyle eşleştirerek internet ortamına koyduğunuz zaman bu hak ihlali oluşturuyor, fakat Facebook'ta bu çok yaygın bir şekilde kullanılıyor. Meslek bilginizin de bu alanda ne şe-

kilde hukuki tedbirler alınabileceği konusunda çalışma da var, dünyada da var. Fakat bu henüz tam sonuçlanmış ve çözüm bulunabilmiş gerçek anlamda bir husus değil ama hak ihlali şuanda etkin bir hak takibi yapılabiliyor mu yapılamıyor mu?

Elif Özgen: Çok kısa bir soru daha peki Youtube'dakini olduğu gibi post edersem?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Evet bu da çok tartışmalı ve sorulan bir konu. Bu konudaki benim şahsi görüşüm de yani MÜYAP'ın görüşü de şöyle şimdi bazı siteler Youtube'daki linki alıyor kendi web sitesine gömülü link dediğimiz şekilde yerleştiriyor. Dolayısıyla o linki tıkladığınızda Youtube'un altında logosu gözüken bir pencere açılıyor ama site sizi Youtube'un kendi ana sayfasına yönlendirmiyor. Kendi sayfası Youtube'un içeriğini açıyor. Mesela doktrinden bir örnek vereyim, Tekin Memiş'e göre gömülü linklerin her biri bir ihlaldir, yani Avrupada da bu konudaki uluslararası mahkeme kararları vardır. Bu gömülü linkleri kesinlikle bir hak ihlali, dolayısıyla telif bedeli ödenerek izin alınması gereken bir ihlal olarak görüyoruz ama site verdiği link ile Youtube'a zaten yönlendiriyorsa zaten bu konuda herhangi bir hukuka aykırılık algılamıyoruz.

Gökhan Ahi: Sevgili Yetkin embed kodların kullanımını hakkında telif hakları ihlali dedi. Tekin Memiş Hoca'nın da bu şekilde olduğunu söyledi. Fakat Youtube'da bir videoyu yüklerken videonun sahibi, embed kodu açabiliyor veya embed kodu kapatabiliyor. Embed kod kullanılmasın denebiliyor. Bugün MÜYAP'ın 5 binden fazla yüklemiş olduğu müzik eserlerinde videolarında hepsi embed kodu açık. Bunu MÜYAP neden yapıyor madem telif haklarına bir aykırılık varsa?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Bizim zaten youtube ile olan anlaşmamızda embed kodları açması konusunda onlara verdiğimiz bir izin var. Fakat burada yeni gelişen bir alan olduğu için, ekonomik bakış açısıyla yaklaşım sorunları çözmeye çalışıyoruz, şimdi bir web sitesi bunu Youtube'un trafiğini arttırmak için değil, kendi web sitesine bir müzik yayını olduğunu ve kendi web sitesine gelen kullanıcı sayısını arttırmak için yapıyor. Dolayısıyla gerek Google reklamları gerekse başka kaynaklardan, web sitesi verdiği gömülü link ile veya sizin dediğiniz gibi embed kodlarla bir ekonomik değer yaratıyor kendi sitesi için ve haksız kazanç elde ediyor. Dolayısıyla Youtube'a evet veriyoruz çünkü Youtube'un trafiğinin artması mantıklı

fakat Youtube üzerinden kendisi reklam geliri elde eden kişinin web sitesinin de bir gelir paylaşımına gitmesi gerekir.

Gökhan Ahi: Şimdi burada benim anlamadığım o video ne kadar çok embed kod olarak yayılırsa o video o kadar çok izlenmiş olur o kadar Youtube üzerinden gelir yaratır. Doğru değil mi?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Evet doğru ama bir nokta eksik kalıyor. Youtube üzerinden gelir yaratılıyor ama web sitesinin aldığı reklam geliri açıkta kalıyor. Yani orada gömülü linki veren web sitesinin sunduğu içerik dolayısıyla aldığı gelirden MÜYAP hiçbir gelir veya paylaşım alamıyor. Orada bir alan kalıyor. O alanın da mutlaka bir şekilde belki daha ucuz olabilir şu olabilir bu olabilir lisanslanması gerektiğini düşünüyoruz.

Av. Sedat Turhan: TRT Genel Müdürlüğü'nden **Avukat Sedat Turhan.** Şimdi bizim başımıza gelebilecek bir olay açısından soruyorum. Mesela TRT'ye ait bir eser olabilir veya bir şiir olabilir eser sahibinin telif hakkı TRT'de olabilir. Mesela sosyal medyada yüz defa ikiyüz defa üçyüz defa eser sahibinin izni olmaksızın bu yayınlandı veya retweet edildi veya Facebook'tan yayınlandı şimdi cezaya ilişkin maddeleri sayın savcımız söyledi. 71. madde bir de 68. madde var yanılmıyorsam tazminat hukukuna ilişkin olarak ve burada kusursuz sorumluluktan bahsediliyor yani yayınlayanın kusuru olmaksızın, şimdi içerik sağlayıcıya ulaşabiliyorsak, ulaşamıyorsak yer sağlayıcının sorumluluğu var bildiğim kadarıyla, yanlış biliyorsam düzeltin. Tazminat hukukunun pratik açısından söylüyorum şimdi üç kata kadar tazminat hakkına ilişkin talebimiz olabilir bizim veya eser sahibinin. Bunun pratikte uygulamaya ilişkin bir tutarlılığı var m, çünkü içerik sağlayıcıya ulaşamayabiliyoruz, yer sağlayıcıya ulaşıyoruz, yer sağlayıcı ciddi manada maddi sorumluluk getirebilir. Bunu biliyorsunuz otelde veya restoranda müzik yayınlandığı zaman çok ciddi manada miktarlar isteniyor, tabiri caizse anahtarı bırakıp gitmesi isteniyor. Çalınma ve tekrara ilişkin olarak söylüyorum. Bunun sosyal medyada uygulanması nasıl, tazminat hukuku açısından yardımcı olabilir misiniz?

Yetkin YOKUŞOĞLU: Tamam çok kısa açıklayayım, öncelikle yanlış anlamaya sebep olmasın. Bugün umuma açık mahallerde bütün yıl müzik çalsalar bile farzı mahal üç yıldızlı bir otelde aldığı pay 100 m² veya 200 m² bir yerde yayın yapıyorsa 400-500 ila 1000 TL arasında değişen yıllık bir rakamdır. Yani bunu onikiye böldüğünüz zaman büyük oteller için bir oda fiyatının bile yarısı gibi bir şey bu yani öyle anahtarı falan bırakmak

gibi bir şey mevzu bahis değil yani bu çok aleyhe yapılan bir propagandadır hep meslek birliklerinde ama öyle bir şey yok. Türkiye’de yedi yıldızlı 1500 odası olan otellerin bile yıllık ödediği miktar 5000-10000-15000 TL’yi geçmiyor yani en yüksek aldığımız rakamlar bunlar. İnternet sitelerine gelince aslında internet sitesinden her türlü hak ihlalini yapmak Türk mevzuatı (5651) sayesinde mümkün yani o 5651 zaten internet korsancılığının bence imdadına yetişmiş bir şey. Şimdi içerik sağlayıcıya bir tanım var, içerik sağlayıcının sadece kendisi yok. Yani “who is” bilgilerine bakıyorsunuz alan adını tescil ettiren işte idari sorumlu, technical support yani teknik sorumlu falan e tamam, alan adı da içerik sağlayıcı değildir ama hayır, olamaz. Hangi teknisyene sorsanız, TİPET’e sorsanız bu konuda ilgili olan, alan adı içerik sağlayıcı değildir diyor. Dolayısıyla aslında bir yel değirmeni var. Biz de Don Kişotuz. Yel değirmenleriyle savaşıyoruz. Yani içerik sağlayıcı bulmak mümkün değil. Orada da 68 uygulanıyor ama uygulanamıyor. 2009 yılında açtığım bir dava var, 2. defa bilirkişiye gitti. İnşallah verir mayısta raporu, vereceğinin de zannetmiyorum. Dolayısıyla alamıyorsunuz, yani davayı açıyorsunuz ki bu bir gazeteydi, ulusal bir gazeteydi, içerik sağlayıcısı belliydi, yeri belliydi. Yüzde doksan dokuz içerik sağlayıcı bulamadığımız için hiçbir şekilde tazminat alamazsınız. Bundan alma ihtimali var kurumsal bir yapı olduğu için fakat bu sefer ispat zorluğu var yani fiilen hiçbir şey yapılamıyor internette. O yüzden dedim zaten yasal düzenlemeler olursa fırsattır dedim. Çok teşekkür ediyorum.

Arş. Gör. Selva Kaynak Koç (Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

Öncelikle merhabalar. Panelin son konuşmacısı olarak ben kaldım. Ama mümkün olduğunca..

Sertel Şıracı: Hayır bir tane daha var.

Selva Koç: Pardon Sertel Bey. Ama mümkün olduğunca kısa bir sürede konuşmamı bitireceğim. Zaten kısa bir sürede anlatmak istiyorum. Çünkü zaten benim söyleyeceklerimin yüzde doksanını Yetkin Bey söyledi. Çok da güzel oldu, gayet güzel bir giriş yapıldı. Ancak ben konuya farklı bir açıdan yaklaşmak istedim. Biz hukukçular hep kendi aramızda tartışıyoruz ama vardığımız sonuçlar da hep kendi aramızda oluyor. Dolayısıyla biraz daha kullanıcıların ve yaratıcıların, yani sosyal medyayı

asıl kullanan insanlar gözünden bakmak istedim olaya. Öncelikle sosyal medyanın hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul etmemiz lazım ya zaten bunu hepimiz ediyoruz. Sosyal medyanın varlığıyla beraber yeni jenerasyon içerik üretme ve bu içeriğin paylaşılması, yayılması yöntemleri yenilendi değişti ve hızla da değişmeye devam ediyor. Dolayısı ile kısa bir süre bile sosyal medyadan ayrı kalsak herhalükarda bir şeyleri bilmediğimizi, kaybettiğimizi fark ediyoruz. Bu hukuki anlamda sosyal medyanın varlığı, daha doğrusu sosyal medyadan daha geniş çerçevede internetin varlığı bizim eser sahiplerinin mali hakları dediğimiz; çoğaltma, yayma, temsil etme ve umuma arz etme gibi eylemlerin başına farklı sıfatlar getirdi. İşte bunların hızlı çoğaltılması, kolay çoğaltılması, sınırsız yayılması gibi. Bunu zaten Yetkin Bey de gayet açık bir şekilde söyledi. Sadece olumsuz özellikleri söz konusu değil. Aynı zamanda olumlu özellikleri de söz konusu. Biraz benden önceki sunumlar olumsuz, şöyle ihlaller, böyle ihlaller gibi sonuçlar ortaya çıktı. Belki biraz daha bunları çözüme götürmek için ne yapmamız lazım diye düşünmek lazım. Ben en baştan kendi bakış açımı ve kendi fikrimi söyleyeyim. Ben bunun direkt kanunlarla yapılabileceğini veya kanuni düzenlemelerle yapılabileceğini düşünmüyorum. Hepimizin bildiği gibi kanunlar biraz daha arkadan geliyorlar. Önce sorunların ortaya çıkması gerekiyor. Daha sonra ona uygun çözümler bulunmaya çalışılıyor. Bu uygun çözümlerde internetin kendi doğası gibi çok hızlı olduğu için aslında birçok gelişme arkadan takip edilebiliyor. Bu anlamda evet hiçbir zaman bir tehdit olduğunu düşünmüyorum telif haklarının sosyal medya için ama bir gerçek midir? Evet, çok da açık bir gerçektir. Bu sorunun cevabı da hangi taraftan baktığımızla ilgilidir. Ben bu sunumu hazırlarken daha toparlamak için konuyu üç tane süje belirledim; yaratıcılar, kullanıcılar ve kontrol mekanizmaları. Herhangi bir hukuki terim değil; kanunlarda da yer almış degiller. Sadece ben konuyu toparlamak için böyle bir grupta yapmak istedim. Kontrol mekanizmalarının bir tarafında devlet ve devlet derken kanunları kastediyorum, meslek birlikleri ve diğer tarafında ise kamu yararı duruyor ki her ikisinin beraber incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Konuyu bu süjeler açısından ele almadım çünkü bu sunumun süresini fazlasıyla aşar ama bunlar da sosyal medyanın telif hakları hukukuyla olan ilişkisini incelemek için fazlasıyla önemli süjeler. Dolayısıyla herhalükarda değerlendirilmesi gerekiyor ama bütün bu değerlendirmelere başlamadan önce şunu hepimizin en başta kabul etmesi gerekiyor. Sosyal medya ve internette eser kullanımı ne çok kötüdür ne de çok iyidir. Her ikisinin ortasını ve hepimizin kullanmayı

çok sevdiği ve tam olarak içeriğini oluşturamadığımız kullanıcılarla yaratıcılar arasındaki hassas dengeyi sağlamaya çalışması için çabalaması gerektiğini düşünüyorum. Her ne kadar üç süje belirlemiş olsam da burada şu soruyu sormanın da çok gerekli olduğunu düşünüyorum sosyal medya açısından: Yaratıcı ve kullanıcı arasında bir fark var mı? Mevcut durumda aslında her kullanıcı bir yaratıcıdır, her yaratıcı da aslında bir kullanıcıdır. Bu anlamda iki tane çok yüzeysel örnek verdim.

A kullanıcısının paylaştığı içeriği siz de başkalarıyla paylaşabilirsiniz veya A kullanıcısının paylaştığı içeriğe bir fotoğraf ekleyerek ekstra bir şeyler koyarak kendinizden bir şeyler ekleyerek paylaşabilirsiniz. Eylemler farklı ama telif hakları ihlali bakımından olaya baktığımızda her iki eylem de aynı derecede sorun yaratabilme ihtimaline sahip. Dolayısıyla bu eylemlere başvurmadan önce birkaç kere düşünmenizi tavsiye ederim. Burada bir de özel olarak bahsetmek istediğim başka bir husus var; sürekli paylaşmak deyimini özel olarak kullandım ama bizim normal, hukukçu olmayan kullanıcıların paylaşmak dediği şey bizim anladığımız hukukçuların anladığı anlamda kopyalamak, umuma arz etmek, yaymak anlamına geliyor. Yani bunların hepsi eser sahibinin mali hakları ve her an ihlal edilebilir durumdadır. Dolayısıyla paylaşmak dediğimiz zaman hani çok saf bir paylaşmak olarak da düşünmemek gerek bunu. Bazen farklı uçlara da gidebiliyor. Öncelikle kullanıcılar açısından olayı değerlendirmek istedim. Kullanıcılar derken fikir ve sanat eserleri bağlamında bir eser yaratmayıp var olan içeriği paylaşan ve onu elektronik ortamda yayan kişileri kastediyorum. Başkasının paylaştığı bir içeriği dijital ortamda yaymak aynı zamanda çoğaltma ve umuma arz etme eylemlerini gerçekleştirmektir. Bunu izin almadan yaptığınız takdirde bu bir ihlal oluşturmaktadır. Bunun karşısında ben kullanıcıların ne gibi savunmaları olacağını düşünerek, buradan yola çıkarak bu slaytı hazırladım. Fikir ve sanat Eserleri Kanunu uyarınca dolaylı ihlal veya yardım ve yataklık etmek suretiyle ihlal kavramları yok derken aslında var. Yok dememin altındaki sebep aslında slaytı kısaltırken bir tane cümleyi atlamış olmam. Böyle kavramlar var ancak bu kavramların asıl doğuş yeri olan ABD hukukundaki anlamla aynı şekilde yok demek istedim. Bunu özellikle buraya koymanın sebebi genellikle kullanıcı olarak arama yaptığımızda acaba sosyal medya ortamlarında yaptığımız herhangi bir paylaşım bir ihlale sebep olur mu gibi bir arama yaptığımızda karşımıza çok yararlı bilgiler çıkabiliyor ama bu bilgilerin çoğunluğu ABD hukuku göz önünde bulunduru-

rak ortaya konulmuş bilgiler. Dolayısıyla hani bunları temel alıp hareket etmeye başladığımızda doğru olmayan şeylerle karşılaşma ihtimalimiz çok yüksek. Dolaylı ihlal ve yardım ve yataklık etmek suretiyle ihlalden kastım da şöyle; bu ihlaller tanımlanıyor, bizde de tanımlanıyor. Kıta Avrupası sistemlerinin hukuk sistemlerinin neredeyse hepsinde tanımlanıyor, ancak Amerika'daki tanımlarının içinde "secondary reinforcement" ve "vicarious reinforcement" diye iki terimden bahsediyorum. İçinde şöyle ekstradan bir savunma imkânı sunuyor bu türden ihlalleri sunanlara. Siz böyle bir ihlalden suçlandığınız veya böyle bir ihlal iddiasıyla karşılaştığınız zaman öncelikle doğrudan ihlal edeni bulabilirsen daha sonra beni bununla yargılayabilirsin şeklinde. Biz de bunun olmamasının sebebiyle böyle bir savunma yapma ihtimalimiz ortadan kalkıyor. Eğer böyle bir bilgiyle karşılaşsanız kullanıcı olarak sosyal medya kullanıcısı olarak bunun bizde ABD'deki sistemle aynı şekilde işlemediğini hatırlatmak isterim. Aynı zamanda bilmemek hukuki sorumluluğu kaldırmaz ve telif haklarında da iyi niyet korunmaz. Bu biraz önce de denildiği gibi bir yandan kusursuz sorumluluğa kadar giden bir hukuki etkiye sahip ama iyi niyet korunmaz derken şunu kastediyoruz, ben yine kullanıcı açısından düşündüğüm zaman hiçbir zaman siz bir kullanıcı olarak bunu internete ben koymadım, bunu sosyal medyada ben paylaşmadım, benden önce paylaşanını sadece forward ettim demek suretiyle sorumluluktan kurtulamıyorsunuz. FSEK madde 54; salahiyetin mevcut olmaması çok açık bir şekilde bunu söylemiştir. Mali bir hakkı - ki burada eser sahibinin haklarından bahsediyoruz yahut kullanma ruhsatını devre salahiyetli olmayan kimse den iktisap eden hüsniye sahibi olsa bile himaye gelmez. Yani Türkçeye çevirmek gerekirse, yetkili olmadığımız bir şekilde, izinli olmadığımız bir şekilde bunu başkasından dahi alarak bu içeriği paylaşmış olsanız iyi niyetli olmanız veya bunu bilmediğinizi iletmeniz sizi sorumluluktan kurtarmaz. Bu açıdan dikkatli olmak gerek. Son olarak belki biraz ağır bir cümle gibi gelecek ama benim yine kullanıcılara naçizane bir tavsiyem olarak sosyal medya sitelerinde yayılmasına aracı olduğunuz içeriğin telif haklarını ihlal etmediğinden emin olun, emin olamıyorsanız yaymayın gibi bir iddiada bulundum ama yaymayın derken tabii ki bunu tamam bitti nokta şeklinde algılamanızı istemem. Tabii ki çeşitli yöntemleri var ama yine de şu anda bu durum işte biraz önceki sorulardan yola çıkarak açıklama yapayım. Facebook'ta kendi sayfanızda paylaştığınız bir fotoğraf veya başkasından paylaştığınız bir görsel, bunları paylaşmak ne kadar ihlal, ne kadar değil, ne kadar istisnalar içine giriyor? Bunları yapabilirsi-

niz. Bunlar şu anda çok da açık olmayan konular, tartışmaya açık konular. Bu tartışmaların hepsinin aslında cevabı yine benim kanımca eser sahibinin hakları değil benim kullanıcıların hakları dediğim ama kanun koyucuların istisnalar ve sınırlamalar olarak adlandırdığı haklardan. Yani ben haklar diyorum ama istisnalar ve sınırlamalar olduğunu da düşünüyorum. Yaratıcı kullanıcı dediğim kişiler sadece bir içeriği alıp kullananlar değil aynı zamanda kendileri de bir şeyler ekleyerek kullanmaya devam edenler ki aslında sosyal medyada en fazla karşılaştığımız olay bu. Bunları burada bir tartışma açmak adına söylüyorum. Eğer sorularla tartışabilirsek çok memnun olurum çünkü bence amaç, yaratıcı kullanıcıların ihlal yaptığını belirlemek değil, acaba ihlal yapmadan ne kadar daha çok yayabiliriz ne kadar daha çok paylaşabiliriz ve bilgiyi erişime daha ne kadar çok açabiliriz bunu yaparken de bu hassas dengeyi nasıl sağlayabiliriz olmalı. Bu amaçla ben düşünerek bunları soru olarak size yöneltmek istiyorum. Acaba başkasından aldığım, başkasının bir içeriğini paylaştığım zaman üzerine bir şeyler ekleyerek bu eser dediğimiz işleme türü olarak değerlendirilebilir mi? Değerlendirildiği söz konusu olursa bu durumda neler yapmam lazım? Bir kere işleme eseri olarak değerlendirsek belki işleme eseri şöyle tanımlayabiliriz. Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan eserler. Bu şekilde tanımlasak bile yaptığımız, koyduğumuz bir içeriği bunun için öncelikle asıl eser sahibinin iznine ihtiyacımız var. Dolayısıyla asıl eser sahibinin iznini almak burada da zorunlu hale geliyor. Bunu paylaşmak için de aynı izne ihtiyaç duyuyorsunuz. İzin almak gerektiği ve bu konularda dikkatli olmak gerektiği için yaratıcı kullanıcıların internetin doğası düşünüldüğünde ve hızlı olması düşünüldüğünde çok fazla değerlendirilmesi ve tartışılması gereken bir konu kalmıyor aslında. Burada benim en çok kafama takılan sorun hepimizin bildiği ünlü Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu madde 38'in şahsi kullanım istisnası. Acaba bu yönde kullanımlar şahsi kullanım istisnasının içinde yer alır mı? Ben bunu tartıştığım zaman şu andaki haliyle epey muallakta kalmış durumdayım, çünkü aslında şahsi kullanım istisnasının belirli kriterleri var, kullanımın şahsi olması gibi. Tabi bunun tanımı biraz geniş veya dar olabiliyor. Bunun yanında kar amacı gütmemesi, bunun yanında eser sahibinin meşru menfaatlerine zarar vermemesi. Dolayısıyla her bir katmanı atladığımızda aslında başka bir şeyle karşılaşıyorsunuz. Burada kar amacı gütmemesi tartışmalı olmakla beraber bence burada daha çok tartışılması gereken konu, çok çalıştım herhangi bir sosyal medya sitesinin ismini

vermemeye ama burada söylemek durumunda kalacağım, sizin başka birinin fotoğrafını alıp Facebook'a koymanız, sanatsal bir çalışmayı alıp kendi arkadaşlarınız için paylaşmanız acaba ne kadar şahsi kullanım. Bu sınırın içine giriyor mu? Arkadaşlarınızın arkadaşlarına açıksa bu durumda şahsi kullanımın alanının dışına çıkmış mı oluyorsunuz? Sadece 10 tane arkadaşınız varsa ve onunla da paylaşıyorsanız bu şahsi kullanım sınırlarının içine girer mi gibi tartışmaların daha çok olmasını ümit ediyorum yakın bir zamanda. Burada yine yanlış bilindiğine bana gelen sorularla fark ettiğim bir hususa daha değinmek istiyorum. O da kaynak belirtmek. Genel olarak şöyle bir düşünce var kullanıcılarda, ne olursa olsun kaynak belirttiğim zaman ben telif hakkı ihlali yapmış olmuyorum. Böyle bir şey yok. Kaynak belirtseniz bile hukuka uygun kaynak belirtmeniz başka bir yerden aldığınız içeriği paylaşmanız ve bunun altına kaynak belirtmeniz her şartta hukuka uygun olarak içerik kullandığınız anlamına gelmez. Tabii ki bazı istisnalar söz konusu, gazete içeriğini paylaşma istisnası veya güncel haberlerle ilgili bilgi vermek istisnası. Onun haricinde belki şahsi kullanım istisnası ve alıntı bizim iktibas serbestisi olarak adlandırdığımız alıntı yapma istisnası. Bu istisnaların içine girmesi mümkün olabilir. Ancak bunların da teker teker değerlendirilmesi gerekir. Yine de tekrardan söylemek istediğim bir eserin internete konulması o eserin serbestçe kullanılabileceği anlamına gelmez. Bu anlamda internet özel bir mecraya da değerlendirilmez. Eser sahiplerinin normalde bir kitap yazarının hakları neyse internette de bir eser yaratıldığında internet yoluyla veya sosyal medyada paylaşıldığında veya internete konulduğunda da haklar aynı şekilde devam edecektir. Buradan kullanıcılarla ilgili küçük noktalara değindikten sonra kısaca yaratıcılar hakkında da değinmek istiyorum. Teknik olarak konulmuş koruma yöntemleri söz konusu, ihlali tespit ettiğiniz sosyal medya sitelerine başvurmak tabii ki bir yöntem. Hatta benim naçizane tavsiyem en verimli, en efektif yöntemlerden biri veya lisanslamak veya beyanda bulunmaktır. Lisanslamak tabii ki çok mümkün olmuyor. En basitinden "Pinterest"i örnek verdiniz. Benzer şekilde çok fazla problem çıkıyor ama ben bunlar için çözüm önerisi olarak okunmaması daha güzel oldu, hızlıca söyleyip bitireyim. Açık lisansları öneriyorum. Açık lisansları önerirken ancak şunu da belirtmek isterim. Bu lisansların tamamının Türkiye'de uygulanması ve hukuki geçerliliği belirsizdir. Belirli olsa bile epey tartışmalı olacaktır. Yani henüz herhangi bir mahkemeye yansımış bir olay ben bilmiyorum. Ama yine de internet içerisinde Türkiye haricinde kullanımının inanılmaz yoğun olduğunu söylemek isterim. Bu an-

lamda genelde sanatsal içerikleri paylaşmak için “Creative Commons” lisansları, yazılımları paylaşmak için “GNU Free Documentation License” denilen açık lisanslar yine sanatsal içerikli özellikle İngiltere’de çok kullanılan free licence dediğimiz açık lisanslar ve bilimsel içerikli makaleleri paylaşmak için de “Digital Peer Publishing Licence” dediğimiz bilimsel aktiviteleri bilgiye erişime açmak ama aynı zamanda da istediğiniz ve belirttiğiniz, kendi belirlediğiniz sınırlar içerisinde korumak amaçlı size sunulmuş açık lisansları kullanmayı belki veya açık lisanslı içerikleri kullanmayı belki tercih edersiniz hukuki açıdan daha az problem yaşarsınız. Teşekkür ederim diyerek bitiriyorum.

SOSYAL MEDYADA TELİF HAKLARI VE REKLAMCILIK

SORU CEVAP

Sertel Sıracı: Selva Hanım'ın günlük çözüm önerilerini sosyal medya açısından barındırdığı bu güzel konuşması için teşekkür ederiz. İki soru da Selva Hanım'ı bırakmadan alalım sonra zamanımız kalırsa sonraki sorulara programın sonunda değiniriz. Buyurun.

Dinleyici : Hem kendime, hem başkasına hiç kimseye ait olmamasını istediğim, ne benim ne başkalarının mülkiyetinde olmasını istemediğim bir eser yaratabiliyor muyum ve bunun bu şekilde internette yayılmasını sağlayabiliyor muyum? Türk Hukuku'nda veya diğer mümkün olan başka bir hukukta var mı?

Selva Kaynak: Bunu sağlayabilirsiniz. Sağlamanızda bir problem yok. Yani eserinizin üstüne isminizi koymadığınız takdirde böyle bir hakka sahiptirsiniz. Yani her zaman aslında bu söylediğiniz şey eser sahibinin manevi haklarıyla ilgilidir. Manevi hakları sayarken genelde adın belirtilmesi hakkı diye saydığımız hak aynı zamanda adın belirtilmemesini de içinde barındırıyor. Dolayısıyla adınızı belirtmeden de bir yayım yapabilirsiniz. Bunda herhangi bir zaten zorlama olması Telif Hakları Kanunu'nun ve bunun geliştirilmesinin doğasına aykırıdır. Bunu yayımlayabilirsiniz de, bunda da bir problem yok. Burada problem siz bunu adsız olarak yayımladıktan sonra başkaları bunun üzerinde neler yapabilir ya da neler yapamaz. Siz bunu asıl olarak yayımladığınız için bir kere eser sahipliği ileri sürüyor musunuz? Bunu iddia ediyor musunuz, etmiyor musunuz? Bu tartışılır. Eser sahipliği iddia etmiyorsanız zaten Türkiye'de yine tam olarak oturmamış kamuya ait olan bir eser kapsamında değerlendirilebilir. Bunun korunması nasıl olur? Bu hususta tartışabiliriz yani. Benim bildiğim açık lisanslardan bahsederken korsan lisanslardan da bahsedebilirim. Korsan lisans aslında tam da bu amaçla yapılmış bir lisans türüdür. Genelde yurt dışındaki uygulaması bu yöndedir. Sizin kendinize ait olmasını istemediğiniz ve genel olarak topluma ait olmasını istediğiniz ama kimsenin özel olarak eser sahipliği iddia etmesini istemediğiniz hallerde korsan lisansı kullanarak bu yayımı gerçekleştirebilirsiniz ama Türkiye'de böyle bir sistem söz konusu değil, olsa da geçerliliği ne kadar olur tartışmalı.

Sertel Sıracı: Teşekkür ederiz. Son soruyu alalım. Buyurun.

Av. Nihan Güneri: Selva Hanım'a konuşmasından dolayı çok teşekkür etmek istiyorum öncelikle, çünkü kullanıcı odaklı ilk konuşma bu benim denk geldiğim. Kullanıcıları bu kadar koruyan bir araştırma görevlisi olduğu için çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Çok teşekkürler kendisine. Ayrıca çok güzel konuşuyor, sabaha kadar konuşsa yine dinleriz. Benim sorum şu; kendisi çok söylemedi fikrini ama diyelim ki ben bir eseri aldım, özellikle konuşmasından önce de konuştuğumuz için öğrenmek istiyorum fikrini bu konudaki; ben bir fotoğrafı aldım diyelim, fotoğrafın üzerinde -bu ünlü bir fotoğraf olur ya da olmaz fark etmez. Başka birisinin fotoğrafı olsun, bu fotoğrafın üzerinde çeşitli filtrelerle- Kendim yani sosyal medya siteleri var, kullanarak başka bir fotoğraf oluşturdum. Ben kullanıcı olarak nasıl bir hakka sahibim? Fotoğrafın gerçek sahibi bana ne yapabilir?

Selva Kaynak: Siz kullanıcı olarak ne tür bir hakka sahip olduğunuz nerede kullandığınızla alakalı olarak değişiklik gösterir ama benim verdiğim örnekten yola çıkarsak aslında bu fotoğrafı Facebook'ta yayınlarsam, yine isim kullanmak durumunda kaldım ama ne olur? Şöyle, bir kere ihlal olur. Yani çok açık bir şekilde özetle ihlal olur, çünkü ben konuşmam sırasında tartışmayı biraz açmaya çalıştım, acaba Facebook sizin şahsi alanınız olarak değerlendirilebilir mi şeklinde. Kanımca değerlendirilemez, çünkü hiçbir zaman o kadar geniş yorumlanamaz. O kadar geniş yorumlandığı zaman kanun metni zaten hiçbir hukuki sorun da çıkmaması gerekiyor. Bu anlamda Facebook'un şahsi bir kullanım alanı olarak değerlendirilebileceğini düşünmüyorum. Sadece sizin arkadaşlarınızın var olması da şahsi kullanım alanı olarak değerlendirilmez. Bu konuda zaten Almanya'da da son dönemlerde bu yönde verilmiş içtihadı yerleştiren kararlar söz konusudur. O yüzden başka birinin fotoğrafını onun izni olmaksızın kullanacaksanız bunu mümkünse sadece kendi şahsi zevkiniz için ve ondan yararlanmak amacıyla evinizde yapın. Facebook'a koymayın. Teşekkürler .

IV. OTURUM

SOSYAL MEDYADA NEFRET SÖYLEMİ VE SONUÇLARI

Yrd. Doç. Hasan SINAR *

Efendim sözlerime başlamadan önce hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Bugün ilk oturumumuzun konusu sosyal medyada nefret söylemi ve sonuçları. Ben bir ceza hukukçusu olarak, konuya daha çok yasa maddeleri açısından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuya ilişkin içtihatları açısından bakacağım. Bu açıdan diyebilirim ki, öyle tahmin ediyorum ki bu oturumun en sıkıcı konuşmasını yapacağım. Onun için peşinen hepinizden özür diliyorum.

Şimdi sosyal medyada nefret söylemini ortaya koymadan önce, tüm bu konuşup tartışacağımız hususlar için, bir temel prensibin altını çizmek durumundayız. O da Anayasamızın 90. maddesi. Sürekli bize referans olan, yol gösteren bir hüküm var orada. Diyor ki; “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatları, uluslararası sözleşmeye bağlı olduğu için, iç hukuk bakımından bağlayıcı normlardır.” Dolayısıyla bugün tartışacağımız AİHM'nin ifade özgürlüğüne ilişkin içtihatları ile oluşturulan standartlar da iç hukukta Türk Mahkemeleri için bağlayıcı birer norm olma özelliği taşır.

Şimdi nefret söylemini tartışırken ilk şunu ortaya koymamız lazım. Nefret söylemi nedir? Sosyal medyada ne şekilde ortaya çıkar ve bunun ardından da AİHM'nin ifade özgürlüğü ile ilgili oluşturduğu standartlar göz önüne alındığında, bir düşünce açıklaması ne zaman ifade özgürlüğü kapsamında yer alır ya da ne zaman bunun sınırlarını aşır bir nefret söylemine dönüşür? Nefret söylemi konusu açıkçası Türk Hukuku'nda bizim yakın zamana kadar yabancı olduğumuz bir kavram ve bu bağlamda en çok karıştırılan iki şey de nefret söylemi ve nefret suçu ayrımı. Açıkçası biz Sosyal Değişim Derneği'nin sayesinde bu konu ile ilgili olarak çalışmaya başlamadan önce biz de bu ayırım konusunda bilgi sahibi değildik

* İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ve günlük hayat özellikle basına yansıyan, kamuoyunun gündemini teşkil eden vakalara ilişkin olarak verilen tepkileri incelediğimizde kamuoyunda da bu iki kavram arasındaki ayrımın pek bilinmediğini kolaylıkla tespit edebiliyoruz.

O halde ilk olarak nefret söylemi ve nefret suçu ayırımından başlamamız gerekiyor. Nefret söylemi illa bir tanım vermemiz gerekirse, bir kişi veya gurubun, ırkı, etnik kökeni, dinsel inancı, cinsiyeti, cinsel yönelimi gibi konulara dayanılarak, onu aşağılamak, onu küçük düşürmek maksadıyla kullanılan söylemleri ifade ediyor. Sadece örnek babında söylüyorum, kimseyi rencide etmek için değil ama sözgelimi nefret söylemi örneği vermek gerekirse “bu zencilerin hepsi leş gibi kokuyor “dediğinizde, ya da “bu Yahudilerin hepsi şerefsiz” dediğiniz zaman, siz nefret söyleminde bulunmuş oluyorsunuz ya da yakın zamanda kullanılan “bu Kızılbaşlar da mum söndü oynuyorlar” dediğiniz zaman, nefret söyleminde bulunmuş oluyorsunuz.

Nefret suçu ise halihazırda, Ceza Mevzuatı’nda suç olarak düzenlenmiş olan bir takım fiillerin ve genelde ağır ve vahim nitelik taşıyan fiillerin, sırf mağdurun belirli özellikleri nedeniyle onun hedef seçilerek işlenmesidir. Yani onun etnik kökeni, onun ırkı, onun dinsel inancı, onun cinsel yönelimi nedeniyle hedef seçilerek suçun mağduru haline getirilmesidir. Örneğin; ailenin eşcinsel olan bireyinin aile meclisi kararıyla öldürülmesi, sırf eşcinsel olduğu için ya da yakın dönemde yine gündemi oluşturan bir olay; Almanya’da Türk ailelerin, sadece Türk ve göçmen oldukları için, evlerinin kundaklanması. Özellikle savaş dönemlerinde kitlesel olarak yaşanan, örneğin Bosna İç Savaşı’nda gördüğümüz, Boşnak olduğu için kadınların ırzına geçilmesi. Aslında suç teşkil eden faaliyetler sadece mağdurun belirli bir niteliği, özelliği nedeniyle nefret süjesi haline getirilerek, mağdur edilmesi halinde nefret suçundan söz ediyoruz.

Bizim mevzuatımızda eksik olan şey, Avrupa Konseyi ülkelerinin ezici çoğunluğunun aksine bizde halen düzenlenmeyen konu, bir suçun nefret saikiyle işlenmesinin kanunlarda spesifik olarak düzenlenip cezayı ağırlaştırıcı bir nitelikli hal yani bir ağırlaştırıcı sebep haline getirilmesi. Bu konuda bir eksiklik var. Bu konuda özellikle sivil toplum insiyatifiyle gelişen bir çalışma var. İnşallah yakın zamanda sonuç vermesini umut ediyoruz.

Nefret söylemine gelince, nefret söylemi bizim mevzuatımızda hali hazırda zaten suç. Birçok ilgili düzenleme bulabilmek mümkün ama temel düzenleme 216. madde. “Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” 216. maddenin 1. fıkrası “halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme” ama neyi gözeterek? Sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmeyi suç olarak düzenliyor. 216. maddenin 2. fıkrasında yine belirtilen unsurlar yani “sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözetilerek alenen aşağılamayı” suç olarak düzenliyor. 3. fıkra ise bugünlerin belki en popüler kanun hükümlerinden bir tanesi. “Halkın bir kısmının dini değerlerinin alenen aşağılanması.” sosyal medyada da son dönemde gündeme gelen bir fiil.

Şimdi şunu söylemek lazım. Aslında bunların hepsi nefret söylemini suç olarak düzenleyen hükümler olarak, prensip olarak baktığınızda, çoğunluğa karşı azınlığı, muktedir, güçlü olana karşı zayıf korumayı amaçlayan hükümler ama Türk yargı uygulamasının tarihsel geçmişine baktığımızda, tam zıddı şekilde uygulandığını görüyorsunuz. Hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız, bundan 15 yıl önce, adamın biri Diyarbakır’da okuduğu bir şiir nedeniyle, şimdi size söylediğim halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme, (eski Ceza Kanunu 312. maddeydi) halkı kin ve düşmanlığa tahrik ettiği gerekçesi ile yargılandı, mahkum oldu, cezası onandı. 15 yıl geçti bu defa yine adamın bir tanesi, sosyal medyayı kullanarak twit attığı gerekçesi ile yine dinsel değerleri aşağılamadan dolayı. Baktığınızda aslında çoğunluğa karşı azınlığı koruması gereken hükümler, bizde yargı uygulamasında tamamen çoğunluğu, muktediri korumaya yönelik olarak, kutsal devlet anlayışını korumaya yönelik olarak uygulanıyor. Bu ciddi anlamda bir trajedi.

Nefret söyleminin suç olarak sayılıp cezalandırılmasının esasında gerçekten azınlığı, zayıf olanı, korunmaya ihtiyacı olanı korumak var. Peki güçlüyü sınırlandırırken, bu onun hiçbir şey yapamaması anlamına mı gelecek? Bugünlerde görüyorsunuz, enteresan kampanyalar da var. Özellikle bu barış süreci ile paralel olarak “Türkiye’de Türkler’de var diyerek”, ben buraya gelirken gördüm örneğin, bir kampanya var, Türk bayrakları vs. falan... Elbette burası Türkiye zaten. Türkiye’de Türkler’de var ama çoğunluğun da kendisini ifade edebilmesi gerektiğini savunan düşünceler var. Bu sadece bizde değil, Amerika’da bununla ilgili bir kampanya var. Protestan Kiliseler Birliği’nin örneğin... Son dönemlerde birkaç ayrı eyalette ‘gay marriage’ dediğimiz eşcinsel evliliği yasal hale getirildi.

Kilise elbette ki buna karşı ayağa kalktı ve çok net bir tepki koyuyor, diyor ki internet sitelerinde kampanyalarında, “Tanrı insanı Adem ve Havva, Adam ve Eve olarak, yarattı, Adam ve Steve olarak yaratmadı. Sizin bu yaptığınız şey yani eşcinsel evliliği meşrulaştırmak, tanrısal kuralların ihlalidir, açıkça saygısızlıktır, yanlıştır şudur budur...” Bunu söylediğin zaman elbette ki bu defa eşcinsel örgütlere diyorlar ki: Bir dakika, ne yapıyorsun sen? Bu söylenince karşıdaki diyor ki: Ben ifade özgürlüğümü kullanıyorum, benim söylediğim nefret söylemi değil. Bu defa hakikaten onu tartışmamız gerekiyor. Çoğunluğun ifade özgürlüğü nerede kalacak?

Amerikan hukukunda bu aslında net kurallara bağlanmış durumda. 1919 yılında verilen Schenck kararından bugüne kadar gelen bir kriter, bir kıtas var üç aşamalı oluşturulan; ‘Clear and present danger’ dedikleri açık ve yakın tehlike kriteri. Yani ifade eğer kamu barışı açısından açık ve yakın bir tehlike oluşturuyor ise ancak bu durumda bakıyorlar o ifadenin halka duyurulması, açığa vurulmasından doğacak zarar ile ifade özgürlüğünün kısıtlanmasından doğacak zarar arasında bir dengeleme yapıyor.

Avrupa kıtasında bizim için de bağlayıcı olan AİHM’nin konu ile ilgili içtihatlarına baktığımızda, ifade özgürlüğünün düzenlendiği 10. maddenin AİHM içtihatlarında fevkalade yoğun bir biçimde işlendiğini ve çok çeşitli kararlara konu olabildiğini görüyoruz, çünkü ifade özgürlüğü niteliği itibariyle, siz ifadeyi gerçekleştirdiğiniz andan itibaren, yine sözleşmede düzenlenmiş başka bir takım haklarla sürekli bir çatışma halinde olabiliyor. Bizim ülkemizde de son dönemde popüler davalar nedeniyle gündemde olan, basın yoluyla ifade özgürlüğünün karşısında, adil yargılanma hakkının yani sözleşmenin 6. maddesiyle bir çatışma içerisine girdiğini yani soruşturmanın gizliliğini ihlal mi yoksa basının haber verme hakkı mı, bu tartışmanın yaşandığını görüyoruz.

Yine çok grifit bir alan, ifade özgürlüğü ile sözleşmenin 8. maddesindeki mahremiyet yani özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı. Aynı şekilde dini değerlerin korunmasıyla da ifade özgürlüğü bir çatışma içerisine girebiliyor. Böyle bir durumda ifade özgürlüğü ile ilgili AİHM’nin 1976 yılında verdiği ve hukukçuların çok iyi bildiği bir temel, pilot karar var, Handyside Kararı. Handyside Kararı içeriğine çok fazla girmeyelim zaman açısından ama çok özetle şunu söylüyor: “Şiddete yönelmemek, şiddet çağrısı yapmamak kaydıyla, çoğunluğu rahatsız eden ifadeler de, hatta çoğunluk gibi düşünmeyen, çoğunluğu eleştiren, çoğunluğu sorgulayan ifadeler de ifade özgürlüğü kapsamı içerisindedir. ” Bu çerçevede çoğun-

luğu sarsıcı, rahatsız edici, hatta şoke edici ifadeler de bu özgürlükten yararlanır.

Peki o zaman güncel meselemize gelelim. Bu sarsıcı, şoke edici ifadeler, çoğunluğun benimsediği dini değere ilişkin ise o zaman ne olur? Şimdi böyle bir durumda şu ön ayrımı yapmak lazım. Böyle bir durumda ifade özgürlüğü kapsamında değildir, asla söz konusu olamaz şeklinde bir genel geçer ifade ile bunu kesip atamayız, çünkü AİHM içtihatları çerçevesinde, ifade özgürlüğü kapsamında olmamak, bir ifade için, istisnai bir durumdur ve ancak şiddet çağrısı yapmak gibi durumlara özgülenebilir. Ama bunun dışında ifadenin sınırlanabilir olması bundan daha farklı bir şeydir.

Ulusal hukuk düzenlerine baktığımızda da bu noktada ikili bir ayrıma gidiliyor; dinsel nefret söyleminin prensip olarak cezalandırılabilir olduğu kabul ediliyor, buna karşın dini veya dinsel değerleri aşağılamak ise bugün gelinen noktada Avrupa müktesebatında hemen tamamen suç olmaktan çıkartılmış durumda.

Avrupa Konseyi'ni oluşturan 48 ülkenin, sadece Türkiye'nin de dahil olduğu 8 ülkesinde dini değerleri aşağılamak suç. Diğer ülkelerde bu fiil suç değil. Hatta 2011 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi vermiş olduğu kararda diyor ki: Dine veya dinsel değerlere yönelen bir hakaret ancak nefrete, ayrımcılığa teşvik ediyorsa suç olarak düzenlenebilmeli. AİHM'nin içtihatlarını incelediğimizde ise bu noktada dini değerlerin aşağılanmasını önlemeye yönelik, o toplumsal ihtiyaç ile ifade özgürlüğünün korunması arasında bir denge, bir standart oluşturmaya çalıştığını görebiliyoruz.

Geçmişten itibaren verdiği kararları incelediğimizde, ilk dönem kararları olarak ifade edebileceğimiz, ve burası belki önemli, şu an gündemdeki Fazıl Say'ın davasında da mahkemenin gerekçeli kararına konu edilen, 1994 tarihli Otto-Preminger ve 1996 tarihli İngiltere'ye karşı Wingrove kararlarında AİHM'nin ihlali kabul etmediğini görüyoruz. Diyor ki: "Müdahale hukuka uygundur." Ne var orada? Hz. İsa'yı eleştiren, Hz. İsa'ya yönelik hakaret taşıyan bir şey vardı yanlış anımsamıyorsam. Onu çarşıta bir rahibe ile cinsel münasebet halinde gösteren bir filmin dağıtımının yasaklanmasını, ifade özgürlüğünün ihlali olarak kabul etmedi AİHM 1994 ve 1996'da ama hem Otto-Preminger hem Wingrove AİHM içtihatları içerisinde en çok eleştirilen hükümler ve sürecin gelişimine baktığımızda

Türkiye'ye karşı verilen 2005 tarihli İ. A. kararında, başvuruçunun isminin sadece ilk harfleri yayınlandı, bu içtihadattan bir dönüşün ilk sinyalleri verildi ve 2006 yılında verilen Tatlav, yine Türkiye'ye karşı Tatlav kararında, yazarın örneğin İslamiyetin Gerçeği isimli yazmış olduğu kitapta, Allah'ın aslında var olmadığını, ayetlerin saçma, anlamsız vs. olduğunu ifade etmesini, AİHM inancı olmayan bir kişinin dine yönelik eleştirel yaklaşımı, eleştirel bakışı olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etti ve eski Ceza Kanunu'nun Allah'a, kutsal değerlere, peygamberlere hakaret suçundan dolayı kişinin mahkum edilmesini, Sözleşmenin 10. maddesinin, ifade özgürlüğünün ihlali kabul etti.

Şimdi bugüne geldiğimizde, 2013 yılında, dini değerlerin aşağılanmasıyla ilişkin olarak verilen bir mahkeme kararında, Otto-Preminger'e, Wingrove'ye, 1994 ve 1996 yılında verilmiş ve artık değişmiş bir içtihadat, atıf yapılması manipülasyon çabası başka bir şey değildir. Bir kere AİHM'nin bu konuya ilişkin oluşturduğu standartlar zaman içerisinde değişti. Yaptırımlar açısından bakın. AİHM'nin orada ihlal yoktur dediği şey filmin dağıtılmasının yasaklanmasında ihlal yoktur. Bir hapis cezasına mahkumiyet şeklinde bir müdahale yok orada. Bu nedenle yaptırımların, müdahalenin ağırlığı açısından da AİHM içtihatları ile kesinlikle bağdaşmayan bir durum olduğunu ve bu konu AİHM önüne giderse, kesin bir mahkumiyetin çıkacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Sosyal medya açısından baktığımızda, bir kere çok temel kullandığımız ifadelerde, o kullanılan ifadenin, dilin kendisi ve hangi bağlamda kullanıldığı son derece önemli. Bugün için reel dünyada işlenen hakaret gibi, şantaj gibi, tehdit gibi, özel hayatın gizliliğini ihlal gibi fiillerin sosyal medya ortamında işlenmesi halinde de aynı şekilde cezalandırılacağı konusunda hiçbir tereddüt içinde olmamak lazım. İfade özgürlüğüne ilişkin standartlar aynen sosyal medya ortamı için de geçerli olmak durumunda. O halde sorun bizde mevzuattan ziyade bizde bir türlü AİHM içtihatları ile oluşturulan standartları içselleştirmeyen, içselleştiremeyen Türk yargı düzeninden kaynaklanıyor. Zaten bu nedenle AİHM'de her yıl ihlal şampiyonluğuna oynayan bir Türkiye var.

Bu realitenin değişimi ise belki muktedirleri, siyasi menfaatleri tatmin eden ama evrensel hukuk ilkelerini, ifade ettiğim tarzda ihlal eden bu gibi yargı kararlarını tartışmak, bunları, bu yanlışlığı sürekli gündeme getirerek, gündemde tutarak, bu yanlışlığı üreten zihniyetin dönüşümünü sağlamaktır. Sosyal medya ise bireyleri pasif bir suje olmaktan çıkartan, haberi ve-

renle haberi alan arasındaki ayrımı adeta silikleştiren, ortadan kaldıran ve bireylerin her sosyal vakaya anında tepki verebilmesine olanak taşıyan, çok yönlü veri paylaşma olanakları sayesinde bu zihniyet dönüşümünün gerçekleştirilmesinde başat bir rol oynayabilir düşüncesindeyim. En azından bunu umut ediyorum.

Sabırla dinlediğiniz için hepinize çok teşekkür ediyorum.

Hayko BAĞDAT (Gazeteci/TV Programcısı)

Evet, teşekkür ederim. Şimdi sosyal medyada nefret suçunu bir spesifik uzmanlık alanı olarak sanırım burada bir sürü arkadaşımız daha yetkin olarak anlatacaklardır ama genelde yaptığımız konuşmalarda özellikle Türkiye’de Ermeni kimliğiyle ön planda olan insanların yaptığı konuşmalarda genelde biraz sıkıntıya maruz kaldıkları durum olur. Siz de sağ olun baktım ben şimdi, emniyet müdürleri, cumhuriyet savcılar ve bir sürü avukatın olduğu yerde devlete ve resmi ideolojiye bir sürü söz söyleme fırsatını verdiniz bu salonda bize. Dava açarsanız konuşmam baştan söyleyeyim. Şöyle bir şey var. Aslında niye oluyor bunlar? Yani şimdi iç içtihat nedir? Türkiye’de bunun yasal düzenlemesi var mı? Avrupa Birliği’nin bilmem ne kararına bakacak olursak Türkiye’de bir Ermeni’ye nefret suçu işlememize mani olacak bir iklim var mı diye baktığımızda tabii ki hukuk çok önemli ve bizi burada kurtaracak olan şeydir ama gündelik hayattan anlatalım size; bizi hiç bir şey kurtarmaz. Yani bizi derken nefret suçuna maruz kalan kadınları, LGBTİ bireylerini, Alevileri, Ermenileri, Kürtleri aklınıza gelebilecek bir sürü dezavantajlı topluluğu yasanın çok kurtarması mümkün değil. Toplumdaki iklimi biraz konuşalım. Niçin böyle? Şimdi durup dururken hepiniz evde oturduğunuzda belki babanız anneniz ağzını açtuğunda Ermeni ile başlayan bir küfür edebilir mesela, Ermeni dölü Öcalan bir ara çok makbul bir şeydi. Ya da Abdullah Gül’ün annesinin Ermeni olması ihtimalini hatırlayın. CHP’li vekil, Canan Arıtman’ın söylediği hani çok doğal geldi hepimize hatta hepimiz çok merak ettik Abdullah Gül’ün annesi Ermeni miydi değil miydi diye ya da bugünlerde Said Nursi Ermeni köyündendi diye bir şey var. Hani beğenmediğimiz herkes biraz Ermeni hatırlayın. Toplumda nefret etmemizi gerektirecek bütün siyasi karakterler, hatta Türkeş Ermeni miydi, Devlet Bahçeli Ermeni miydi, Mesut Yılmaz Ermeni miydi? Duydunuz mu bunları bilmiyorum, ben çok duydum.

Dinleyici / Seyirci: Başbakan için söylenmişti. Annesi için.

Hayko Bağdat: Efendim? Şimdiki Başbakan için mi?

Seyirci: Evet.

Hayko Bağdat: Sanırım o biraz daha Yahudi falan kitapları vardı onun.

Seyirci: Bir gazeteci Tayyip Erdoğan için...

Hayko Bağdat: Tayyip Erdoğan da mı Ermeni imiş? Bakın Tayyip Erdoğan Sayın Başbakan konuşurken, “Affedersiniz ne Ermeniliğim ne Yahudiliğim kaldı” gibi bir cümle kullanmıştı. Mesela affedersiniz köpek gelmiş buraya der gibi bir tonda bunu söylemişti. Şimdi bunlar niye oluyor biraz konuşmak lazım arkadaşlar ve acaba o anneannelerimize çok mu kızmalıyız? Bu nefret suçunu içselleştirilmiş halde gündelik hayatta çok sıradan şekilde kullanıldığı, o anneannelerimiz mi suçlu? Yoksa Ermeniler gerçekten bunu hak eden bir tarihsel anlayışla insanlara bu cümleleri hak edecek bir pozisyonda mı ona bakalım. Benim muhatabım devlettir ve en çok lafı da devlete edeceğim o yüzden. Şöyle düşünün, bir Anadolu coğrafyasında binlerce yıldır yaşıyoruz ve bu coğrafyanın içerisinde, peki, hangi kadim halkların varlığını biliyoruz biz Anadolu’da? Nereden okuduk biz bunları? Resmi ideolojiden Milli Eğitim’den baktığımız zaman burada Hititler var, Asurlar var değil mi? Bir sürü bir şey var falan filan ve bugün Anadolu’nun kadim halkları içerisinde son yüzyıl içerisinde diyeyim, dört tane halk sayacaksak üç tanesi yok. Yani nedir? Anadolu’da Türkler, Kürtler, Ermeniler, Süryaniler, Rumlar, Yahudiler diye başlarız mesela. Bunları içtima yaparsak dört tanesi falan yoktur ve yok edilmiştir ve bugün Türkiye dünyada en az Hıristiyan’ın yaşadığı İslam ülkelerinden bir tanesi aksine İslam nüfusunun çoğunluk olduğu ülkelerden bir tanesidir. Yani Suudi Arabistan’ı dışarıda bırakacak olursak o beğenmediğimiz hani Türkiye İran olacak deyip duruyoruz ya oradaki Hıristiyan sayısı Türkiye’dekinden 3-4 kat fazladır. Saddam rejimindeki Irak dahil olmak üzere Esad rejimindeki Suriye dahil olmak üzere, Lübnan’da, Beyrut’ta aklınıza hangi İslam ülkesi gelirse Mısır’da ve en az Hıristiyan’ın yaşadığı Müslüman ülke olarak bundan 100 yıl önce bu nüfus oranları $\frac{1}{4}$ oranında falandı ve bizler öyle bir medeniyetiz ki Osmanlı’da o kadar iyiydik ki, Cumhuriyet o kadar laik ve demokratikti ki, her şey o kadar güzeldi ki, bugün onların izine rastlayamıyoruz. Bırakın o Hıristiyanların izine rastlayamıyoruz. Anadolu’daki $\frac{1}{4}$ nüfus olan koca bir Anadolu’nun Trabzon’undan, Karadeniz’inden, İç Anadolu’dan, Güneydoğu’dan

Antalya'sına kadar her tarafta yaşamış olan bölgenin kadim halklarından, bir yerden gelmemiş, Japon turist değil. Binlerce yıldır burada yaşayan, taş üstüne taş koyan, ibadet eden bu insanların izine rastlayamayız, yok etmiş onları. Şimdi bu gerçeği konuşalım o zaman ve daha kötüsünü yapmışız bence bir Ermeni ile bir Rum ile konuşurken senin en büyük sıkıntın nedir bu sistemde diye sorduğunuzda ben 1915'i, 6-7 Eylül'ü, Varlık Dergisi'ni, Dink cinayetini, Santoro cinayetini. Bir sürü şeyi sayabiliriz. Daha kötüsü var arkadaşlar. Sizin hafızanızdan sildiler bu bilgiyi. Bunu kimse başaramaz kolay kolay. Dünya'da eşi benzerine az rastlanır bir resmi ideolojimiz var bizim. Yüz yıl içerisinde bu coğrafyada bugün yaşayan insanların hafızasından 100 yıllık tarihi tamamen silmiş ve bu silmişliği de 100 yıldır devam ettiren bir zihniyet var karşımızda. Şimdi bu söylediklerim bile sizi kızdırıyor mu bilmiyorum. Yani genelde hani sol toplantılarda konuşuyoruz. Buranın yapısını çok bilmiyorum ama kızsarsanız da anlaştık dava açmayacaksınız biraz daha kötü şeyler söyleyeceğim. Hafızadan silinen şey insandır, insanın tarihsel yaşamıdır. İnsanın köyü, varlığı, ibadethanesi bilmem nesi, çoluğu, çocuğu ve bunun yerine mesela bir şey getirmişiz biz; onların bunu hak ettiklerini düşünür olmuşuz. Çok iyi bir imparatorluktu biz. Yedikleri önünde, yemedikleri arkalarındaydı. Son anda geldiler hainlik ettiler, ee canım olur böyle şey diye, adlarını bile anmadan ama genel olarak böyle bir zararlı insanlar topluluğu olarak resmi tarih kitaplarında gördük. Şimdi bu bir yalandır. İnsanlar empatiyi kiminle kurar? Yani bir film olduğunu düşünün. Mesela 1915'i bir filmde izlediğinizi düşünün arkadaşlar. Bütün okuduğunuz kitapları bir anda unutun. Unutmaya çalışın. Çok zor olduğunu biliyorum, ben bile unutamiyorum. Ben bile Ermeni diye duyunca böyle bir ürperiyorum bazen; resmi Milli Eğitim müfredatından geçen, o tornadan geçen biri olduğum için. İnsan vicdanı ve duygusu onbinlerce kadının çocuğunu kucağında taşıyarak bir yerden bir yere göç etmeye zorlandığı noktada, onların başında duran iki tane silahlı jandarmayı tutmaz ki. Bu film olsaydı eğer, o annenin çocuğuyla bir yere sığınmasını ve yaşamasını istiyor olurdu. Onların o yolculuğa çıkmasını haklı sebeplerini anlamak zorunda kalmazdınız. Bu bir rüya olsaydı, sabah kalktığınızda dudağınızda uçuk çıkardı. Hiçbir insan vicdanından doğan duygu, Dersim'de insanları mağaraların içerisinde bombalanmasını onaylamaz ki. Biz niye hep devletle empati kurduk? Niçin insanları öldüren devletin haklılık sebeplerini anlamaya çalıştık? Niçin oradaki kitleler hep kötüydü, haindi ve belki de hak etmişti başlarına geleni? Bizler üç gün önce Roboski'de o uçağın bombayı attığında, devletin güvenlik politikala-

rı içerisinde o bombayı niye atmak zorunda kaldığını anlamaya çalıştık. Öyle değil ki insan. Afganistan'da da NATO bombasının köyü niye bombaladığını anlamaya çalışıyor musunuz? O köy düğününde onlarca çocuğu çocuğu öldüren Amerikan uçağının, Afganistan'daki Taliban rejimine karşı güvenlik politikalarını anlamaya çalışıyor musunuz? Niye ülkemizde böyle düşünmüyoruz biz? Çünkü bu yalan üzerine bir ülke inşa ettik biz. Yani yapılan zulmü haklı görmek üzerine biz o yalanları ört bas etmek için bir iç işleri bakanlığı; dış işleri bakanlığı, milli eğitim bakanlığı, bürokrasi, medya... Hepsini bunun üzerine kurduk. Her birinizin kendi durduğunuz yerde çocuğunuzun yanında balon patlasa o balonu patlatana kızacağınız yerde Roboski'de bombayı atan uçağı anlamak zorunda hissettiğimiz bir kültürümüz var bizim. Bir kere burada hem fikir olalım. Ortadoğu burası. Bizler bu vahşetin, resmi ideolojinin bu vahşetinin onaylayıcısı kalabalıklar haline geldik ve hep şunu söylüyorum. Bu egemen zihniyet bir gün özür dileme silsilesine başlayacaksa Başbakan'ın yarım ağızlı Dersim özründen bahsetmiyorum, hakkaniyetli bir özür dileme silsilesinden başlayacaksa ilk önce Türk'lerden özür dilesin. Bütün bu yamyamlıkları onların adını kullanarak yaptı çünkü. Bir Türklük algısıyla, bir Türk devleti algısıyla birçok etnik kimliğin üzerindeki yüzyıllık baskıcı unsurunu kurdu götürdü. Şimdi bir Türk'ün hassasiyeti de burada bence şurada bir yerde kırılmalı. Ona kız bana niye kızılıyorsun bunları söylediğim için, ben Türk olarak şimdi senin bu söylediklerine çok kızdım diyeceğine devlete kız. Senin adınla işledi bu cinayetlerini, anlatabiliyor muyum ve şöyle dedi mesela Sayın Başbakan; biz o kadar yüksekte Ahmet'i, Mehmet'i ayırt edemeyiz dedi. Doğrudur ama aşağıdan bakanlar yukarıdan baktığında o uçağın ne uçağı olduğunu görür, katilin kim olduğunu da. Logosu vardır üstünde. Şimdi katil devlet deyince de başınız belaya girer ondan sonra. Niçin bu ülkede bu zulümleri işleyenler kahraman? Niçin Talat Paşa İlkokulu, Ergenekon Caddesi, Türk Bey Sokak, Kurtuluş semtinde yaşıyorum ben? Niçin Dünya'nın her yerinde işlenmiş buna benzer toplu katliamlarda Avrupa'da 1915'ten 30 yıl sonra merkezi olarak bütün bilim adamlarının bir anda en çok insanı nasıl öldürürüm çalışmalarını yaptığı yerde soykırımın olduğu yerde bununla yüzleşti de biz hala katillerin niye öldürmüş olabileceğini anlamak zorunda hissediyoruz kendimizi ve bundan kurtulmanın yolunu arıyoruz aslında hep beraber. Şimdi bu ideoloji, yani bu resmi bakışı bir tekrar hatırlayalım. Şimdi nefret suçuna gireceğim yavaş yavaş ama bunun sebeplerini anlayalım ki anneannelerimize kızmak zorunda hissetmeyelim ilk önce. Yani anneannelerimize bu hale getiren, bizleri bu hale getiren egemen ideolo-

jinin enstrümanlarını reddederek başlayalım hayata. Şöyle düşünün, nasıl bir kültürde, iklimde yaşıyoruz şu anda biz? Nasıl oluyor da bu ülkede kadına şiddet meselesi yüzünden, neredeyse günde beş kadın ölüyor. Beş kadın falan öldürülüyor bu ülkede günde. Yani trafikte çıkan kavgalarda herhalde beş kişi de orada ölüyor bu ülkede. Korkunç bir tahammülsüzlük ve şiddet kültürü üzerinde yaşıyoruz biz. Çünkü bizler kötülüğe, cinayete olur verir ya da görmezden gelir bir tarihçe içerisinde şunu ihmal ettik. Yüzleşmeyi şöyle bir şey zannettik. Şimdi çok moda. Bir Ermeni lazım oluyor, bir travesti lazım oluyor, bir Kürt lazım oluyor, buna benzer panel-ler yapıyoruz ve biz bunu yüzleşme adında yapıyoruz. Mesela çağırıyorlar, ben bir Ermeni olarak buna benzer kötü, bölücü şeyler söylüyorum turnak içinde. Sonra bakıyorum insanlara inandılar mı bana nasıl bakıyorlardır acaba? Hani nasıl algılıyorlar falan diye, kısmen bir takım insanlar samimi buluyor beni, peki diyor, kısmen diyor ki bunlar hain falan filan. Yüzleşme böyle bir şey değil. Şöyle bir örnek vereyim. 6-7 Eylül'de şu semtlerde, içinde olduğumuz semtlerde insanların evi yağmalandı, çoluğun çocuğun olduğu evlere girildi. Kul hakkı yendi. Müslüman toplumuz ya biz. Haneye tecavüz edildi, hukukçuyuz ya. Ne dersenez deyin. Dünyadaki görebileceğiniz en büyük vandalizmlerden bir tanesi yaşandı. Şimdi ben de yarı Rum yani aslında hainlik şeyini hak eden özelliklerim çok fazla. Yarı Rum tarafım var anne tarafından. Anne tarafından 6-7 Eylül hikayesi anlatabilirim. Siz de ah vah diyebilirsiniz ama onlar da diye az önce anlattığım psikolojiye girebilirsiniz ve size ne oldu o sırada sorusunun cevabını verebilirim. Artık bundan vaz geçiyorum yavaş yavaş şunu sormaya başladım: arkadaşlar arada size ne oldu? O esnada size bir şey olmuş olması lazım. Siz, biz diye ayırdığım zaman, siz yağmacıyorsunuz, biz evdekileriz diye söylemiyorum. O esnada bu olayın birinci dereceden içinde olmayan kalabalıklara bir şey olmuş olması lazım. 6-7 Eylül'de komşusunun evine çocuğunu tuz almaya gönderen bir Türk ailenin çocuğuna o günü nasıl anlattığını merak etmemiz lazım. Çocuğuna bunu anlattı mı? Çocuğunu uyuttu mu? Gözünü mü kapattı? Bunu özellikle gösterdim. Bakın bunun her biri bir hikayedir. Bir çocuk hikayesi. Ben bir tane 6-7 Eylül belgeseli izlemiştim. Hiç unutmuyorum. Bütün bu fikrim oradan geldi. TRT'de izlemiştim üstelik. Bir kadın, 6-7 Eylül'de 1950'lerin başında 5-6 yaşlarında olmalı. O çocuğun müzik kulağı olduğunu fark eden bir Türk aile ve o tarihte çok az bulunur bir şekilde karşıda bir evde piyano olduğunu biliyorlar. Kimin kim olduğunu boş verin, Türk, Rum, Japon'u falan. Bir mahalle anlatıyorum size ve karşı evdeki kadından rica ediyorlar o çocuğu o eve gidecek ve o piyano-

dan, kulağı var mı diye müzik eğitimi alacak. Şimdiki 50-60 yaşında anlatan kadının yüz ifadesiyle bir heyecan gördüm yüzünde bir parlama gördüm. Hala o altı yaşında bir piyanoya kavuşmuş, 50'lerin başında falan bir piyanoya kavuşmak çok zor olmalı sanırım. Çocuk daha doğrusu kadın şunu anlattı; “ben bir tuşa bastığımda çıkan sesin mucizesini asla unutmadım. Yani o bastım, o sesi sonra, sesimle verdim ve ona dokunmaya başladım. Bu hayatımın en büyük mucizesiydi. Cennete gitmiş gibiydim” dedi ve ağlamaya başladı. O çocuk, çocuk haliyle camdan o piyanonun atıldığını görmüş. O çocuğa bir şey oldu arkadaşlar, bir tek Rumlara bir şey olmadı o esnada hepimize bir şey oldu. Bunları lanetleyen ve reddeden bir iklim olmadığımız sürece ne olacak? Nefret suçu nedir? Nefret cinayetleri olacak. 24 Nisan’da Sevag Balıkcı’yı Ermeni olduğu için vurdular askerde. Bir sürü Kürt’ü de vuruyorlar askerde. Savaşa gitmenize gerek yok. Bugün 20 yaşında oğlunuz varsa, Türkiye’de yaşayan bir Ermeni iseniz, çocuğunuz İzmir’e askere gidecekse öldürülme korkusu ile bir anne olduğunuzu düşünün bakalım. Layık mıyız biz böyle bir ülke olmaya? Yakışır mı yani? Hepimiz torpil falan arıyoruz doğuya gitmesin, savaşa gitmesin çocuklarımız diye. Fark etmez artık. Sevag Balıkcı’nın katili cinayetten ceza almadı. Hrant Dink cinayeti gözümüzün önünde Türkiye Cumhuriyeti’nin dahili olan en çok delilleri olan cinayeti değil mi arkadaşlar? Sokaktan birini çevirin Hrant Dink meselesi nedir diye, abi o iş öyle değildir devlet öldürdü onu diyeceğiz. Devlet enstrümanı içerisindeki bir sürü yapının bu işe dahil olduğu, katkı sunduğu, görmezden geldiği ya da kafasını öbür tarafa çevirdiği bir cinayet değil mi bu? Hepimiz bilmiyor muyuz? Jandarması, polisi, istihbaratı, emniyeti, bir tane istihbaratçı emniyet müdürü bize; yani örgütte olmasını beklemeyin bütün bu cinayete karışanların, bugün ülkenin herhangi bir karakolundan bir tanesinin eline bir delil gelir, yırtar atar vatani memleketi, devleti korumak için, dedi bize. El birliği ile öldürmediler mi Hrant Dink’i? Peki, şimdi Türkiye’de Hrant Dink’in bütün bu faili meçhul cinayetler içerisinde en çok bilgi ve belge veren en çok kızılan cinayet olmasına rağmen kim var içeride? Yedinci yılındayız. Bu devlet ideolojisinin, bu devletin yok ettiği toplumları kriminalize ederek, onun kalanlarına bakışının hastalığı sadece bize mi çarpıyor zannediyorsunuz? Hepimizin devleti budur işte. Sevag Balıkcı’nın katillerini beraat ettiren devletin vatandaşları olmak, Hrant Dink’in cinayetine dahil olan devletin vatandaşları olmak Roboski’yi bombalayan devlette bir tane istifanın olmadığı devletin vatandaşları olmak bir tek Ermeni’ye mi fazla gelir? Hadi 60.000 Ermeni var ya gönderelim gitsin. Türkiye’deki Ermeni meselesi Ermeniler ile ilgili değil

ki bu anlamda. Bir ölçüdür, turnusoldür. Yani Atatürk Olimpiyat Stadını dolduracak kadar Hristiyan yok bu ülkede. Bütün darbe faaliyetlerinde en çok Hristiyanlar öldürülüyor bu ülkede hatırlayın. Rahip Santoro cinayetini, Malatya katliamını, Hrant Dink cinayetini ya da bir sürü şeyi. Son darbe planları gerçekse eğer Danıştay saldırısı dışındaki bütün şahitler Hristiyanlar, gerçekse eğer ama öyleyse de şaşırmayız hiç birimiz. Dolayısıyla hadi gelim burada bütün bu egemen iklimin hala kafasında beyaz bereyle duran bu iklimin, bu egemen erkin altında yaşayan bizler, sizler, öbürler, kadınlar, çocuklar, çocuk hakları, kadın hakları, yirmi sekiz tane şey sayacağız Türkiye’de Ermeni olmak ve nefret suçuyla ilgili sosyal medyada. Göstereyim size Twiter hesabımdan bir şeyler ama ayıp olacak yani. Gündelik rutin aldığım tehdidin, küfürün, hakaretin ölçülerini size göstereyim. Adam Cüneyt Arkın’ın filmiyle büyümüş, ben onun kafasında o haçıyla onun kızını öldüren katilin çocuğuyum zaten. O bana ben diye bakmaz ki. Ermeni diye bir şey var, onun yok edilmesi gereken. Hain, dedelerimizi katletmiş, kötü. En az Hristiyan’ın yaşadığı Müslüman ülkede 60.000 tane kelaynak kuşundan bahsediyoruz. Bu iklimde yaşıyoruz ve bu önyargının yasalarla düzeltilmesi caydırıcı olur tabi. Şimdi bir tane Twitter’den beni sürekli tehdit eden birisini bulursak, burada bir sürü avukat var biriniz bir el atın lütfen bir dava açarsak ve ceza almasını sağlarsak, ben de bunu lanse edersem herkes de lanse ederse mesela birkaç kişiyi susturabiliriz. Peki, şu noktaya gelmez miyiz yavaş yavaş? Yine öldürülecek Ermeni’yi yavaş yavaş hazırlıyor ve ön plana çıkarıyor olmaz mıyız? Bu ülkede bunların önüne geçmenin yasayla değil toplumsal mücadele ile ilişkisi var. Bir dakika arkadaşlar, ben bunu istemiyorum, ben bu devletin bu yalanını kabul etmiyorum, buna soykırım demeyin, teşhir demeyin, 1915’i hiç konuşmayın gerekirse, demeniz lazım. Sizler de bizler de ayırdığımız algıda bana olanın iyi olan olduğunu zanneden toplumsal algıda her mahallede 6-7 tane Ogün Saman’ın hazır beklediği bir ülkede yaşıyoruz biz. Bu bir tek bana mı? Hadi gidelim şimdi Konya’ya. Uyduruyorum şimdi Konyalı varsa alınmasın. Herhangi bir güzel Anadolu’muzun; Tanrı misafirliğinin olduğu Anadolu’muzun bir şehrine gidelim. Kalabalık bir meydanında Ermeni var diye bağırın kaçın yanımdan, kovalayabilirler beni ya, böyle bir şey olabilir mi ve ben bu ülkeni çocuğuyum. Nereye gideceğim? Kendi ülkemde yani Necip Fazıl’ın dediği gibi parya yani nereye gideceğiz, çünkü bir yerden geldik diye düşünülüyor. Yahu buradan gittik biz siz bizi orada gördünüz bir yerden gelmedik ki biz Anadolu’nun kadim halklarıyız biz. Rum zamanından Bizans’tan beri buradayım ben arkadaş. Burası biraz

da Bizans'tır, biraz da Roma'dır, biraz da Osmanlı'dır. Bütün bunlar hepimiz aslında. Fransa'ya gittiğim zaman bütün Fransa beni bekliyor, diye mi düşünülüyor acaba? Fransa'da da Türk'üz bu arada hepimiz. Almanya'da da yani hiçbir farkı yok. Hepimiz esmer Türk'üz. Hıristiyan memlekette gidip Eyfel Kulesi'ne falan sarılacağım vatanıma geldim diye mi düşünüyorlar acaba? Bu toprak benim ve ben bu topraklarda 1915'te Ermeni meselesini Hrant Dink cinayetiyle uğraşmayı vatana hizmet sayarım. Bölücülükten neden olsun? Ne istiyorum acaba ben? Hrant Dink cinayeti ile uğraşacağım, onun katili olan emniyetçiyi MİT'çiyi deşifre edeceğim ve vatani mi böleceğim yani? Onu ben neden isteyeyim ki? Biraz da toparlarken sakinleşeyim kızdım kendi kendime, bu algının sosyal medyadaki bir avantajlı halini gördüm çok da haksızlık etmeyeyim. Bütün bu yargılarla bir Ermeni'ye bakan bir Twitter kullanıcısı inanılmaz şaşkın. Şimdi hayatında Ermeni gören var mı diye soruyorum bazen Anadolu salonlarında. Bir tane el kalkmıyor. İçinizde daha önce Ermeni gören var mı sorusu keyifli bir soru. Burada birkaç kişi var ve Beyoğlu'ndayız şu an. Sen nasıl Türkçe konuşuyorsun, diye düşünüyor benim için adam ve bir gün Mazlum Bey'in panelinde, Müslümanlığa hassasiyeti olan çok fazla kadın vardı ve kapalıydı birçoğu. Bütün bunları anladıktan sonra bir orta yaşlı kadın oldukça ağır tesettürlü bir kadın, oğlum üzülme, sen aynı bizim gibisin dedi. Teyze, anlatamadım o öyle değil dedim. Sadece öyle olduğum için yaşama hakkım olmaması lazım ama şöyle şeylerde var mesela takside elimde bir Ermenice gazete vardı, çokda okumam Ermenice yayın ama bir tane böyle kıvrak artist bir taksici düşünün, ağabey, "o Ermeni gazetesi mi? dedi, "evet" dedim. "Ağabey be sizde fuhuş serbest değil mi?" dedi. Şimdi bakın kaç yerden konuşacağız burada. Fuhuş serbest mi diye sorduğu şey, özgür seks olabilir. Hani fuhuş dediği aslında paralı seksten mi, zinadan mı bahsediyor bilmiyorum. Fakat neden bahsederse bahsetsin mesela bu yaşta delikanlı bir adama bu soru sorulur mu yahu? Kavga sebebi olabilir. Bunu da görmezden geliyor çünkü bizim geniş mezhepli olduğumuzu varsayıyor zaten. İkincisi gıpta ederek soruyor. Yani keşke bende de olsa diye soruyor anlatabiliyor muyum? Bir başka taksi hikayesi daha anlatayım esprili bitirelim. Nerelisin abi hikayeleri de vardır, onlarda çok eğlenceli. İstanbulluyum derim, abi tamam da işte baban nereli, İstanbullu işte. Hani dört beş göbek söylersin. Ben de özellikle bekliyorum artık yani. "Ağabey olur mu öyle şey bir tek bu gavurlar İstanbulludur" dedi. "E dedim işte ben Ermeni Rum karışık bir adamım. Estağfurullah ağabey olur mu öyle şey" dedi. Ne diyeceğimi bilemiyorum arkadaşlar yani. Adam iyi bir şey demeye çalışıyor

bana yani olur mu abi, yani lütfen yani beni kurtarıyor ve onun algısı bu. Onun şimdi benimle sosyal medyada karşılaştığını düşünün, sokakta karşılaştığını düşünün, fakat şuna yol açıyor, mesela son Fenerbahçe maçında Benfica maçında maçı sevenler varsa biraz daha ilgileneceklerdir, ilk maçta tribünler tekbir sesiyle başladılar maça, Fenerbahçe standında ve takım çok kötü oynamaya başladı. Ben Twitter'da tekbir işe yaramadığı için bir Ermenice duayla totem yapmak istedim. Duadan iki dakika sonra gol oldu. Şimdi ciddi cevaplar gelmeye başladı. Hepimiz Ermeniyiz diyenler, kilisenin adını soranlar falan filan ve ikinci maçta tekrar bu totemi yapmaya karar verdim ben ve unuttum nasıl oluyordu diye. Arkadaşlar DM'den bir bakandan cevap aldım. Hayko şöyle yapıyordun, o duayı şu dakikada okuyordun lütfen hemen et, diye bir bugünkü bakandan, ismini vermeyeceğim. Fenerbahçe kazansın diye. Şimdi gerçekten işte burada Cüneyt Özdemir filan da Fenerli, onunda çok fazla takipçisi olduğu için bir şey yazıştığımızda haddimi aşan bir şekilde insanları mesela medyada popüler insanlarla yazıştığımında, ciddi bir kitle benim Ermenice duamla maçı kazanacağımıza ikna oldu ve hatırlayın Papa maça gidecekti, bir önceki Lazio maçına, fakat bizim böyle Hristiyan manevi desteğimiz yoktu. Ben arada Fener-Rum okulunun açılmasını talep ettim bakandan, çünkü lazım böyle durumlarda, dua lazım Papa geleceksen diye ve şu önyargı kırılmaya başladı. Mesela bir Ermeni'de çok hassas olan tekbir büyüktür yani tekbir işe yaramadı bizim dua işe yaradı esprisinin yapılabildiği ve bunun Frankfurt'tan, Yozgat'tan, Ağrı'dan, Cumhuriyet Hükümeti Bakanı'ndan ya da kahvedeki internet kafede oynayan çocuk tarafından aynı zamanda yapılıyor olması bir şeylere dokunuyor onu söyleyeyim. Mesela sosyal medyada gündelik aldığım küfür ve tehdit sayısının dışında olumlu sayabileceğimiz tek şey, benim normal bir insan olduğumu maç seyrettiğimi Fenerbahçe'nin kazanmasını istediğimi, yağmur olduğunda benim de çok ıslandım eve geldim dediğim zaman şaşırarak okuyan insanlara Ermeni ıslanır mı falan durumların normalleştiği durum söz konusu oluyor. Ermeni'yi normalleştirmek ön plana çıkmakla oluyor, tırnak içerisinde, daha çok yaşam alanına dokunmakla oluyor. Ermeni sorununu çözmek biraz bu söylemlerde oluyor. Bunları başardığın ve ön plana çıkardığın sürece de hayatında ölüme en çok yaklaştığın zaman dilimi oluyor aynı zamanda. İlk bölümü hatırlayın. Çok güldük çok eğlendik ama yarın bütün bu konuştuğumuz samimiyet dışında Ogün Samastlar'ın her mahallede yedi tane olduğu, sadece ben konuşuyorum yazık bana değil. Bir sürü insanın benim durumumda olan ve benim kadar konuşma kararı vermediği halde

başına iş gelen gündelik ırkçılığa maruz kalan insanların olduğu bir ülkemiz. Neresinden tutalım bilmiyorum. Hem umutlu olalım, evet, bunları yapalım bunları konuşalım buradan kızalım, buradan birbirimizi davet edelim. Ben sizi bir şeye davet edeyim, size beni bir şeye davet edin, bunları reddetmeye, devletle uğraşmaya davet edeyim ben sizi. Sizde başka şeylere davet edin ama hep beraber bunu yaparsak iyi olacak galiba vakit kaybetmeden. Hem de burada çözüm yöntemlerini aynı zamanda konuşalım. Sosyal mecrada da ben bu anlamda bu iki tarafını bu örneklerle anlatmış olayım. Konuştuğumuz gibi dava açmak yok. Teşekkür ederim.

Levent ŞENSEVER (Sosyal Değişim Derneği)

Şimdi ben meselenin hukuki boyutuyla fazla ilgilenemeyeceğim, çünkü alanım değil. Bu arada sosyal medya konusunda da fazlaca uzman değilim. Bireysel olarak kullanan biriyim. Dolayısı ile ben daha ziyade meselenin insan hakları boyutu ve nefret söylemi alanında bir şeyler anlatmaya çalışacağım. Şimdi bizim Sosyal Değişim Derneği Genel Sekreteriyim ben. 2009 yılından bu yana öncelikli olarak nefret suçları alanında çalışıyorum. Fakat ilk başladığımızda 2009 da bu meseleyle ilgilenmeye ilk başladığımızda hem nefret söylemini hem nefret suçlarını bir arada ele alan bir yaklaşımla çalışmaya başladık, fakat bir süre sonra bazı sıkıntılar yaşamaya başladık ve nitekim 2011 yılına geldiğimizde yola nasıl devam edeceğimiz konusunda danışmak üzere uluslararası birkaç tane uzmanın da katıldığı geniş çaplı bir danışma toplantısı düzenledik, 2011'in başlarıydı bu. Orada hem nefret söylemi hem de nefret suçları konusunda önümüzdeki dönem çalışmalarımızı nasıl yürüteceğimiz konusunda uzmanlar nasıl tavsiyeler verecek şeklinde bir beklentiyle yaptık toplantıyı, fakat toplantının ilk birinci saatinden sonra şöyle bir durum ortaya çıktı; Hem nefret söylemi konusunda uzman olan arkadaşlar hem nefret suçları konusunda uzman olan arkadaşlar toplantının bir aşamasında dediler ki: "bir dakika bu iş böyle gitmeyecek. Siz dernek yönetimi olarak geçin yan taraftaki odaya, aranızda bir konuşun da karar verin. Nefret söylemi alanında mı devam edeceksiniz nefret suçları alanında mı, çünkü bu iki konuya aynı anda aynı yöntemlerle çalışmak bu alanda mümkün değil. "Bunu daha sonra daha iyi kavradık bu konuyu araştırdıktan sonra, çünkü nefret söylemi ve nefret suçlarına karşı verilecek mücadele tamamen birbirinden farklı yöntemleri gerektiriyor. Nitekim bu toplantının ardından biz oturup uzun boylu durumu değerlendirdikten sonra nefret suçları ko-

nusunda çalışmayla ilerlemeye karar verdik. O dönemle 2010 yılında bizimle birlikte Hrant Dink Vakfı'nda yine medyada nefret söylemi çalışmasına başlamıştı. Nitekim bu çalışmayı sürdürüyor Vakıf. Biz de iş birliği içindeydik, fakat daha sonra bu bahsettiğim toplantının ardından biz nefret suçları alanında yoğunlaşmaya başladık. Şimdi ben tanımlara girmeyeceğim Hasan Bey söylemle nefret suçları arasındaki ayrımın altını çizdi. Daha sonra bu 2012'nin başlarında bu nefret suçları alanındaki çalışmamızı bir üst aşamaya getirmeye karar verdik ve bir çağrıyla sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiren bir platform oluşturulması girişiminde bulduk. Bu girişim daha sonra 70 kadar sivil toplum örgütünün katılımıyla ciddi bir platforma dönüştü ve bir kampanya başlatıldı. 'Nefret Suçları Yasası İstiyorum' adında. Şimdi burada da yine bu ikilem karşımıza çıktı, çünkü platformun içindeki özellikle mağdur grupları temsil eden sivil toplum kuruluşlar kendilerine yönelik nefret söyleminden çok rahatsız bir durumda ve kampanyayı bu boyutuyla da ele almanın gerekleri konusunda da ısrar ettiler. Oysa biz nefret suçları alanında ve sadece nefret suçlarına ilişkin bir yasal düzenleme konusunda çok kararlıydık, çünkü bunu danıştığımız özellikle Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, İnsan Hakları Örgütü ve diğer bu konuda çalışan uluslararası kuruluşlarla yaptığımız istişarelerde nefret söylemine ilişkin bir yasal düzenlemenin sakıncalarının özellikle farkına vardık. Şimdi buradan nefret söylemi konusuna geçerse, Avrupa Konseyi nefret söylemini şöyle tanımlıyor; ırkçı nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı gösteren her türlü ifade biçimi. Şimdi bu tanıma baktığımızda aslında çok geniş bir çerçeve içinde olduğunu görürüz. Bir yandan da çok da hukuka dayalı olmayan bir tanım yapıldığını görüyoruz. Nitekim Hasan hocanın belirttiği TCK'nın 216. maddesiyle karşılaştığımızda, bu madde çerçeveyi daha somut çiziyor. Şöyle ki; bu nefret söyleminin hedefi olan grupları tanımladıktan sonra işlenen fiilin alenen tahrik diye altını çiziyor alenen aşağılama, fiilin kamu barışını bozması ya da kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hali gibi daha somutlayarak tarif ediyor. Bu bakımdan bu nefret söyleminin geniş anlamda ele alınmasının bir takım sakıncalarını da birazdan sizinle paylaşmak istiyorum. Bu 216. maddenin Türkiye'de -ben hukukçu olmadığımı da tekrar belirtiyim ama- benim bildiğim kadarıyla doğru uygulanması çok nadir oluyor. Bunlardan yakın zamanda önemli bir örnek Manisa'da Romanlara yönelik işlenen nefret söylemi ve daha sonra şiddet eylemlerinde bildiğim kadarıyla bu madde

işletildi, fakat onun dışında gerektiği şekilde Türkiye’de genel olarak bu tür ayrımcılığa karşı maddelerin uygulamadaki sorunlarından biri de bu. Şimdi bu nefret söylemi meselesi beni daha ziyade ilgilendiriyor ve özellikle de ifade özgürlüğü boyutuyla olan çelişki bağlamında ilgileniyorum ben. Geçen yıl yanılmıyorsam eylül ayıydı, Başbakan’ın Müslümanların Amerika’da çevrilen seviyesiz bir İslamı ve Müslümanları aşağılayan bir video filmi -Müslümanların Masumiyeti- adlı video filmi bağlamında bir demecinde kamuoyuna basınla bu İslamofobinin de bir nefret suçu kavramı olarak Dünya’da kabul edilmesi gerektiği ve bununla ilgili hükümetin de bir nefret suçu yasası hazırlamaya başladığını söyledi. Bir kere İslamofobi uluslararası alanda bir ayrımcılık biçimi olarak zaten kabul görüyor. Başbakan belki bunu yeni fark ediyor olabilir. Demecinde dünyada buna yönelik hiçbir yasal çerçeve yokmuş gibi konuştu ama öyle değil durum. İkincisi yine başbakanın bu olaydan yola çıkarak verdiği o demecinde bir kavram karmaşası var. Müslümanların Masumiyeti adlı filmde -adı da üstünde bir film- Müslümanlara yönelik o yapımcının kendi dünya görüşü çerçevesinde bir eleştirisi var. Bu eleştirisi çok seviyesiz hakarete içeriyor olabilir ama bu sonuç itibarı ile bir söylem. Kendi dünya görüşü doğrultusunda Müslümanlara yönelik görüşlerini ifade eden bir film. Dolayısıyla burada şöyle bir sorun ortaya çıkıyor. Bir bunu nefret suçu kavramıyla ifade etmek doğru mu? Yani söylem olarak mı ele almak lazım? İkincisi de Başbakan’ın mantığına göre TCK içinde yapılacak bir nefret suçları düzenlemesi, bir yasal düzenlemenin Amerika’da veya Türkiye dışındaki topraklarda Müslümanlara karşı işlenebilecek bu tür İslamofobik suçların önlenebileceği sanısı ki eğer TCK adı üstünde ulusal bir yasal düzenleme, bunu herhangi bir başka ulusal bir toprak içinde işlenen suçlara karşı kullanmak mümkün değil. Şimdi bunun altını çizdikten sonra şunu ifade etmek gerek. Yani son yıllarda nefret söylemine yönelik çok sayıda örnek görmek mümkün. Mesela Salman Rüşdi’nin Şeytanın Ayetleri kitabına karşı çıkarılan ölüm fetvasından başlayabiliriz. Yine daha önce eskilerde Danimarka’da başlayan sonra diğer ülkelere de yayılan bu karikatür krizi -Muhammedi eleştiren karikatür krizi gibi- ve LGBT bireylerine yönelik hem başka ülkelerde ama Türkiye’de de yaygın tartışılan hastalık ve günah gibi tartışmalar ki -hastalık dendiğinde biliyorsunuz bunun tedavi edilmesi gereken bir yanı var oldukça tehlikeli bir yaklaşım- ya da Türkiye’den örnek verilebilecek örnekler arasında Alevilere ve gayrimüslimlere yönelik-gerçi bu gayrimüslim tanımı da pek doğru olmuyor, Müslüman olmayan azınlıklar diyebiliriz- hoşgörüsüzlük,

yine Avrupa ve Kuzey Amerika'da Müslümanlara yönelik ön yargılar ve islamofobik yaklaşımlar ve yine son dönemde özellikle Sevan Nişanyan ve Fazıl Say nezdinde yapılan bu nefret söylemi, nefret suçu tarzındaki tartışmalar... Aslında bütün bu örnekler nefret söylemi ve bu nefret söyleminin açtığı toplumsal sorunlara işaret ediyor. Fakat burada hemen altını çizmemiz gereken bir nokta var. Bu ifade özgürlüğü ve nefret söylemi ikilemi oldukça tartışmalı. Sınır nerede başlıyor? İfade özgürlüğü ne zaman nefret söylemine dönüşüyor? O eşik ne zaman aşıyor? Oldukça soyut bir tartışma aslında bu. Subjektif yanı çok ağır basıyor ve zaman içinde veya ülkeden ülkeye farklı yaklaşımlar sergilenebiliyor. Örneğin; Amerika'da -Kuzey Amerika kıtasında - ve Anglo Sakson ülkelerde nefret söylemine yaklaşım Avrupa Kıta ülkelerinden çok daha farklı. Orada ifade özgürlüğünün sınırları nefret söylemine göre çok daha geniş ele alınıyor. Avrupa kıtasında ise bu nefret söyleminin sınırları biraz daha geniş ele alınıyor. İfade özgürlüğünün sınırları ise daha dar bir çerçevede yorumlanabiliyor. Tabi burada hemen ilk akla gelen nefret söylemine yönelik yasal düzenleme ki bu talepleri yapan özellikle mağdur grupları temsil eden örgüt temsilcisi arkadaşlarımız var. Bu çerçevede nefret söylemiyle ilgili bir yasal düzenlemenin riskleri nedir? Burada hemen aklıma bizim meşhur 301. madde geliyor. Biliyorsunuz orada Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini -burada Türk milletinin altını çiziyorum, tabi o nasıl içi dolduruluyor ayrı mesele yani bizi etnik grupla sınırlayan bir çerçeve var- TC devletini veya TBMM'ni, Türkiye hükümetini, devletin yargı organlarını, askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan yaklaşımların cezalandırılmasını öngörüyorum.

Hayko Bağdat: Şimdi mi söylüyorsun Levent?

Levent Şensever: Ama burada eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz demesine rağmen 2. maddede, bu 2. madde ne yazık ki pratikte her zaman demeyelim ama çoğu kez göz ardı edilebiliyor. Dolayısıyla şimdi bir yanda mağdur olan gruplar var. Mağdur olan gruplarında kendisini yasal güvence altına alacak bir takım talepleri bulunuyor. Öte yandan ise özellikle Türkiye gibi ülkelerde bu tür yasal düzenlemelelerin pratikte, yanlış kullanmaya yönelik özellikle riskleri söz konusu. Kendimize sormamız gerekiyor. Nefret söylemini sınırlayan bir yasal düzenleme gerekir mi? Eğer gerekiyorsa nasıl bir düzenleme olmalıdır? Benim bu konuda yaklaşımım daha ziyade ifade özgürlüğü sınırlarını en geniş şekilde tutmak şeklinde. Bu konuda Türkiye'de birçok arkadaşla anlaşama-

yacağımızın farkındayım. Ama hiç bir yasal düzenleme olmasın diye de bir yaklaşım söz konusu değil. Benim önerim bu konuda uluslararası normlardan ve sözleşmelerden kaynaklanan bir çerçeve çizmek. Yani aslında Türkiye'nin de taraf olduğu bir kaç tane uluslararası sözleşme ve normlar bu tür bir sınırlama nefret söyleminin şiddetin önünü açan biçimlerini engelleyecek bir takım normlar, çerçeve çizdiğine inanıyorum. Burada özellikle şu noktaya dikkat etmek gerekiyor. Bu Evrensel İnsan Hakları -yani bu tartışma içinde- Beyanname'si'nin 1. maddesi; -burada eşitlik ilkesinin temel alınması gerektiğinin altını çizmek gerekiyor- şöyle diyor: Bütün insanlar özgür, onur ve haklar açısından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler. Birbirlerine karşı kardeşlik anlayışı ile davranmalıdırlar. Hemen ardından bu eşitlik ilkesi de şöyle açıklanıyor. Irk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi bir ayırım gözetmeksizin herkes için geçerlidir bu eşitlik ilkesi. İşte bu tür insan hakları bağlamında yapılan tartışmalarda kanımca bu eşitlik ilkesi temel alınmalı, vazgeçilmez temel bir insan hakkı olarak her zaman önümüzde bir ilke olarak durmalı. Bu çerçevede baktığımızda ifade özgürlüğünün bir sınırı olduğunun da altını çizmek gerekiyor. Zira şimdi ifade özgürlüğü prensibi herkesin kanunlar önünde eşit olma, ayrımcılığa uğramama, eşit muamele görme hakkına dayanıyor. Bu evrensel temel hakkı, yani eşit muamele görme hakkını ihlal eden, eşitlik hakkını zedeleyen her türlü ifade ve söylem karşısında bir kırmızı çizgi çizmek gerekiyor. Dolayısıyla ifade özgürlüğünün sınırı da burada başlıyor kanımca, ancak yine hemen bunu söyler söylemez bir uyarıda bulunmam gerekiyor. Temel bir insan hakkı olan ifade özgürlüğünü kısıtlamak bir istisna olarak, en son başvurulacak çarelerden biri olarak ele alınmalı. Şimdi elimizde bu uluslararası enstrümanlardan birkaç tane daha var. Örneğin Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesi. Burada ifade özgürlüğünü şöyle tanımlıyor. Herkesin ifade özgürlüğü hakkı olmalıdır. Bu hak her türlü bilgi ve fikirleri sınır olmaksızın sözlü, yazılı, basılı sanat veya dilediği herhangi bir medya ortamıyla öğrenme, alma ve verme hakkıdır ama 19. maddenin hemen arkasından 20. madde aynı sözleşmenin şunu söylüyor. Savaş propagandası ve düşmanlığa ve şiddete tahrik eden her türlü ulusal, ırkçı ya da dini nefretin savunusunun yasaklanması gerekir diye de bir tavsiyede bulunuyor. Şimdi bu sözleşmenin uygulanmasını takip eden, gözleyen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi sözleşmesinin bu iki maddesindeki bu ayırımın arasında bir denge kurulmasını önemsiyor. Bu konuda da çalışmaları var. Yani bir yandan nefrete yol açan kışkırtmalar

karşısında bireylerin korunması meselesiyle devletin ifade özgürlüğüne mümkün olan en az oranda müdahale etmesi. Bu iki çelişki arasında bir denge kurulmasını özellikle önemsiyor. Elimizde ikinci uluslararası enstrüman ise her türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme. BM'in 1965 yılında kabul ettiği bu sözleşme aslında nefret söylemini ele alan ilk uluslararası sözleşme. Sözleşmenin 4. maddesi devletlerin ırkçı ayrımcılığa teşvik eden her türlü girişimi ortadan kaldırmasını istiyor, talep ediyor. Şimdi burada bu iki uluslararası temel sözleşmenin uygulanmasında iki önemli sorun var aslında pratikte hukuki açıdan. Birincisi bu nefret söyleminin tanımıyla ilgili, çünkü başta da söylediğim gibi bu konu subjektif ve farklı kıtalarda farklı ülkelerde farklı şekilde yorumlanabiliyor. Yani bir örnek vermek gerekirse hoşgörüsüzlük ve hatta aşırı yoğun hoşnutsuzluklar bazı durumlarda meşru olabiliyor. Örneğin, mağdur bir kişiye saldıran bir insandan biz hoşnutsuz kalabiliriz, ondan nefret edebiliriz veya ona karşı hoşgörüsüz bir yaklaşım içinde olabiliriz. Dolayısı ile her türlü hoşgörüsüzlük ve her türlü nefret duygusu tek başına bir suç teşkil etmiyor. Bunun altını çizmek gerekiyor. Dolayısı ile bu tanımlar nasıl yapacağız? Bu ifadelerin biçimi nasıl olacak? Ve ifade özgürlüğü, nefret söylemi eşiği nerede başlayacak? Bu bir tartışmalı önemli bir konu. İkinci sorun ise saikle ilgili. Yani nefret söylemini bir nefret saikiyle yapıp yapmadığının kanıtlanması meselesi. Bu da oldukça subjektif ve kanıtlanması zor bir yan. Başta da söylediğim gibi hukukçu olmadığım için hukuki boyutları meselesini burada sınırlayayım. Bu çerçevede içinde elimizdeki bu uluslararası enstrümanlarla birlikte ve Türkiyede de TCK içinde bu açıklanabilecek çeşitli maddeleri de göz önünde bulundurduğumuzda sosyal medya ya da geleneksel medya mecralarında nefret söylemine karşı nasıl mücadele edeceğiz? Aslında tartışılması gereken bu ama ben bu soruyu sorar sormaz aklıma hemen ifade özgürlüğünün sınırlarını geniş tutma kaygısıyla birlikte şöyle bir soru geliyor. Eğer bir sınırlama, yasal bir düzenleme, bir denetim söz konusu olacaksa hemen kendime şu soruyu soruyorum. “Peki bu denetimi kim gerçekleştirecek? Hangi kurum bunu bizim adımıza yapacak?” Burada tabii hemen akla kamu kurumları ve devletin çeşitli organları geliyor ama şunu da biliyoruz ki aynı zamanda nefret suçunu üreten faillerden biri de devletin bazı organları. Bunun çeşitli örnekleri veriliyor veya medyanın kendisi bir fiil nefret söylemini üretiyor ve çoğaltıyor. Dolayısıyla burada çok dikkatli olunması gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Biz bu nefret suçlarına ilişkin yasal düzenleme konusunda kampanya yaparken çok sık şöyle endişeler meydana geldi

özellikle hukukçu arkadaşlarımız tarafından. Aman çok dikkat edin. Düzenleyeceğimiz bir nefret suçunun yasal düzenlemesi ters tepebilir ve esas olarak mağdurlara yönelik kullanılabilir. Şimdi bu tür kaygılar çok haklı kaygılar. Çünkü Türkiye'de çeşitli örneklerini yaşıyoruz. Bununla ilgili birkaç tane yakın zamanda bulduğum örnekleri paylaşmak istiyorum. En son 1 hafta önce Google şeffaflık raporunu yayınladı. Dönem dönem yayınlanıyor. Kendisinden sansürlenmesi için devletlerin başvurduğu taleplere ilişkin bilgileri paylaşıyor. 2012'nin ikinci yarısına ilişkin verdiği rakamlar şu Google'un: Türkiye'de Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Kurumunun Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı 63 Youtube videosu ve 22 blogger yazısının kaldırılması için talepte bulundu (2012'nin ikinci yarısı). Gerekçe olarak ise Atatürk'ü, devleti veya ulusal kimlik ya da değerleri eleştirdiği için kaldırılması talebinde bulunuyor. Google bunları inceliyor. Türkiye'deki kullanıcıların söz konusu Youtube videolarının %52 sine erişimini kısıtlıyor. Yani biz farkında değiliz, bu raporla öğreniyoruz ki aslında bizim haberi-miz olmadan devlet bir takım videoların bizim tarafımızdan izlenmesini sakıncalı buluyor. Bu konuda adım atıyor ve bu videolara bizim erişimimizi engelliyor. Ayrıca bunun yanı sıra Türkiye'nin sansürlenmesi amacıyla başvuruların arasında kategorilere ayırmış bunları; resmi makamlar hakkında eleştiri -yine altını çiziyorum eleştiri-, yetişkinlere uygun olan içerik, gizlilik ve güvenlik gibi kategorilerde de önceki yıllara göre Türkiye'den kamu makamlarının başvurularında ciddi bir artış olduğunu görüyoruz. Yine Google'a bu dönemde farklı ülkelerden toplam 24. 179 içeriğin kaldırılması yönünde 2285 başvuru yapılmış. Yine bu başvurular arasında örneğin Youtube daki videolar, blogger'daki yazıların kaldırılması gibi talepler var. Şimdi aynı şekilde geleneksel medya mecralarına ilişkin bir rakamlara baktığımızda da yine BİA'nın medya gözlem raporu yayımlandı. Ocak, Şubat, Mart aylarını kapsayan döneme ilişkin. Bu dönemde RTÜK Ocak-Mart 2013 döneminde TV kuruluşlarına 97 uyarıda bulunmuş. 2 yayını durdurmuş. 337 para cezası kesmiş. Radyo kuruluşlarına 15 uyarı, 13 para cezası vermiş. Türkçe'yi bozmaktan 8 uyarı vermiş. Buna nasıl karar verilir bilmiyorum. Türkçe nasıl bozulur? 3 para cezası almış yine bunlarla ilgili. Milli, manevi değerleri ihlalden bir uyarı vermiş, bir para cezası. Haberin verilmesiyle ilgili, haberin nasıl verildiği tarzına ilişkin bir uyarı cezası, müstehcen yayından dolayı da bir para cezası vermiş. Yine bu dönemde 32 kitaba Türkiye'de el konulmuş. 5 gazete için toplama, el koyma, satış, dağıtım yasağı gelmiş. 69 gazeteci ve 30 dağıtımcı da nisan ayını hapisshanede geçirmiş. Bunlar Türkiye'nin önümüzdeki manzarası. Dolayısıyla bu sosyal

medyanın denetimiyle ilgili konuştuğumuzda bütün bu gerçekleri göz önünde bulundurmak durumundayız, çünkü sosyal medya mecralarında bu yasakları ya da denetimleri yapacak kurumların zihniyeti bu rakamlarla açıkça ortaya çıkıyor. Ben sözü bitirmeden önce bizim bu bağlamda yaptığımız 1-2 örnekle bağlamak istiyorum sözü. Bir kere şuna dikkat çekmek istiyorum. Bu alanda özellikle nefret söyleminin hedefi olan mağdur gruplar son derece yalnız bırakılıyor Türkiye’de. Yani sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki çabaları söz konusu olsa da daha ziyade nefret söylemine karşı mücadeleyi veren sivil toplum kuruluşları mağdurları temsil eden kendi örgütleri. Şimdi özellikle bu konuya dikkat çekmek gerekiyor. Onları yalnız bırakmamak önemli bu alanda. Ben bizim derneğin yaptığı ‘ırkçılığa ve milliyetçiliğe dur de’ girişimiyle ortaklaşa yaptığı bir çalışmayı örnek vermek istiyorum bu alanda. Şimdi bizim Facebook’taki sayfamızda günde en az 10-15 çoğu kez 20-25 haberi paylaşıyoruz. Bunların çoğu nefret söylemi ve nefret suçu içerikli paylaşımlar. Normal geleneksel medyada çıkan haberleri ya da tartışmaları burada paylaşıyoruz. Burada yapmak istediğimiz aynı konulara nefret söylemi ve nefret suçları konusunda aynı duyarlılıkları gösterecek aynı konulara duyarlılık oluşturacak bir toplum yaratmak orada. Nitekim oldukça popüler bu Facebook sayfamız. Yaklaşık 60.000 şu anda izleyicimiz var ve bu şekilde nefret söylemine karşı oluşturulacak bir bilinç bir farkındalık yaratma çabamız var. Bunun gibi örnekleri çoğaltabiliriz. Örneğin, Hrant Dink Vakfı’nın dönem raporları var. Günlük olarak gazeteleri tarıyorlar ve gazetelerde tespit ettikleri inançlar ve azınlıklara yönelik nefret söylemi vakalarını raporluyorlar ve medyayla, kamuoyuyla paylaşıyorlar. Bu tür çabalar da şuna yol açıyor. Biz, başta da bahsettiğim gibi, 2009 yılında başladığımızda bu alanda nefret suçları konusunda toplumun genelinde ciddi bir bilgi eksikliği söz konusuydu. O dönemde birçok üniversitede ilgili bölümlerin akademik kadrolarıyla görüştük destek almak için ve şunu fark ettik o dönemde; Türkiye’de tek bir akademik çalışma yoktu bu alanda nefret suçları ve nefret söylemi konusunda. Tek bir Türkçe kaynak kitap yoktu ve özellikle günlük medyada çok yoğun bir nefret söylemi ifadeleriyle karşılaşmak mümkündü ama aradan geçen zaman içinde özellikle sivil toplum kuruluşlarının verdiği mücadelenin sonucunda bu konuda oldukça önemli bir yol kat edildi. Hem nefret suçları ve nefret söylemi üzerinde farkındalık oldukça arttı hem de özellikle bu nefret söylemini üreten medya, günlük medyada bu tür nefret söylemlerinin eskisine göre azaldığını görüyoruz. Bu anlamda ben ileriye yönelik bu konuda oldukça pozitif yaklaşan birisiyim. Nitekim şimdi bu günlerde

mecliste bekleyen bizim kampanyamızın sonucu meclisin gündemine gelen bir nefret suçları yasası teklifi var. Kanun teklifi var ve hükümetin de bu konuda bir çalışma içinde olduğunu biliyoruz. Önümüzdeki dönem umarım bu nefret söylemi değil altını çiziyorum nefret suçları konusunda yasal bir düzenleme de gerçekleşir ve dolayısıyla mağdurların bu mağduriyetinin de ortadan kalkması için yeni bir araca da sahip olmuş oluruz.

Teşekkürler.

SOSYAL MEDYADA NEFRET SÖYLEMİ VE SONUÇLARI

SORU CEVAP

Değerli konuşmacılara çok teşekkür ediyoruz. Bugün burada konuşulanlar, benim ve Murat Soner hocanın ödüllü bir araştırmasını hatırlatıyor. ‘Democracy (for me)’; Benim için demokrasi. Demokrasi bu arada parantez içine alınmıştır ve makalesi de internette sanıyorum var. Biraz işin kültürel boyutunda da daha epey yol almamız gerekiyor. Konuşmacılardan Hasan Sınar Hocamız, hukuki boyutunu genel çerçevesiyle birlikte değerlendirdi. Nedir? Nasıl ortaya çıkar nefret suçu? Bu alandaki mevzuat ne durumda bu konularda geniş bir değerlendirme yaptı. Hayko Bağdat Bey, “niye oluyor bunlar?” diyerek baktı. Burada kültürün karşısında insan öğesini ortaya çıkardı ve işin insani boyutundan bakmaya çalıştı. Levent Bey de, işin kavram karmaşasını, kafa karışıklığına biraz işaret ettikten sonra, uluslararası normları bunların karşısında vurguladı ve güncel örneklerle de zenginleştirdi. Son bir söz de ben söylemek istiyorum ve ardından soru-cevap kısmına geçeceğiz. Tabii sosyal medya amost bir yapı, fakat benim görebildiğim, bunu öğrencilerime de hep bu şekilde izah ediyorum, sosyal medyada gerçek kişiler var ama gerçek olmayan kişilikler var. Bu çok ilginç bir yapı. Aslında gerçek bir kişi fakat yeniden ürettiği, yeniden yarattığı bir kişiliği ile sosyal medyada karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla bazı şeyleri burada yapmak sadece nefret suçu değil, kadın erkek ilişkilerinde yeniden yaratılmış bir kişilikle ortaya çıkıyor. Hiç görünmediği kadar seksapelli ya da hiç görünmediği kadar yakışıklı görünmeye çalışıyor. Bazen hiç olmadığı kadar zeki, bazen de hiç olmadığı kadar sersem gözükmeye çalışanlar var. Dolayısıyla gerçek olmayan bu kişiliklerle buralarda bir şeyler yapmak daha kolay aslında ama tabii ki günün sonunda gerçek kişiler var. Tabii bu gerçek kişilerde hukuki boyutun başları konusunda ve bu yüzden başları belaya giriyor. Evet efendim, soru ve cevaplarınız için söz serbesttir. Buyurun.

İrfan Tüne: Öncelikle Hayko Bey’e ve ardından sizlere hoş geldiniz demek istiyorum. Severek takip etmeye çalıştığım bir kişisiniz. Öncelikle bu ırkçı söylemlerin, her ne kadar kabul etmiyorsak da ermeni soykırımıyla gelen bir ayrımcılıktan, yüzyıllardır süre gelen bir ayrımcılıktan bahsediyorum. Her ne kadar biz kabul etmiyorsak da, ben bir Kürdüm ve bu bizim dedelerimize yaptırıldı. Aynı şekilde, bunu biliyorum ve kabul ediyorum. Yüzyıllardır süre gelen ayrımcılık tohumları, nefret tohumları serpilerek gelenler bu durumlar, acaba yasal yada anayasal düzenlemelerle

bu bir anda bitecek mi ?Benim kendi görüşüm, bunun bitimi bu kadar basit bir şekilde değildir ve bunu kabul etmek de bunun bitimini sağlamayacaktır. Aynı şekilde yüzyıllardır süre gelen bir süreç olduğu için bunun düzeltilmesi aynı şekilde zıttı olarak bir uygulama ile söylemle bir deyimle değişiklik olması gerektiğini düşünüyorum. Siz bu görüşü kabul ediyor musunuz? Benimsiyor musunuz ?ilk önce bu sorum size olacak Hayko bey. Teşekkür ederim.

Hayko Bağdat: Konuyu çok dağıtmadan, belki nefret suçu Ermeniler için nasıl biter? En azından Ermeni meselesi nasıl biter? Dolayısıyla meseleler nasıl biter ?Bir şey anlatmak istiyorum. Ben yasayla mevzuatla, Avrupa Parlamentosunun kararlarıyla, kardeşim sen soykırımcısın deyip de Türkiye'nin çok da mecbur kalıp pardon demesini filan beklemiyorum. Arkadaşlar ben bu işlerin böyle olacağını düşünmüyorum. Benim için gerçek barış duygusu memleketimde gerçek bir sevgi algısı, empati algısının gerçekleşmesinden ve maalesef şöyle bir metafordan geçiyor. Biz ölülerden bahsediyoruz arkadaşlar. Eninde sonunda Dersimden, 1915'ten şurdan burdan, Ceylandan, Uğur Kaymazdan filan bahsederken ölülerden bahsediyoruz. İnsan ölülerinin bıraktığı tadı, tortuyu, duyguyu nasıl halledeceğiz ve helalleşeceğiz meselesi bizde var. Bizim kültürümüzde bu var. Hepimizin kendi inanç sisteminde, siyasetinde, evinde var. Hatırlarsınız mesela hiç kimse evinde ölünün arkasından küfür ettirmezdi. Bence birkaç yöntem var. Bunu birkaç yerde anlattım ama, burada sen vesile oldun, bir daha söyleyeyim. Biz ölülerimizi usulüne göre gömmeyi biliriz ve şöyledir mesela. Ben bir arkadaşımın annesinin cenazesine gittiğimde bir bilgiyi gözlemlemiştim. Bir Müslüman cenazesiydi ama aslında. Ermeniler, Rumlar, Ortodokslar olduğumuz için doğulu Hristiyanlar aslında. Gider bakarsanız kiliseye o simsiyah cübbenin içinde sakallar filan görürsünüz. Anadolu Hristiyanlığı katolik papazına benzemez. Bizde de çok benzer o anlamda Müslüman cenazeleri. Şöyle oluyor, musalla taşına yatırdığımız ölü için hoca helallik istiyor ve bağırarak hep beraber helal olsun diyoruz. Şimdi normalde sağlığında çok sevmediğimiz bir adam olabilir ama orada fazladan bir helal olsun diye bir girişimimiz var. Bence o biraz da son görevimizi yerine getirme duygusu ile ilgili. Çünkü biraz sonra anlatacağım garip hallere giriyoruz. Cenaze arabasına tabutu taşıırken, hani bazen başbakan, genelkurmay başkanı da katılıyor cenazeye, önce öne geçiyor biraz sonra arkaya geçmek lazım . Öne biri gelecek sonra arkaya biri geçecek. Tabutla cenaze arabası arası kısa bir mesafe ve

şimdi orada önde birisi fazla durursa itişme filan oluyor. Herifi arkaya itiyor ve kendisi omuz alıyor. Tabutu arabaya yerleştirirken o sırada omuz atan omuz veremediyse elini dokundurarak koyuyoruz. Patitik bir şey. Kadını ve erkeği gömeceğiz işte. Oradaki o duygumuz da içimizden gelen garip bir duygu ve hiçbirimizin yerinde duramadığı ilkel bir tarafamız da var. Ölü ile veya yakını ile ilişkimiz olsun olmasın. Yani tanımadığımız birinin cenazesini görsek gidip omuz verebiliriz tabuta hepimizde bu vardır. Sonra mezara gittiğimizde, sizde kefenle gömülüyor, bizde tabutla gömülüyor. Sizde en yakın kişi aşağıya iniyor sanıyorum ve orada da şu başlıyor. Kürek atan adamın sırasına bakıyoruz, mezarın doluluk oranı ile durduğumuz yerde şunun hesabını yapıyoruz. Bana ne zaman kürek sırası gelecek? Şimdi birisi üçten dörtten fazla atarsa, küreği elinden çekmeye çalışıyoruz. Bir mezar başında bu yüzden kavga bile çıkabilir yer verememe durumu yüzünden. Sonrasında yine kürek sırası bize gelmediyse avuçlayıp atıyoruz. Mezar kapanıyor. Hoca yakınlarının isimlerini anıyor. Sonra evimize gidiyoruz, yasımızı tutuyoruz normalleşiyoruz. Biz ölülerimizi böyle gömüyoruz. Ermeni meselesinin çözümü, bu anlamda usulüne göre gömülmemiş yüz binlerce insanı, tekrar usulüne göre gömmekle bitecek. Bunun artık yaşayanlar ile ilgisi yok, fakat bizlerin bu topraklarda o ölüleri gömecek kadar nüfusumuz kalmadı ve vekalet sizdedir. Ermenilerin ölmüşlerinin, kadınlarının, çocuklarının o kötü dönemin herkes için bir tek Ermeniler için değil, bu tarihçe içinde bütün usulsüzce gömdüğümüz ölülere, usulüne uygun cenaze töreni yaparak helalleşeceğiz. Onun dışında bu devletin resmi ideolojisi mecbur kaldığı ve sıkıştığı için bir şey yapsa ne olur, Fransızlar oradan bir şey derse ne olur ya da Amerikalılar bir şey derse ordan ne olur bilmiyorum. Fakat siz ne zaman ki 24 Nisan'larada fatiha okursunuz, dünyanın her yerinde insanlarda amin der ben biliyorum. Bunu bizim kendi yöntemlerimiz ile yapabilme kabiliyetinde olduğumuz bir sürü özellik de biliyorum. Kendimizi gündelik hayatta yapmayacağımız şeyleri, siyaseten, egemenin bize getirdiği hallerde yapar halleder buluyoruz. Bu anlamda ben yasa değil, ben kendi içimizde özümüzde var olan ritüellerimizin, duygularımızın, siyasetin kirlettiği o hallerimizin değişmesiyle olacağına inanıyorum.

İrfan Tüne: Teşekkür ederim Hayko Bey. Bir sorum da Hasan Sınar Bey'e olacaktı. Din üzerinden nefret söylemi adına bir şeyler söylediniz. Bunlardan örnek olarak bazıları haberlere çıkmıştı. Birkaç PKK gerillalarının bir ateş etrafında dönmeleriyle beraber Mazda dini inancı ya da me-

cusu dediğimiz ateşe tapınarak dönülen ve bu söylemlerle beraber bir ara onların fotoğrafı vardı haberlerde çıkmıştı. Sonra Başbakan'ın; 'Şunlara bakın bunlar mecusidir ya da ateşe tapıyorlar, bunlara nasıl güveniyorsunuz?' diye bir söylemi vardı. Oradaki söylem de, bir ülkede kabul edilme- yen bir dini inanca karşı olan söylem, nefret söylemi içerisine girebiliyor mu? Teşekkür ederim.

Hasan Sınar: Bir cümleyle bu sorunuza hemen cevap vermeye çalışı- yım. Aslında bu Türkiye'de çok yapılan bir şey. Sizin de dediğiniz gibi hakikaten nefret ettiğiniz bir şeyi, onu küçük düşürmek, kötü göstermek şeytanlaştırmak, ötekileştirmek için dini sembollerden yararlanma gibi bir gelenek var. Hukuk düzeni çerçevesinden baktığımızda, aslında buna si- yasilerin ifadelerinde de çok rastlıyorsunuz. Ben hatırlıyorum bizzat en tepede olan siyasetçilerin zerdüşt, yezidi diye hakaret ettiklerini, afedersi- niz ama Rum diye hakaret ettiğini biliyoruz. Bunların hepsi aslında birer nefret söylemidir. Aslında Cumhuriyet Savcılığı tarafından re'sen soruştur- maya başlanarak işlem yapılması gerekmektedir. Yani milletvekili doku- nulmazlığı tarafı ayrı hikaye tabii ki. Fakat bunlar hakkında yargı düzeni- nin iki yüzlülüğü ile karşı karşıya kalıyoruz. O söylediğim nefret söylem- leri azınlıkta olanı, zayıfı korumaya yönelmelidir. Bu suçlar işleniyorsa. Tam tersine o çoğunluğun yanında saf tutuyor ve azınlığı ezmeye yöneli- yor. Bizim değiştirmemiz gereken zihniyet bu işte.

Levent Şensever: Bu nefret söylemi özellikle medya üzerinden çoğal- dığında yayıldığı veya politikacıların ağzından yayılmaya başladığında daha tehlikeli olmaya başlıyor. Yani iki üç kişilik mecliste yapılan bir ko- nuşmadaki bir nefret söylemi o meclis içinde kaldığı için çok önemsen- meyebilir ama bir politikacının çıkıp medya üzerinden bir grubu aşağıla- yarak, üstelik o grubu aşağılayıp onun üzerinden başka bir gruba küçüm- semeye gönderme yapması gibi durumlar aslında geniş kitleler tarafından o nefret söyleminin şiddete yönelik yol açmasına söz konusu olabilir. Bunların örnekleri çok. Van'da soykırım öyle başladı. Bir radyo ve gazete- de yapılan bir etnik gruba yönelik yapılan yayımlarla oldu. Devasa soykı- rım orada sadece birkaç tane medya mensubunun başlattığı nefret söyle- mi ile tetiklendi. Dolayısıyla bu tür politikacıların ve medya üzerinden yapı- lan nefret söylemine hiçbir şekilde hoşgörüle bakmamak gerektiğini dü- şünüyorum. Ayrıca başka bir şeyi söylemek istiyorum. Bu soykırımın in- karı meselesi, gerek Ermeni soykırımı ve ülkemizde holokosta yönelik bir inkar eden geniş bir kesim var. Yahudilerin bu meseleyi abarttığı şeklinde

çok yaygın bir yaklaşım var. Fakat Türkiye’de özellikle Ermeni soykırımı, ister soykırım deyin, ister tehcir deyin ne dersiniz deyin, bu bir devlet politikasıdır. Problem burada başlıyor. Devlet bizi resmi bir politika içine hapsediyor. Yani tarihi gerçekleri nasıl algılamamız gerektiğini bir devlet politikası çerçevesi içerisinde bize yüzyıldır gerek okullarda, gerek medyasıyla, gerek diğer bütün ideolojik aygıtlarıyla bilfiil aşıyor. Problem burada aslında ve dolasıyla ben Hayko Bey’in dediklerine katılmakla birlikte ufak da bir itirazım olacak. Yani illa da yasal bir düzenleme olması gerekmiyor. Devletin bu tür politikalardan vazgeçmesi, resmen özür dilemesi ve bu tarihi gerçeği kabul etmesi gerekir. Aslında Türkiye’nin demokratikleşmesinin önünü açacaktır. Çünkü bu aynı zamanda Türk devletinin azınlıklar politikasını, Ermenilere ve diğer gayrimüslüm gruplara yönelik politikasının değişmesi anlamına geliyor. Bu değişmeden birincisi Türkiye’nin tam anlamıyla demokratikleşmesi söz konusu olamaz. İkincisi devlet ve Ermeni toplumuyla bu şekilde sağlıklı bir iletişim kurmak mümkün değil. Dolasıyla bu politikalardan vazgeçilmesi sadece iki toplumun helalleşmesinin ötesinde bu tür taleplere sahip olmamız gerekir diye düşünüyorum.

Hayko Bağdat: Ben hemen düzeltmek istiyorum. Haklısın şunu söylemeye çalışmıştım. Devletin özür noktasına gelmesinin misyonu aşağıdan yukarıya bizlerin emeği ve mücadelesiyle olacaktır. Yani uluslararası dengelerde mecburi diplomatik sıkışmışlıklar olduğu zaman çok sevineceğim, beğeneceğim bir hal olmaz anlamında söylüyorum. Tabii ki hukuki noktası hakkında yeterince şey söyledim sanırım.

Hepinize katılımlarınızdan dolayı teşekkür ediyoruz.

V. OTURUM

SOSYAL MEDYANIN SORUŞTURULMASI

Yrd. Doç. Dr. Barış ERMAN *

Sosyal medya hukuku doğmadan önce internet ve bilişim hukuku ortaya çıktı. Daha o dönemde Şu denmeye başladı: “İnternet insanların rüyası hukukçuların korkulu rüyası.” Gayet doğal hukukçuların bundan korkması çünkü eninde sonunda özellikle ceza hukuku bakımından olaya yaklaştığımızda ceza muhakemesi hukuku bakış açısından olaya yaklaştığımız zaman ulusal sınırlarla kısıtlı bir infaz kabiliyeti olan ve egemenliğe dayanan bir hukuk dalından bahsediyoruz. Buna karşılık internet hiçbir şekilde sınır tanımayan bir ortam. Şimdi bu ikisini bir araya getirdiğimiz zaman Şöyle bir karmaőa ortaya çıkıyor. Bir yanda arzular istekler öbür yanda kısıtlamalar sınırlar engeller. Arzular istekler derken hem insanların bilgiye ulaşma arzusu ifade özgürlüğünü kullanma arzusundan bahsediyorum hem de tabii ki devletin cezalandırma arzusundan bahsediyorum. Yani devlet de bir yandan işlenen her suç u cezalandırayım hiçbir suç cezasız kalmamasın diye de bir yaklaşım sergilemeye çalışıyor. İnsanların karşısındaki sınırlar devletin engelleme faaliyetleri Şeklinde karşısına çıkıyor devletin karşısındaki sınırlar ülke sınırları olarak karşısına çıkıyor ve aynı zamanda teknik imkanlar olarak karşısına çıkıyor. Sürekli bir arzular ve sınırlar, arzular ve potansiyel çatışması ile karşı karşıyayız. Hem devlet yönünden hem de birey yönünden. Şimdi bunu devlet bakış açısıyla dikkate aldığımızda Şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle ceza kanunlarının hazırlanması sırasında böylesi bir sınırsız gelişmeyi dikkate alan hiçbir normun hazırlanmamıő olduğunu görüyoruz buna ilişkin hiçbir öngörünün yapılmamıő olduğunu görüyoruz. 2005’te yapılan kanunlarda bu çok da büyük bir mazeret değil. Sonrasında yapılan değişikliklerle de bunun hala daha rayına oturtulmamıő olduğunu görüyoruz. En basitinden Şu örneği vereceğim. Ceza kanununun yer bakımından uygulan-

* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

masına ilişkin bir hükmümüz var 8. maddede, Ceza Kanunu'nun 8. maddesinde, diyor ki; "fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de meydana gelmesi durumunda suç Türkiye'de işlenmiş sayılır." Bu durumda bütün internet üzerinden işlenen suçlar Türkiye'de işlenmiş sayılır. Çünkü illa ki neticesi en azından burada ortaya çıkacak demektir. Biri bunu gördüğü okuduğu anda Türkiye'de işlenmiş olacak demek. E bunu hiçbir şekilde sınırlandırmadığımız anda biz şunu demiş oluyoruz "devletin arzusu dünyanın neresinde olursa olsun bir internet üzerinden suç işlendiği anda Türk mahkemeleri bunu cezalandırsın. Devletin önündeki engel bunun imkanı ihtimali yok. Ne buna mahkemenin iş gücü yeter ne zaten uluslararası hukuk kurallarına göre böyle bir suçu takip edebilirsiniz, soruşturabilirsiniz. Bunun soruşturulmasına imkan yok. Böyle bir durumda bu 8. maddedeki düzenleme bir hayal olarak kalıyor. Geliyoruz ceza muhakemesi kanunlarına. Ceza Muhakemesi Kanunu bakımından biz 2 şeyi birbirinden ayırırız. Bir yanda soruşturma yetkisi vardır diğer yandan tenfiz yetkisi. Yani infaz edebilme yetkisi vardır. Soruşturma yetkisi bakımından şunu diyebilirsiniz. Ben dünyanın her yerinde işlenmiş olan suçları burada soruşturacağım burada cezalandıracağım. Bunu deme imkanınız var. Teorik olarak. İnfaz yetkisine geldiğiniz zaman, çok sıkı kurallarla bağlısınız. Türkiye dışında hiçbir yerde siz ne emniyet gücünüzü görevlendirebilirsiniz ne kişiyi yakalayabilirsiniz soruşturmadan kaynaklı herhangi bir yetkinizi kullanabilirsiniz. Bunu yapabilmemenizin tek yöntemi ilgili diğer ülkenin olur vermesidir.

Bu ya bir uluslararası sözleşme çerçevesinde olurdu ya ikili karşılıklılık şeklinde bir olurdu ya da olaya özgü –ad hoc- yani belli bir olayı yapabilmek için karşılıklı işbirliğidir. Bunlar uluslararası adli işbirliği kurallarına göre gerçekleşir. Siz kalkıp yurt dışındaki bir delili toplamak istiyorsanız yurt dışından bir delil elde etmek istiyorsanız mutlaka ilgili ülkenin adalet ve dışişleri bakanlıkları üzerinden resmi bir başvuruda bulunmanız gerekir veya interpol gibi bir uluslararası adli işbirliği teşkilatından yararlanarak bunu yapmanız gerekir. Neden önemli? Şundan önemli, Türkiye'deki delil nedir, yurt dışındaki delil nedir? İnternet gibi bir şey, sosyal medya gibi bir şey söz konusu olduğunda bu sözler bir anlam ifade etmiyor. Anlam ifade etmediği için biz klasik yöntemleri bu mecraaya uygulamakta uyarlamakta müthiş zorlanma içerisine girmek durumunda kalıyoruz. En basitinden şöyle bir örnek vereceğim internet üzerinden işlenmiş olan bir suç var. Sosyal mecrada da olmuş olabilir. Türkiyede'ki bir

savcı bunu soruşturmak istiyor, diyor ki; bu adam, belli ki Türk belli ki Türkiye’de, Türkçe olarak yazmış, Türkiye’de bulunan bir kişiye karşı olarak bunu yazmış, hakaret suçunu işlemiş. Bundan dolayı ben bunu soruşturacağım. Ne yapacak? Gidecek bu veriyi elde edebilmek için bu delili elde edebilmek için yapabileceği şeyler sınırlı. Ya gidecek ilgili kişiyi bulacak, ilgili kişinin bilgisayarında, bilgisayara el koyma kurallarını uygulayarak bu veriyi ortaya çıkartacak. Ya da tabii ki çok daha basiti servis sağlayıcıya ya da yer sağlayıcıya başvurarak bu verileri kendisine vermesini isteyecek. E servis sağlayıcı veya yer sağlayıcı yurt dışındaysa diyecek ki, “Ben yurt dışı kişisiyim, kendi varlığım da yurt dışında, suçu işleyen kişi nerede olursa olsun fiil nerede sonuç bulmuş olursa olsun ben kendi ülkenin kurallarıyla bağlıyım sen benden böyle bir şey isteyemezsin benim dışişleri adalet bakanlığım üzerinden bana gelecek olan bir uluslararası adli işbirliği talebi uluslararası istinabe talebi ile ben bunu kalkıp kendi makamlarıma veririm o da size ulaştırır, başka bir şey yapmam.” Sonuçta ne olacak, siz kendi savcınız kendi ülkenizde işlenmiş olan bir suçu işlemek için yurt dışı adli işbirliği kurumlarına işletmek durumunda kalacaksınız. Dolayısıyla bu delili ele geçirmeniz de çok zor olacak, artı bir şey daha uluslararası adli işbirliğinin en önemli unsuru şudur; çifte cezalandırma koşulu. Yani aynı şey bu bir nevi karşılıklılık olarak düşünebilirsiniz bunu özellikle hukukçu olmayanlar bakımından özellikle söylüyorum. Aynı davranışın hem Türkiye’de hem yurt dışında suç olması lazım ki adli işbirliğinden yararlanabilesiniz en azından klasik anlamdaki adli işbirliğinden, belirli suçlardan, genel suçlar bakımından adli işbirliğinden yararlanabilmeniz için böyle bir koşul lazım. Türkiye’de hakaret olarak görülen bir şey yurt dışında hakaret değil ise, Türkiye’de suç olarak görülen bir şey yurt dışında suç değil ise, o zaman oranın makamları da sizin adli işbirliğine girmekten kaçınacaklar. Bu size o veriyi vermeyecekler demektir. Veriyi nasıl ele geçireceksiniz? Ele geçiremiyorsunuz. Nasıl soruşturacaksınız? Soruşturamıyorsunuz. Elinizde kalan tek şey engellemek. O veriyi yokmuş gibi kabul etmek. Engelleme emirleri vererek kendinizi bunlardan soyutlamak. Dışlamak ama tabii ki biliyorsunuz engelleme tamamen sanal bir şey. Gerçek anlamda hiçbir veriyi sonsuza kadar ve tamamen ele geçiremeyecek şekilde engellemenin bir yolu yok. Dolayısıyla o veri yine zaten varlığını sürdürecektir, ortadan kaldırmak imkansız, siz sadece bu yokmuş gibi davranmak durumunda kalacaksınız. Bu da bir nevi bir gerçeklikten kopma sonucunu doğuruyor yani sanal dünyadaki gerçeklikten

kopma, geri çekilme, sonucunu doğuran bir noktaya varmış oluyoruz.

Başka nasıl veriyi ele geçirebiliriz? Soruşturmayı nasıl yürütebiliriz? Madem ki engelleme bizim için yeterli bir şey değil, illaki kişileri cezalandırmak istiyoruz, bu arzumuzu nasıl meydana getirebiliriz, nasıl ortaya çıkartabiliriz? Bunun çeşitli yöntemleri var. Bir; bir yöntemle biz o kişinin kimliğini tespit edebilirsek hakkında bir arama emri düzenleyerek dijital veriler üzerinde bilgisayar kütüklerinde arama tedbirini uygulayabiliriz. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda bu tedbirin uygulanması için çeşitli yöntemler öngörülmüş. Bu verinin sağlıklı bir şekilde sağlanabilmesi, korunabilmesi, saklanabilmesi ve burada delil güvenliğinin sağlanabilmesi için ele geçirilen verinin üzerinden bir hash value ortaya çıkartılması, bunun ilgili kişiyle paylaşılması ve daha sonra böylece ele geçirilen veri ile üzerinde bir değişiklik yapılmadığının kanıtlanması gibi birtakım uygulamalar var. Bunlar halen mevcut olan uygulamalar, derinlemesine bildiğimiz şeyler. Pratikte bunlara çok fazla riayet edilmediği konusunda birtakım duyularımız var ya da edilemediği konusunda birtakım duyularımız var. Şöyle ki, normalde kişinin bulunduğu yerde çoğaltılması ilgili verinin, imajının alınması ve imajın bir örneğinin isteği üzerine kişinin kendisine verilmesi lazım ama imaj çıkartma makinelerinin sayısı az olduğu için her zaman yapılamıyor veya deniyor ki evet imaj çıkartma makinemiz var ama çok uzun sürecek bütün verileri getirmek hadi avukat bey/avukat hanım gelin beraber şeyde bakalım, emniyette bakalım veya da deniyor ki, elimizde evet imaj çıkartma makinemiz var ama bu kadar veriyle karşılaşacağımızı bilmiyorduk bizim elimizde 1 terebaytlık bir hard disk var, sizin de bir terebaytlık bir hard disk getirmeniz lazım ki buradaki verileri oraya aktaralım. Dahili hard disk. Gecenin onunda, o zamana kadar sürmüş olabilir, sabahtan başlamış olsa bile arama, sizin bunu bulmanıza imkan yok yani dolayısıyla uygulamada ciddi sorunlar yaşanan bir konu zaten dijital verilere el koyma. Kaldı ki kanun ile yönetmelik arasındaki uyumsuzluğa baktığımızda çok ciddi şeylerle karşı karşıya kalıyoruz. Kanunda açıkça şüphelinin kullanmakta olduğu bilgisayardan bahsediyor. E şüphelinin hangi bilgisayarı kullandığını nereden bileceğiz? Gidiyoruz büroya dünya kadar bilgisayar var, stajyerler, şunlar bunlar... Normalde şunun yapılması lazım madem kanunda yazıyor, bizim tespit edemiyorsak el koyamamız lazım. Bir de ağ ile bağlı bilgisayarlar var, ne yapacağız? Yönetmelik diyor ki ağlar üzerinde de uygulanabilir ama yönetmelikte bunun düzenlenmiş olması yeterli değil bunun kanunda düzenlenmiş ol-

ması gerekiyordu. Kanun açıkça sadece bilgisayar diyor. Ağ üzerinde bir arama yapamazsınız ama yönetmeliğe göre yapabilirsiniz. Peki, hadi bunları bir kenara bıraktım, bir şekilde kişiyi bulduk, bulamayabiliriz, gidip toplu kullanım sağlayıcılar üzerinden yani internet cafeler üzerinden girilmiş olabilir. Bulamayabiliriz, toplu kullanım sağlayıcının halen TC kimlik numarası alma gibi bir yükümlülüğü yok. Buna karşılık kamera kaydı yapmak gibi bir yükümlülüğü var ama kamera kaydı poliste de sıklıkla karşımıza çıktığı gibi o gün çalışmıyor olabilir, bozuk olabilir, bir şey olabilir. Alınamamış olabilir. Ne olacak veya kamera kaydından bulsak bile o kişi kim? Karşılaştıracağımız bir veri tabanı yok. Bulamayacağız. Dolayısıyla kişi anonim. Anonimliği ortadan kaldırırsak, bu kez kişi hak ve özgürlüklerini aşırı derecede orantısız şekilde sınırlandırmış oluruz, bu sefer herkesin internet üzerinde yaptığı her bir davranışın devlet tarafından takip edilmesi sonucunu doğurur. Bu da özel hayatın gizliliğini, kişisel verilerin gizliliğinin uluslararası normlara aykırı şekilde sınırlandırılması sonucunu doğurur. Alternatif? İki tane alternatif var; Birincisi erişim sağlayıcı üzerinden takip yapmak. Bunu yapabilecek, küçük oranlarda yapabilecek teknik donanım bulunuyor. Ama bunu geniş çapta herkesin internetinde uygulamaya kalkacak olursanız interneti yavaşlatmış olursunuz. Çok ciddi anlamda bir bant genişliği daralması söz konusu olabilir. Bunu yapabiliyorlar mı veya kanunen buna bir imkan var mı? Zaten kanunen imkan olup olmadığı tartışmalı çünkü ancak bunu iletişimle denetlenmesi tedbiri üzerinden yapmak mümkün. İletişim denetlenmesinde de kanunun kullandığı tabir; “dinleme”. Sadece kulakla yapılır dinleme. Kalkıp hattan geçen veriyi dinleme diye bir şey kullanamazsınız. Bunun nasıl denetleneceği kanunda düzenlenmemiş. Kanunda düzenlenmemiş olmasına rağmen en azından önleyici anlamda MİT veya emniyet istihbarat jandarma istihbarat tarafından bu gibi şeyler yapılıyor mu, yani sizin gönderdiğiniz veriler eşzamanlı olarak müdahale ile denetlenebiliyor mu veya denetleniyor mu? Bu konuda sağlam bir veriye ulaşamadım açıkçası. Bazı kişilere sordum, sağlam bir veriye ulaşamadım, burada belki bu konunun uzmanları var bana bu konuda aydınlatıcı bilgi verebilirler diye umut ediyorum. İkincisi, sniffing denilen bir metod. Bu da wireless ağı dışarıdan girerek sizin kendi wireless modeminizle yaptığınız iletişimi çekmek ve oradaki verileri bu şekilde ele geçirmek. Son derece güvenilir bir metod çünkü burada ele geçirilen verilerin yani kullanılan verilerin tamamı ele geçirilemeyebiliyor. Başka yerlerden veriler bu sisteme dahil olabiliyor. Elde edilen sonuç sağlıklı bir değerlendirme yapmak için

uygun olamayabiliyor. Olsa bile yine kanunen bunun mümkün olmaması lazım çünkü bunu mümkün kılacak bir koruma tedbiri yine ceza muhakkemesi kanununda düzenlenmiş değil. Bu şekilde elde edilen bir delil varsa bunun da kullanılmaması gerekir. Sonuç itibariyle ne bizim arzularımız birey olarak bizim hedeflerimize uyabiliyor internet ortamında ne de devletin cezalandırma arzusu devletin hedeflerine uyabiliyor. Bunun sağlanabilmesi klasik konvansiyonel hukuk metodlarıyla da mümkün değil. Peki ne yapacağız? Bu konuya ben cevap vermek istemiyorum. Bu konu hepimizin konusu diye düşünüyorum. Onun için sunumumu burada bitiriyorum. Çok teşekkür ederim.

Av. Başak PURUT (Purut Avukatlık Bürosu)

Herkese merhabalar. Barış Hoca'nın kaldığı yerden devam etmek istiyorum. Şimdi o kadar güzel methodlar söyledi ki hocamız ama bu methodların faydasız olduğunu söyledi. Ben delil toplama eşiğinin nereye geldiğini size uygulamadan örnekler verdiğimde zaman belki Barış Bey bu durumu bağlayacaktır. Öncelikle sosyal medya üzerinden baktığımızda, yani sosyal medya kaynaklı soruşturmaların neredeyse tamamı bilişim alanı dışındaki suçlardan kaynaklanıyor, çünkü sosyal medyada genelde yapılan, bilişim sistemlerine yönelik izinsiz girme gibi suçların dışında, hiç onlara girmeden yapılan, sahte kimlik kullanma, başkasıymış gibi davranma, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlara hakaret, onun dışında suç ve suçluyu övme gibi suçlar var. Bu son dönem çok moda olan Fazıl Say olayında da halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama suçları var. Ayrıca orada dine ilişkin bir madde var ve özellikle onun üzerinden gidiyor. O türde soruşturmalar çok fazla var. Genel olarak bilişim hukuku diyeceğimiz konunun dışında kalan, bilişim aracılığıyla işlenmiş alalade suçlar çok arttı, çünkü önceden sessinizi bu halde duyuramıyordunuz. Sizin sesinizi duyurduğunuz ortamda muhataplarınız olmuyordu veya bir şekilde buluşamıyordu. Yani şikayetçiyle fail buluşamıyordu. O yüzden belki bu suçlar aynı oranda işleniyordu. Fakat bu suçlar, içki sofrasında veya arkadaş ortamında bile böyle bir yoğunluk derecesinde yoktu. Şimdi buradan hareketle, sosyal medyada işlenen bir suçun takibi nasıl yapılıyor, ne gibi sorunlar çıkıyor ben bunlardan bahsetmek istiyorum, çünkü, bir avukat her zaman uygulamayla ilgilenir. Gerçekten kanun bazen umrunda değildir çünkü, gerçi savcı bey de burada olsa daha iyi olucaktı ama çoğu zaman savcılarının, polislerin ve hakimlerin de kanun umrunda

değil, çünkü herkes en pratik şekilden sonuca ulaşmaya çalışıyor. Bunun için ne yapması gerekiyorsa onu yapıyor. Bu yüzden herhangi birini suçlamıyorum çünkü Türk Adalet Sistemi süper işlediğini, avukatların harika olduğunu hakimlerin kötü olduğunu demeye getirmiyorum. Bu süreç her açıdan sakat ve bu sakatlıklardan hangileri göze çarpıyor onu anlatmaya çalışıyorum. Şimdi ilk olarak, bu anlatacağım olayların tamamı benim bizat yaşamış olduğum olaylardır yani taraf olarak ya da taraf vekili olarak bir şekilde önüme gelmiş dosyalarla ilgilidir. O yüzden hani olur mu öyle şey demeyin gerçekte olan olaylardır. Mesela şöyle bir olay var örnek olarak, çoğu zaman birisiymiş gibi davrandığınızda bir kişinin adına hesap açılıyorsunuz ve normalde sahte kimlik kullanımı eğer bir suçu başkasının üzerine atmak için yapıyorsanız bu aynı zamanda bir suç ve kişilik hakkı ihlali oluyor. Bunu yapmak çok kolay, burada herhangi birimizin fotoğrafını ve ismini birde isimle benzeşen bir e-mail adresini oluşturup, bir Facebook yada Twitter hesabı açarak oradan insanlara ulaşacak şekilde bir şeyler yazmak çok kolay oluyor. Yani bir tanıdığımızı şaka olsun diye bile yapabiliriz. Bizim elimizde bir dosyada, başkasının başkası için açtığı ve içinden bir sürü küfürler ederek yargılanan müvekkilimiz var. Bizim şu an ortada hiçbir delil yokken sadece fail bizim müvekkilimizin ismini tercih edip yazdı diye savcı ve hakimle uğraşarak onlara dert anlatmamız gerekiyor. Halbuki burada öncelikle Barış Bey'in de anlatmaya çalıştığı bir sürü delil toplama yönteminden yararlanıp, gerçekten bu kişi o kişi mi onun bulunması lazımdı. Biraz da zorlarına gidiyor heralde, bilişim suçlarında delil toplamak bazen çok zor olabiliyor. Özellikle bulunmamak gayesiyle yola çıkmış bir faili gerçekten bulmanız çok zor olabiliyor. O yüzden sanıyorum savcılar da işin kolayına kaçabiliyorlar. Ben bundan bahsettiğim sürece hakim anlar dediğimi diyor ve süreç işliyor. Delil toplama yöntemlerinden bir tanesi fishing denilen, normalde hackerların da banka hesapları ile ilgili bilgi toplamak ve IP numaraları öğrenmek için kullandıkları bir yoldur. Yani bir mail atarlar, altında bir link olur ya da bir bankadan geldiği izlenimi edindirilecek şekilde düzenlenmiş bir mail olur. Siz orda tıklarsınız işlemler yaparsınız ama aslında o bilgiler gittiğini sandığınız yere gitmiyordur. Bu aslında delil toplama yöntemi olarak polis tarafından da kullanılmakta çoğu zamanda başarılı sonuç veren bir yöntem. Fakat bazen şöyle bir şeyde olabiliyor. Örneğin siz birisinin Youtube'de yazdığı yorumu beğenmediniz, kendisine bir şekilde mesaj atıyorsunuz ve altına bir link koyuyorsunuz. İlgili kişi o linke tıklıyor veya böyle bir süreç hiç olmuyor. Bir tane IP numarası buluyorsunuz ve saat bilgisi ile birlikte

savcıya gidiyorsunuz. Bu boş kağıtta sadece IP numarası ve saat kısmı var. Şu yazıyı şu kişi yazmıştır diyerek ben bundan şikayetçiyim diyerek veriyorsunuz. Sizi temin ederim ki %95 oranla, sanki savcı polise talimat vermiş, polis onu kişiyi gerçekten bulmuş, fail oymuş gibi o IP adresi o kişiye aitmiş gibi sadece boş bir kağıda yazdığınız IP adresine dayanarak savcı soruşturma başlatıyor ve dava açıyor. Bu yüzden de Barış Bey'in bu konuda dedikleri tamamen anlamsız kalıyor. Biz yoktan fail yaratıyoruz. Faili bulamadığımız bu gibi durumlarda, bu şekilde failin bulunmasına yardımcı olunduğu varsayımına dayalı yöntemle kesinmiş gibi hareket edip bunu kabul ediyoruz. Çok genel bir yanlış bir algı vardı fakat bu yavaş yavaş kırılmaya başladı. Savcı bir İP numarasına ulaştığında, yapılan araştırma sonucunda, IP'den de kişiye ulaşıldığında bu şahıs bu suçu işleyendir gibi algılanıyor, yani suçun varlığını bir kenara bırakıp örneğin o kişiye suçlu diyelim, IP'nin olduğu kişiye ulaştığınızda şahıs gerçekten bu işin failiymiş gibi hareket ediyor yani burda çok basit bir şeyden hareket edebiliyorlar. Toplu kullanımda sağlayıcı bazı tedbirler var. Ticari amaçlı olmayanlar da bile bazı loglamalar isteniyor ama anlatacağım vaka bizzat Ankara da yaşanmış bir olaydır. 6 kişi aynı evde yaşıyorlar ve evde ki 5 kişi sinemaya gittiğinde 6. kişi evden birinin hesabına giriyor ve onun adına devlet büyüklerine hakaret ediyor. Hem kimlik hırsızlığı var, burada hem de bilişim sistemlerine izinsiz girme var ve çıkan IP o saatte Ankara'nın başka köşesinde olan bir çocuğun üzerine kayıtlı olan internet hattının IP'si olduğu için, o çocuk 3 seneden fazla yargılanıyor. 3. Sene sonunda fark ediyorlar sanırım bu durumu. IP sahibi suçlu olmayabilir gibilerinden ve beraat kararı çıkıyor. Halbuki bu süreçte savcı, yaptığı soruşturma esnasında IP kesin delildir, o yüzden ben IP adresi sahibi dışındayken hiç kimseye gitmek durumunda değilim diyor. Bu IP adresi bulunduğu an bu kişinin bu suçu işlediği benim açımdan sabittir diye bir iddaname hazırlamasaydı daha mantıklı olucaktı, fakat işler bu şekilde ilerliyor. Sonra çok ilginç bir şekilde, mesela savcının arama yapması ya da el koyma yapması gerektiği durumlar gerçekleştiğinde savcıyı ikna etmek çok zor olabiliyor. Kişilik hakları filan korunuyor güzel ama önce ifadeye çağırıp, ifadeden bir ay sonra el koyma kararı verilip olmayan bir bilgisayarı ya da hard diski incelemeye çalışmak da başka bir şey tabiki. Bu durumlar da başımıza geliyor. Ya savcı bey o sırada yoğunluğu nedeniyle ilgilenmek istemiyor ya da gerçekten bu işi çözmek istemiyor. Fakat gerçekten işi çözmek istediğinde ise kendi eliyle yok ettirmiş oluyor. Bu yüzden bu tür sıkıntılar da yaşıyoruz. Türkiye içinde işlense bile suçun

delillerini tespit edemeyebiliyoruz. Çok yaygın bir anonimlik hakkı üzerinden geçmek istiyorum. Keşke savcı bey olsaydı burada çünkü bunların çoğu onlara gidiyor. Şimdi siz herhangi birisinden şikayetçi olduğunuz zaman savcının yapması gereken, şikayete konu olan şey gerçekten bir suç mu? Suç varsa faili kim? Bunların araştırılması gerekiyor. Fakat şu an siz savcılığa bir dilekçe verin, çok saçmalamadığınız müddetçe, kimden bahsediliyorsa oraya bir isim ya da IP adresi numarası yazdığınızda, hiç sorgu sualiz o kişi bu soruşturma kapsamında sorguya çağırılıyor. Bu durumda dosyaya ev adresi, iş adresi, telefon numarası ve kimlik bilgileri giriyor. Siz birisine bir şey yapmak istiyorsanız, adresini filan öğrenmek istiyorsanız gidip hakkında saçma sapan bir suç duyurusunda bulunabilirsiniz. Hakim çok dikkatli değilse, büyük ihtimalle bütün kimlik bilgileri deşifre edilmiş olduktan sonra suç yok diye takipsizlik kararı verecek, siz arada zaten ilgili kişiyi deşifre etmiş olacaksınız. Bunu bu şekilde kullanan insanlar var yani kamuoyunca tanınan ve herkesle uğraşan tipler var ve bunu yöntem olarak kullanıyorlar. Bir de başka bir şey daha söyleyip konuyu tartışmaya açmak istiyorum. Her zaman savcılık üzerinden yapılan şeyler olmuyor. Siz sosyal medya üzerinden kim olduğunu az çok bildiğiniz ama gerçek ismini bilmediğiniz veya adresini bilmediğiniz kişilere size karşı sarf ettikleri sözler ya da tavırlar nedeniyle bir tazminat davası açabilirsiniz. Bu çok normal ve zaten tam ismini bilmeniz bile gerekmiyor aslında dava için. Fakat uygulamaya bakarsak, HMK çerçevesinde dava açarken, davalının adını soyadını ve adresini bildirmek zorundayız. Tamam güzel de ben bu kişinin IP adresini bilmiyorum. Mahkemeden bu konuda yardım istediğiniz zaman hakimlerin keyfine kalıyor. Ben adını soyadını biliyorum adresini de bilmiyorum dediğiniz zaman hakim diyor ki; HMK md. 119'a göre bana bilgileri verseydin, ben şuan senin adres bulma ihtiyacını karşılamak zorunda değilim diyor. Çünkü usuli işlemler yerine getirilmemiş. Bana gelmesi gereken bilgi getirilmedikten sonra ben yasal süreci başlatamam ki nasıl adres araştırayım diyor. Kimi hakimler anlayışlı karşılıyor işin içinde internet olduğunda bu tür açıklar olduğunu bildiği için. Süreci başlatıp adres bulunana kadar da bi yerlere talimat yazıyor ama hiç istemediğiniz böyle bir açık var sistemde ve hiç istemediğiniz halde bunun üzerinden hareket etmeniz gerekecektir. Bir kişinin adresini, kimliğini tespit etmek istiyorsanız bu durumda illaki bir suç duyurusunda bulunmanız ve savcıyı harekete geçirmeniz gerekiyor. Bu durumda bana manasız geliyor. Belki tartışırız diye şunu da söylemek istiyorum çünkü soruluyor. Bu konuda bir savcılık takibi var başladı diyelim. Suç

içeren bir tweeti, retweet etsem, beğensem veya paylaşısam ne olur?Onu da hepberaber konuşalım istiyorum. Teşekkür ederim. Sağolun

Burak ÇEKİÇ (İEM Siber Suçlarla Mücadele Şubesi)

Tabi bugünkü konu sosyal medyada suç soruşturması alanı olduğu için, ben öncelikle kendi hazırladığım, metin üzerinden gitmek istiyorum. Daha sonra müsaade ederseniz değindiğiniz konulara değinmeye çalışacağım. Sosyal medya dediğimizde tabi internet üzerindeki bir yapıdan bahsediyoruz. Türk Ceza Kanunu'nda tanımlarla ilgili bir bölüm var. 6. Maddesinde diyor ki, basın ve yayın yolu ile ilgili deyiminden her türlü yazılı görsel işitsel ve elektronik kitle iletişim aracı ile yapılan yayınlar anlaşılır. Dolayısıyla internetin ve internet üzerinde yapılan her türlü yayının, bir basın-yayın yolu ile işlenmiş olarak kabul etmemiz gerektiğini söylüyor. Yine 5651 Sayılı Yasa ve buna bağlı yönetmelikte diyor ki, tanımlar kısmında ikinci maddede internet ortamı haberleşmeyle kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı ifade eder. Yani şirketlerin kendilerine ait olan internetleri, internet ortamına dahil değildir. Yine kişiler arasındaki özel iletişimi sağlayan networkler internet ortamı olarak kabul edilmeyecektir. Devamında internet ortamına yapılan yayın ifadesi tanımlanmış; internet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri ifade ediyor. Yine devamında yayın ifadesi var. Bunun tanımında da internet ortamına yapılan yayını ifade eder. Bu tanımlar dolayısıyla internet üzerinde web siteleri aracılığıyla, çeşitli sosyal medya araçları aracılığıyla birçok kişiye, belirsiz sayıdaki kişiye ulaşabilecek şekilde yayına sunulmuş olan her türlü yazılı, işitsel ve görsel içeriğin basın-yayın yolu ile işlendiğini kabul ediyoruz. Buradan şöyle bir sonuç çıkar karşımıza, basın-yayın yolu ile işlenebilen bütün suçlar, sosyal medya aracılığı ile işlenebilir, internet aracılığıyla işlenebilir. Yani bunun içeriğine hakaret, tehditten tutun işte az önce değerli konuşmacılar sıraladılar. Bunların tamamı basın-yayın yoluyla, yazılı ve görsel basın-yayın yoluyla işlenebilen bütün suçların da internet üzerinde rahatlıkla ve kolaylıkla işlenebildiğini, işlenebileceğini söyleyebiliriz. Peki sosyal medyanın kapsamı nedir dediğimizde işte internet forumları, web sayfaları, blog sayfaları, microblogging dediğimiz Twitter ve benzeri uygulamalar, Wiki sayfaları – online

ansiklopediler, sosyal ağlar, podcastler, fotoğraf veya resim yayıncılığı, video yayıncılığı, video paylaşımı, rating sistemleri, ve oyunlar gibi geniş bir yelpazesi olan bir şey anlaşılıyor sosyal medyadan. Yani sadece bir web sitesi sadece bir mesajlaşma, birine bir mail atma, bir gruba mail gönderme veya Twitter'dan mesaj gönderme şeklinde değil, birçok uygulaması olan fotoğraftan oyuna kadar birçok uygulaması olan çok geniş bir alan. Burada kullanılan teknolojilere değindiğimizde, bloglar kullanılıyor. Nispeten uzun köşe yazısı gibi yazıların kişilerin kendilerince kendi yani içinde fotoğraf ve videonun da olduğu yazıların yayınlanması, fotoğraf paylaşımı oldukça popüler, video paylaşımı oldukça popüler, v-loglar video paylaşım sitelerinin içerisinde blogların devamı olarak insanların yazmak yerine konuşmayı tercih ettiği ve bunları kayda alarak yayınladıkları sistemler var. Başkalarının duvarlarına yazı yazmak, duvarlarına yazı yazmak dediğimiz de herhalde internetteki uygulamayı kastettiğim anlaşılıyor. Elektronik postalar, hızlı mesajlaşma – instant messaging dediğimiz teknolojiler, müzik paylaşımı, voice over IP gibi teknolojilerin de kullanıldığını görüyoruz. Dolayısıyla bunlar örneğin bir on sene önce bu kadar yaygın olmayan bu kadar internetin de çok yaygın olmadığı ve bu kadar teknolojinin de yaygın olmadığı bir dönemle kıyaslısak her geçen gün yelpazenin genişlediği kullanılan teknolojilerin de giderek arttığı bir alan sosyal medya. Bu bir siber alt yapı kullanılarak oluşturuluyor doğru. O yüzden siber suçlar şubesi olarak biz buradayız ama bu siber alt yapının oluşturduğu ortam sanal bir ortam yani bu kadar uygulama ve çeşitlilik sanal bir ortam oluşturuyor. Bundan on yıl – onbeş yıl önce 1997-98 yıllarında internete girdiğinizde hiç kimse gerçek ismiyle internete girmiyordu. Herkesin bir nick adı vardı, lakabı vardı. Elektronik posta gönderirken bile nicklerimizi kullanırdık. Gerçek ismini kullanan kişiler görüldüğünde onlar ciddi şekilde eleştirilirdi, hatta bununla ilgili bir haber de var, çıktığını hatırlıyorum ama şuan yanımda değil. Bir hanımefendi günlük yaşantısını gerçek adını kullanarak yazmaya başlamıştı ve haber konusu olmuştu. Neden gerçek adıyla yazılıyor, bu internet kültürüne aykırıdır, dolayısıyla aykırı hareket ediliyor diye ama Facebook'tan sonra bu kültür tamamen değişti artık her yerde kendimizi ilan etme paylaşma kendimize ait şeyleri ifade etme ve kendi adımızı kullanma eylemlerine dönüşmüş olduk, yani bugün konuştuğumuz şeyleri bundan on sene önce konuşsaydık birçok kişiye anlamsız gelecekti. Çünkü orada zaten internet anonimdir kimse kimseyi tanımaz, karşınızda kim olduğunu bilmezsiniz ve kimse

sizin de gerçekte kim olduğunuzu bilmez anlayışı vardı. Bugün gerçekte öyle değil bugün tamamen kendi isimlerimizi kullanarak internete giriş yapıyoruz ve bu bir takım sorunlar doğurmaya başladı. Özellikle Facebook'tan sonra. Bu sorunlara sosyal medyada karşılaşılan tehditler diyelim, ne tür tehditlerle karşılaşıyoruz? Hakaret, tehdit, şantaj türünden tehditler ve suç fiilleri. Normal hayatta yürürken insanlar birbirlerine cadde üzerinde yürürken hakaret edebilirler, kavga edebilirler bu zaman zaman dava konusu olur, bir darp varsa genellikle uzlaştırmaya gidilir, barıştırılmaya gidilir. Hakaretlerde çoğu zaman hiçbir şekilde dava konusu olmaz ama iş internete gelince, internetten birisi hakaret ettiğinde biz bunu daha farklı algılıyoruz ve mutlaka dava sürecini başlatmamız gerektiği kanısını uyandırıyoruz, çünkü o bir kişiye ulaşmıyor orada, sizi sizin sosyal çevrenizi ve eşinizi dostunuzu akrabanızı da işin içine alacak şekilde, herkese ulaşabilecek bir pozisyonda oluyor. Caddedeki hakareti sadece siz duyduğunuz için çoğu zaman biz onu dava konusu bile yapmayız, mahkemelerle uğraşmayız. Dolayısıyla en fazla karşılaşılan suç türlerindedir hakaret, tehdit, şantaj. Özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin ifşası, özel şirket verilerinin ifşası, kamusal verilerin ifşası bunlar sosyal medyanın getirdiği kolaylıklardan faydalanarak rahatlıkla işlenebilen suçlar. Tabi burada biz interneti hızlı bir şekilde kullanmaya başladık. Sosyal medyayı hızlı bir şekilde kullanmaya başladık. Türkiye ile ilgili bir istatistik var Social Bakers sitesinde. Facebook kullanan 32 milyon insan var Türkiye'den ve 6. Sırada. Bizim nüfusumuz 75 milyon zannediyorum. 32 milyonun Facebook hesabı var aktif. Bizden önce ABD, Brezilya, Hindistan, Endonezya, Meksika var. En son sırada bulunan Meksika'nın nüfusu 115 milyon. Biz 75 milyonuz ve oransal olarak baktığımızda bizde daha fazla. Yani bu diğer ülkelerin de nüfuslarının tamamı 100 milyonun üzerinde nüfuslar. Nüfusa orantılı olarak baktığımızda çok fazla interneti kullanıyoruz ama bu internetin yaygın kullanım şekli bir internet kültürüyle bir bilgisayar bilinciyle birlikte gelişmedi kanımca. Biz çok hızlı cihaz aldık, ürün tükettik, teknolojiyi çok hızlı tüketen bir ülkeyiz. Ama bununla birlikte bir bilinç geliştiremedik yani biz kişisel verilerimizin önemli olduğunu, bunları kaybetmememiz gerektiğini, her şekilde korumamız gerektiğini, korumak için ne tür önlemlerin alınması gerektiğini henüz bilmiyoruz. Düşünün ki Türkiye'de henüz kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir kanun yok, tasarısı var. 30 yıldır bu sözleşmeye tarafız ama henüz böyle bir kanunumuz çıkmadı. Dolayısıyla kişisel verilerimiz

ne kadar önemli olabilir ki. Yani biz bizden isteyen herkese kimlik fotokopimizi veriyoruz. Yani bir plazaya girerken de veriyoruz. Başıma gelen çok enteresan bir olay var. Erzincan'da bir şelale var, piknik yapılan bir yer. Ailece gittik, piknik yapacağız, oturacak yer kalmamış. İleride de işte plastik masa sandalye kiralayan birisi var. Kiraladım parasını verdim hay-hay, kimlik alabilir miyim dedi. Ne yapacaksın dedim kimliği. Dedi ormanın içerisine götürüyorlar, kimse geri getirmiyor daha sonra, işte getirenler kimliğini geri alıyorlar. Dedim ben sana ekstradan 100 lira daha para vereyim kapora olsun ama benden kimliğimi isteme. Ama masanın üstü kimlik doluydu. Yani biz bizden kim kimliğimizi istese hemen veriyoruz. Bu özgüven midir artık, bize bir şey olmaz tavrı mıdır? Bunu sosyal medyada da rahatlıkla yapıyoruz. Kendimize ait her şeyi çok rahatlıkla paylaşıyoruz. O yüzden işte az önce diğer konuşmacıların da ifade ettiği kimlik hırsızlığı konusu en çok, en kolay işlenebilen suçlardan bir tanesi ve birisi ancak bunu ifşa ettiğinde, aleyhimize kullanmaya başladığında biz nasıl bir çukura düştüğümüzün farkına varıyoruz. Bir diğer suç sahte profil oluşturulması ve sahte profille kimlik hırsızlığı ile elde edilmiş verilerden sahte profille sizin adınıza sizmiş gibi davranılması suçu. Buraya kadar olanlar, saymış oldukların herhangi bir siber alt yapıyla ilgili teknik bilgi gerektirmeyen alelade bir internet kullanıcısının yani çok alt seviyede bir internet kullanıcısının da rahatlıkla işleyebileceği türden suçlar. Bizim özellikle ağırlıklı olarak mücadele ettiğimiz suç sosyal medya hesaplarının ele geçirilmesi, hackerlık yoluyla özellikle ele geçirilmesi kısmı daha çok. Sosyal medyada elektronik postaların ele geçirilmesi, sosyal ağların ele geçirilmesi, oyun hesaplarının ele geçirilmesi, hesabın ele geçirilmesi suç başlı başına ama bunun devamında ikincil suçlar da işleniyor. En çok kullanılanı sosyal ağlarda bir birisinin hesabını ele geçirip onun kontakt listesinde bulunan arkadaşlarından para istemek, zor durumda olduğuna dair inancını güçlendirip ondan bir şekilde haksız kazanç elde etme yoluna gitmek. Aynı şekilde oyun hesaplarının hacklenmesi yoluyla orada ekonomik değeri olan verilerinin çalınması olarak ben ifade etmeliyim. Yani oyun itemlerinin, cephaneliklerin, oyun karakterlerinin çalınması ve satılması eylemleri yine sosyal medyada sık görülen karşılaşılan suçlardan. Kimlik hırsızlığına değindim, dolandırıcılık başlı başına bir suç. Bu çoğu zaman hesapların ele geçirilmesiyle yapılıyor ama diğer kalan kısımda da sahte profillerle yapılıyor. Yani sizin adınıza birisi elektronik posta alıp bir sosyal medya ağında hesap oluşturup sizin arkadaşlarınıza yeniden arka-

daşlık istekleri gönderiyor ve onlar da siz olduğunuzu düşünerek bunu kabul ediyorlar, çünkü elinde siz olduğunuza dair veriler var, fotoğrafınız var mesela başka işte zaten paylaşmış olduğunuz verileriniz var. Bir diğer suç da banka ve kredi hesap, kredi kartı hesap bilgilerinin ele geçirilmesi ve bu şekilde haksız kazanç elde edilmesi suçu. Bir diğeri çocuk pornografisi sosyal medyada ve çocuk istismarı. Bu belki de en çok üzerinde çok durulması gereken, çocuklarımızı korumamız gereken bir alan olarak görülür, yani bu konu için başlı başına bir gün ayrılrsa yeter yani önlemek, çocuklarımızı bu tehlikelerden korumak için ne yapmak gerekir sadece kolluk kuvvetlerinin ve polis tedbirlerinin bu konuda yeterli olduğunu düşünmüyoruz. Sadece iş internet üzerinde çocuk pornografisine erişim şeklinde kalmıyor, suç orada bitmiyor. Özellikle instant messaging dediğimiz karşılıklı mesajlaşma, chatleşme bunun devamında işte görüntülü konuşma, görüntülü chatleşme, ve bunun devamında çocuğun kandırılarak kamera önünde soyundurulması ve buradan elde edilen görüntülerin internette şantaj unsuru olarak kullanılması. Yani hepimizin kafasında şöyle bir kanaat var, “Ya çocuk pornografisi üretimi olamaz canım imkansız yani bizim değer yargılarımız böyle bir şeyi asla kabul etmez, hani olsa olsa erişim olabilir.” Evet belki profesyonel anlamda bir üretimi, stüdyo vs rastlanmadı ama emin olun evinizdeki her bilgisayar ve kamera böyle bir suçun oluşması için müsait bir stüdyo zemini hazırlıyor. Buna mümkün olduğu kadar tedbir geliştirmek yani bu sadece Türk savcılarının polislerinin mücadele edebileceği bir şey değil bütün eğitim sistemiyle ailelerle de bu konunun ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Bir diğer suç karşılaşılan online kumar. Sosyal ağların içerisinde biliyorsunuz düzinelerce oyun var ve bunların birçoğunda da karşılıklı menfaate dayanan oyunlar oynanıyor. Bunların hepsini sunucuları itibariyle hizmete sunanlar, yurt dışı kaynaklı ama biz buradan eriştiğimizde kaybedilen paraya Türkiye'nin milli hazinesinden kayıp olarak bakabilirsiniz, yurt dışına gidiyor ve önemli miktarlarda paranın gittiğini duyuyoruz diyebilirim. Sosyal medyada suçla karşılaşmak yani bunu anlatırken bir taraftan sosyal medya çok kötüdür, girerseniz hemen bir suça bulaşırsınız gibi bir algı oluşturmak istemem elbette ama en başta belirttiğim interneti yaygın olarak kullanmaya başlarken bir bilinç düzeyi oluşturamadığımızdan biz çoğu zaman kendi hatalarımızın kurbanı oluyoruz. İnternete sonsuz güvenimiz var. İnternet bir bilgi okyanusudur, internette her şeye erişebilirsiniz, iletişimi arttırmıştır, çok faydalıdır gibi söylemlerimiz bir anlamda internetteki her

şeyin de doğru olduğu kanısını uyandırıyor ve düşünün biz yetişkinler olarak böyle düşünüyoruz, çocuklarımız bu konuda daha doğruyu ve yanlış ayıramayacak düzeyde oldukları için onlar her şeye güveniyorlar. Dolayısıyla internet iyi bir şeydir bu konuda çok para harcıyor, yüksek yatırımlar yapıyor ve reklamları var öyleyse niye burada yanlış bir şeyler olsun ki düşüncesi oradan gelecek her türlü şeye inanma meylini doğuruyor. Gözlemlerimiz tabii ki bunlar. Birincisi, internette evet çok doğru bilgiler var ama bir taraftan bilgi çöplüğü de var. Bir şey aradığınızda hiç konuyla ilgisi olmayan bir sürü yere ulaşabiliyorsunuz. Çok meşhur bir şey var, motto oldu, belki siz hatırlatırsınız, Arif'in Manchester'a attığı golü ararken nerelere geldim mevzusu var. Gerçekten yani odaklanıp bir yere ne arayacağınızı bilmeden ve filtreleme yapmadan giderseniz kaybolup gidiyorsunuz internette. Bu bilgi kirliliğinin yanında internetten tanışılan kişilere de sonsuz bir güven duyuluyor, çocuklar özellikle. Çocuklar için. Evet biz diyoruz ki çocuklar olarak, yolda karşılaştığın kimseyle konuşma, yabancılarla konuşma, kimsenin sana verdiği şekeri alma ama bunların hepsi eskide kaldı artık kimse çocuklara şeker uzatmıyor. Onun yerine çok başka yöntemler kullanıyorlar ve çocuklarımız internette tanıştıkları herkese güveniyorlar. Hatta kendi sırlarını ailelerine değil onlara anlatıyorlar. Bununla ilgili elimde birkaç video gösterim var belki vakit olursa izletebilirim, birçoğuna da internette siz de ulaşmış olabilirsiniz. Buradaki internete olan güvenin bir masaya yatırılması gerekiyor. Tehlikeye açık olmak ve suça açık olmakla ilgili ikinci önemli şey kişisel verilerin korunmasına ilişkin güvenlik önlemlerinin alınmaması. Hepimizin sosyal ağlarda paylaşımlarımız var ama biz bunu bir şey paylaştığımızda kaç kişiye ulaştığını denetlemiyoruz, denetleyemiyoruz. Ben açtım bir fotoğraf gönderdim, bu kime gitti, herkese mi gitti, arkadaşlarıma mı gitti, arkadaşlarıma arkadaşlarına mı gitti, arkadaşlarım güvenilir mi, onların arkadaşları güvenilir mi, böyle bir sorgulama, filtreleme sistemimiz olmadığı için ve çok paylaşmaya hevesli olduğumuz için bu paylaştığımız şeyler tekrar hedef olmamıza dönük olarak bize geri geliyorlar. Paylaşım çılgınlığı diyorum ben üçüncüsüne. Yani evimize gelenlere albümlerimizi gösteriyoruz. Artık bu iş tamamen çığrından çıkmış durumda. Biz bir şey paylaşırken neleri karşı tarafa verdiğimizizin hesabını yapmıyoruz. Yani örneğin yeni aldığınız bir arabayı gösteriyorsunuz, arabanın fotoğrafını çekmişsiniz, bir taraftan da arkada sokağın ismi gözüküyor. Yani sizin nerede olduğunuzu o fotoğrafa bakan, siz arabayı gösteriyorsunuz ama arkada

sokak ismi var, adresinizi veriyor veya çocuğunuzun diploma töreniyle ilgili bir fotoğraf paylaşıyorsunuz ya da okulundaki bir etkinlikle ilgili bir fotoğraf paylaşıyorsunuz. İşte çocuk var ama üstünde okulun forması var harfler var mı bilmiyorum yani kullanılıyor mu bilmiyorum. Okulların isimleri var. Hele bir çocuğun adresinin belli olması, internet üzerinde, aman canım bir şey olmaz denilebilecek türden, hafife alınacak bir şey değil. Yani burada yemekler çok güzelmış işte şu restoran veya şurası dediğinizde işte reyting sistemiyle ilgili bir konu diyelim ki, siz bir mesaj atıyorsunuz, twitterda attığınız mesajlar, mobil cihazdan atıyorsanız, nerede olduğunuzu karşı tarafa gidiyor. Yani bir şey verdiğinizizi zannediyorsunuz, bir mesajla on şey birden veriyorsunuz. Bir fotoğraf, yeni çekilen özellikle fotoğraf makinelerinin hepsinde GPS koordinatları neredeyse var, bunları temizlemeden o fotoğrafları paylaşmak, o fotoğrafların nerede ne zaman hangi saatte çekildiğini, kimlerle birlikte olduğunuzu ve sizinle ilgili her şeyi çok rahatlıkla ortaya koyabilecek bir şey. Bunun doğurduğu sonuç, herkes iyi niyetli değil, birçok kötü niyetli insan var, bunları bir istihbarat elemanı gibi, haber alma elemanı gibi değerlendirip sizinle ilgili birçok konuya ulaşabilirler. Siber suç ve sanal suç ayırımından bahsettim. Siber kelime itibariyle network altyapısı, sunucu sistemleri, bilgisayarlar, donanımlar, yazılımlar, veri tabanları gibi altyapıya ilişkin bir şeyi ifade eder. Yani bilginin alınması, işlenmesi, depolanması, iletilmesi, networkü ile ilgili bir alanı oluşturur. Dolayısıyla internet switchlerden routerlardan sunuculardan oluşan bir yapı olduğu için siber alem. Bu siber alemin oluşturduğu ortam, mecrası sanal bir ortamdır. Yani Facebook'un sunucuları var Facebook'un veri tabanları var. Burası siber tarafı. Ama Facebook'un oluşturduğu, Facebook deyince aklımıza gelen şey sanal ortam. Sanal ortamda işlenen bütün suçlarla biz şube olarak ilgilenmiyoruz. Az önce avukat arkadaşımızın söylediği gibi internette işlenen her suç siber suç değildir. İnternette işlenen her suç mutlaka siber suçlarca soruşturulması gereken bir suç değildir. Biz şube olarak, İstanbul Emniyet Müdürlüğü siber suçlarla mücadele şubesi olarak bu alt yapıya yönelik bir saldırı olursa ki bunun karşılığı Türk Ceza Kanunu'nda var, 243-244. maddeler. Yani bilişim sistemlerine yapılan saldırıları engellemeler veri alma veri kopyalama gibi işlemlerin içinde olduğu suçlara bakıyoruz. Bunun dışında her türlü dolandırıcılık, hakaret, tehdit, şantaj, gerçek hayatta aklımıza gelebilecek bütün suçlar internet üzerinde gerçekleşebilir. Doğru yere müracaat edebilmek için, davayı hızlı bir şekilde sonuçlandırabilmek için davanın ilgili-

sine gitmesi gerekiyor. Örneğin; internet üzerinde uyuşturucu madde tanıtımı yapmak, satışını yapmak, özendirmek, nasıl kullanılacağını anlatmak eylemi bir narkotik suçudur. Dolayısıyla bu İstanbul Emniyeti'nde Narkotik Şube tarafından soruşturması takip edilir ve soruşturulur. Bize çoğu zaman ihbarlar gelir yani ihbar hattımızdan, işte falan sitede filan terör örgütüyle ilgili şöyle bir şey söyleniyor filan örgüt lideriyle ilgili şeyler söyleniyor, siber suçlarla ilgili lütfen bunlarla ilgilenin. Bunlarla ilgilenelim ama doğru muhatap biz değiliz. Ben onun suç olup olmadığını dahi bilemem çünkü uzmanı değilim. Bununla ilgili Terörle Mücadele Şubesi var, Güvenlik Şube Müdürlüğü var onlar da benim uzmanlık alanımı bilemeyecekleri gibi. Dolayısıyla hakaret, tehdit, şantaj türünden suçlarla ilgili doğru adres; Asayiş Şube Müdürlüğü. Eğer çocuklarımıza karşı yapılan bir eylem varsa çocukların cinsel istismarı veya çocuk pornografisiyle ilgili bir şeyden mağdur olmuşsak doğru adres Çocuk Şube Müdürlüğü. Çocuk pornografisiyle ilgili biz doğrudan mücadele ediyoruz sadece cinsel istismarı olmamak kaydıyla, yani fiili olarak gerçek hayatta cereyan eden bir durum söz konusu değilse çocuk pornografisiyle biz mücadele ediyoruz. Bunun dışında çocuk şubeler. Örneğin e-ticaret sitelerinden ürün almak ürünün karşılığının gelmemesi türünden dolandırıcılık suçlarında yine muhatap Asayiş Şube Müdürlüğü veya nitelikli dolandırıcılıksa Mali Şube Müdürlüğü. Bizim kolluk kuvveti tarafındaki organizasyonu bu şekilde yapmış bulunuyoruz. Anlatacaklarım var bir cümle ile sonucu toparlayayım. Sosyal medyada soruşturma aracı olarak kullanılması kısmına baktığımızda mutlaka sosyal medyada işlenen suçu aklımıza getirmeyelim. Evet sosyal medyada işlenen bir suç varsa bu, bu mecranın sağladığı olanaklardan faydalanılarak soruşturulacaktır. Yani bu birinci kategori diyelim. Suç tamamen internet üzerinde ve sosyal medyada işlenmiştir. İkinci kategori gerçek hayatta başlamış bir olayın sosyal medyaya taşınması. Örneğin, boşanma davalarında eşler ayrıldıktan sonra karşılıklı husumetin oluşması ve birbirlerinin zaten biliyor oldukları hesap bilgilerinin kullanarak bunu sosyal medyaya taşıyor olmaları. Burada birincisinden farklı olarak fail belli. Yani en azından şüphelenilecek kişi ağırlıklı olarak belli. Birincisinde her zaman yüzde yüz şudur diyebileceğimiz bir konu olmayabilir. Üçüncüsü sosyal medyada başlamış bir olayın gerçek hayata taşınması. Az önce örneğini verdiğim işte çocukların cinsel istismarı gibi internet üzerinden tanışma konuşma video paylaşımı fotoğraf paylaşımı. Devamında gerçek hayatta buluşma ve çocukların kaçırılması, cinsel taciz

suçları gibi burada da iş sosyal medyada başlamış olsa bile gerçek hayatta ulaşılabilecek bir faili var. Sonuncusu bence daha önemli, artık sosyal medya ve internet suçun işlendiği bir mecra olarak görölmekten çok soruşturma aracı olarak görölmeli. Bunu bütün savcılık ve kolluk kuvvetleri olarak görmeliyiz. Yani suç hiçbir şekilde sosyal medyada işlenmemiştir, tamamen internetin dışındadır. Örneğin bir cinayet davasıdır, örneğin başka bir hırsızlık davası konusudur ama faille ilgili bilgiler internette olabilir. Suçu araştırırken amaç faili bulmak olduğuna göre bu sosyal medyayı kullanarak kamuya mal olmuş, açık edilmiş bu bilgileri kullanarak açık istihbarat yaparak diyelim ona bilgileri kullanarak faillere ulaşmak mümkün. Dolayısıyla biz siber suçlar olarak daha teknik suçlara yönelirken bütün kolluk kuvvetlerinin de interneti bir soruşturma aracı olarak kullanmaları gerektiğini söylüyoruz bu konuda kendilerini hazırlamaları gerektiğini söylüyoruz. Teşekkür ediyorum.

SOSYAL MEDYANIN SORUŞTURULMASI

SORU CEVAP

Hasan SINAR: Her 3 konuőmacımız da meseleye farklı boyutlarda bakarak ufkumuzu genişlettiler. Ben kendi notlarıma kısaca bakıyorum. Sayın Barış Erman akademisyen gözüyle konuyu irdeledi ve özellikle internet servis sağlayıcıların sorumluluk rejiminden başlayarak sosyal medyada işlenen suçlarda delil elde etmeye ilişkin güçlükler ve bu suçlarla mücadelede uluslararası adli yardımlaşmanın öneminden bahsetti. Sayın Avukat Başak Kurt öncelikle sosyal medyada işlenen suçlarla bilişim suçları arasındaki suçların ayrımını ortaya koydu ve sosyal medyada işlenen suçlara uygulamacı gözüyle çok çarpıcı örnekler verdi. Fishing benzeri delil toplama yöntemleri ile ilgili bilgilerini aktardı ve nihayet soruőturmadaki teknik bazı aksaklıklar ve eksikliklere ilişkin eleştirilerini bizlerle paylaőtı. Sayın Emniyet Müdürü Burak Çekiç sosyal medyada kullanılan araçlara kısaca değindi. Sosyal medyada karşılaşılan tehditler hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Hakaret, tehdit, Şantaj ve benzeri geleneksel suçların sosyal medyada çok yaygın olarak işlendiğini belirterek bunun yanında kişisel verilerin gizliliğinin ihlali bağlamında kimlik hırsızlığı gibi sahte profil oluşturma gibi özel sorunlara da ayrıntılı bir biçimde değindi. Ve nihayet sosyal medya hesaplarının ele geçirilmesi ve kullanılması sorununu da ayrı bir başlık olarak değerdendirdi. Hepsine tekrar teşekkür ediyoruz ve sorularınızı almak üzere sizlere söz veriyoruz. Sizden başlayalım efendim lütfen kendinizi tanıtır mısınız?

Av. Ömer Kahraman Kurtoğlu: İlk sorum aslında hepinize olacak. CMK 'nın 134. maddesi var biliyorsunuz internette eğer başka yolla delil bulunamazsa sanığın bilgisayarına gidiyoruz. Bir Yargıtay kararıyla biraz artırılıp mağdurun özellikle bilişim suretiyle dolandırıcılık suçu söz konusu olduğu zaman bilgisayarına aynı Şekilde girmekten bahsediliyor. Sosyal ağlarda işlenen suçlar ne sanığın bilgisayarında ne de mağdurun bilgisayarında duruyor. Sosyal sunucunun kendi veritabanında ya da bilgisayarındayken bulunuyor. Bununla alakalı olarak birincisi; burada çoğu sosyal sunucunun veritabanında buradan alınan ya da alınacak olan deliller ne kadar doğru veya gerçektir olur. Bu bir, ikincisi CMK 134 kapsamında değerdendirilebilir mi? Ben bir sempozyumda bunu Volkan Hoca'ya sormuőtum. Kendisinin cevabı, amaca göre yorumla ve ceza muhakemesi hukukunun (ceza kanununun değil ama) kıyas kabul edilebileceği düşünceyiyle sosyal medya sunucularının gerilebileceği noktasındaydı. Siz ne düşün-

nüyorsunuz bir bu. İkincisi şu, normalde sunucularda tutulan bilgiler için aslında bir bilgi güvenliği sertifikamız var; İSO 27001, haberleşme kanunun sùjeleri için zorunlu tutulmuş. Yani zorunlu tutulmuş değil, en azından yönetmelikte var. Bu noktada İSO olan sadece 21 tane kuruluş var Türkiye’de. Yani çoğu yer sağlayıcı buna göre tutamayabiliyor. Bu anlamda oradan çekilen deliller ne kadar geçerli olabilir? Üçüncüsü ise şu, aslında bunu söylemek ne kadar doğru bilmiyorum. Çocuk istismarından bahsedilmişti. Çocuk istismarının daha çok yapıldığı yer Deep Web biliyorsunuz ve oradaki sistemde Napster sistemi gibidir. CMK 134’e göre yapılacak bir delil toplama pek o sisteme uymuyor. Çünkü bilgiler şifreli olarak sunucudan sunucuya geçiyor. Doğal olarak CMK 134’e dayanarak geri gittiğimiz zaman aslında o insanın suçsuz olması ihtimali çok yüksek. Yani bunu söylediğim için kusura bakmayın biraz garip bir konu ama özellikle geçen senenin başından beri Deep Web çok fazla şey yapmaya başladı. Özellikle Botnet saldırıları, Deep Web saldırıları bunun üzerinden yapılıyor. Diğer, yani bir meşru müdafaa daha yapılabilir mi? Yani şöyle mesela bir Ddos saldırısına uğradınız, TTNET’i aradınız, bakın dediniz bana burada saldırıda bulunuluyor. Veri akışı normaldir, daha öncekilerle karşılaştırım vs. ben burada reklam yapamıyorum. Yapmadılar ben de misillemede miyim, bir meşru müdafaada bulundum.

Hasan SINAR: Ne yaptınız meşru müdafaada? Yine gitmiştik ama...

Ömer Kahraman Kurtoğlu : Benim bulunduğum değil, duyduğum bir olay. Dido saldırısı sadece bot zombie bilgisayarlarda yapılmıyor, başka yolları da var. Yani o anlamda söylüyorum. Yani bir misilleme yapılırsa bu ne kadar hukuka uygun olur? Son sorum; adli bilişimle alakalı olarak normalde ceza hukukunda hakimin inanması gerekiyor ama maalesef adli bilişimde daha çok olasılıksal çıkarımlar yapılıyor. Yani bir olasılığa göre, bir ICP etkinliğine gitmiştik ama orada olasılıksal çıkarımlar yapılmıştı. Yani teknik sistemde var olan hukuki sistem bu konuda...

Hasan SINAR: Tamamlayın lütfen sözünüzü.

Ömer Kahraman Kurtoğlu : Tamam bu kadar zaten.

Hasan SINAR: Buyurun lütfen.

Mesut Vatansever : Ben başımdan geçen olayı çok kısa bir şekilde anlatıp merak ettiğim bir şeyi sormak istiyorum. Benim yaklaşık 2 sene önce Facebook hesabım hacklendi ve hesabıma bağlı çok önemli ve

büyük bir kitleye hitap eden sayfalarım çalınmıştı. O zamanda yapılan paylaşımlardan dolayı baya bir şikâyet almıştı sayfa. Hesabımı geri alma- ma rağmen yaklaşık 2-3 hafta belki de 1 ay sonra sayfam kapatıldı. Hesabım hacklendiğinde IP numarasını, saatini, dakikasını, Facebook'tan gelen mesaja göre savcılığa iletip yetkili yerlere başvurmuştum. 1. 5 sene sonrasında bir cevap geldi, şöyle şöyle birisi tespit edildi diye. Bu tespit neye göre yapıldı? Ben davaya gittiğimde, mahkemeye çıktığımda o karşı- ma gelen kişi yanlışlıkla -atıyorum binada bir kişinin ADSL'i var- ve akra- basından yapmış olabilir mi? Yani ben öyle bir kişiyle mi karşılaşacağım?

Hasan SINAR: Sayın Emniyet Müdürümüze soruyorsunuz değil mi?

Mesut Vatanserver : Evet. Ne şekilde o kişiye suçlu budur denilebili- yor. Hangi yolla belirleniyor, çok merak ediyorum.

Av. Buğçe Başaran. Merhaba, şahıs varlığına karşı işlenen suçların internet yoluyla işlenmesi durumunda özellikle hakaret iftira suçları vb. şunu merak ediyorum, aynı zamanda bu konuda tez araştırması yapıyo- rum, bu hakareti veya iftirayı yaptığınız kişi yumurta resimli ve bambino lakaplı isimli biri olmasıyla, onun tam tersine tam olarak isim soy isim yazılı hatta meşhur biri olabilir ve kendi resmi bulunabilir, bunlar arasında bir fark var mı? Yani mağdurun tam olarak gerçek bir şahıs olmasıyla, bir şahıs değil belki de kişinin beşinci hesabı, fake bir kedi resmi kenarında da bir takma isim olması arasında bir fark var mı?

Hasan SINAR: Barış hocaya mı soruyorsunuz?

Av. Buğçe Başaran: Barış hocaya, meslektaşına, aslında hepinize so- ruyorum.

Mürvet Can. İletişimciyim belki Burak Bey'in önünde bunu itiraf et- memeliyim ama Redhack sempatizanıyım. Ne kadar güvendedim? Yani retweet ediyorum. Buna dair basında bir sürü haber okuyorum zaman zaman, belki modern çağın Robin Hood'u olarak yorumluyorum kendim- ce. Hukukçular buna ne diyorlar? Buna daha ne kadar devam etmeliyim?

Hasan SINAR: Ben bu salonda yalnız olmadığınızı düşünüyorum.

Av. Gülşah Deniz: Burak Bey'e soruyorum, siber suçlar sözleşmesini imzalayıp, onaylamadığımız ve iç hukukta uygulamadığımız için adli işbir- liği istediğimiz zaman yurt dışından, özellikle Avrupa Birliği üye ülkeler- den sözleşmeyi imzalamadığımız için yardım taleplerimiz reddediliyor mu, Adalet Bakanlığı yazışmaları dışında? Barış Bey'e sorum da, Siber

Suçlar Sözleşmesi ve Kişisel Verilerin Korunması Sözleşmesi'ni de onaylamadığımız ve iç hukuka uygulamadığımız zaman karşılaşılabileceğimiz sorunlarla ilgili bize biraz daha bilgi verebilir mi?

Irmak Akpınar: Sorum Başak Bey'edir. İnternette suç işleyen ve bu suçlardan şikâyetçi olan kişiler var. Bunun için araç olarak kullanılan siteler var. Facebook, Twitter, sizin de ortak olduğunuz Ekşi Sözlük gibi... Bu tip şikâyetler geldiğinde devletin İnternet sitesinde istediği talepler göz önüne alındığında yurt dışıyla Türkiye arasında ne gibi farklar var? Bu konu hakkında bir iyileştirme söz konusu olabilir mi?

Hasan Sınar: Evet teşekkürler. Son sorumuzu alıyoruz. Buyun lütfen beyefendiden alalım.

Av. Niyazi Mavi: Ben belki de herkesin başına gelmiş olan bir konudan bahsetmek istiyorum ve bu konu hakkında soru soracağım: Facebook'ta açılan sahte hesaplar. Facebook'ta ünlü kişiler adına ya da ünlü olmayan kişiler adına açılan sahte hesaplar ile ilgili bir iç denetim sistemi olduğunu biliyorum. Facebook'un yalnız çok fazla sonuç alınamayan iç denetimi olduğunu da biliyorum ve savcılık başvurularımızda da genelde kovuşturulmaya yer olmadığını biliyoruz ve takipsizlikle dönen sonuçlar alıyoruz. Bir cezadan çok bu açılan hesapların kapatılmasına yönelik herhangi bir yaptırım mevcut mu ya da bunu kısır döngüden çıkarılabilecek bir çaremiz var mıdır?

Hasan SINAR: Peki çok teşekkür ediyoruz efendim baya bir sorumuz birikti. Ben yine konuşma sırasına göre ilk sözü Barış Hoca'ya vermek istiyorum.

Barış ERMAN: Evet teşekkürler. Bütün sorulardan önce gelen bir şeyi demin şurada Tweetler'den gördüm. Akademisyenlerle uygulamacıların görüşleri ne kadar birbirinden farklı ne kadar güzel... Hiç de farklı değil. İkimiz de aynı şeyi düşünüyoruz, aynı görüşteyiz. Sadece farklı koşullardan tuttuğumuz bir gerçeği anlatmaya çalışıyoruz. Şimdi 134. madde kıyas yasağı ceza muhakemesinde yoktur ama koruma tedbirlerinde vardır. Bu da koruma tedbiri olduğu için burada kıyas yapamazsınız. Dolayısıyla mağdurun bilgisayarı üzerinden yapmaya izin veren bir Yargıtay kararı da hukuka aykırıdır. Bilgisayarın içeriğine girerek arama yapmak da hukuka aykırıdır. Almanya'da buna izin veren bir düzenleme yapıldı ama Anayasa Mahkemesi tarafından aykırı bulundu ve iptal edildi. Online aramayı sağlayan yani canlı bilgisayar bağlantısı üzerinden başka

bir bilgisayarın içeriğine girerek arama yapmayı sağlayan bir sistem şu anda Türkiye de hukuken uygulanacak bir sistem değil. Burada şöyle bir sıkıntı çıkıyor. Bahsettiğiniz şey çok derin bir sorun ve yurt dışında da aktif olarak tartışılan bir konu. Şöyle ki artık aidiyet meselesi zaten ayrı bir konudur. Zilyetlik meselesi yani bir veriye sahip olmak ne demek? Bu kavramın tartışılması gerekiyordu. Ben yurt dışında istediğim zaman ulaşabileceğim bir verinin sahibi miyim, ben bu veriden sorumlu tutulabilir miyim? Kanunda bir veriye sahip olmayı yasaklayan maddeler var. Çocuk pornografileri var. Bazı diğer müstehcenlik kanunları telif hakları var Türkiye’de. Yurt dışında pek çok farklı suçları da var. Mesela bir bomba talimatı içeren veriye sahip olmak da Almanya’da suçtur. Bir yerde benim kullanımına sunulmuş hiçbir zaman erişmediğim ya da istediğim zaman eriştiğim ama hiçbir zaman kendi bilgisayarımın indirmediğim bir veriye ben sahip olarak kabul edilebilir miyim ve bunun üzerinden cezalandırılabilir miyim? Bana kalırsa klasik hukuk çerçevesinde buna hayır olarak cevap vermemiz gerekiyor. Bunlar benim sahip olduğum zilyetliğimde bulunan şeyler değildir, ödemek gerekiyor ama diğer yandan şunu da gözden kaçırmamak lazım, tehlike kaynağı mıdır? Evet çünkü benim bilgisayarımın orada bulunması açısından orada o verinin yasaklanması bakımından getirilen normu etrafından dolanmamı sağlayan bir tehlike kaynağı var mı, var. Bunu kabul etmek lazım ama bununla nasıl mücadele edilecek, şu an ki hukuk buna cevap verecek durumda değil. Kıyas da yapılamaz. Çünkü koruma tedbirlerinde mümkün değildir. İkincisi milli güvenlik sertifikası. Sunucunun içindeki veriler ne kadar güvenle saklanıyor. Güvenle saklanıyor olduğunu biz yüzde yüz tespit edemediğimiz zaman biz o verinin delil niteliği bakımından çok ciddi bir sıkıntıyla karşı karşıyayız demektir. Her türlü delil bakımından delil zinciri denilen bir şey koruma sistemi olması gerekir. Delilin ele geçirildiği an, hele ki ele geçirildiği an ile mahkeme içinde değerlendirildiği an içinde bu zincirin hiçbir şekilde bozulmaması gerekir ama şöyle bir şey var, bizde vicdanı kanaat sistemi geçerli. Dolayısıyla mahkeme bir yerde kendisini kamunun vicdanı yerine koyuyor. Bazen bu vicdanını yerine koyma durumunu birazcık şöyle algılayan uygulamalarla karşı karşıya kalıyoruz, diyor ki bu adam cezalandırılmalı mı cezalandırılmamalı mı, ne kadar cezalandırılmalı? E buna ne uyuyor, şu uyuyor, delil zinciri güvenlik gibi konular birazcık arka planda kalabiliyor maalesef. Yargıtay’ın bunu destekleyen tarafları da var. Hayır böyle bir uygulama yapılamaz diyen kararları da var. Henüz şimdi burada Türk Hukuku bir bocalama döneminde

gibi geliyor. Napster; çok ciddi bir sıkıntı. Demin bahsettiğim şeyle çok bağlantılı. Yani ben o verinin sahibi miyim, ben o verinin zilyeti miyim? Hangi anda sahibiyim, hangi anda zilyetiyim? Bunların hepsi çok ciddi bir meselelerdir. Pek çok bilgisayar üzerinden paylaşılan bir veri herkesin bilgisayarında belli bir miktarda var bunu nasıl cezalandıracağız? Bunun kesin bir cevabı yok. Meşru müdafaa yapabilirsiniz. Meşru müdafaa bir saldırı defetmek amacıyla yapılır. Ona karşı saldırı yapmak meşru müdafaa olmadığı için...

Başka şekilde durduramazsak? Gerçi hat çöküyor öylede yapınca öyle bir problem var tabi bir yerde.

Barış ERMAN: Bilgisayarı fişten çekerek durdurabildiğiniz sürece... (hukuken bu geçerli) Bitireyim mi? Yani birkaç tane daha soru var. Asıl Başak'ın başlattığı buradan devamı gelen bir konu. Retweet konusunda nasıl bir sorumluluk sistemi kabul edeceğiz. Bununda cevabı bizim de kanunlarımızda doğru dürüst yok. Aslında yeni değil eskiden beri bizim de uğraştığımız bir sorun. Şimdi çıkmış bir sorun değil. Sosyal medya hukukunun da sorunu değil genel sorumluluk hukukumuzun sorunu. Kalkıp daha önceden de bir gazeteci bilmem kim şöyle dedi diye yazdığı zaman cezalandırılıyordu.

Başak PURUT: Doğu Perinçek vakası. Hakaret iletimi çok uzun sürdü ama Anadolu Ajansı muhabiri lehine sonuçlandı.

Barış ERMAN: Anadolu Ajansı çok başka bir şey onu buradan uygulamayız. Anadolu Ajansı her şeyi olduğu gibi vermekle...

Başak PURUT: O ceza aldı ama o bile ceza aldı sonra Hukuk Genel Kurulu'nda ceza aldı.

Barış ERMAN: Çevirmene ceza verilen bir ülke burası.

Hasan SINAR: Hocam sosyal medyaya gelirsek...

Barış Erman: Sadece retweetten sorumlu olunmaması gerekir ancak bunun arkasında kişinin kastının da o retweet edilen şeyin içeriğini benimseme, onu sahiplenme anlamına geldiği sonucunda olursak, idare hukuk bakımından konuşuyorum, bunun cezalandırılması mümkün olabilir.

Başak PURUT: Retweet ile ilgili bir soru sorabilir miyim hocam? Tek takipçisi olan bir kişi bir tweet atıyor. Tek takipçisi var başka kimse görmemiş. Bende 1000 takipçisi olan biriyim ve retweet yapıyorum. Hakaret ne zaman gerçekleşiyor suç anlamında?

Barış ERMAN: Hakaretin ilk tweetleyen bakımından hiçbir şekilde gerçekleşmemesi gerekir. Çünkü gıyapta hakaret bakımından üç kişinin muhatap alınması gerekir. Oradaki ihlal şartının ne olduğu konusunda çok ciddi tartışmalar var. Orada objektif cezalandırma şartlı görünüşü kabul edersek retweet durumunda oradaki ilk kişinin cezalandırılması gerekir ama benim düşünceme göre retweet eden eğer dediğim gibi kastı o içeriği benimsemek şeklinde ortaya çıkıyorsa bana göre cezalandırılabilir zaten. İlk tweet eden bana göre hiç cezalandırılmamalıdır ama doktrindeki ağırlıklı görüşe göre cezalandırılabilir.

Hasan SINAR: Hocam daha somut, arkadaşımızın ifade ettiği gibi, “Redhack Sağlık Bakanlığı’ni indirdi, aferin Redhack bravo”. Savcılık bana soruşturma açar mı açmaz mı?

Başak PURUT: Bir tweet tek başına suçun ve suçlunun övülmesi olarak algılanabilir mi? “Aferin Redhack” dediği eylem doğrudan bir bilişim alanında suçlara giriyorsa o zaman suçun ve suçlunun övülmesi oluyor aslında. Retweet tek başına, paylaşmak tek başına fikrini eklemek olmadığı için “Aferin Redhack” diyerek paylaşmakla doğrudan retweet etmek aynı şey olmayabiliyor aslında.

Barış Erman: Burada tabi suçu ve suçluyu övmek bakımından Dördüncü Yargı Paketi’ni de dikkate almamız lazım. Artık şiddet saldırısı anlamına gelmeyen şekilde övmek bir suç olmayacağından bunlar zaten artık bir suç değil diye tahmin ediyorum. Siber suç sözleşmesi bakımından benden çok daha konusunda uzman birisi yanımda oturuyor. Belki kendisi cevap vermek ister. Fake hesaba hakaret söz konusu ise bir muhataplık söz konusu olmayacağından kişinin hakaret mağduru olmadığını kabul etmek lazım ama bu hesap hakikaten fake olduğu ve arkasında bir kişi olmadığı durumda söz konusu. Sadece bir mahlas kullanılması hakaret mağduru olunamayacağı anlamına gelmez. Mahlas kullanan kişi hakaretin mağduru olabilir. Burada şunu dikkate almak gerekir, belli bir sosyal uygunluk denetiminden geçmesi gerekir. Hani hepimize basın hukukuyla ilgili çok net öğretilen bir şey vardır; bir magazin gazetesindeki bir haberin ciddiyetiyle bir ulusal gazeteninki arasında fark vardır bunların hukuken farklı değerlendirilmesi gerekir. Aynı şekilde birbirine sosyal medyada hakaret etmesi normal kabul edilen o şekilde bir kültürün yerleşmiş olduğu ortamda kedili bir resmin yanında bir mahlas olduğu belli olan bir ada yönelik hakaret belki biraz daha fazla tolere edilebilir bu anlamda ama

onun haricinde muhataplık konusunda evet muhatap hakaretin mağduru olabilir. Teşekkür ederim.

Hasan SINAR: Buyurun Başak Bey

Başak PURUT: Ben bütün soruları not aldım ama Barış'ın cevapladığı soruların bir kısmına cevap verme gereği duymuyorum çünkü kapsam olarak zaten o anlattı. Sempatizan retweet hikâyesinden başlayıp o konuyu kapayalım. Bu konuda yapılmış soruşturmanın sonuçlarını bilmiyorum ama sadece Facebook'tan bir olayı paylaştığı için ya da Twitter'dan bir şeyi retweet ettiği için savcılıkça soruşturulan insanlar var. Sonuçlarını bilmiyorum ama benim şahsi fikrim, Barış gibi, paylaşımın retweetin niteliğine göre bundan sorumluluk sahibi olup olamayacağınızın durumuna göre değiştiği yönünde. Mesela retweet ettiğiniz şey doğrudan bir yapılmış eylemin haberini veren bir şeydir, bunu retweet etmek ile hiçbir şey olmaz ama belki kendisi doğrudan bir suç unsuru bulunduran bir şeydir, bunu retweet ettiğiniz zaman savcının görüşü farklı olabilir. Redhack'e sempatzanlığınız retweet aşamasındaysa yani o kadar da korkmayın. Henüz bir şey olmaz. Yine hakaret eden kişi yumurta hesapsa, burada hakaret ettiğiniz kişinin kim olduğunun biliniyor olması da cezalandırmak için yeterli bir unsur biliyorsunuzdur. O yüzden gerçekten hiç kimse tarafından bilinmeyen, kişinin kendisi çıkıp bu kişi bendim diyene kadar kimsenin kim olduğunu bilmediği bir kişiye hakaret ettiğinizde Barış'ın dediği gibi bir değerlendirme yapılabilir. Yani orada bir sorun olmayabilir. Örnek vereyim, arkadaşım Mesut Bahtiyar, onun Fatih Aker olduğunu herkes biliyor. Siz Mesut Bahtiyar kişisine hakaret ettiğinizde sizin kimi kastettiğiniz yani yumurta da olsa fark etmez, o kişi belli bir çevrede tanınmış birisidir. Ona hakaret ettiğiniz anlaşılacağı için bu doğrudan sizin ünlü kişilerin yumurta hesap var mıdır yok mudur bu durumda olmaz, o da durumun özelliklerine göre değişir. Beyefendi sormuştu, yer sağlayıcının sorumluluğu açısından yurtdışı ve Türkiye arasında ne fark var, şöyle söyleyeyim; kanun açısından biz çok iyiyiz. Yer sağlayıcının sorumluluğu çok net. Teknik anlamda içeriğe müdahale etme imkânı olmayan durumlarda sorumlu değil, olan durumlarda da mahkeme kararı varsa müdahalede sorumlu. Mahkeme kararı geldiğinde inatla çıkarmıyorsa kesinleşmiş mahkeme kararı ile o zaman 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası var. Kanun böyle ama uygulamada çok farklı oluyor onu anlatmaya çalışıyorum. Uygulamada sosyal medya aracına örnek olarak Bobiler'i verebiliriz eskiden Sosyomat vardı onu verebiliriz, Ekşi Sözlük var ve diğer sözlükleri

verebiliriz. Burada bir hakaret suçu veya herhangi bir suç işlendiğinde suç duyurusunda bulunan kişinin insafına kalıyorsunuz. Suç duyurusunda bulunan kişi o sitenin kendisini de şüpheli olarak bildiriyorsa neredeyse %99 oranında “5651 sayılı Kanun gereği yer sağlayıcı olarak benim belgem budur, bu içerik bize ait değildir. Bu içeriği kontrol etmekle yükümlü değilim. Karar verilirse çıkartmakla yükümlüyüm sadece. ” diye bir açıklama yapıyoruz, hiçbir şey bilmeyen savcıya sosyal medya paylaşım sitesini anlatan. Zahmet edip okuyanlar çok memnun oluyor ama bakarsanız buna muhtacız hala. O yüzden bakarsanız Türkiye’de sosyal medya sitesi sahibiyse, düzenli aralıklarla polislerle savcılarla muhatap olup çay içiyorsunuz. Aynı savcı diyor ki, “Facebook bize aitlik bilgisi vermeyebiliyor ben o yüzden hiç istemiyorum. Nasıl olsa boşuna, devlet imkânlarınca olumsuz cevap gelebilir. ” Bunu da aynı savcı söyledi. Zihniyetle alakalı yani kanunla alakalı değil çünkü aslında bizim suç duyurusunda bulunduğumuz durumda çok büyük ihtimalle adli istinabeden cevap gelecektir çünkü basit bir hakaret suçu değildi. Türkiye’deki kanun ve kanun uygulanmasıyla, yurt dışındaki kanun –tabi burada Amerika’yı kastediyorum çünkü bunların tamamı neredeyse Amerika kaynaklı - çok farklı. Türkiye’de hakaret diye suç duyurusunda bulunduğumuz zaman hatta neredeyse hakareten hüküm verilen bir vaka Amerika da hakaret değil. Fikir ifade hürriyeti kapsamında alınıyor çoğu zaman. Yani burada bir algı sorunu da var. Kanunun gerekçesini okursanız bir kişiye kel, topal, faşist, yobaz, komünist demek hakarettir. Şimdi bakarsanız faşizm 1920’ler de 30’larda çok tutulan bir sıfattı. Herkes faşizm demek için koşturuyordu. Türkiye’de de yansımaları vardı. Komünist kötü bir şey mi bu arada? Komünist Parti var, TKP var ama siz Ceza Kanunu’nda gerekçede diyorsunuz ki, bir kişiye komünist dersin... Yani gerekçede yazıyor bu. Hakime verilen eşik bu milli irade tarafından. Hakim ne yapsın diyeceğim ama hakimlerin de işi düşük. Komünist demek suçtur diyor. Buradan hareket ederseniz neredeyse her şey suçtur. Böyle bir eşik belirlendiği zaman tabii ki bizim yurt dışıyla aramızda çok fark oluyor. Bir de tabii ki bana da Amerika’dan talep gelse ben karşılamayacağım. Türkiye’den de Amerika’ya gidildiğinde karşılamıyor haliyle. Şimdi bizde bilinçli olduğunu düşünmeye başladığım hatalar da yapılıyor. Doğrudan takip edilmesi gereken uluslararası anlaşmalara göre takip edilmesi gereken yol atlanıp doğrudan ilgili mercilere yazı gönderiliyor savcılık makamlarından. Bunu da bırakmaya başladılar hiç cevap alınmadığı için ama giden taleplerin çoğu resmi yollar izlenmeden takip ediliyor. Facebook’a da aynı şekilde, gönderilen ta-

leplerin zaten resmi niteliği yok. O yüzden cevaplanmaması gerekiyor ve cevaplanmamaları da normal. Arkadaşımız sormuştu, Facebook hesabım hacklendi, hackleyen IP adresinin dökümünü aldım verdim savcıya. Benim verdiğim örneğin aynısı, sizin verdiğiniz IP adresinin doğruluğunu tespit etmesi gerekiyor normalde savcılık makamının ama böyle bir şey Türkiye’de pek yapılmıyor. O IP adresi elimize geçince onlarda polise talimat yazıyorlar, bana bu IP adresinin sahibini bul diye, onlarda hangi...

Hasan SINAR: Onu da izin verirsiniz emniyet müdürümüz açıklasın.

Başak PURUT: Tamam ben kısaca anlatayım sonra emniyet müdürümüz devam etsin. İlgili ICP’ye yazı yazıyor ve sonra ilgili IP adresi kiminse cevap olarak o geliyor dosyaya. Bazen IP sahibinin ifadesi alınırken adam 70 yaşında amca çıkıyor. Adam benim oğlum yapar yapsa yapsa diyor ve böylece iki isim alınıp gönderiliyor savcıya. Bu gibi durumlarda savcıya kalıyor iş ama çok büyük ihtimalle o IP’nin sahibi kimse odur. Suçu işleyen kişinin kim olduğunu bilemezsiniz.

Hasan SINAR: Teşekkür ediyoruz. Buyurun Sayın Emniyet Müdürüm.

Burak ÇEKİÇ: Teşekkür ediyorum. 134 ile ilgili bir soru vardı. Bu sadece mağdurların değil önümüzdeki sürecin belki de en büyük sorunlarından bir tanesi çünkü çok yakın bir zamanda bütün cihazlar belki mobil hale gelecek. Elimizdeki cihazların içerisinde veri depolayan, veri biriktiren herhangi bir kısım olmayacak. Dolayısıyla herhangi bir suça ilişkin dijital bir iz ve delilin bulunması için Bilgisayar Kanunu’nda geçen bilgisayar tanımı yeterli olmayacak. Bu üzerinde düşünülmesi gereken bir problemdir. Şimdiden bunun emarelerinin gözükmeye başladığını görüyoruz. Yakın gelecekte belki de hiçbir bilgisayardan veya bilgisayar olarak adlandırdığımız cihazdan bir veri alnamayacak. Dijital olarak incelenecek herhangi bir şey bulunamayacak. Bunun arkasından ikinci önemli bir konu, kriptoloji konusu. Artık daha fazla bilgisayar ve işlemci düzeyinde kriptolama yaparak ürün piyasaya çıkartılıyor. Yani kullandığımız bilgisayarlar bizim inisiyatifimiz dışında verileri daha fazla kriptolayarak depolayacaklar. Bu da adli bilişim ve yakın gelecek açısından önemli bir sorun. İSO 127001 ile ilgili soruşturmalar kapsamında bütün servis sağlayıcılarına, bankalara, kredi kartı kurumlarına bu soruşturmaya destek olması gereken kim varsa bunlara resmi bir talepte bulunuyoruz. Onlarda yazılı olarak bize resmi bir yanıt verirler. Biz gelen yanıtın doğruluğunu teyit etme durumunda değiliz şu an için. Yani bu kişi sunucularında bu kayıp-

ların değişmediğinin garantisini nasıl verecek. Aslında bununla ilgili yönetmelikte bir düzenleme var. Zaman damgasıyla birlikte notların tutulması gerekir diyor. Biz de gelen resmi yanıtı diyoruz ki, evet bu zaman damgasıyla tutulmuş bir yanıt olmalı ki bize geldiğini düşünelim ama yine söylendiği gibi bu kayıtların tutarsızlığına ve değiştirildiğine ilişkin bir itiraz olduğunda elbette kiplerin olma özelliğini kaybedecektir. Adli bilişimde olasılıklar üzerinden çıkarımlar yapıyor dendi. Bu aslında sadece adli bilişim değil bütün bilirkişilik konusunda verilir. Kriminal laboratuarda dahi, tıpta da hiçbir zaman bir vaka üzerinden %100 budur denilebilecek inceleme yapılmaz çünkü orada bir bulgu tespit edilir. Bulgular alt alta dizilir ve bunlar vardır. Bunların sonucunda büyük ihtimalle şöyledir, büyük ihtimalle böyle değildir gibi bir kanaat belirtilir. Yani bir sahtecilik konusunda, örneğin bir sahne imzayla ilgili bir konuda kriminal incelemesi istendiğinde “Bu imza sahtedir” denmez, “büyük ihtimalle bu imza sahtedir” denir çünkü o bilimsel çalışmanın altında aslında siz birtakım bulguları alt alta koyuyorsunuz ve bu sizde bir kanaat oluşturuyor. Bu kanaat belirli bir oranın üzerindeyse kanaatınızı belirtiyorsunuz. Yoksa %100 şöyledir, %100 böyledir, eğer takip ederseniz kamuoyunda herkesin bildiği konularda bile kesinlikle şöyledir diye kesin sonuçlar alınamıyor. Bu adli bilişim çalışmalarında da aynı şekildedir. Aslında adli bilişim çalışması bir süreçtir. Olay yerinden itibaren oradaki dijital verinin bozulmadığının, içerisine hiçbir şey eklenmediğinin, değiştirilmediğinin ve silinmediğinin garantisini verir adli bilişim. Burada gerekli imajlar alınır üzerlerine “h” değerleri konulur. Bunlar ilgili taraflara verilir, şüpheliye verilir ve adli bilişim süreci boyunca bu “h” değerlerinde bir tutarsızlık olduğunda denir ki, ya veri bozulmuştur ya içerisine bir şey eklenmiştir. Dolayısıyla bu süreçte laboratuvar olarak adli bilişim laboratuvarı verinin hiçbir şekilde değişmediğinin garantisini vermek zorundadır, bu birinci süreçtir. Ne zamana kadar, kesin hüküm verilinceye kadar olan süreç. Bunun bir kısmı kollukla geçer. Bizden çıktıktan sonra adli emanete gider, adli emanette artık yargılanmanın sonuna kadar bekler. İkinci aşaması, suça ilişkin iz ve delillerin tespit edilmesidir. Burada en çok üzerinde durulması gereken konu da kimliklendirme. Gün boyunca belki de bu oturumda konuşulması gereken en önemli konudur. Dijital delillerle ilgili bir soruşturma yürütüldüğünde veya bir soruşturma da dijital deliller denilmeye çalışıldığında veya bir IP üzerinden gidildiğinde, dijital delil bizi bir cihaza ulaştırır, bizi bir şahsa ulaştırmaz. Yani ben IP adresini aldım, bunun hangi servis sağlayıcıda olduğunu buldum, onun hangi aboneye ait olduğunu buldum, hangi

cihazdan bağlandığını buldum, bundan sonra artık kişiselleştirme işleminin başlaması gerekiyor. Yani polis bir cihazı bulur. Bu cihazdan yapılmıştır diyebiliriz ama bu cihazın sahibi faturadaki kişi mi, evdeki kişi mi, kim yaptı? Bunların ortaya çıkartılması lazım. Adli bilişim süreci bunun da cevabını arar. Örneğin bir banka hesabına haksız erişimin olduğunu düşünelim. Evet, benim evimde bilgisayar var salonumda, herkesin kullandığı bir bilgisayar, burası bir öğrenci evi de olabilir, bir lokal internet cafe ya da başka bir şey de olabilir. Burada mümkün olan en az sayıya şüpheliyi indirmek gerekiyor. Yani sabit olan kısımlar var. Bir IP adresi var, bu IP adresi bir cihaz tarafından kullanılmış. Öyleyse bundan sonra alanı daraltarak gerçek şüpheliye ulaşılması lazımdır. Gerçek şüpheli kimdir? O anda o bilgisayarı kullanan kişi. Bunun öncesinde herhangi bir elektronik posta adresine girilmiş mi? Bu eylemin yani suça konu eylemin yapılmasından önce banka hesabına girilmiş ve para transferi yapılmış örneğin. Bir başka banka hesabına girilmiş mi, kendi hesabına ulaşmış mı, kendi elektronik postasına ulaşmış mı, eylemin hemen öncesinde ve hemen sonrasında? Yani bunlar yine olasılıklar çerçevesinde bir ihtimal verir. Dolayısıyla polis sadece şu bilgisayarda bu veri var, dolayısıyla bu bilgisayarın sahibi bu eylemin faili ve şüphelidir, deyip çalışmıyor. Bütün soruşturmalar da artısıyla eksisiyle bütün yönler etraflıca ortaya konur. Yani şöyle düşünün ki, polisin yakalaması bizim açımızdan bir başarı değil. Bir olayın ikmal edilip savcılığa ulaştırılması ve karşısında şüpheli hanenin karşısında bir ismin bulunması polis için bir başarı değildir. Başarı gerçek failin yakalanmasıdır. Yani ben soruşturmayı yürüttüm, soruşturma kovuşturma aşamasına geldi, dava açıldı, taraflar kendilerine ilişkin delillerini ortaya koydular ve anlaşıldı ki benim yaptığım çalışma aslında geçerli bir çalışma değil. Bu bana herhalükarda dönecek olan bir şey. Bu soruşturma yine faili meçhule düşecek. Faili meçhule düştükten sonra yine polise dönecek ama sen bunu bulamadın, dolayısıyla bunu zaman aşımı süresi boyunca tekrar araştır. Bazı suçlarda bu 30 yıldır. Aynı dosyayla ilgili 30 yıl polisin çalışması demek bu. Hiçbir polis bunu bu şekilde istemeyeceği için gerçekten gerçek faili bulmaya odaklanıyoruz biz bütün soruşturmalarımızda ve kimseyi mağdur etmeden bu işi yapmaya çalışıyoruz. O yüzden adli bilişim süreci burada kimliklendirmeyi ön plana çıkaran bir işlem. Bu bilgisayarın logini kim, ne zaman açılmış, hangi programlar kullanılmış, herhangi birine bir elektronik posta gönderilmiş mi gönderilmemiş mi, bu ekosistemi ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Olayın tarihini kesin olarak ortaya çıkarmaya çalışıyoruz ki gerçek faili bulalım. Sadece olasılıklar var bu bilgisayarda bu bilgi var gibi kesin kanaat hiçbir zaman bizde oluşmuyor. Facebook hesabım hacklendi fail nasıl bulunur diyor.

Tabi ben dosyayı hatırlamıyorum şu anda yani o dosya üzerinden değil de genel olanı söyleyeyim, polis sadece bir IP'nin peşinde soruşturma yürütmüyor. Olayın bir gerçek şahsı var, bu gerçek şahsın bir hayatı var ve bu bir insan. Bu insan bir takım eylemlerde bulunuyor. Eğer bu eylemleri alışkanlık haline getirmişse yani suç işlemeyi alışkanlık haline getirmişse bu eylemlerine devam ediyor. Devam ettiği zaman hatalar yapıyor. Polis bu hataları gözlemliyor. Yani biz sadece Facebook'a yazı yazanı ve buradan IP gelirse gelir, gelmezse davayı kapatırız falan; yerdeki teyzenin interneti çıkmış dolayısıyla dosyayı kapatalım, gibi bir eylemi veya bir sonucu düşünmüyoruz. Yani maalesef düşünemiyoruz. Az önce anlattığım nedenlerden dolayı. O yüzden bu şüpheli gerçekte kimdir, nasıl hata yapacak? Eğer eylemlerin tamamı dijital dünya üzerindeyse, internet üzerindeyse internet üzerinden hata yapmasını bekliyorsunuz. Eğer bunun gerçek bir tarafı gerçek bir boyutu varsa gerçek hayatta ilişkili yani örneğin, boşanma davaları ya da kız çocuk kaçırma davalarında olduğu gibi bir faili adresleyebiliyorsanız bu sefer onun hata yapmasını bekliyorsunuz. Olayı ortaya çıkartabilecek somut delillere ulaşmak zorundayız. Hiçbir somut elle tutulur kesin inkâr edilemez delil olmadan zaten soruşturma yürütülemez, dava açılmaz. Bunun için de elimizde olan bütün teknikleri kullanmak zorundayız. Cevap vermediğim bir şey kaldı mı diye bakıyorum da adli yardımlaşma konusu kaldı. Siber suçlar sözleşmesiyle ilgili, doğru biz sözleşmeyi imzaladık ama taraf değiliz. Taraf olmadığımız için şu ana kadar gerçekleşmiş hiçbir adli yardımlaşma söz konusu değildir. Siber suçlar sözleşmesinde 7/24 sisteminden bahsedilir. 7/24 sisteminde diğer ülkelerde kolluk kuvvetleri irtibat noktası belirlemişlerdir. Herhangi bir siber olay yani siber Suçlar Sözleşmesi'nin kapsamında cereyan eden bir siber olay olduğunda hızlı bir şekilde bu verilerin ilgili ülkeye gönderilmesi esas alınmaktadır. Biz buna taraf olmadığımız için şu anda 7/24 merkezi yok. Dolayısıyla bizim sözleşme kapsamında hiçbir şekilde adli yardımlaşmamız şu an için yok. Sözleşmeye taraf olduğumuzda bile eğer kişisel verileri korumak kanununun çıkmazsa biz yine bu kayıtları alamayacağız çünkü o kayıtların bize gelmesi için Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun mutlaka çıkması gerekiyor. Bir diğer konuda sözleşme internetteki bütün suçlarla ilgili soruşturma olanağı vermeyecek. Sadece kapsamındaki suçlar ki bunlarda siber suçlardır bunlarla ilgili verilecek.

Hasan SINAR: Çok teşekkür ediyoruz Burak Bey.

VI. OTURUM

SOSYAL MEDYADA KİŞİSEL VE TİCARİ BİLGİ GÜVENLİĞİ: SOSYAL MÜHENDİSLİĞİN YÜKSELİŞİ Mİ?

Dr. Güçlü AKYÜREK *

Sosyal medya çok popüler bir konu tabii dünden bu yana konuşuyoruz. Belki de günümüzün en etkili gücünden bir tanesi. Hatta son birkaç yıldır Arap Baharı moda bir deyim var. Bunun sosyal medya tarafından da desteklendiği hep söyleniyor. Tabii ne kadar Arap ne kadar bahar olduğu yakın gelecekte göreceğiz diye düşünüyorum ama şu an da böyle isimlendiriliyor. Zira sosyal medya, hem çok kısa sürede çok fazla insan iletişime geçip tepki vermesini sağlıyor hem de Türkiye gibi, bazı başını kuma gömme önlemlerini bir kenara bırakacak olursak, sosyal medyanın engellemesi veya durdurulması neredeyse olanaksız hale geldi. Sabahtan beri bunun örneklerini görüyoruz. Bir ara Türkiye’de sitelere erişim kısıtlama modası vardı. Durdurduğunuzu sanıyorsunuz başınızı kuma gömüyorsunuz ama eğer birazcık bilgisayardan anlayan bir insansanız, biraz da teknoloji ile barışıklısanız bunun çevresinden dolanıp bu yaşağı aşabiliyorsunuz. Öte yandan tabii ki sosyal medya dediğimiz şey başlı başına bir bilim kurgu hikayesi değil. Bunun arkasında insanlar var ve insanın olduğu yerde de gerçek hayatta ne varsa aynen onlar var. Sanal dünyada da iyi insanlar var, kötü insanlar var. Hatalar var, kötü niyetliler var, suç işleyenler var, yardım edenler var vs. Dolasıyla bu şeytan icadı bir şeyler değil. Tabii ki insanların yaptığı bir şey bulur. Bir ceza hukukçusu olarak bu konuya yaklaştığım zaman aslında ben burada iki tür olası sorunla karşılaştığımızı düşünüyorum. Birincisi, sosyal medyadaki verilerin korunması durumu, ki bu hala Türkiye’de çok daha emekleyen bir konudur. İkincisi ise verilerin güvenilirliği konusudur. Bu veriler ne kadar doğrudur, ne kadar yanlıştır anlamında. Aslında ilk sorunlu yan, verilerin güvenliği sorunu, sosyal medyada kullanılan internetin üzerinde yürünen karlı bir yola benziyor. Ne kadar çok yürürseniz iziniz o kadar çok kalıyor. Bu

* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

işten anlayanlar da izinizi çok rahat bir şekilde takip edebiliyorlar. Bu yüzden de sosyal medyayı kullanan kişilerin ad, adres, doğum tarihinden tutunda, IP veya bilgisayarlarında kullandıkları işletim sistemine kadar her türlü veriyi o kişilerin haberi olmadan elde etmek ve bu verilerin tamamını ele geçirmek aslında çok da zor olan bir şey değildir. Burada tabii karşımıza, bu tür toplantılarda sık sık üstünde durduğum ve kendi çapımda farkındalık yaratmaya çalıştığım kişisel veri konusu ortaya çıkıyor. Her ne kadar Türkiye’de kişisel verinin yasal bir tanımlaması olmasa da, uluslararası hukukta ve karşılaştırmalı hukukta kişisel veri dediğimiz şey, kimliği belli veya belirlenebilir kişiler ile ilgili her türlü bilgi olarak adlandırılıyor. Yani kimliği belli bir kişi olacak ya da belirlenebilecek bir kişi olacak bu tanıma göre. Son dönemde ki bir tartışma konusu olduğu için söylüyorum yanlış anlaşılmasını istemiyorum, şimdi tutup Türkiye’de 10 milyon Kürt kökenli vatandaş vardır dediğimiz zaman, bu teknik anlamda kişisel bir veri değildir çünkü kimliği belli veya belirlenebilir kişi olma durumu burada yoktur. Fakat ben birinin adını verip bu kişi Kürt kökenli dediğim zaman bu bir kişisel veridir çünkü bu kişinin kimliği bellidir ve dolayısıyla onunla ilgili bir bilgiyi sizinle paylaşmam söz konusudur. Dolayısıyla az önce bahsettiğimiz ad, soyad, IP numarasına kadar bütün bu bilgiler kişisel veridir. Kişisel verilerin korunmasının da iki ayağı vardır. Birincisi, mevzuattır ve bu Türkiye’deki en aksak noktalardan bir tanesidir. Zira biraz önce Taner Bey’de bahsettiler, aslında Anayasamızda kişisel verilerin korunmasıyla ilgili bir hüküm vardır ve Anayasası’nda hüküm olan ender Avrupa ülkelerinden birtanesiyiz. Avrupa’da sadece çok az sayıda, 10 veya 15 devletin Anayasasında kişisel verileri koruma ile ilgili hüküm vardır. Bizde bunlardan bir tanesiyiz. 2010 yılındaki referandumla birlikte bu hüküm kabul edildi ama bununla ilgili bir yasal düzenlememiz yok. Bu açıdan da Avrupa ülkelerinden ayrılıyoruz. Bu ülkelerin hepsinde yasal düzenleme var ama bizde yasal bir düzenleme yok. Bundan dolayı kişisel veri kurumumuz da yok. İşte bu kurul oluşumu ile ilgili bazı siyasi kaygılar bulunduğu için maalesef bu konu hakkındaki tartışmalar hala sürüyor. Bu yüzden de bizim kişisel veri yasamız yok. Bu yüzden bu kişisel veri yasası olmamasından dolayı, kişisel verilerin ne olduğu belli değil, nasıl korunacağı belli değil, nasıl işleneceği belli değildir. Biraz önce anlatılan bu saldırılara karşı, ele geçirilen kişisel verileriniz ile ilgili olarak ne yapabileceğiniz ister istemez muallakta kalıyor. Çünkü bu saldırılarda öncelikle kişisel verilerinizin ele geçirildiğini iddia etmeniz biraz zordur ve dediğim gibi, kişisel verinin ne olduğu yasa olarak Türkiye’de tanımlanmış değil,

dolayısıyla bundan hareketle nasıl bir yola başvuracağınız soru işaretine kalıyor. Bunun bir diğer sonucuda, ceza hukuku açısından bakacak olursak, ceza kanunumuzda kişisel verilerin korunmasıyla ilgili suçlar da var. Mesela madde 135 ve devamı, fakat kişisel verilerin ne olduğu tanımlanmadığı için bu kanunların işletilmesi hemen hemen imkansız hale geliyor. Uygulamaya da baktığımız zaman, birkaç yanlış anlamadan kaynaklanan Yargıtay kararlarını bir kenara bırakacak olursak, hemen hemen bu konuda hiçbir Yargıtay kararı bulunmamaktadır. Kişisel verilerin korunması ile ilgili diğer bir önemli noktada, bu Türkiye’de daha çok aksıyor bence ama aslında toplumsal bilinç ve farkındalık olmamasından kaynaklanıyor. Kaç tanemiz sosyal medyayı şu veya bu şekilde kullanırken, en basit söylemlerle internette sörf yaparken, bütün verilerimizin kaydedildiğini ve paylaşıldığını biliyoruz veya bu konuyu önemsiyoruz. Hatta sosyal medyaya gitmeyelim öncesinde kaç tanemiz bir alışveriş merkezine gittiğinde %10 veya %15 puan kazanmak amacıyla bize uzatılan ve bütün kişisel verilerimizin istendiği formu doldurmaktan kaçınıyoruz? Bu formu doldurup veriyoruz ve hiç tanımadığımız bir yerden bize reklam mesajları gelmeye başlıyor. Mailler gelmeye başlıyor. Biz de kendi kendimize “Nereden geliyor bunlar?” diye soruyoruz. Bu tür olayların mağdurlarından biri de benim. İsmimi vermeyeyim, İzmir’deki ünlü bir otelden her sene bizim otelimizin kartını alın her sene indirim yapalım içerikli mesajlar alıyorum. Ben hayatımda hiç İzmir’e gitmedim ve bu otele de gitmedim, fakat buna rağmen İzmir’deki bir otelden bana sürekli size indirim yapalım, şunu yapalım diye mesajlar geliyor. Dolayısıyla, bununla ilgili olarak da yapılması gerekenler var. Toplumda belli bir farkındalığın, bilincin oluşması gerekiyor. Nitekim bir çok elektronik firması, elektronik posta şirketlerinin gönderilen mesajları otomatik olarak tarayarak bunlarla ilgili reklamlar gönderdikleri aslında bilinen bir gerçektir. Bu toplumsal farkındalıkla ilgili olarak çarpıcı bir örneği sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu tür toplantılarda genellikle bu örneği veriyorum ama bence çok dikkat çekici bir örnektir. Bizim hocalarımızdan bir tanesi Almanya’daki bir hocasının doğum gününde hediye göndermeye karar veriyor. Tabii ki doğum gününün tarihini bilmek lazım. En kolay yöntem nedir? Onun çalıştığı üniversiteyi ararsınız: “Şu hocanın doğum günü tarihi nedir?” diye sorarsınız. Hocamız da bunu yapıyor. Almanya’daki üniversiteyi arıyor ve o hocanın doğum günü tarihi sorarak öğrenmek istiyor. Karşı taraf, “Bu bir kişisel veridir, bunu sizinle paylaşamam” diyor. Hocamız ısrarcı oluyor ve “Neden paylaşmıyorsunuz, ben Türkiye’deki bir üniversitede öğretim üyesiyim, o kişiye de

bir hediye göndereceğim bunu lütfen bana söyleyin, doğum günü için istiyorum” diyor. Tartışma bir süre daha sürüyor. Bir süre sonra telefonda ki sekreter, “Eğer ısrar etmeye devam ederseniz polise haber vereceğim” diyor. Yani dolasıyla orada, en basit kişisel verilerden biri olarak adlandırılabileceğimiz bir doğum günü tarihi ile ilgili olarak bile bu ciddiyette bir hassasiyet söz konusu fakat aynı şey Türkiye de olsaydı, nasıl bir tepki olurdu bilmiyorum. Örneğin, benim doğum günümü öğrenmek için bizim üniversiteye telefon edilseydi ben bizim sekreterlerin çok da büyük bir sorun çıkartacağını zannetmiyorum ve çok rahatlıkla bu bilgiyi paylaşırlardı diye düşünüyorum. Bu da ciddi bir problem tabii ki. Sosyal medyadaki verilerin güvenilirliği de bir başka problem, Facebook’daki sahte hesaplar veya sahte Tweetler de diğer bir sorun ve bunun nasıl engelleneceği de bence ayrı bir problemdir. Fakat bir mahkemenin sahte Facebook hesabı ile ilgili olarak, özel hayatın gizliğini ihlal ile ilgili olan 134. maddeyi ihlal ettiğini ve bir mahkumiyet kararı verdiğini gazetede okumuştum. Tabii bu ne kadar hukukidir ne kadar doğrudur bilemiyorum. Yani benim bir başkası adına Facebook hesabı açmam, özel hayatın gizliliğini ihlal suçu mudur? Değil midir? Bu bir tartışma konusudur. Bununla ilgili de bir önem alınması gerektiği de bir gerçektir. Örneğin, sizin adınıza hiçbir şekilde Facebook hesabınız yokken, gerçi ben bu tip şeylerle çok karışlaştım ama bir çok kişiden Facebook üzerinden arkadaşlık daveti aldım fakat daha sonra bunların sahte hesaplar olduğu o kişilerden öğrendim. O kişilerin hayatları boyunca Facebook kullanmadıklarını öğrendim. Ayrıca bir başkası adına Twitter’da Tweet atmak da çok ciddi bir problemdir. Bunun da tabii ki geri döndürülemez etkileri olabiliyor. Teknoloji çok hızlı gelişen bir konu ve maalesef hukuk bu kadar hızlı gelişemiyor. Hukuk biraz daha tutucu bir kavram ve biraz daha bazı şeyleri koruyarak, sindirerek hareket etmek istiyor. Bu yüzden de hukukun teknolojiyi takip etmesi de bu tip hukuksuzluklara ya da olaylara karşı önem alabilmesi çok fazla zaman alıyor. Bununla ilgili mevzuatın sürekli güncellenmesi gerekiyor tabii ki ve bu da çok kolay değildir. Yasaların değiştirilmesi gerekiyor ve yasa değişiklikleri her ne kadar Türkiye’de, bu konuda istediğimiz zaman hızlı davranabilsek de, kural olarak aslında çok uzun sürüyor. Bunun da ötesinde insanların teknoloji ile daha barışık olması ve daha iç içe olması gerekiyor. Özellikle yasayı uygulayacak olan yasa ve kanun uygulayıcılarının, yargıçların, savcılarının, avukatların, kolluk görevlilerinin hatta biz akademisyenlerin de dahil teknolojiyle barışık olması, teknolojiyi doğru anlayıp daha uygun ve daha doğru çözümler üretmesi gerekiyor.

Az önce toplantıda, sorularda da savcılık veya kolluk ile ilgili çok şikayet dile getirildi. Mesela burada ters bir örnek istiyorum. Anayasa Mahkemesinin kamu güvenliği müsteşarlığı kurulması ile ilgili yapılan başvuru kararını okumanızı tavsiye ederim. Kişisel verilerin korunması ile olarak Avrupa Konseyinin sözleşmesine Türkiye taraf değil, bu çok büyük bir eksiklik tabii ki ama bu karara bakarsanız eğer Anayasa Mahkemesi o sözleşmeye değinerek, o sözleşmeye atf yaparak bir karar oluşturuyor. Bu durum biraz önce çok söylendi çünkü orada kamu güvenliği müsteşarlığının kişisel verileri ulusal güvenlik amacıyla işlemesine izin veriliyor. Açılan davada deniliyor ki; Anayasanın 20 maddesinde biraz önce gösterildi, kişisel verilerin işlenmesinden bahsediyor ama hangi şartlarda işleneceğinden bahsetmiyor. Dolasıyla ulusal güvenlik gerekçesiyle dahi kişisel verileri ulaşmanız Anayasaya aykırı olur diyor. Hukuken tutarlı bir gerekçedir. Anayasa Mahkemesi bunun üzerinde adete bir hukuk yaratıyor. Anayasa Mahkemesi üyelerini de bu konuda tek tek kutlamak lazım, alınlarından öpmek lazım diye düşünüyorum. Türkiye'nin taraf dahi olmadığı bir sözleşmeye atf yaparak, bi de tersten atf yaparak temel hak ve özgürlükleri kısıtlamaya çalışarak, ulusal güvenlik varsa bu haklar kısıtlanabilir demeye getiriyor ve kanun Anayasa'ya uygundur diyerek başvuruyu reddediyor. Dolasıyla böyle değil teknolojiyle barışık ve teknoloji yapısına uygun bir hukuka da uygun çözümler yaratabilcek yasa uygulayıcıların ve insanların da daha çok olması lazım çözüm getirebilmek açısından. Sözü çok uzatmadan beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Halil ÖZTÜRKÇİ (Bilgi Güvenliği ADEO)

Merhabalar. Şimdi ben aslında biraz işin black tarafından bahsediyor olacağım. Yani sosyal medyada sizin güvenlik dediğiniz şey nasıl dönüyor ya da sosyal medya ve güvenlik derken ne anlamalıyız bundan bahsediyor olacağım. Az önce konuşmacılar bahsettiler birisi tweet attı, hakaret etti vs. Ya gerçekten sizin hesabınız hacklenmiş ve öyle bir tweet atılmışsa bu durumda nasıl bir durumla karşı karşıya kalacaksınız bence bunu da konuşmak gerekecek. Hatta siz haberiniz olmadan Facebook'ta bir uygulamaya izin verdiniz fakat bu uygulama gidip başkalarının hesapları üzerinden bir zararlı kod yaymaya başladı. Bu durumda hukuki olarak sizi bekleyen sonuçları neler belki de bunları konuşuyor olmakta fayda var. Ben biraz bunun teknik tarafından bahsediyor olacağım size. Yani sosyal medya ya da son kullanıcıları ya da şirketleri bekleyen tehlikeler nelerdir

bunlardan bahsediyor olacağım. Kısaca bundan bahsedeyim, beyaz şapkalı hacker ve adli bir suçlu olarak bilinirim ve Adli Bilişim Derneği'nin kurucularından birisiyim. Aynı zamanda Uluslararası Sosyal Medya Derneği'nin de üyelerinden birisiyim Microsoft tarafından “enterprise security” alanında enderlik profesyonel ünvanına yedi senedir layık görüyorum. Kendi şirketim var güvenlikle alakalı süreli internet üzerinden yayın yaptığımız bir güvenlik tv yapımcısı ve sunucusuyum. İnternette takip etmek isterseniz Twitter'dan takip etmek isterseniz Halil Öztürkci benim twitter adımdır. Şimdi ajandamız ne? Bir kere sosyal network saldırı rektörleri neler yani sosyal medya üzerinden sosyal networkler üzerinden ne şekilde saldırı gerçekleştirilebilir ya da gerçekleştirilmiş şimdiye kadar? Bunlardan bahsedeceğiz. İki tane büyük sosyal medya platformu var Twitter ve Facebook. Bunlarda nasıl saldırılar gerçekleşiyor? Aslında bu sunum daha geniş bir sunumdu fakat on dakikaya sığdırmak amacıyla biraz kırpıttım. Dolayısıyla bütün saldırı rektörlerinden bahsedemiyor olacağım. Facebook üzerinden saldırılar nasıl gerçekleştiriliyor buna bakıyor olacağız ve dikkat çekici başlıklar da hani herkesin çokça bahsettiği, bugün de bir arkadaşımızdan duyduk. “Hayır o 40 bine nasıl ulaşır, o kadar takipçi satın almıştır” diye. Bakalım bu takipçi nereden satın alınıyor kaç paraya alınıyor bunlardan biraz bahsediyor olacağım. Evet şimdi sosyal network saldırı rektörlerinden başlayalım. Temelde sosyal network saldırı networklerini biz üçe ayırabiliriz. Bunlardan birincisi sosyal network sitesinin kendisine yapılan saldırılar yani Facebook'un hacklenmesi, Twitter'ın hacklenmesi ve orada bir takım propaganda ya da sizin o platforma vermiş olduğunuz bilgilerin ele geçirilmesidir. Örneğin, Twitter hacklendi ve 250 bin kullanıcının bilgileri ele geçirildi diye bir haber bundan bir iki ay önce yayımlandı. Bu tür bir saldırı rektörü karşımızda duruyor. İkinci saldırı rektörü sosyal network sitesi üzerinden kullanıcılara yapılan saldırılardır. Örneğin mesela Facebook'ta “click checking” ya da fake application” ya da “timeline spamming” olarak adlandırılan kullanıcıları direk hedef alan saldırılardır. Bir de sosyal network sitelerinin isimleri kullanılarak yapılan saldırılardan bahsetmek mümkündür. Yani üç farklı saldırı rektörü bekliyor bizi. Bir, bu sosyal medya platformlarının kendisine yapılan saldırı, iki, onların kullanıcılarına doğru yapılan bir saldırı; üç, onların o sosyal medya platformlarının isimleri kullanılarak yapılan saldırılar ki bu işte spam, fishing vs. gibi saldırılarda bu üçüncü türe giriyor. Şimdi Facebook ve Twitter hacklendi mi gibi bir soru gelebilir aklınıza. Evet bunlar hacklendi. Sol tarafta gördüğümüz haber 2012 yılına ait bir

haber ve Facebook sitesini hacklemekle suçlu bulunan 26 yaşındaki bir İngilizden bahsediyor. Facebookun kaynak kodlarına ulaştığı tespit edilmiş ve yanlış hatırlamıyorsam da 8 aylık bir ceza almış ve iddia ettiği şey “Ben Facebook’a yardımcı olmak istiyordum, kodları güvenli değildi ve daha fazla nasıl güvenli kod geliştirirler diye onların kodlarına bakıyordum” diye bir iddiası vardı. Fakat ceza almaktan kurtulamadı. Sağ tarafta gördüğünüz şey bir İran’ın siber ordusu tarafından gerçekleştirilen bir eylem Twitter’ın hacklenmesi. “twitter.com” yazdığınızda karşınıza bir propaganda mesajı çıkıyor tabii hacking olaylarına baktığınızda bunun birçok arka plan sebebi olabilir bunlardan birisi para, birisi propaganda yani birçok sebebi olabilir bu hacking’in. Buraya baktığınızda bunun amacı bir propaganda işlemi gerçekleştirmek propaganda yapmak ve baktığınızda gerçekleştiren saldırıyı gerçekleştiren kişinin ya da grubun kendisini İran’ın siber ordusu olarak adlandırdığını görüyorsunuz. Bu şekilde son zamanda çokça siber ordu kavramını duyar olduk ve bu sadece bir mesajdı aslında. Twitter’ın kendi ana sayfasına zararlı bir kod yüklemek için zararlı exploit kit olarak adlandırdığımız bir çip yerleştirdiğini düşünün. Bu durumda o exploit kitlerden de bahsetmekte fayda var. Şimdi normalde bir hacker çok komplike ya da çok detaylı düşünmüyor ya da tek amacı bir siteyi hackleyip oraya bilmem ne yazmaksa bunlardan bahsetmiyorum. Daha organize bir örgütten, bir gruptan bahsedelim. Bir siteyi hacklediğinde bir suç örgütüyse bu, o sitenin normalde kullanıcılar tarafından hiç bir şekilde bir değişikliğe uğramadığını sanacakları, uğradığını anlamayacakları şekilde değişiklik yaparlar. O siteyi ziyaret eden kişileri arka planda başka bir siteye yönlendirirler ve yönlendirdikleri sitelerde de genelde bizim exploit kit olarak adlandırdığımız ve o siteye giren kişilerin bilgisayarındaki yazılımların açıklarını kullanarak o bilgisayarları ele geçirmeyi amaçlayan yazılımları yüklerler. Son kullanıcı bundan hiçbir şekilde haberdar olmaz. Şimdi İran siber ordusunun yaptığı iş sadece propaganda amaçlı mesaj fakat bir hacker grubu diyelim ki bir Twitter hesabını hackledi ve oradan sizi zararlı kodların barındırıldığı web sitelerine yönlendirdi diyelim. Bu durumda “twitter.com” yazıp oraya giren bütün kullanıcıların bilgisayarları böyle bir tehdit ile karşı karşıya kalıyor. Bunun örneklerini de görmüş olduk. Şimdi bu birinci tehdit yani platformun kendisine yapılan tehdit ikincisi bu sitelerin kullanıcıları üzerinden kullanıcılarına yapılan saldırılar neler olabilir? Bunu da şimdi iki tane temel kullandığımız en çok kullandığımız günlük hayatta sosyal medya platformu üzerinden ilerleyerek anlatacağım. Birincisi Twitter’dır. Twittera baktığı-

mızda son zamanlarda karşımıza çıkan saldırı rektörlerinden birincisi şu: çok takipçisi olan bir hesap hedef olarak seçiliyor, bu hesap hackleniyor bunun nasıl hacklendiği çok teknik bir konu, o ayrı bir oturumun konusu ama, o hesap hacklendikten sonra, bu hesap üzerinden zararlı kodun ya da o kişinin o saldırganın yapmak istediği şey neyse bir ürünün reklamını mı yapmak ya da bir fishing site'ına mı yönlendirmek neyse, onu içeren bir tweet atmak ki bununla alakalı 2009 yılında işte Gyan Kawasaki'nin hesabı hacklendi ve 140 binden fazla takipçisi windows bilgisayarları etkileyen zararlı kodu içeren siteye yönlendirildi. Yani sadece bir tane tweet atıyor hesap hacklendikten sonra o hesap üzerinden bir tane tweet atılıyor ve o tweeti okuyup linke tıklayarak bütün kullanıcıların bilgisayarlarına uzaktan zararlı kod yüklenmeye çalışılıyor. Bu ciddi oranda başarıya ulaşıyor. Bununla alakalı teknik detayı buradaki linkten okuyabilirsiniz. Şimdi ben buraya gelmeden önce son bir listesini aldım. Bu sabah itibariyle en fazla takipçisi olan Twitter kullanıcıları kimler diye. İki gün önce bizi ziyaret eden bir Amerikalı bebe var Justin Bieber. 38. 543. 881 takipçisi var ve kötü niyetli hackerlar için diyelim iştah kabartan bir sayı bu. Yani attığınız bir tweeti bunun fake olma oranına %50 deseniz 38bin. Hani 19 milyon tanesi gerçek hesaptır ve bunun %1'i attığınız tweetteki linke tıklayacaktır diye düşünüseniz de çok büyük bir rakam. Lady Gaga ikinci sırada, Katy Perry üçüncü sırada, Barack Obama dördüncü sırada, Rihanna da beşinci sırada ve baktığınızda neredeyse sınır minimum 30 milyon takipçi. Böyle bir hesabı ele geçirdiğinizde bu hesap üzerinden yapabilecekleriniz neler? Peki gerçekten bu hesaplar ele geçirildi mi? Evet bir numaranın hesabı hacklendi. Justin Bieber'ın Twitter hesabı hacklendi fakat çok hızlı müdahale ettiler sadece tweetleri kayboldu bunun üzerinden herhangi bir şekilde tweet atılmadı çünkü böyle bir hesap yani twitter tarafından da takip edildiğini düşünüyorsunuzdur. En azından top 10, 20, 100'deki kullanıcıların hareketleri muhakkak izlenir ve bir anormallik olduğu tespit edildikten sonra hesabın dondurulduğu söyleniyor hesap ele geçirildikten sonra. Hatırlayanlarınız vardır belki Burger King'in de Twitter hesabı hacklendi ve oradan Mc Donald's reklam filan yapıldı aynı zamana denk geliyor bunlar. Şimdi bir numaranın hesabı hacklendi fakat burada bir anormallik yok. Peki iki numaranın? Evet iki numaranın da hesabı hacklendi ve çok ilginçtir Ipad 2 o zaman yeni çıkmıştı ve saldırganlar gündemi de çok iyi yakından takip ediyorlardı. Lady Gaga'nın twitter hesabı hacklendiğinde şöyle bir mesaj atıldı: "Ben herkese Ipad 2 veriyorum çok param var dünyanın zenginlerinden birisiyim ve bu ücretsiz Ipad 2'nin

detaylarını almak için aşağıdaki linke tıklayın” deniliyor. Şimdi bizim az önce bahsettiğimiz senaryonun birebir aynısı ve kullanıcılar sizce kaç kişi tıklamıştır buraya? Evet 6701 kişi tıklamış buraya. Yani anında engelleniyor ve kaldırılıyor bu tweet. 6700 kişi bu linke tıklamış ve linkin içerisine baktığımızda Amerika ve United Kingdom ilk iki sırayı paylaşıyor ve tabii bu bir zararlı kod ile yönlendirilmiyordu. Zararlı kod içeren bir siteye yönlendirmiyordu ama yine de istenmeyen on tane arkada sayfa açılıyor ve normalde orada sayfa görüntüleme başına yapılan bir herhalde reklam anlaşmasından para kazanmak amaçlı yapılmıştır. Zararlı bir kod içermiyordu yönlendirilen site. Yine az önce Gökhan Bey bahsetti bu hesaplar bu kritik hesaplar yani ilk top 5 değil de yani hedef olarak başka kritik hesaplar var. Bunlarla siz kaos oluşturabilirsiniz az önce Gökhan Bey’in bahsettiği Association Press’in hesabının geçenlerde 2 hafta önce hacklenmesi olayı ve burada bir tweet atılıyor, tweette Beyaz Sarayda bir iki yerde patlama meydana geldiğini, başkanın yaralandığı bilgisi var ve bu son dakika olarak geçiyor. Bakın 483 tane retweet almış bu, 17 tane favorisi almış bakın orijinal tweettir bu daha sonradan kaldırıldı fakat bu sure zarfı içerisinde borsanın 150 puan düştüğünü söylüyorlar. Bununla alakalı biraz araştırma yaptığımda ucu bu hackleme olayının bir Türk hacker grubuna dayandığına dair söylemler de var. “Ay Yıldız Team” olarak geçen hacker grubu tarafından bu hack işleminin gerçekleştirildiği söyleniyor. Şimdi başka saldırıları yöntemleri var mı? Var hackerların kullandığı yöntemlerden birisi de trending topicleri takip etmek ve trending topic üzerinden mesajlar yazmaktır. Hani az önce baktırmıştık “bugün günlerden cumartesi” ya da “bugün cumartesi” diye TT var siz eğer bu TT’leri takip edenki özellikle Türkiye’nin trending topicleri “takip edeni takip ederim, unfollowsuz follow” falan tarzı böyle çok da çok böyle yaratıcı olmaya gerek yok. O şekilde tweetler sürekli bir bot oluşturup o kullanıcıları o tweetleri takip eden kullanıcıları sizi zararlı kod içeren siteye yönlendirilebilir. Bununla alakalı yine gerçek hayatta karşımıza çıkan bir örnek var. Bahsettiğimiz şekilde şimdi Twitter’ın trending çöplüklerini kullanarak gerçekleştirilen bir saldırı var. Bir de Twitter’ın kendi platformundan kaynaklı olan ve fakat son kullanıcıları etkileyen bir takım açıklar var. Gerçi son zamanlarda çok bunlarla alakalı karşımıza olaylar çok çıkmıyor ama teknik olarak “XSS” olarak adlandıracağımız bir saldırı yöntemi var. Şunu yapıyor saldırganlar, öyle bir tweet atıyorlar ki o tweeti görüntülemeye çalıştığınızda sizin ya da mouse ile o tweetin üzerinden geçmeye çalıştığınızda, browser o saldırganın istediğini yapıyor. Mesela burada örnek ola-

rak bir mesaj çıkartıyor kullanıcının karşısına, “uh, ah” diye bunu yapması için kullanıcının o tweeti görüntülemesi yetiyor ya da o tweetin üzerine gelmesi yetiyor. Tabi bu 2009 ve 2010 yılından kalma saldırılardan bahsediyorum ama yani bu şekilde bir platformun kendisinden kaynaklı olup da son kullanıcıyı etkileyen saldırılar da olabilir. Dolayısıyla siz bu şekilde örnek bir mesaj, bu gerçeğinde bu şekilde uygunsuz bir siteye yönlendiriyor yani o tweet görüntülemeye çalışan kişinin karşısına birdenbire uygunsuz bir site açılıyor. Son zamanlarda çokça hepinizin de twitter hesabı varsa, hepinizin karşılaştığı bir şey var, o da: “Spam Tweet”. Sizi mention-lıyor haberiniz olmadan bir tweet alıyorsunuz. Bakın bana gelen bir tane tweet hiç tanımadığım, etmediğim birisi ki genelde bunlar kendilerini takip ederler. Sıfır tweet sıfır followers 478 followed, 400 500 kişiyi takip ediyor ama hiç kimse bunu takip etmiyor diye amaç sizi bir siteye yönlendirmek, o sitede bir ilaç da satılıyor olabilir başka bir ürün de satılıyor olabilir ve exploit kit de olabilir. Önemli değil şimdi bir link var burada o linke tıkladığınız zaman tabi ben bu kendi bilgisayarımдан yaptım bunu. O link tabi hızlı bir şekilde monitoring edilip kaldırıldı sistem tarafından fakat ben o linke Google Cash’inden ulaştım. Google’ın biliyorsunuz bir takım özellikleri de biz adli bilişim uzmanları tarafından kullanılıyor. Bunlardan birisi de kaşeleme özelliğidir yani site o an ayakta değil ama google tarafından “cash”lenmiş halini bulabiliyorsunuz. O linkin Google tarafından “cash”lenmiş haline baktığınızda yine bir takım uygunsuz sitelere yönlendirme sitesi olduğunu, mesajı olduğunu görebiliyorsunuz.

Gökhan Ahi: Bu uygunsuzluğa neye göre karar veriyoruz?

Hukuki konuya girmeyelim lütfen. Genel geçer diyeyim hocam.

Evet şimdi hani normal bir Twitter’da iş yerinizde çalışığınızı düşünün. Bu artık işten atılma sebebi de bunların tamamı da loglara düşer yarın öbürsü gün hani adli bilişim uzmanı olduğumuz için yarın öbürsü gün böyle bir olayla alakalı bir dava geldiğinde disk incelemelerinde ya da internet cashmeci incelemelerinde böyle bir sayfanın açıldığı bilgi ve bu resimlerin ilgili bilgisayarın sabit diskinde olduğu bilgisini çıkartabiliriz. Tabii son zamanda browserlarda bir takım gelişmiş özellikler denetlenerek şunu da tespit edebiliyoruz. Bu sayfa otomatikman mı açıldı yoksa kullanıcı gidip kendisi tıklayarak mı açıldı ya da adresi yazarak mı açtı bu tür istatistiklere ulaşabiliyoruz. Dolayısıyla sadece o resimleri bilgisayarın diskinde buluyor olmakla ya da o siteye bir girişin gerçekleştirilmiş olması iş akdinin feshine sebep olmayabilir. Evet Facebook’a bakalım, Facebook

üzerinden de birçok saldırı çeşidi var ama ben en fazla karşılaşılan saldırı çeşidinden bahsediyor olacağım. Sahte Facebook uygulamaları bu insanların benim profilime kim baktı merakından artık vazgeçmesi lazım bu son zamanlarda twitter üzerinden de çokça var “Profilinize kim baktı?”. Böyle bir uygulama yok. Ne Facebook’ta ne de Twitter’da size sizin profilinize kim bakmış bilgisini verecek bir uygulama yok lütfen ama lütfen artık inanmayın. Bunu gördüğünüz herkese de söyleyin. Bu en fazla kullanıcının tabi en fazla insanın zaaflarını kullanıyor bütün bu saldırganlar. Bunlardan birisi meraklı insanın zaafı, ikincisi güvendir. Saldırganlara baktığınızda normalde kullanıcıların bu tür zaaflarını kullanırlar burada da merak zaafını kullanıyor. “Benim profilime kim bakmış”, bu uygulamayı eğer authorize edersen, yetki verirsen sen artık senin profiline kimler bakmış, bunları görebileceksin. Şimdi buna izin verdiğiniz zaman, uygulama sizden birtakım izinler istiyor. Yani sizin timelininize tweet atma, arkadaş listenizdekilere mesaj gönderme, onlarla chat yapma gibi bir takım özel haklar istiyor. Eğer bu izni verirseniz sizin arkadaş listenizden rastgele seçtiği 3-5 kişiyi gösterip, en son bu kişiler sizin profilinize bakmıştır diye bilgi veriyor. Bu bilgiler doğru, çünkü siz onu arkadaş listenize erişme hakkı verdiniz. O randın bir şekilde seçti arkadaşlarınızı ve getirdi gösterdi ve siz de hiç bir şeyden şüphelenmediniz. Daha sonra o uygulama sizin adınıza şunu yapıyor. Hiç haberiniz olmadan bir takım sayfaları beğenmeye başlıyorsunuz ve arkadaşlarınız; “Ya benim senin böyle sayfalar beğendiğinden haberim yoktu, time line’ında nasıl böyle şeyleri beğenmişsin” gibi geri dönüşlere sebep olabiliyor. Şimdi bu uygulamalardan birisi de bakın bu uygulamaları birden fazla birbirinden farklı fakat birbiri ile bağlantılı olarak düşünün. Az önceki uygulama chat yapma iznini istiyordu ya bakın bir tane chat mesajı çıkıyor. Şöyle diyor. “Bu resimde görülen kızın, bu kızın profilinde güzükten şu mesajdan dolayı babası kaza yaptı ve öldü” Allah Allah ne mesajmış acaba dediniz ve tıkladınız. Bu sizin arkadaşınızdan geliyormuş gibi şeyden çıkıyor bu arada, facebook mesajdan çıkıyor ve siz tıkladığınızda, teknik olarak bazı IP’ler vs.’ler var onların çok bir önemi yok ama sizin bu işlemde sonra karşınıza böyle bir ekran çıkıyor. İzin istiyor sizden ve Access Facebook Chat mesajını görüyorsunuz ve “Access My Basic Information” diye benim basit bilgilerime ve benim Facebook chatime erişme izni istiyor. Bunu yaparken bundan sonra çünkü sizin arkadaşlarınıza da yayılayacak bu yaptığı şey ne bunu yaptıktan sonra? diyor ki tamam, eyvallah fakat bunu görebilmeniz için bir identity verification işleminden geçmeniz lazım. Identity verificati-

on işlemi nasıl yapacağım? Şu numaraya AMOR yazıp 1413'e göndereceksiniz. Peki bu ne? Tabii bu Türkiye'deki kullanıcıları hedef alan bir saldırı şekli değil ama, bu attığınız her mesaj için 3 Euro kesen bir servis. Kullanıcı da buradan AMOR yazıp 1413'e gönderdiğinizde sizin hesabınızdan her attığınız mesaj için 3 euro kesiliyor. Dolayısıyla bu şekilde para elde ediliyor. Bunları peki kimler hazırlıyor? Bunların da arkasında özellikle işte Rus menşeli black markette bunları yazıp satan bir sürü hacker grubu var. Şimdi bakın böyle bir zararlı yazılımı oluşturmak için normal bir kullanıcının sahip olması gereken şey, 25 dolar. Yani 25 dolara siz gidip black marketten sahte Facebook uygulaması oluşturmak için gerekli şeyi yazılımı alabiliyorsunuz. Birazdan ben örneklerini göstereceğim başka birçok şeyi de çok ucuz fiyata isteyen kişiler gidip alabiliyor. Dolayısıyla eğer biraz meraklıysa kişi bu güvenlikle alakalı sosyal medyanın açıklarını kullanıp ciddi şekilde ortalığa zarar verebilir. Başka bir tehdit yine fan sayfaları. Bakın Mark Zuckerberg'in sayfası, Facebook'un kurucusu hacklendi. Şimdi fan sayfasını hackleyip oradan propaganda da yapabilirsiniz, az önce bahsettiğim şekilde sahte sitelere de yönlendirebilirsiniz, sahte uygulamalar da yükletebilirsiniz. Hedef olarak saldırganların seçebileceği yerlerden birisi de fan sayfaları ve bunun da örnekleri mevcut. Örneğin Facebook'un kurucusunun fan sayfasının hacklenmesi gibi. Başka kötü tarafları var mı Türkiye'den? Kurumsal sayfalar. Birçok şirketin kurumsal sayfası var artık sosyal medya üzerinde ve özellikle Facebook tarafında. Bunlar yine saldırganlar tarafından hedef olarak seçiliyor. Bunu hatırlayanlarınız vardır tahminimce bir 3-5 ay önceki bir olay, bir medya ajansının çalışanlarından birisinin hesabı hacklenerek o medya ajansı tarafından yönetilen bütün Facebook profil sayfaları kurumsal profil sayfalar teker teker hacklendi ve orada bir mesaj yayınlandı. Kendini "Amed Hack Team" olarak tanıtan bir hacker grubu tarafından hacklendi ve Garanti Bankası, Tnet Müzik, Nokia Türkiye, Renault Türkiye, Ülker, Teknosa ve daha bir sürü kişinin, kurumun Facebook'taki kurumsal sayfaları teker teker hacklenerek oraya mesajlar yazıldı. Çok ilginç bir şekilde bunu like edenler filan da oldu fanları arasından ve tabii burada sağ tarafta da o medya ajansının patronunun mesajlarını görüyorsunuz. "Öyle tek bir account yok, hack baya bu Facebook bakıyor." diye yazmış. Aslında daha sonradan yapılan açıklamada ajanstan birisinin hesabının aklendiği yönündeydi. Bunlar da yine burada bakın propaganda amaçlı bir hacking olayı var fakat bunun kötüye kullanımı da mümkün. Çünkü bu kurumsal sayfaların her birinin, bakın şuradan Garanti Bankası'nı da görüyorsunuz

1 milyondan fazla fanı var. Başka çok fazla uzatmadan hemen bitirelim, dikkat çekici başlıklar demiştim. Şimdi bakın satılık servisler. Bu takipçiler nereden alınıyor, like nasıl alırım, RT nasıl alırım diye merak ediyorsanız arkadaşlar bir tane adres paylaştım ben, tabi gidip alın diye söylemiyorum. Döviz çeviricisi de var şurada çünkü orada işler şey rus formu olduğu için rubleden TL'ye. Şimdi bakın Facebook like diyor, 1000 like'ı 30 rubleye satıyor. Youtube'da da aynı şekilde like'lar satılıyor. Twittera bakın 2500 takipçi 700 ruble, 1 günde bunu kazandırıyormuş. 50.000 takipçi 10.000 ruble. 10.000 rublenin ne kadar ettiğini de çevirdim ben hesaplamak kolay olsun diye. 605 lira. 605 lira verirseniz 10.000, 17-25.000 arasında 50.000 tane followerınız oluyor. Başka neler var? "Spammer on Twitter" diye bakın yazılım satıyor. Bu az önce bahsettiğim şekilde spam mesajları göndermek için kullanılan bir yazılım. Yine aynı şekilde 50 dolara satılan başka bir "tool" var burada. Twitter Spam Tool, yani teker teker seçmiyor size spam atacak kişiyi. Böyle bir tool kullanıyor ve takipçi listesini veriyor ve spam mesajlar yayılmaya başlıyor. Bakın başka bir şey son olarak, "Mass Account Creator" olarak adlandırılan yazılımlar ve servislerle beraber ortak kullanılan bir durum var. Siz hani bu fake hesap ediyor ya kullanıcılarının yarısı fake hesap. Peki bu fake hesaplar nasıl oluşturuluyor diye sorarsanız, bunun için programlar servisler var. Mesela Twitter Mass Account Creator" olarak adlandırılan bi yazılım ve servis ikilisinden bahsetmek mümkün. Burada da farklı farklı versiyonları var. Bu yazılımın adı yubo studio. Şunu yapıyor, teker teker bir Twitter hesabı oluşturulurken nerelere gidiliyor bunları kaydediyor ve istediğiniz listeyi veriyorsunuz 1000 tane kullanıcı ismi şu olsun şifresi bu olsun diyorsunuz. Onlar 1000 tane Twitter accountunu oluşturuyor. Arada "proxy" kullanma yeteneğine sahip kapçalara çinlilere çözdürüyorlar manuel şekilde. Böyle bir yapıda bu Twitter hesapları oluşturulup daha sonra follower çekmek adına kullanılıyor. Faydalı adresler paylaşıp bitireceğim. Facebook hesabım hacklendi, ne yapmam lazım gibi sorular için; facebook.com/security. Twitter hesabım hacklendi ne yapmam lazım için; twitter.com/about/security. Yine socialmediasecurity.com ve nakedsecurity. sophos.com/koobface/ sophos un koobface analizini yaptığı sayfa da faydalı adresler arasında. Ben teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için. Umarım faydalı olmuştur.

Arş. Gör. Su SONKAN (Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

İsmim Su Sonkan, Yeditepe Üniversitesi'nde doktora yapıyorum. Aynı zamanda da Harp Akademileri Komutanlığı stratejik araştırmalar merkezinde doktora eğitimimi sürdürüyorum. Ben bu toplantıda bilgilenme hakkı konusuna odaklandım aslında. Bütün bu konuştuğumuz devlet iktidarını -ki bence ona devlet dememek gerekir artık bireyin karşısında devlet yok iktidar var-, diğer tarafta da kişi hak ve özgürlükleri ve ifade özgürlüğü arasındaki dengeyi biraz son güncel gelişmelerle size açıklamak istiyorum. Tabi bunu yaparken bugünkü sunumda biraz Amerika üzerinden gideceğim. Sonuçta orada olan biten bizi ilgilendiriyor. Bilmiyorum duydunuz mu, ya da duymamış da olabilirsiniz 2006 senesinde başlayan bir proje var; National Security Agency, Amerika'daki en yüksek güvenlik daha doğrusu güvenlik, ayağının askeri istihbaratının, dijital sinyallerin bütün bu organizasyondan sorumlu olan yapı. Bir çölde bir inşaata başladılar 2006 yılında. Bu inşaatın ne olup ne olmadığıyla ilgili çok fazla bilgi açıklanmadı basına. 2006'dan bu yana kadar bir efsane olarak sürdü ta ki bu zamana kadar. Burada NSA'in Amerika'daki merkezini görüyorsunuz. Aslında NSA dünyada tek değil. Yani Amerika'da ki adı NSA'dır. NSA'in haricinde dünyada 5 tane farklı yapılandırma var. Bunlar Amerika ve İngiltere'nin kuruculuğunda bir sözleşme imzaladılar. Bunlara UKOSA 2010 diyoruz. Bu UKOSA 2010'un içinde gördüğünüz ülkeler var ve her bir ülke kendi NSA yapılanmasını oluşturdu ve şu anda dünyadaki askeri dijital istihbaratın askeri ayağını bu yapılandırmalar tutuyorlar. Oraya geçmeden önce belki bunlara tekrar dönmek gerekir. NSA'in tabi ki hem II. Dünya Savaşı'nda ve ondan öncesinde I. Dünya Savaşı'nda Vietnam'da, Küba'da çok farklı yaptığı işler oldu. Ne zaman ki radyo yerini dijital sinyale bıraktı, dijitalleşti, o zaman daha kompleks işler yapmaya başladılar. Şimdi başka enteresan bir şey göstereceğim size, bu Utah Valisinin, dedik ya bu inşaat Utah'ta sürüyor diye, Utah Valisi'nin yayınladığı 2009, 2010 ve 2011 senesinde dağıttığı üç tane broşür. Şimdi bu broşürlere bakalım. Bu broşürlerden ilkinde 2009 senesinde internetle ilgili bir tanımlama kullanırken, transactions diyor. Yani transactions derken hareket, muamele demek istiyor öncelikli olarak. Biz internette –görüyorsunuz zaten- okullarda, evlerde ve işyerlerinde hareket, muamele yapıyoruz, diyor 2009'da dağıttığı bir el ilanında. Bunu ne için dağıtıyor? Ekim ayında siber güvenlik ilan ediyorlar Amerika'da. Bununla ilişkin ilk defa 2009 yılında böyle bir ilan dağıtıyorlar. 2009 senesinde iki tane muhatap gösteriyorlar bu işlerin sorumlusu olarak Amerika'da.

Bunlardan birincisi Homeland Security, ikincisi ise NSA demin bahsettiğim gibi. Sene 2010'a gelindiğinde ben artık internette yaptığım şeylerin hareket muamele olmaktan çıkıp görev haline geldiğini görüyorum. Broşür aynı, metin aynı. Fakat burada görüyorsunuz “variety of tasks” diyor ve bunları sayıyor bu seferde diğer 2009 Ekim'den farklı olarak. “Siz ne yapabilirsiniz internette? Aileniz ve arkadaşlarınızla iletişim kurabilirsiniz, finans işlerinizi yönetebilirsiniz, eğitim ve araştırma faaliyetleri sürdürebilirsiniz ve iş anlaşmaları ve iş hayatınızı internete taşıyabilirsiniz.” diyor. Bu önemlidir. Bir yanda görevler sayılıyor, tanımlamalar yapılıyor bu broşürde. Tabi resmi bir evrak niteliği yok ama psikolojik anlamı büyük bence o yüzden gösteriyorum ve sonra 2010'daki metnin altına da en son paragrafta da yazılıyor ki, işte bu siber güvenlik kültürünü biz okullara “put that knowledge” olarak koymalıyız. 2011'e gelindiğinde metin tamamen aynı kalıyor fakat son paragrafı çıkartıyorlar, “put that knowlegde” yerine “help” koyuyorlar. Yani biz siber güvenlik algısının yaygınlaşması için artık vatandaşlarımıza yardım etmeliyiz ifadesini kullanıyorlar, yani yumuşatıyorlar. 2012'ye gelindiğinde ise sadece Utah bölgesinde dağıtılan bu el ilanı bütün Amerika çapında bir formlara, bir yapıya dönüşüyor. Her bir eyalet bunu alıp kendisi doldurup dağıtmaya başlıyor 2012'den itibaren. Tabi şimdi burada bilgi edinme hakkı diyoruz siber güvenlik diyoruz ikisi karşı karşıya getiriliyor. Burada Başkan Obama'nın bir sözü var, “cyber threat to our nation”, yani bütün mesele bu, bizim toplumumuza karşı yönelmiş bir siber güvenlik tehdidi vardır. Bütün belgelerde bunu görebilirsiniz. NSA'i görüyorsunuz. Zaten 2012 senesinde ilk defa Variety magazininden James Benford adlı yazar bunu açıklayan bir makale yazdı. Tabii ki kendi açısından baktı olaya. Böyle bir büyük data storage yeri inşa ediyorlar burada çok büyük verilerimizi saklayacaklar diye açıklama yaptı. 2013'teki bitmiş hali Fox News tarafından fotoğraflandı. Onu görüyorsunuz fotoğrafta, 12 Nisan tarihlidir fotoğraf. Bu merkez neredeyse tamamen bitme aşamasına yaklaştı. Tabi bugüne kadar çok farklı şekilde Amerikan Hükümeti'nin ve bu yukarıda bahsettiğim güvenlik yapılanmalarının çok çeşitli siber güvenlikle ilgili projeleri oldu. Bunları görüyorsunuz. Bunlardan bazıları 2006 tarihinden hatta bazen 2011 tarihine uzanıyor. İşte burada dijital aktivistlerin Avukat Gökhan Ay'ın bahsettiği dijital sorduğu soruda aslında şu, internet askerleşiyor mu, askeri bir yer haline mi geliyor? Yani mesele sadece vatandaşların güvenliğini korumak mı, yoksa internetin tamamını bir kontrol mekanizmasıyla mı örüyorlar, askeri bir yapı mı hakim olmaya başlayacak internette? Bunu soruyorlar ve 2013 senesinde “Rule of engagement” dedikleri

bir kurallar dizini çalışması başlatıyorlar internete ilişkin olarak. Şimdi burası önemli çünkü dediğimiz gibi 2012 ve 2013 senesi siber güvenlik ve kişi hak özgürlükleri arasındaki çelişki gerginliğin doruğa çıktığı sene. Bunu da tabii ki resmi belgelerden görüyoruz. Avrupa Birliği'nin siber güvenlik stratejisi ile kabul edilen Talin manüeli NATO tarafından kabul edilen bu belge arasında büyük bir uçurum var. Bunu ben değil, Hollandalı Avrupa Birliği parlamentosundaki bir parlamenter söylüyor. Arasında çok büyük bir uçurum mevcuttur her iki stratejinin de ve Avrupa Birliği'ne bu şekilde bir soru yöneltiyor. Talin Manueli'nin içerisinde geçen en büyük ifade şu; eğer bir hacker siber güvenlik açığı yaratırsa, bu hackerin öldürülmesi caiz midir? Bunun cevabını Avrupa Komisyonu'ndan istiyor. Biz bu belgeyi imzalıyor muyuz, ne yapıyoruz, siber güvenlik anlayışımızın bir parçası haline mi getireceğiz yoksa getirmeyecek miyiz, bunu soruyor parlamentar. Ben cevabını bulamadım internette. Sizden bulabilenleriniz olursa paylaşmayı çok isterim çünkü buradaki tabir şu, "International Law Obligolivate to Cyber Walfair"; yani ben siber güvenlikle ilgili uluslararası bir hukuk yaratıyorum. Bu tabir ilk defa kullanılıyor. Bu el kitapçığının başında açıklanan şu ki, resmi hukuki bir tabir değildir fakat biz bunu böyle nitelendiriyoruz. Yani anlatmaya çalıştığım şey 2012-2013 senesinin siber güvenlik kanunlarının ve kavramlarının isminin konduğu sene olması. Tabi bütün bu programlar için sorulan şey, kapasite. Peki, bütün bunları yapacak dijital kapasite var mı yok mu ya da nerede yapılacak bütün bunlar? Şu anda sürdürülen programların daha önce ki sürdürülenlerden farkı nedir? Fark şu ki, "kod-bringing" dedikleri olaya tamamen yoğunlaşıyorlar, artık sadece gözetleme ve depolama değil aynı zamanda da şifreleri kırma üzerine bir çalışma yürütüyorlar. Peki lobiler ne yapıyor diye bakacak olursak, söylem aynı: "Open Free Secure Internet". Bu şekilde bahsediyorlar sürekli fakat tabii ki Finans Telekomünikasyon ve enerji sektörünün ciddi anlamda çalışmaları var bu lobi alanında. Burada görüyorsunuz 2013 senesinde Amerikan Kongresi'ne gelen Cyber Security raporlarının ne şekilde artış gösterdiğini. Bunu ciddi bir lobi faaliyeti olarak yorumlayanlar var. Mesela ben bunu Bloomberg'ten aldım. Bloomberg bu şekilde yorumlamış. Bunun bir lobi faaliyeti olduğunu, bunun bir artış olduğunu yorumlamış belgelere bakarak. Şimdi tabi o zaman diyeceksiniz ki, nedir bu lobi faaliyeti? Görüyorsunuz ki yine 2012 senesinde Amerika'da böyle bir inisiyatif oluşturuldu. Bunlara dahil olan şirketler yan tarafta görülüyor. Bunların içinde NSA'de var. Yani devletin askeri istihbaratı da bu askeri yapılanmanın içerisinde. Türkiye'de de şu an da siber güvenlik

inisiyatifi adı altında bir oluşum düşünülüyor. Ben bunun ikisini birbiriyle paralel görüyorum. Tabii ki 2013 senesine geldiğimizde artık nasıl ki bir uluslararası hukukun adı konmaya başlandı Cyber Walfare içeriğiyle, işte burada da bir gözetim hukuku konmaya başlandı. Ben gözetim hukuku diye bir şeyi bilmiyorum, duymadım daha önce. İnsan Hakları Hukuku duydum ama gözetim hukuku diye bir hukuk tabiri duymadım. Fakat bu artık hukuk makalelerinde metinlerinde olumlu olarak geçmeye başladı. Bunun olumlanabilir bir yanının olduğuna dair bir yazı bu. Tabi burada bahsedilen şeyi daha önce de duyduk, eğer saklayacak bir şeyiniz yoksa korkacak bir şeyiniz de yoktur diye bir şey var. Peki, o zaman 2012’de Disney’de parka gelen insanların yüzleri tanımlandı. Böyle bir yazılım olduğu belirlendi. Disney’deki insanların neyden ne her şekilde korkusu olabilir. Yani bunlar çok tartışılan kavramlar yurtdışında. Şimdi detaya girmiyorum. Tabi bilgi edinme hakkı deyince, bizim toplantımızın konusu, bunları görüyoruz. Bir dizi yasal düzenleme Amerika’da çıkmış. Bunlardan en önemlisi en son olanı ama daha etkili olanı “National Security Letters” dedikleri mektuplardır. Tabii ki sadece bu tip kanunlarla değil Amerikan başkanlarının elinde olan, “Executive Order” bir dizi yasa yapma, kanun yapma, hukuk yaratma durumu var. Bunları görüyorsunuz. Bunlar gizli bilgi nedir, gizli bilgi nasıl olur, internet üzerinde gizli bilgi ne şekilde sağlanır? Çünkü siber güvenlik açığı ne zaman oluştu bunu tanımlamaları için gizli bilginin ne zaman ve ne şekilde kabul edileceğini de tanımlamaları gerekir. 2013 senesinde Obama’nın yayınladığı çok önemli iki tane belge var. Bunlara göre şu an da siber güvenlik şekilleniyor internette. Bu hepinizin duyduğu en son internetteki güvenliği sağlamak için Amerikan Hükümetiyle ve “Like Minded Nations” dedikleri aynı fikirde olan uluslarla şirketlerin birbirlerinin arasında bir kişisel veri alışverişinin olmasını düzenleyen aslında CİSPA adlı bir kanun. Bu kanun geçmedi, öldü diyorlar genelde bu kanundan bahsederken. Geçmedi, düştü. Bunun geçmemesinin de 110.000 kişilik imzaya ve Amerika’daki sivil toplum kuruluşlarının dijital aktivistlerin karşı duruşuna bağlıyorlar. Fakat ben tam olarak böyle düşünmüyorum, bana göre 110.000 çok az bir sayı. Böyle bu kadar güçlü bir yasayı düşürmek için yeterli değil, bunca organizasyonun anında. Peki, nedir arkadaki durum? Arkadaki durum bence budur ki, yeni bir yasa yapılıyor. Yeteri kadar çeşitli gerekçeler öne sürüyorlar. Diyorlar ki, şirketler bir takım kayıplara uğruyorlar, müşteri kaybedebilirler. Şirketler için güvenlik açığı olabilir böyle bir paylaşım esnasında. Bu yüzden yeni bir yasa hazırlandığı söyleniyor şu şekilde. Bu yüzden bekliyoruz daha belli değil.

Dolayısıyla uzun sürmektedir. Sona yaklaşırken, bütün bu korku meselesine gelelim, internette alışveriş yapmaktan korkuyoruz, sosyal ağlara girmekten korkuyoruz, normal internet erişiminden korkuyoruz. Bunları söyleyen kişi işçilerinden sorumlu Avrupa Birliğinde bir yine parlamenter komiserdir. Peki, Avrupa Birliği ne yapıyor bütün bunlara karşı? Sonuçta kişi hak ve özgürlüklerini kendi hukuki düzenlemeleriyle en çok savunan uluslararası alanda organizasyon Avrupa Birliğidir. Peki, onlar ne yapıyorlar? Onlarsa bir türlü 1995'te kabul ettikleri Kişisel Verilerin Korunması direktifinin başlangıçta çizdiği "free flow information", yani verinin serbest akışını sağlamak amacının dışına çıkıp gerçekten bir kişisel verilerin korunması düzenlemesi çabasına giremiyorlar. Neden giremiyorlar? Çünkü bana göre yaklaşımlarını değiştirmiyorlar. Nedir bu yaklaşım? "Data retention" yani Almanya'da da bildiğimiz birçok ülkede olan Türkiye'de de olan devletin kişisel verileri saklaması, muhafaza etmesi, bunu ne kadar süre – 6 ay mı saklayacak, 12 ay mı saklayacak, temelli mi sürecek, silmeyecek mi- için saklayacağı tartışmalarıdır. Yani burada bakış açısında bir problem var. Hâlbuki eğer "presarvation" dedikleri yani muhafaza etmek arkasından gelen işte bu silme yok etme ya da bir takım teknik sistemlerle "privacy by design" olarak adlandırılan teknik izin vermediği sürece zaten paylaşım söz konusu olmayacak. Bunu daha başlangıçta bu şekilde kurabiliyorlar aslında. Bunları tartışmak yerine hala daha "data retention" ne şekilde olsun ne şekilde olmasın ve sadece bununla kalmadı bir uzman grup oluşturduklar. Bu uzman grup da, biz profesyonel sır saklama içeriğiyle bu şeyleri tutacağız, araştıracağız, dedi ve bundan vazgeçmiyorlar. Data retention'dan, verileri muhafaza etmekten, verileri kayıt altına almaktan ve bu bakış açısından vazgeçmiyor Avrupa Birliği. Son olarak bir davadan bahsederek, belki de bizim için özel hayatın sunumu, sosyal medyanın yükselişi, bilgi edinme falan hepsini böyle karıştırdığımızı düşündüğümüzde Amerika'da bir dava vardı yine. Burada söyledikleri şey çok basittir. Dedikleri şu, ben eğer dinleniyorsam ve bunun bana zarar verdiğini düşünüyorsam, verilerim depolanıyorsa ve bunun bana zarar verdiğini düşünüyorsam bunu ispat etmem gerekir. Amerikan Mahkemesi, Yüksek Mahkeme, bunu ispat etmezseniz sizin zarar gördüğünüze hukuki bir zarar altında olduğunuza ben kanaat getirmem inanmam, dedi ve karşısındaki şikâyetçi insanlarda, o zaman ben bunu nasıl ispat edeceğim, işlem eğer çok gizliyse bilgi edinme dilekçelerime cevap alamıyorsam, ben nasıl ispat edeceğim o zaman zarar gördüğümü, dediler. Bu tabii hukuki bir tartışmadır. Şu an da bunun bir cevabı yok. Hala aranıyor Amerika'da. Aynı tartışmayı insansız hava araç-

ları için sürdürüyorlar. Aynı tartışma orada da var. Eğer insanlar öldürülüyorlarsa bu araçlar tarafından, çünkü bunların bazıları silahlı, insanlar bunlar tarafından öldürülüyorlarsa bunu ispat etsinler o zaman gereğini yapalım. Ama eğer çok gizliyse bu insansız hava araçları ben bunu nasıl ispat edeceğim? O tartışma sürüyor hala, 2013'e geldik. Son olarak söylemek istediğim, bütün bu olayları bütün bu işlemleri bütün bu düzenlemelerin hepsine bugün "connecting the dots" diyorlar. Yani düzenleme yapacağız, dünyanın çeşitli yerlerinde merkezler kuruluşlar açacağız ve bunların hepsini birbirine bağlayacağız diyorlar. Bunların karşısında tabii ki biz en başta Bilgi Edinme Kanunu'nun Amerika'daki söylediği şeyi söylüyoruz. Bilgi edinmek bir ihtiyaç değil bir haktır diyoruz ve teşekkür ediyorum.

SOSYAL MEDYADA KİŞİSEL VE TİCARİ BİLGİ GÜVENLİĞİ: SOSYAL MÜHENDİSLİĞİN YÜKSELİŞİ Mİ?

SORU CEVAP

SU SONKAN

Bu söyleyeceklerimden bir tanesi şu; burada özellikle kişisel verilerden söz edilen ve hem Avrupa Birliği daha doğrusu Avrupa Konseyi'ndeki çalışmalarından da bahsedildiği için söylüyorum. İki tane tasarı var; bir tanesi 32 yıllık geçmişe sahip Türkiye'de; bir diğeri ise 2 Nisan 2013 tarihinden beri TBMM 'de görüşülmek üzere bekliyor ve o tasarı komisyona gelmediği için meclisten şu an geçebilmiş durumda değil. Bu Devlet Sırları Kanunu uzun zamandan beri çıkarmayı düşündükleri ama henüz çıkmamış olan tasarı kanunlaşmak üzere bekliyor. Bilginiz olsun bir günde geçer ve eğer bu tasarı 1 günde geçer kanunlaşırsa o zaman neyin devlet sırrı olduğu konusunda Türkiye'nin bir kurulu olacaktır. Bu kurulun başında başbakan var, Adalet Komisyonu sayısı 484 sıra sayısı başbakan mı olsun ona bağlı içişleri bakanlığı adalet bakanlığı mı olsun; Adalet Komisyonu diyor ki; üç bakanlık olsun neyin devlet sırrı olduğuna karar versinler. Buna karşılık Adalet Komisyonluğu bu kadar sadeleştirmesine rağmen hükümetin teklif ettiği metinde, kurulda bulunan kişi sayısı daha fazla. Devlet sırları tasarısı 2008 yılındaki tasarıdır. Ekim 2011'de sadece 2008 yılı tasarısı yenilenmiş, TBMM'ye sevk edilmiştir. O sevkten sonra kanunlaşmamıştır. 2013 yılında da 2008 yılı tasarısı aynen yenilenmek suretiyle TBMM'ye gönderilmiştir ve meclisin gündemindedir. Şimdi bu bence hepinizi veya hepimizi ilgilendiriyor, beni ilgilendiriyor en azından. Çünkü burada devlet sırrı konusunda bir açıklama var, diyor ki, açıklanması ya da öğrenilmesi devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına milli güvenliğine zarar verebilecek anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek ve bu nedenlerle de niteliği itibariyle gizli kalması gereken bilgi ve belgelerdir. Şimdi buna neyin sır olduğuna sırıla ilgili olan oluşturulacak kurul karar verecek. Buna karar verirken tasarının 3. maddesinde tanımlanan bu devlet sırrı bakımından söylediği bir şey daha var. 1. fıkra hükmü demokratik toplum düzeni ve hukuk devletinden söz ediyor ama bu devlet sırrı tasarısı bence kamuoyunda tartışılması şart ve gerekiyor. Bugünkü toplantının başlığında sosyal medyanın yükselişi içerisinde hani siz devlet sırlarının ölümü mü acaba diye soru soruyorsunuz ya aman yani sakın böyle... Mehmet Bey'in sosyal medyanın o anlamdaki etkisini yaratmak istiyorsanız bu anlamda bir tasarının tartışılması konusun-

da bir tartışma açmak zorundasınız ve bunu akıllıca bilgiye dayalı olacak biçimde sosyal medyada yapmak zorundasınız. 2005 yılında daha doğrusu Ekim 2004'de bu tartışmayı biz yapmadık çünkü Ceza Muhakemesi 5271 sayılı kanunu kabul edildiği zaman 47. maddesinde devlet sırrı tanımı vardır. Şimdi bu olur mu, olmaz mı tartışmadık ama zaten konu tanıklıkla ilgili olan bölümle ilgiliydi ve tanıklıktan çekilme hakkının kimlere verildiği ve kimler tarafından kullanılacağı hakkındaki bir düzenlemeydi ama o düzenlemede devlet sırrı tanımı yapıldı. Şimdi 1. fıkrasında 47. madde de dedi ki, bir suç olgusuna ilişkin bilgiler devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. İkinci cümlesinde 1. fıkranın bir tanımı yapıldı ve dendi ki, özellikle açıklanması devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek anayasal düzeni ve dış ilişkilerini tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler devlet sırrıdır. Dolayısıyla tasarı bir kanun olarak çıkacak özel bir kanun olarak çıkacak buna karşılık Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 47. maddesinde aynı tanım yer alacak. Önümüzdeki günlerde bu kanunlaşırsa bizim karşımıza bir ceza muhakemesindeki devlet sırrı tanımı, iki bu kanunda yer alan devlet sırrı tanımıyla karşı karşıya kalacağız. Şimdi öyle olunca yıllardan beri aslında tartışmadığımız belki de konuşmadığımız üzerinde durmadığımız 32 yıllık bir soruna gelecek olursak, o da biraz önce sözü edilen ilk sözleşme yani Avrupa Konseyi'nde kabul edilmiş olan 28 Ocak 1981 tarihli 108 sayılı otomatik olarak işlenen kişisel Veriler Bakımından Bireylerin Korunması Hakkındaki Sözleşme 1981'de kabul edildi 85'de imzaya açıldı. Türkiye bu sözleşmeyi imzaladı ama bu sözleşmeye taraf olabilmeniz için sözleşmenin uygulanması konusunda bir onay kanunu çıkarmanız lazım çünkü sözleşmenin koşulu budur. Dedi ki, onay kanunu çıkartmazsanız bu sözleşmeye taraf olamazsınız, bu sözleşmeye uygun bir onay kanunu Türkiye'de 32 seneden beri çıkamıyor. Hem 1981 anlamında söylüyorum hem de Türkiye ile ilgili olan bütün ilerleme raporlarına bakın kişisel verilerin gizliliği altını çizerek söylüyorum. Gizliliği hakkındaki kanunu kabul etmeniz gerekmektedir demektedir sonra çok iyi bilinen 95/46 sayılı direktif, yani bu sözleşmeye bağlı olarak çıkarılmıştır. Tabi ondan önce 24 Ekim 1985 tarihli Kişisel Nitelikli Verilerin Değerlendirilmesi ve Bu Verilerin Serbest Dolaşımına Karşı Gerçek Kişilerin Korunmasına dair 95/46 sayılı direktif vardır; buna bağlı olarak da örneğin, o Kişisel Verilerin Gizliliğinin Korunması Hakkındaki Kanunun tadil edilmesi, değiştirilmesi gerekiyordu bu değişiklik yapıldı. 2008'de bir tasarı TBMM'ye geldi kanunlaşamadı. 2012'de tadil edildi ve bu tadil yapıldığı sırada söy-

lediklerini aktarıyorum; özellikle elektronik iletişim sektöründe Tuğrul'un ifade ettiği şirketler anlamı da dâhil olmak üzere kişisel verilerin işlenmesi ve mahremiyetin korunması dâhil bir tavsiye kararı daha kabul edildi. Şimdi her ne kadar Sayın Su Hanım özellikle Avrupa Konseyi'nin bu belgesinden bahsettiği zaman bazı sakıncalarını özellikle dile getirmiş olsa bile, örneğin 2012 ve 2011 yılından itibaren bu sözleşmenin tadili konusunda da Avrupa Konseyi'ndeki çalışmalar sürüyor. Şimdi siz o çalışmalara ne kadar müdahale edebilirsiniz ya da bu konuda bir fikriniz var mı veya bu konuda bir kanunuz var mı? Çünkü sizi doğrudan ilgilendiriyor; ananızın adından tutunda, tuttuğunuz siyasi partiye varıncaya kadar o sözleşmede ve bu tasarıda hassas veriler denilen bir tanım var şimdi hassas verilere baktığınız zaman siyasi görüşünüzden tutun yaşamınızda sizi ilgilendiren her şey dâhil olmak üzere bunları hassas veri olarak tanımlanıyor. Özelliği şu, hassas veriler herhangi bir şekilde gizliliği korunması gerekli verilerdir, yani bunlar işlenemez verilerdir üzerinde herhangi bir şekilde bir düzenleme yapılamaz verilerdir ve korunması gerekir. 1 Haziran 2005'de yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu baktığınız zaman Özel Yaşam, buradaki başlıklardan bir tanesi de o. Korunmasıyla ilgili olan "Özel Yaşam" da dâhil olmak üzere, kabul edilmiş olan suç yeni suç fiilleri var. 1-) Özel yaşamın korunması girdi. 2-) Verilerin elde edilmesi suç sayılıyor, verilerin işlenmesi suç sayılıyor yani 133, 34, 37'ye kadar geldiğiniz zaman bunlar suç sayılıyor. Siz, Anayasa'nın referandumu sırasında 20. maddenin sonuna cümle eklenmesine evet dediniz ve size bütün bunların hepsi Anayasa referandumunda evet demeniz için bu çok iyi bir şey denildiği için evet dediniz. 20. maddenin sonuna eklenen fıkra kişisel verilerin korunmasıyla ilgilidir. Bu madde kişisel verilerin gizliliğinin korunmasıyla ilgili değildir çünkü kişisel verilerin gizliliğinin korunması konusunda kabul edilmiş olan bir anayasa maddesi olmaktan uzaktır. Sadece sözleşmede yer alan kişisel veri tanımından hareketle kişisel verileri tanımlamak suretiyle bunların dikkat edin, korunmasını içerir. Siz hala kişisel verilerin gizliliği konusundaki 2008 ve 2012 tasarısıyla uğraşıyorsunuz. Bizim memleketimizde bunlar oluyor. Devlet Sırları Kanunu 2008 tasarısı olarak o tarihteki tasarı 2013 yılında gündeme geliyor. 5 yıl sonra yeniliyorlar ve tekrar gündeme getiriyorlar. Şimdi kişisel verilerin gizliliğinin korunmasıyla ilgili bir kanununuz yoksa örneğin bu arada siz özel yaşam bu başlık olarak baktığınız zaman özel hayatın mı yoksa devlet sırrının sonu mu? Çok güzel bir soruda iyide biz ne yapıyoruz. Eğer özel yaşam, özel yaşamın korunması diyorsak, eğer ifade özgürlüğü diyorsak,

eğer bilgi edinme hakkı diyorsak çok net bir şey söyleyeyim, bütün bunların tümü dünya üzerinde çok gerilerde kaldı. Bundan sonrası bakımından Türkiye'yi ve 198 devleti ilgilendiren, yani Birleşmiş Milletler çatısı altında kabul edilmiş olan, Medeni Ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nden hareketle kurulmuş olan, Temmuz 2011'de kabul edilmiş olan, daha doğrusu yorum ve rapor yöntemi ile ortaya çıkmış olan Birleşmiş Milletler'in 19. ve 20. maddeler, yani Sözleşme'nin 19. ve 20. maddelerinde yer alan ifade özgürlüğüyle bağlantılı olmak üzere 20. maddede yer alan yasaklarla bağlantılı olmak üzere bunu yorumlayıp da tüm devletlere bunu gelen raporlara göre açıkladığı zaman İnsan Hakları Komitesi birinci sırada yer alan kişiler için görüş edinme hakkının varlığı kabul edilmiştir. İkinci sırada ifade özgürlüğü yer alır. Üçüncü sırada medyayla bağlantılı olmak üzere ve devamı anlamında bilgi edinme özgürlüğü bilgi edinme hakkı yer alır. Yani eğer bunlar yoksa zaten görüş edinme hakkının elde edilebilmesi falanda o kadar mümkün değildir. Peki, özel yaşamla ifade özgürlüğünü nasıl yan yana getireceğiz diye bir soru sorduğunuz zaman, yıllar önce oturuyor yani Prens Caroline kararını Türkçeye kazandırdıktan sonra bir de üstüne üstlük yorumunu yazan Burak Gemalmaz'ın görüşünü bir kez daha ifade ediyorum, aynen katılıyorum. Şimdi ifade özgürlüğünü koruyorsanız, bundan böyle değişen teknoloji ve koşullar altında baktığınız zaman özel yaşamın gizliliğini de korumak zorundasınız. Yani ikisi birbiriyle paralel bir şekilde yürüyor ve devam ediyor. O zaman kişisel verilerinize sahip çıkmazsanız bu verilerin gizliliğinin nasıl olacağı konusunda fikir üretmezseniz; dikizleme kültüründen hareketle devlet bunları halledecektir ve sizin karşınıza bir kanun gelecektir. Bu kanun çıktığı andan itibaren, Milli İstihbarat Teşkilatı ile Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu çerçevesindeki Emniyet verilerinizin transferi konusunda sizin haberiniz olmadan biri diğerine gönderecektir. Bunu istiyorsanız, bu tercihinize veri transferi konusunda sosyal medyada bir fikir oluşturamıyorsanız, bilgiye dayalı olmak üzere sizin için yapılan her şey mubahtır. Bunun için bir karşı çıkma kültürü içerisinde ya da yasal hakları korumak anlamında karşı çıkmak üzere bir direnme hakkını sosyal medyada yaratmak zorundayız. Eğer bu direnme hakkını ya da haklarımızın korunması konusundaki sistemi örneğin bilgiye dayalı olmak üzere temel kavramlar temel hak ve özgürlükler oturtamadığımız takdirde ve biz ne istediğimizi net olarak ifade etmediğimiz takdirde hiçbirimize gerek yok. 2008, 2004 biz bu tasarıları yenileriz, biz bu tasarıları TBMM'den geçiririz, kanunlaşır; ondan sonrada sizin karşınıza Veri Koruma Kurulu çıkar. Veri Koruma

Kurulu, Bakanlar Kurulu tarafından tayin edilecektir, onlar seçeceklerdir. Profesörlerimizin içinden seçecekler, on yıllık profesörlerin içinden seçecekler ve hangi verinin ne şekilde korunması, gizli kalması, emniyete, MİT'e nasıl gönderilmesi konusunda da karar verecekler. Şimdi tartışılan ve konuşulan acaba yürütmeye bağlı olsun mu, yani tam bağlı mı olsun yoksa hafif orta derecede bağlı mı olsun; 2012 değişikliği budur. 2008 tarihindeki tasarı bütün web sayfalarından, bütün kamu kurumlarının Adalet Bakanlığı'nın web sayfalarından kaldırılmıştır. 2012 tasarısı bir görülmüştür, birde kaldırılmıştır. Şu an ona da ulaşamazsınız. Sizi tahrik etmeye çalışmamın temel nedeni ve bu anlamda haklarınıza sahip çıkmanız konusunda söylemeye çalıştığım kavram, zaten ortalıkta saçılmış bir vaziyette duran kişisel verilerinizin bir pazar, bir meta, bir alışveriş ve verilerinizin bir satılık mal haline dönüşmesi sizin de rızanızla an meselesidir. Zaten bütün kredi kartlarını imzalarken; yedi, sekiz ya da yedi buçuk puntoluk yazıları okumuyorsunuz. Orada bütün kişisel verilerinizin paylaşılması konusunda imzanızla evet dediniz ama bunu sizden isteyen sermaye özellikle böyle bir kanun olmadığını biliyor, bunu devletde biliyor. Bunun için Kişisel Verilerin Gizliliği Hakkındaki Tasarı'nın 32 yıllık serüveni budur. O zaman bu başlığa baktığım zaman Tuğrul'un da beni kıskırtması bence bu kadarıyla yeterlidir diye düşünüyorum. Herkesin görüş edinme hakkının ve 198 devletin ulaştığı görüş edinme hakkını dikkate alacak olursak; Franklin Roosevelt'in 6 Ocak 1941 tarihindeki konuşmasını Amerikalıların okumasını tekrar okumasını öneririm. Orada hem dinle hem ifade özgürlüğü ile hem de korkudan kurtulma özgürlüğüyle ilgili bir açıklaması vardır, kongrede yapmış olduğu bir konuşma vardır. Bu konuşma aslında Birleşmiş Milletler' in kuruluşunu gündeme getiren bir konuşmadır. O zaman hem barıştan yana olmak hem korkudan kurtulmak hem ifade özgürlüğünü sağlamak hem herkesin istediği kişiye tapınma hak ve özgürlüğünü sağlamak istiyorsanız; Amerika'da olup bitenlerle Sayın Su Hanım'ın anlattığı gibi bizi ilgilendiriyor ama bizim ülkemizde olanlarda bizi ilgilendiriyor. Onun için uluslararası anlamda karşımıza çıkacak olan kişisel verilerin gizliliği ile ilgili ya da bizim kişisel verilerimizle ilgili olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin iki ayrı uluslararası sözleşmeye imza attığını da bilmenizi isterim. Dolayısıyla herhangi bir şekilde FBI ya da CIA tarafından herhangi bir bankanın bilgisayarlarına ya da hard disklerine el konulması gerekirse oradan kalkıp buraya geldikleri zaman hem Yolsuzluğun Önlenmesi Sözleşmesi, hem de karapara terörün finansmanı konusundaki mesele bakımından bankanızda bulunan hard disklerinizi

teslim etmek zorundasınız. Onun için mevcut hukuki düzendeki karşımıza çıkan sorunları isterseniz sosyal medyada hiç hukukçulara sormadan dilediğiniz gibi tartışın çözümleri, isterseniz arada bir hukukçulara sorun, onlardan gerekli bilgileri alın yine tartışın ama güvenlik nedeniyle biliniz ki; sürekli özgürlükleri kısıtlarsanız, bir gün koruyacak hiçbir özgürlüğünüzde kalmayacaktır. Uzattım şimdi buyurun sorularınız varsa alayım.

Osman Coşkunoglu: Teşekkür ederim, Öğleyin Gökhan Bey ile konuşuyorduk, soru sorma bahanesiyle korsan bildiri sunmanın da ben çok mağduru olmuşumdur panelist olarak geçmişte. Beni öyle bir korsan bildiri sunmaktan Sayın İlkiz kurtardı, çünkü onun söylediklerini büyük ölçüde söyleyecektim. Gerek 2008'de o kanunun TBMM'de taslak olarak tasarı olarak hazırlandığında gerek ondan sonra hem milletvekili olarak hem Avrupa Birliği Komisyonu'nda Karma Parlamento Komisyonu üyesi olarak o süreci yaşamış birisi olarak oynanan oyunları ve ortaya çıkan tehlikeleri çok güzel anlattı, ona ekleyecek bir şeyim yok. Beni korsan bildirimden kurtarmış oldu. Fakat şuna değinmek istiyorum, Sayın Sonkan yine çok güzel bir sunum yaptı ve Siber Güvenlik Yasa Tasarısı'nın geçmemesinin arkasındaki 110.000 imzanın nedeni olmayabileceğini, bundan rahatsız olabilecek şirketleri daha da rahat ettirecek bir yasa tasarısı hazırlandığı için bunun yapıldığını söyledi. Fakat orada o 110.000 imzayı ve Amerika'da IEFF gibi birçok sivil toplum kuruluşu vardır ve onlar çok ciddi bir mücadele veriyordur. Onların mücadelesini yabana atmamak gerekir. SOPA ve PIPA'yı da önleyen onlardır. Bunu Türkiye için söylemek istiyorum; Türkiye'de maalesef bu güçlü sivil toplum kuruluş hareketi yoktur. Bazı sivil toplum kuruluşlarımız var fakat daha çok hükümetle ihale alma gibi ilişkiler içinde olduğu için veya başka korkular nedeniyle maalesef bu sivil toplum kuruluşları gereken gücü ve baskı ortamını ve bilgilendirme kamuoyu oluşturma ortamını yaratamıyor. Bu son derece ciddi bir tehliktir, o tehlikeyi Sayın İlkiz açıkladı. Onun da ötesinde tehlikeler vardır sadece kişisel verilerinizle ilgili değil. Çok kısa olarak şundan bahsetmek istiyorum, ekleme olarak, aralık ayında internetin geleceği, internetin yönetişimin geleceğini belirleyecek önemli bir toplantı oldu Dubai'de. WCIT burada internetin yönetişimi şu anda Amerika merkezli olmakla beraber çok paydaşlı dediğimiz Malta S. C. bir sistemle yönetilen internetin hükümetlerin yetkisinin meşrulaştırıldığı bir Birleşmiş Milletler Organı olan I2 Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin internet yönetişimin de güç sahibi olmasını sağlayacak bir mücadele verildi. Türkiye'de bu konuda hiç ses çıkmadı. O sırada ben çeşitli yerlerde yazdım çizdim. Bu konuda ilgilenenlere ayrıntılı referansları verebilirim. Şimdi önümüzde

14 Mayıs'ta Cenevre'de toplanılacak olan WTPF toplantısı var, internet politikaları üzerine. Şimdi o İngilizcenin tam açılımını hatırlayamıyorum. İnternet politikaları üzerine yine I2'nun organize ettiği bir toplantı var uluslararası toplantı. I2 bu arada Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin 192 üyesi vardır. Aldığı kararlar bağlayıcıdır, gerçi Aralık' da alınan kararı 55 ülke Amerika, Avrupa Birliği falan biz tanımayacağız dedi. Onun da sonuçlarını merakla bekliyorum ne olacak, internetin yönetişimi bu çelişki ortaya ne çıkaracak nasıl bir durum çıkaracak bilmiyoruz daha. Şimdi önümüzdeki 14 Mayıs'da böyle bir toplantı olacak Cenevre'de. Türkiye'den gidecek heyeti bilmiyoruz, bunları ben sorguladığım halde bilmiyorum. WCIT'i de bilmiyorum, bana WCIT'ye gidecek olan heyeti çok ilginç bir şekilde Anonymous bildirdi bakın. Kendi bakanlığımızdan alamadığımız bilgiyi Anonymous'tan aldım ve heyet son derece yetersiz ve anlamsız bir heyet. Yani onun ayrıntılarına girmeyeceğim. Şimdi WTPF' e hangi görüşle gidiyoruz. I2 çağrı yaptı, "Her ülke görüşünü bildirsın" dedi. Burada internet politikalarıyla ilgili karar alacak, bütün bu konuların şemsiye toplantısı denilebilir. Gidecek heyeti bilmediğimiz için I2'nin çağrı yapmasına karşın Türkiye bir görüş bildirdi. I2'nin sayfasında hangi ülkeler ve kuruluşlar görüş bildirdi var. Pay pal vardır biliyorsunuz, bir ödeme şekli, onlar bile görüş bildirdi. Birçok ülke görüş bildirdi fakat Türkiye görüş bildirdi. Bu arada iki hafta önce biliyorsunuz, İstanbul Dünyanın Başkenti internette, Dünyanın Merkezi, İnternet'in Patronu falan ilan edildi. I CAN orda bir şube açtığı için, Dünyanın Merkezinin Patronu internet haline gelmiş bir ülkenin; bir görüş bildirmemiş olmasını iki şekilde izah edebiliriz. Birisi, bir görüş ifade etmekten aciz; ikincisi, gizli. Hangisi doğru bilemem ama karar verin. Fakat bu konuda bir takım çağrılar yapılmalı. İnternet politikası ile ilgili uluslararası arenalarda, uluslararası ortamlarda ne gibi bir tavır aldığımızı bilmek istiyoruz, çağrısı yapılmalı. Bunu gerçi ben yapıyorum, başka birkaç kişi yapıyor ama bunun içinde bir kitle hareketi gerekli. Sivil toplum kuruluşlarının gücü ancak hem kişisel verilerimizi hem internetin sahibinin ne siyasi birtakım merkezler ne de ekonomik birtakım çıkar çevreleri olmasını önlemek için bizlerin sahip çıkması çok önemli ben bunu eklemek istedim. Biraz yine korsan bildiri oldu izninizle ama bu konuda soru sormaya hakikaten WTPF konusuna hiç değinilmedi. O toplantıya veya WCIT'ye o konuda açıklama yapmak isteyen olursa ona da sormuş olayım. Teşekkür ederim.

Ar. Gör. Su Sonkan: Sayın Coşkunoğlu çok teşekkür ederiz. Başka soru var mı saat üç buçuk. Başka soru yok.

Av. Taner SEVİM (İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi)

Tekrar merhaba hoş geldiniz. Sosyal medya iki gündür konuşuluyor gerçekten yükselen bir trend. Bu trend neticesinde hiç şüphesiz iş yerlerinde de bu trende bir takım etkiler yaşanıyor. Bugün benim sizlerle paylaşacağım konu işyerinde yani çalışma hukuku açısından sosyal medyanın getirdiği etkiler, ticari sır ve kişisel veriler bakımından uluslararası belgelerde ve Türkiye'deki hukuk düzeni bakımından meydana gelen olayları sizlerle paylaşacağım. Dolayısı ile benim çerçevem sosyal medya açısından çalışma hukuku çerçevesi olacaktır. Şimdi iş yerlerinde malumunuz teknolojinin yükselmesiyle artmasıyla beraber artık bilgisayar ve internetin olmadığı bir iş yeri düşünmek mümkün değildir. Bunları kısıtlamak da mümkün değil çünkü artık globalleşen dünya içerisinde internet, e-mail gibi bir takım argümanlar çok önemli, işin hızı bakımından önemlidir. Dolayısı ile işyerlerinde bu çalışanlar bu bilgisayar ve internetle ilgili kullanımları açık hale getiriliyor. Fakat sorun da zaten burada başlıyor. İşlerinde bu sosyal medya çalışanlar tarafından da kullanılıyor aynı zamanda tabii sosyal medyanın etkisi nedeni ile işyerleri markaları ve kendi ürünlerini tanıtmak amacıyla da kullanabiliyorlar. Dolayısıyla sosyal medya iş yerlerinin içine girmiş vaziyette fakat bu girişle beraber de yanında tabii ki bir sürü sorunu da beraberinde getiriyor. En önemli sorunlardan bir tanesi tabii ki vaktin bu bilgisayar başında işte sosyal medya üzerinde geçirilmesi dolayısıyla iş veriminin azalması şeklinde görülebiliyor. Bunu için şirketler birtakım önlemler alıyor birtakım sosyal medyaya girişin engellenmesi bakımından fakat bu da çok net çözümler üretmiyor. Bu sefer farklı boyutlarda iş veriminin azalmasına sebebiyet verebiliyor. Sosyal medyadaki bu paylaşım nedeniyle bir meslek anlamında sosyal medyadaki bu paylaşımlardan birtakım çıkarımlar söz konusu örneğin ben bu konuda "radarinside" diye bir firmanın bir analizini kendi adıma getirmiş bulunuyorum. Dolayısıyla burada tweet zamanları bakımında baktığınızda sabahları benim biraz daha rahat bir stres olmadığım bir dönem gibi gözüküyor. 10:00'da biraz daha azalmış fakat öğlen vaktinde stres yükseliyor dolayısıyla buradaki analizlerle beraber çalışanların o iş yerinde mutlu olup olmamasına bakılarak transferler de söz konusu olabiliyor. Maaşlarından tutun iş yerindeki bir sürü bilginin paylaşılması neticesinde şirketler arasında bir savaş söz konusu. Örneğin buraya gelmeden oturum başkanımızın tweetlerini bir analiz ettik, kendisinin mesela %68 civarında olumsuz tweeti olduğu tespitini yaptık. Dolayısıyla kendisinin bir aktivisit özelliği olduğunu söylemek çok

net mümkün. Dolayısıyla da burada işe alınırken insanlar bu tweet ve veya Facebook gibi bir takım sosyal medya analizleri ile o iş yerine uygunluğunu da test edilir halde. Bu bakımdan da oturumumuzun konusu olan sosyal mühendislik bakımından Twitter ve sosyal medyada işte Facebook gibi buna benzer bir takım yerlerde paylaşımların aslında belki işe kabul veya kabul edilmeme anlamında da bir sonucu oluşturma imkânını da biz bu gün görüyoruz. Çalışma hayatında ne tür sorunlarla karşılaşılıyor? Tabi buna 2 açıdan bakmak lazım bir işveren açısından bir de işçi açısından bakmak lazım. İşveren haklı menfaatlerini korumak bakımından bir işçi üzerinde siber gözetim hakkını kullanmaya çalışıyor. Bu nasıl oluyor? E-mailin takibi bilgisayarların takibi gibi şekilde bir sonuç ortaya çıkıyor. İşçiler tarafından baktığımızda da iş yerindeki bir takım bilgilerden tutun, kendisi hakkında işle ilgili olabilir, bilerek ya da bilmeyerek bir takım ticari sırların paylaşılması daha çok işverene veya bir başka işçiye kızma halinde kendisine bir takım hakaret vari sözlerin söylenmesi ya da markanın itibarının zedelenmesi şeklinde ortaya bir takım sorunlar çıkabiliyor. Şimdi bu durumda bu sosyal medyadaki yansımalar çoğalmaya başlayınca dünyada şirketler bir takım tedbirler almaya başladı. Örneğin İngiltere’de “Scan/US” sosyal medya kullanım kılavuzu diye bir kılavuz yayınladı işyeri bakımından. Dolayısıyla buradan elde ettikleri haberler, haber merkezinin onayından geçmeden asla tweet edilemiyor veyahut rakip bir firmanın, rakip bir gazetenin vermiş olduğu haber retweetlenemiyor, buna benzer bir takım örnekler verilebilir BBC’de de bir benzer kılavuz yayınlandı. Mesela baktığımız zaman Pfizer özellikle toplantılarının bulunduğu mekân bilgilerinin Facebook, Foursquare gibi Facebook’ta paylaşılması gibi bunların engellenmesi yönünde bildirimler var. Ayrıca mesela Pfizer’ın gene herhangi bir üretim aşamasında olsun ya da olmasın bir preparatının Twitter’da paylaşılması yasaklanmış vaziyette. Bu tip kullanım kılavuzları aslında iş sözleşmesinin eki niteliğinde olarak belki de bir yönetmelik niteliğinde olarak görülebilir. Bu iş hukuku açısından değer kazanabilir ama bugünkü tartışmamızın konusu bu değil ama sonuçta şirketler bu sosyal medya meselesi ile ilgili olarak son derece rahatsızlık duyduklarından dolayı bir takım tedbirler alma yoluna gidiyorlar. Nitekim şirketler de şirketin kurumsal sosyal medyasından sorumlu olan kişilerin kendi kimlikleri ile karıştırarak kendi özel bilgilerini şirket kimliğinden attığı olaylarda görülebilir. En son Microsoft’un sosyal medyadan sorumlu olan kişisi kendi özel tweetlerini karıştırarak Microsoft’un kurumsal kimliğinden atmış ve Microsoft bu konuda bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Dolayısıyla

şirketler sosyal medyaya bakış açısında aslında menfaatlerinden istifade ederken işçilerin bu konudaki yaklaşımları nedeniyle de birtakım önlemler almak zorunda kalıyorlar. İş hukuku açısından değerlendirdiğimiz zaman işveren ile işçi arasında bir sözleşme var. Burada bağımlı olarak çalışmadan söz ediliyor bir ücret karşılığında dolayısıyla burada aslında karşılıklı bir edim var. İşçi işverene karşı bir özen göstermek, ticari sırları saklamak, rekabet etmemek gibi bir takım konularla bağımlı iken, işveren de kendisini gözetmek güvenliğini korumakla mükelleftir. Bu da İş Kanunu 8. maddesinde zaten sözleşmenin tanımında ulaşmak mümkün. Diğer taraftan yeni Borçlar Kanunu 396. maddesinde de sadakat borcundan bahsediliyor. İşçinin sadakat borcundan bahsediliyor. Özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgilerin paylaşmamasından, paylaşmaması gerekliliğinden, bunun yasak olduğundan bahsedilmektedir. Dolayısıyla işçi kanuni anlamda da baktığımızda Türk hukukunda kendisi işyerinde elde etmiş olduğu bilgileri paylaşmamak, birilerine aktarmamakla mükellef bunun sonu ne olabilir dersiniz de iş âkidinin feshine gidecek nitelikte bir sonuç doğurabilir. Yine İş Kanunu 25/2. maddesinde işverenin meslek sırlarını ortaya atmamak başlığı cümlesiyle de anlıyoruz ki yine işçi işverenin sırlarını saklamakla mükelleftir. Dolayısıyla bunun aksi davranışı söz konusu olduğunda da İş Kanunu 25/2'ye göre bu haklı fesih nedeni oluşması mümkündür. Genel hukuk kuralı Medeni Kanun 2. maddesi dürüstlük kuralına da uygun bir şekilde davranmak zorunda işçi. İşverenin tabi bunun karşısında alması gereken tedbirlerin en başında daha doğrusu almak istediği tedbir işçiyi vermiş olduğu bu internet ortamında takip etmek bilgisayarın takip etmek, e-maillerini takip etmek, nereye giriyor, neler yapıyor? Bunları takip altına almakla birtakım çalışmalar içinde. Geçen sene Amerika'da mesela işverenler iş sözleşmelerine işçilerin-çalışanların Facebook hesap ve şifrelerini işverene vermek zorunda diye bir kural konulmuştu. Amerika'da önemli bir infial yarattı bu Adalet Bakanlığı'nda soruşturma neticesinde İşverenler Birliği bir beyanda bulunmak zorunda kaldı. Artık sözleşmeler bu insan haklarına aykırılığı nedeniyle sözleşmelere bunlar konulamıyor. Nitekim Avrupa insan hakları Türkiye hukuku açısından baktığımız zaman Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeler'de bu hakların saklı kaldığı çok net bir biçimde görüyoruz. Uluslararası en önemli belgelerden biri de Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1996 yılında yanılmıyorsam aldığı bir kod var bu kod bir tavsiye kodudur. Toplu iş sözleşmeleri ya da işverenlerin iş yerleri içerisinde hazırlayacakları yönetmeliklere bir tavsiye niteliğindedir. Bu kodda da aslında işverenin

izlemesi tamamen yasaklanmamakta, yani dünyanın hiçbir yerinde zaten Avrupa Hukuku açısından baktığımızda işverenin bu denetim hakkını ortadan kaldıracak nitelikte bir görüş yok fakat bu izleme yapılırken bir takım kriterlere bağlanmak zorundadır. Bunlardan bir tanesi işçinin önceden bu izlemeye başlamadan nedenleri amaçları belirtilerek bilgilendirilmesi gerekiyor. Diğer bir konu, ikinci şart ise işçinin yazılı bir rızasının alınması gerekiyor. Bunun tek istisnası eğer işçi bir suç işleyecek durumda işleme ihtimalinde kuvvetli bir şüphe söz konusuysa burada işveren gizli bir izleme yapabiliyor fakat bunun da tabii sınırı bu aşırı şekilde olmaması gerekiyor. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tüm dünyada vermiş olduğu bir tavsiye niteliğinde bir karardır. Avrupa Birliği mevzuatına baktığımız zaman da Avrupa Birliğinde işçilerin verilerinin korunmasına ilişkin özel bir düzenlemeye rastlayamıyoruz fakat bunun yanı sıra 9546 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yönergesi söz konusudur. Yine 2002-58 sayılı elektronik iletişim sektöründe verilerin korunmasına ilişkin iki tane yönerge var. Bu yönergeler Avrupa Birliği üyesi ülkeler içerisinde rehber olarak alınmış ve iç hukuk düzenlerine aktarılmış vaziyettedir. Yine 9546 yönergesinin 29. maddesine göre kurulmuş Article 29 Çalışma Grubu'nun ülkelerde yapmış olduğu incelemeler neticesinde hazırladığı bir rapor var. Bu rapora göre işçilerin e-posta internet erişimi video kamera ve konum verilerinin izlenmesi veri koruma kapsamında olduğu tespit edilmiş bunun netleştirilmesi sağlanmış yine bu kurul da iş verenin izleyemeyeceği kanaatinde değil, izleyebilir. Ancak burada bir haklı menfaatle işçinin menfaati arasında bir orantılılığın sağlanması gerektiğini bu raporunda belirtmiş. Dolayısıyla Avrupa Birliği kapsamında baktığımız zaman bu iki yönerge çerçevesinde çalışma grubunun hazırlamış olduğu raporda bu şekilde bir sonuca gidilmiş. Anayasamızın 2010 yılında 20. maddesine eklenen madde ile kişisel veriler koruma altına alınmış fakat bir önceki oturumda da belirtildiği üzere Kişisel Verilerin Korunması Kanunu henüz yasallaşmış değil. Son bir tasarı vardı Bakanlar Kurulu'na kadar geldi fakat bazı bakanların itirazı nedeniyle şu anda tekrar Kanunlar Genel Müdürlüğü'nde burada bir denetim organı var bu denetim organının Avrupa Birliği yönergesi çerçevesinde tam bir bağımsızlığının olması gerekiyor fakat bakanların yapmış olduğu itiraz neticesinde bu kurulun Adalet Bakanlığı'na bağlı bir daire şeklinde olması gerektiği iddiasıyla kanun geri döndürülmüş vaziyettedir. Şu anda bunu çözmeye çalışıyorlar çünkü kanun eğer bu tam bağımsızlık meselesiyle çıkmadığı takdirde zaten Avrupa Birliği ilerleme süreci raporunda iç hukuka bu yönergenin tam olarak aktarılmadığı yine not olarak düşülecek.

Dolayısıyla çok bir anlamı olmayacak Avrupa Birliği açısından. Yine Anayasa'nın 90. maddesinde uluslararası sözleşmelerin iç hukukta çelişmesi halinde sözleşmelere itibar edileceği hükmü söz konusu. Buna göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ise biraz önce bahsettiğim Medeni Haklar Sözleşmesi'ndeki kişisel hakların kişilere verilmiş bu dokunulmazlık hakkının korunması yine Anayasamızın 90. maddesiyle koruma altına alınmıştır. Türk hukuku açısından yine baktığımız zaman biraz önce belirttiğim gibi kişisel verilen korunmasına ilişkin bir özel düzenleme olmadığı için yan disiplinlerden ana disiplinlerden faydalanmaya çalışıyoruz. Medeni Kanununun 24. maddesindeki genel hükümler çerçevesinde kişisel kişilik haklarına saldırının hakimden engellenmesi istenebileceği belirtilmiş. Yine 25. maddede birtakım tedbir ve tazminat davalarından bahsediliyor fakat bugünkü konjektür baktığınız zaman bunlar tamamen doktrinde tartışmada kalan meseleler çünkü hiçbir işçi kişisel verisinin izlendiğine ilişkin bu güne kadar ben görmedim 24. maddeye göre bir dava Türkiye'de açılmış değil. Burada hemen Avrupa'daki uygulamayla Türkiye'deki uygulamanın farkını anlatabilmek adına 2012 yılında Almanya'da Yüksek Federal İş Mahkemesi'nin bir kararından size bahsetmek istiyorum. İşveren hastalık nedeniyle uzaklaşmış bir işçisinin izni olmadığı için kendisine bilgi verilemediği için maillerini takip edemiyor ticari maillerdir aynı zamanda bunlar. Takip edemediğinden dolayı bir sıkıntı yaşıyor ticari bir problem yaşıyor her şeyi göze alarak bu mailleri izlemeye başlıyor çünkü satış ve diğer ticari problemlerini etkileyecek durumda. İşçi bir dava açıyor benim iznim olmadan böyle bir mail takibine giremezsiniz diye fakat Yüksek Federal Mahkeme burada işverenin bu durumda haklı bir gerekçesinin olduğu haklı bir menfaatinin olduğu dolayısıyla tatil ya da hastalık nedeniyle uzaklaşması sonucunda artık işverenin bu mailleri rıza aranmaksızın takip edebileceği yönünde, özel mailler olmadığı bunların tamamen ticari mailler oldukları için takip edebileceğini, karara bağlıyor. Yine TCK 135'te kişisel veri kaydedilmesi suç olarak tanımlanmış. Zaten Hocamız bu konuda belki detaylı bilgi verecektir onun için oraya girmiyorum Biraz sunumu hızlı devam ettirmeye çalışıyorum çünkü sırada konuşulacak çok şey var sorularınız olacak ben bir genel çerçeve çizmek adına dünyada ve Türkiye'deki genel uygulamayı sizinle paylaşmak istedim ve sonuç olarak birkaç tane Yargıtay kararından yani Türkiye'deki bu verilerin izlenmesinin ne anlam ifade ettiğini Yargıtay birtakım tespitlerde bulunmuş onları sizlerle paylaşmak istiyorum. 2006'da yine Yargıtayın bir kararında davacının yani işçinin internette, bilgisayarda kalması nedeniyle oluşan bir davada iş akdi feshe-

dilmiş. Burada davacının söz konusu davranışlarının iş yerinde olumsuzluklara yol açtığı açık olduğu ifade ederek Yargıtay dolayısıyla burada işçinin interneti sınırı aşar nitelikte kendi özel işlerinde kullanmasının uygun olmayacağı kanaatine varmış. Yine 2008 tarihli bir Yargıtay kararında işverenin açık veya örtülü izni olmaksızın iş yerinde internetin özel amaçlı olarak kullanması yasaktır yani işveren size sözleşmeyle ya da yönetmelikle ya da başka yolla açıkça izin vermemiş ya da siz kullanıyorsunuz interneti. Buna da 6 ay gibi bir süre koymuş yargıtay bu süre zarfında ses çıkarmadıysa ancak interneti iş yerinde özel amaçlı kullanabileceğinize değinmiş onun dışında internet kullanımının prensip olarak yasak olduğu görüşüne varmış. Yine 9. Hukuk Dairesinin 2008 tarihli bir kararında buradaki kişi de aslında bir network sorumlusu. İş amaçlı bir bilgisayarından internette alışveriş ve oyun sitelerine girildiği bir yıl içerisinde 6 kez yarım saat 6 kez de 1 saatin üzerinde internette zaman geçirdiği tespit edilmiş diye bir rapora istinaden böyle bir karar verilmiş. Burada davacı daha doğrusu işveren, bir banka. Bankanın bir etik kurallar sözleşmesi gibi bir yönetmeliği var. Dolayısıyla burada 20. maddesindeki işverenin güvenini kötüye kullanma olduğundan Yargıtay bu eylemin hukuka aykırı olduğunu söylemiş burada çok daha önemli bir tespit bence ki ben bunun aksi görüşündeyim. İşçinin ödevini yerine getirdiği yani iş akdinden kaynaklanan edimini yerine getirmiş olması bu ihlali değiştirmez gibi bir sonuca varmış. Ben bu görüşe katılmıyorum. Son olarak da Yargıtayın işverenin kendisine ait bilgisayar ve e-mail adresleriyle bu adreslere gelen e-postaları her zaman denetleme yetkisinin bulunduğu gibi çok sınırı olmayan bir tespiti var. Burada sınır nedir bu tanımlanmamış kararda. Dolayısı ile hukukumuz açısından baktığımızda şunu söyleyebiliriz; işveren e-mailleri bilgisayarları denetleme hakkına sahiptir, burada herhangi bir sınır, bir rıza, önceden bilgilendirme gibi kararda bu konulardan bahsedilmiyor. Dolayısıyla Avrupa Birliği yönergelerine ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu konudaki koduna çok uygun bir karar gibi gözüküyor. Yine iş yerinde işverenin özellikle izin vermedi ya da zımnen izin vermediği durumlarda internet kullanımının özel amaçlarla kullanılamayacağı gibi bir sonuca varmış. Dolayısıyla bizim hukukumuz açısından sosyal medyanın geldiği nokta budur. Bundan işverenler son derece sıkıntılı vaziyettedir. Yakın gelecekte artık üç beyazın yanına sanıyorum dört beyaz olarak sosyal medyanın kullanılması engellenecek gibi gözüküyor. Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

Av. Mehmet Ali KÖKSAL (Köksal Partners Hukuk Bürosu)

Merhabalar. Cumartesi günü bu saate kadar sabrettiğiniz için hepimize çok teşekkür ediyorum. Gökhan sağ olsun 26-28 Haziran tarihindeki Uluslararası Hukuk Bilişim Kurultayı'nda benim adıma sizleri davet ederek bana büyük bir iyilik yaptı. Gerçekten "ubk.ogr.tr" adresine girerseniz -önümüzdeki hafta ciddi bir güncelleme yapılacak sitede- çok kapsamlı bir etkinlikle karşılaşacaksınız. Uluslararası Bilişim Hukuk Kurultayı ile ilgili bilgileri "ubk.org.tr" adresinden alabilirsiniz. Daha fazla vaktinizi almamak için ben hemen konularına değineyim. Kaç kişi hukukçu? 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nu okuyan biri var mı? Uzun bir kanundur. 100. maddesinden haberdar olan var mı? Paylaşayım ben sizinle, bizim devletimiz nasıl bilgi topluyormuş, bizde kişisel veri nasıl toplanmış? 5411 sayılı bankacılık kanunu kapsamındaki kuruluşlar döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan müftelik olarak belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idarelileri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise kurumla yapılacak protokoller çerçevesinde istisnası şu, devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller ile özel hayat ve aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa, kurum tarafından kişilerin sosyal güvenliğini sağlaması vs. olarak devam ediyor, Niye biliyor musunuz? SGK'nın batık, batırılan, yıllardır ülkemizin kötü yönetilmesi yüzünden batırılan SGK'nın yukarı çıkartılabilmesi için daha fazla prim toplamak adına benim yaptığım her türlü harcama SGK tarafından doğrudan alınabilecek. Benim kredi kartı ekstrelerim, harcamalarım, yaptığım transferler. Yani SGK'daki birisi acaba bilmem birisi şöyle bir şey yapmış ne kadar harcamış olabilir diye gidip Reina'da ne kadar harcadığınızı sorabilecek. Ya sen kimsin? Nasıl bir anlayıştır ki, böyle bir düzenleme yapıyor. Devamını da okuduğunuzda çok daha ciddi çok daha vahim sonuçları var. Evet, sayın hocama katılıyorum. Bu bir anlayış meselesidir. Siz kişisel, kurumsal bilgi güvenliğini sağlamak istiyorsanız önce bu anlayışa sahip olacaksınız. Bizim devletimiz değil miydi bundan 5-6 yıl önce TC kimlik numaralarımızı yayınlayarak TC kimlik numaralarımıza bağlı olarak da her türlü bilgimizi yayınlayan? Bunu yaptık. Biz devlet olarak TC kimlik numaralarımız üzerinden kişilerin her türlü bilgilerine ulaşmalarına imkân sağladık, başka hiçbir güvenlik önlemi yoktu. TC kimlik numaralarını da Resmi Gazete'de yayınladık. Böyle bir ülkede

böyle bir anlayışta siz kişisel bilgi güvenliğini ve firmaların bilgi güvenliğini konuşamazsınız. Bu devlet -10 yılı geçti galiba ilk tasarı hazırlanmalı- kişisel verilerin korunması hakkında kanunu çıkartmıyor. Son bahanemiz de efendim neymiş, bakanlığa bağlı olsun mu olmasın mı, bakanlık bir daha baksınmış. Yalan. İstenmiyor bu yasa. Bu dönemde de istenmedi bundan önceki iktidarda da istenmedi. Bazen genelkurmay istemedi, bazen emniyet istemedi, bazen iktidarın kendisi istemedi. Neden? Çünkü o bilgileri işleyecekler. Onlar bizi işleyecekler, onlar kendilerine göre o görev anlayışını halkça yapacaklar. Siz burada bu anlayışla mücadele etmeden Kişisel Verilerin Korunması Kanunu çıkmaz. En son konuştuğumuz zamanlarda, bundan 7-8 ay öncesinde, ya çalışıyoruz ama Avrupa Birliği'ndeki direktif de değişecek o yüzden biraz bekletsek mi diye düşünüyoruz, dediler. Her türlü bahane kullanılıyor. Biz sivil toplum kuruluşları olarak, ben TBD'yi de temsilen buradayım, her toplantıda söylüyoruz ama vatandaşımız –şimdi o konuya gelelim, biraz önceki konuşmacılar da çok iyi değindiler- kendi verisini her zaman her yerde paylaşırken vatandaşın bu işin arkasına düşmesi mümkün mü? Kendi firmalarımız her yerde her türlü verisini açık ederken vatandaşın ya da firmalarımızın bu işin arkasına düşmesi mümkün mü? Bilgi güvenliğini sağlamak için politikalar oluşturması mümkün mü? Ancak ve ancak Avrupa Birliği'ndeki bir ülkeyle ya da ABD'deki bir firmayla iş yaparsanız ve 27001 belgesine sahipseniz kurumunuza 27001 belgesi almak için usulen orada yazan ve doğru dürüst anlamadığınız bir sürü kuralı yerine getirmeye çalışırsınız. Ondan sonra o dönemde bir altı ay kadar dikkat edilir, aman dikkat 27001 uygun mu, o sözleşmemiz uygun mu, bu yazımız uygun mu, arkasından tekrar dönersiniz aynı yere gelirsiniz. Ne zaman denetim dönemi gelecek yeniden başlarsınız. Anlayış budur. 270001 şekil olsun diye alınmaz, bilgi güvenliği politikasını sağlamak için alınır. Peki, 27001'i almak için siz personelinize o bilişim kaynaklarını nasıl kullanılabileceğinizi açıklıyor musunuz? Türkiye'de açıklayan ender sayıda firma vardır. Kimisi çatır çatır her türlü haberleşmeyi izliyor. Kimisi de hiçbir şeyden haberdar değil verileri gidiyor. Yani ucu da yanlış bunun. O kaynaklar nasıl kullanılacak? Bunların politikasını belirlenmesi, o sadece bazı nedenlerle devletten teşvik almak ya da bazı firmalarla iş yapabilmek bankacılık sektöründe iş yapabilmek için gerekli olan 27001 ve benzeri standartları tutturabilmek için değil, gerçekten bu işin bir gereği olduğu için bilgi güvenliği politikasının bilgisayar kullanım politikaları oluşturulması bunların personele tebliğ edilmesi ve ona uygun olarak da davranılması gerekiyor. Maalesef

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, çok afedersiniz abuk subuk kararlar veriyor. Efendim bilgisayara bakabilirmiş. Peki, CMK 134 ne olacak? CMK 134 açıktır. Kişi suç işlese hâkim kararıyla bakılıyor. Peki, kişi suç işlemedi, patrona hakaret de suçtu. E patron bakar. Neye göre bakar? Haberi var mıydı bakılacağından? Haberleşme yapma, kişisel kullanım için kullanma dendi mi? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları var. İngiliz Polis Teşkilatı'nda çalışan kişinin işlediği bir suç hakim kararıyla takip edilirken, orada bizimki gibi o dönemlerde tesadüfen elde edilen delil garabeti de olmadığı için efendim terörle bağlantılı suçu takip ettiği halde amirine hakaret ettiği için polisi işten çıkartıyor. İnsan Hakları Mahkemesi "Kusura bakma sen terörle ilgili suçu takip ediyordun bunu kullanamazsın, burada böyle bir delili kullanma hakkın yok" diyor. Şimdi bu anlayış var, bir de bizdeki 9. Hukuk Dairesi'nin hiçbir şeyi tartışmaksızın bilgisayarı patron inceler anlayışı var. Tamam, sözleşme gereği işyerinde işverenin gözetim hakkıyla ilgili kurallar gereği eğer bunlar belirlenmiş, tebliğ edilmiş, anlatılmış ise tabii ki bakar. İşveren zaten bilgisayarı işini yapsın diye veriyor çalışanlara. Gidip sevgilisinin fotoğraflarını oraya yüklemesi için değil ama buna izin veriyorsa bunun nasıl bir rejime tabi olacağını da çok doğru bir şekilde açıklanması gerekiyor. Şimdi burada yine ilginç bir noktaya değinmek istiyorum. Facebook biraz yaygınlaşmaya başladığında, konuşuyoruz, gazeteciler haber yapma başladılar, TÜBİTAK'a sordular. Şimdi konum servisi, milyon tane sosyal paylaşım servisi hepimiz sürekli nerede olduğumuzu, kiminle olduğumuzu herhangi bir güvenlik ayarına tabii olmaksızın fotoğraflarımızı paylaşıyoruz. Nereye kadar paylaşacağız? Nasıl bir şeydir bu? Yani bana sorduklarında, artık gizli servislerin, istihbarat servislerinin adam istihdam oranını düşürmesi lazım, işsiz kalacaklar, demiştim çünkü gerçekten çok güzel yazılımlar var. O yazılımda kişinin elektronik posta adresiyle birkaç verisini yazıyorsunuz, kiminle bağlantılı, kiminle görüşür, kaç e-posta göndermiş trafik logolarından şuradan buradan her şey çıkıyor. Bu durum bir şaka, kâbus gibidir. Yani biz onun ötesine geçiyoruz. Bırakın emniyetin istihbaratı, bizi tanıyan ve hakkımızda bilgi toplamaya çalışacak herhangi birinin istediği her şekilde bizi bulabilmesini sağlıyoruz ama öbür taraftan Avrupa Birliği haklı olarak şu anda unutulma hakkını konuşmaya başlıyor. Gerçekte olan hukuka uygun olarak zamanında haber olarak belki girilmiş ve sonuna kadar hukuka uygun olan şeylerin kaldırılması bir hak mıdır değil midir? Eskiden mikrofişlerdi, gazeteler olurdu sadece kütüphaneye giden kişi bakardı. Şimdi Mehmet Ali Köksal kimdir, zamanında hangi partiye yakındı, şimdi hangi partiye

yakındır diye bir arama yapsalar her şeyi görecekler. Mehmet Ali Köksal'ın sevgilileri deseler, doğduğum an, çocuğumuzun doğduğu gün fotoğrafından başlıyoruz çünkü ben bugün doğmuş olsam herhalde kırk yaşına geldiğimde hayatımın her karesi sosyal medyada olacaktır. Yani artık öyle bir noktaya getirdik ki inanılmaz bir çılgınlık. Benim herhalde çocuğu olan arkadaşlarımla büyük bir çoğunluğu çocuğunun her gününün 10-15 tane karesini paylaşıyor. Peki, bu çocuğun ileride bu kadar paylaşılmış olmayı istememe hakkı ne olacak? Yani 18 yaşına gelmesini bırakın 12 yaşına geldiğinde ailesinin şu an çok hoşuna giden şeyler yarın onun arkadaşlarının alay konusu olacaktır. Bunları hiç düşünüyor musun? Bunlarla ilgili hiç kafamızı yoruyor muyuz? Hayır. Devlet kişisel verilerimizi korunmasına ilişkin yasayı çıkartmadı, deniliyor. Doğru, bende sonuna kadar istiyorum. Çıkartmayacaklar da, bu anlayışa sahip olduğumuz sürece. Peki ama kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasa olduğunda da bu rızayla verilmiş veriler hukuka uygun değil mi? Biz kendimiz vermiyor muyuz bunları bu kadar serbestçe? Yani tamam, işiniz gereği mesela avukatım benimle ilgili bir sürü bilgi zaten internette bulunmak zorunda. Yani baroya giriyor adımla, adresimi buluyorsunuz. Hepsini amenna, onları geçtim ama her şeyi herkesle de paylaşmak zorunda değiliz diye düşünüyorum. Son olarak, kurumsal bilgi güvenliği ile ilgili tartıştığımızda şöyle sıkıntılı noktalara, anlaşamadığımız konulara geliyoruz. Türkiye'de bir iki tane site var. Firmaların personel ücretlerini vesairelerini yazıyorlar. Firmalarla ilgili tüketici yorumlarını alıyorlar benim de geçen gün çok hoşuma gitti. Benim çalıştığım kendi sigorta şirketim bana bir haksızlık yapmaya çalıştı. Yirmi gün kavga ettim sosyal medyada, yazdım. Sonra kendim temizledim. Yani çok da sert yazdım bir hukukçu olarak. Tazminat hukukunu çok iyi bilen birisi olarak da hiç tazminat gerekmeyecek kadar ağır ama ağır yazdım. Peki, yazıyoruz ama bunu kaç kişi okuyor, bunun etkisi ne kadar? Firmalar bundan gerçekten çok korkuyorlar. Bazen özellikle o firmanın eskiden hayatta ulaşamayacağınız genel müdürün ya da genel müdür yardımcısının twitter hesabını eklerseniz çok etkili oluyorsunuz çünkü o adamın sekreteri en azından böyle bir sıkıntı var diye birileri onun adına okuyor ve bildiriyor. Peki, bu hukuka aykırıysa yani gerçekten sizin hakkınızda hakaretten dolayı ya da benzeri bir suçtan dolayı dava açılacaksa twitter efendim nasıl olsa bilgileri göndermiyor, kim söyledi bunu, başbakana yapın da bakalım sizi iki gün sonra nasıl buluyorlar. Gönderiyorlar baki ama kime yaptığınıza göre gönderiyorlar. Bir başka şey, eğer çok istiyorsanız Amerika'da giderseniz, Kaliforniya'da bir dava

açarsınız, oradan bir avukatla anlaşp; bal gibi de veriyorlar Amerika'da dava açtığımızda. Biraz pahalı oluyor, 10.000\$'dan başlıyor ama birisi gerçekten bunu hak ettiyse ve de dava açmak istiyorsanız bulunabiliyor bu. Herkes şimdi bulunamamanın arkasına sığınp, eskiden Hotmail hesapları bulunmuyor diyorlardı, IP vs. yokken herkese hakaret ediyorlardı, şimdi sosyal medyada bu anlamda hakaret ediyoruz, işverenimizi şikâyet ediyoruz. Şimdi işveren insanımızı gidip internet kafeden onun ücret politikalarını ya da karşı tarafın sözleşme bilgilerini paylaşıyoruz. Sosyal medya da birçok şeyi yapalım, bu şikâyet hakkımızı kullanalım ama eğer hukuka aykırı bir şey yapıyorsak da bunun sonucuna katlanalım. Eğer bizler bunu doğru bir şekilde kullanmazsak ve bu geçmişte Basın Kanunu'nda, Eski Basın Kanunu'nda yapılan bir değişiklik vardı, döneminde olduğu gibi politikacılar vesaireler bununla mücadele edemediklerini anladıkları gün, internette dava iki ayda bitecek, 10.000 liradan aşığı tazminata hükmedilmeyecek gibi abuk subuk yasalar çıkartır, o yasalar o zamanki cumhurbaşkanı veto etmişti belki veto edilmez. Böylesine yasak, daha çok yasaların olduğu bir sosyal medyaya doğru da gidebiliriz. Eskiden olduğu gibi interneti etik kurallarına uygun kullanma konusunda daha özenli çalışmalıyız. Teşekkür ediyorum.

SOSYAL MEDYADA KİŞİSEL VE TİCARİ BİLGİ GÜVENLİĞİ

SORU CEVAP

Gökhan Ahi: Özetle ilk şundan başladı 5510 sayılı Kanunu'nun 100. maddesi Sosyal Güvenlik Kurumu'nun böyle bir bilgi toplama yetkisi tanınmış ve bu yetkiyle de birtakım bilgileri toplayabileceği öngörülmüş. Tabii ki bu en başta Anayasaya aykırı Uluslararası sözleşmelere aykırı zannedersen belki bununla ilgili birilerinde farkındalık yaratıldıysa eğer bu maddenin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gidilebilir. Tabii bizim Türkiye'de bir de şöyle bir gelenek var torba yasa diye hukukçuların çok sevmediği bir yasa şekli var. Torba yasa sanki böyle bir kumsala gittiğinizi düşünün, kumsalda çakıl taşı kiremit taşı bilmem ne taşı gibi yüz çeşit taşı toplayıp bir torbaya doldurun ondan sonra da getirin bunu yasa diye koyun. Şimdi bu torba yasa tehlikelidir neden, çünkü sizin temel yasalarınız vardır. Bir ceza maddesini Türk Ceza Kanunu'nda ararsınız, sözleşmelerle ilgili maddenizi Borçlar Kanunu'nda ararsınız, ticari şirketlerle ilgili kavramınızı Ticaret Kanunu'nda ararsınız ama 5500 bilmem kaç sayılı diye bir torba kanun vardır içinde en az 60 tane kanunu değiştiren maddeler vardır. Basında yer alan bazı ana maddeler böyle gündemde olan ilgi çeken bazı maddeler ön tarafta tartışılırken şöyle kanun çıkıyor böyle kanun çıkıyor diye, altlarda gizli gizli bilmem kaç sayılı kanunun şu maddesi de şu şekilde değiştirilmiştir diye Resmi Gazete'de yayımlanır, yürürlüğe girer ne avukatın ne hakimin ne savcının ne uygulayıcının hiç kimse nin haberi bile olmaz. Bir yerden gelir çat diye o madde karşınızda durur. O yüzden torba yasalara bilmiyorum katılıyor musunuz hepimiz hukukçular olarak oldukça karşıyız çünkü aradığımızı da bulamıyoruz bir de öyle bir enteresanlığı var. Daha fazla bilgi toplama ve işte harcama kredi detaylarını alınmasından bahsetti özellikle devlet yönünden yani çok etkili bir şekilde devletin uygulamalarına değindi Mehmet Ali. Mesela 5-6 yıl önceki Resmi Gazete'de yayımlanan T.C. kimlik numaralarından bahsetti. Hakikaten de KEY ödemeleri altında 20 milyona yakın kişinin tek tek adı, soyadı, adresi, T.C. kimlik numarası, baba adı, anne adı gibi bilgilerle herbiri bir satır şeklinde, Resmi Gazete'de yayınlandı. Sonra da gittiler işte bazı şirketler bu bilgileri sorguluyorlar diye o şirketlere baskın yaptılar, devletten bilgi sızdırdınız diye. Halbuki o bilgiyi kendileri Resmi Gazete'de yayınlanmıştı. Tabii bir soru da sordu dedi ki, "Devlet kendi bilgilerini koruyamıyor vatandaş nasıl koruyacak bu bilgilerini şimdi?" Çok da man-

tıklı ve yerinde bir soruydu bu ve ondan sonra da tabii ki şirketlere geçti şirketlerde de birtakım eleştirilen hususlar vardı. Artı sistemlerin de kurulması gerekiyordu. Bugün gerçekten baktığımız zaman şirketlerde veri güvenliği konusunda oluşturulmuş bir politika ya yok çok lakayt bir şekilde, ya da aşırı gereksiz bir askeri yönetim sistemi benimsenen bazı şirketler var. Yani bilgi güvenliği ya hiç yok ya da çok sıkı bir şekilde, yani personelinin nefes bile almasını engelleyecek şekilde bu güvenliği sağlayan bazı şirketler olabiliyor. Tabii burada da 27.001 denilen bir bilgi güvenliği sertifikası var. 27.001 önemli bir sertifika türü. Aynen ISO 9001 gibi, hani ISO 9001'de nasıl Kalite Yönetim Sistemi geliştiriliyorsa, belli standartlar konulup o standartlara uyan firmalara bu belgeler veriliyorsa, ISO 27.001 denilen standartta da bilgi güvenliğini koruyabilen şirketlere verilen bir standart. Oradaki checklistler ve bunun için aranan alt yapı özellikleri tamamlanmadan da bu belge verilmiyor ki bu belgenin verilmesi için de hatta bu belgeyi almıyor olsanız dahi bir şirketin bilgi güvenliği politikası olması gerekir dedi, çok önemli bir nokta. Bilgi Güvenliği Politikası bir şirkette yok, hangi bilgi gizli bilgi, hangi bilgi açık bilgi, hangi bilgi şirket içi bilgi, o bilgiye kim nasıl ulaşır, kim o bilgiyi nasıl değerlendirir, gibi. Hiçbir standart aynen Güçlü Hocam'ın devlette olmayan standardı dediği gibi, Mehmet Ali Hocam'ın da dediği gibi şirketlerde ne yazık ki bu standart yok ve son olarak da unutulma hakkından bahsetti. Unutulma hakkı Türkiye'de henüz tartışılıyor değil yani 3-5 tane yazıya konu olmuştur bugüne kadar, benim de bu konuda bir yazım oldu. Unutulma hakkı, şu an Avrupa Birliği'nde tartışılıyor, Parlamento'da. Unutulma hakkını söyle kısaca özetleyeyim; bir insanın bir sosyal ağda veya bir veri tutan bir serviste hesabını kapatmasıyla birlikte hesabıyla ilişkilendirilebilen tüm resim yani veri kavramı içerisinde resimler, metinler, belgeler, mesajlar ne varsa hepsinin de silinebiliyor olması ve silindiğinden de emin olunması anlamına gelen bir hak. Bakalım AB'yi bekliyoruz bu konuda nasıl bir düzenleme getirecek, tartışılıyor. Türkiye'de bir 4-5 sene sonra bir uğrar belki diye de düşünüyoruz ama hemen belirtmem lazım, AB ne kadar unutulma hakkını kabul de etse AB ülkelerinden herhangi birisinin kullandığınız popüler bir servisi de yok. Yani en çok neyi kullanıyoruz? Facebook'tur, Twitter'dır, Yahoo'dur, Google'dır vs. ama baktığımız zaman da hepsi Amerikan Hukuku'na tabii, Amerikan şirketleri. İstedığımız kadar unutulma hakkı AB'ye de gelsin işler biraz zor gibi. Şimdi salondan sorular geldi. Salondan gelen soruları ben konuşmacılarımıza soracağım ama böyle bir iki tane daha bazı sorular var, onları bir hemen değerlendirelim.

SORU : Elektronik posta adresi ve telefon numarası, çok tartışılan bir husus, kişisel veri mi?

Güçlü Akyürek: Kişisel veridir, çünkü kimliği belli bir kişiye ait bir bilgidir. Yani AB'deki tanıma baktığımız zaman bunlar kesin olarak kişisel veridir çünkü kimliği bellidir veya belirlenebilir. Bu telefon numarasının veya e-mail adresinin sahibi dolayısıyla kişisel veridir.

SORU : Peki bu elektronik posta adreslerini biz kartvizitlerimize basıyoruz, internet sitelerimize koyuyoruz, rehberlere kaydediyoruz, bunu açık kaynaklara koyuyor olmamız, gizli tutmama rızamızı gösteriyor olmamız bunun kişisel veri sıfatını değiştirir mi, değiştirmez mi?

Güçlü Akyürek: Hayır, kişisel veri sıfatını değiştirmez ama siz rızanızla, yani teknik olarak açıklayacak olursak, kişisel verinizi rızanızla ifşa etmiş olursunuz. İnsanlarla paylaşmış olursunuz, dolayısıyla, o kişisel verinin dolaşımında olması, hukuka uygun hale gelir. Hukuka aykırı olmaz.

SORU : Ben açık kaynaklardan elde ettiğim bilgiyi, bu adam zaten kişisel verisini açıklamış, açık kaynağa koymuş, o zaman ben de bunu toplayabilirim anlamına geliyor mu?

Güçlü Akyürek: Toplamak ayrı bir şey. Kişisel verileri topladığınız zaman yani sistematik olarak insanların kişisel verilerini topladığınız zaman o başka bir boyuta geçiyor. Yani benim söylediğim şu; siz kişisel verinizi diyelim ki internet sitenize koydunuz, birisi de sizin oradan e-mail adresinizi gördü. Onu daha sonra kaydetti veya kullandı, başka birine söyledi, o size e-mail attı, bunlar hukuka uygundur. Ama ben internet üzerinden araştırma yaparak insanların e-maillerini kaydetmeye başlarsam bu başka bir boyuta gider.

Soru: Ben mesela İstanbul Barosu'nun web sitesine girip avukatların tek tek maillerini alırsam herhalde problem yok?

Güçlü Akyürek: Problem olabilir. İşte sıkıntı şundan kaynaklanıyor; aslında bu dediğin sorunun cevabı kişisel verilerin korunması ile ilgili olan yasada bellidir çünkü orada kimlerin, nasıl kişisel veri toplayabileceği, bu kişisel verileri toplamak için hangi şartlara uyması gerektiği bu konuda açıklanıyor ama böyle bir yasa olmadığı için bizimki tamamen havada bir tartışma haline geliyor. Yani dediğiniz savunula da bilir, karşı da çıkılabilir. Denilebilir ki, evet bu sonuçta internette ilan edilmiş dolayısıyla ben bunları toplayabilirim, diye somut olaya göre değerlendirmek gerekir.

Soru: Diğer sorumuz **Mehmet Ali Bey'e**. Facebook'ta bakıyoruz bazen arkadaşlarımıza, işyerlerinde resimler çekirmişler. Yemek yerken, veya toplantı odasında filan ama arka planda, powerpoint sunumları, rakamlar veya tahtaya çizilmiş hedefler falan görebiliyoruz ve buna da en çok nerede rastlıyorum açıkçası söyleyeyim, banka çalışanı arkadaşlarımla Facebook profillerinde rastlıyorum. Banka böyle bir durumu öğrendiği zaman, ona ne gibi bir yaptırım uygulayabilir veya böyle bir durum nasıl engellenebilir? Aslında çok dikkatsiz bir durum ama kasıt yok mesela?

Mehmet Ali Köksal: Yani şimdi çok sıkıntılı bir durum çünkü bankanın sırrı olan rakamlar söz konusu büyük bir ihtimalle, bunun ortaya çıkmış olması, iş hukuku açısından işverenin güveninin kötüye kullanılması gibi bir nedenle, yaptırıma tabii kılınabilir. Kasıt yok ama mesela orada o bilgilerin ifşa edilmiş olmasında da çok kasıt aramak gerekir mi, ceza hukuku gibi değil çünkü buradaki kriterler. Bence kasıt aranmadan iş sözleşmesinin bildirimsiz feshi gündeme gelir. O çünkü görüyor, hani çekti koydu fark etti kaldırdı başka bir şey olur da görüldüğü halde tutması arasında bir fark olması gerekir.

Soru: Hazır sözleşme demişken bunu da **Taner Bey'e** soralım. Bu sözleşmeler yapılıyor ya, personelle, sosyal medyayı şöyle kullan böyle kullan falan filan, tamam sözleşme yapılabilir ama şimdi bu soruyu ikiye ayıracağım. Yani bir adamın kişisel hesabı vardır sosyal medya hesabı, bir de kurumsal sosyal medya hesabını idare ediyordur veya kişisel bile olsa biraz kurumsal kullanmıştır, şirketin önemli bir şekilde falan. Var öyle profiller de var. Yani şirket için sanki hep çalışıyor ama özel paylaşımlarda da bulunuyor. Yani böyle bir kısıtlama yapıldığı zaman sözleşmede bu ifade özgürlüğünün kullanılmasının engellenmesi gibi bir sorun yaratabilir mi?

Taner SERİM: Şimdi ifade özgürlüğü kapsamında baktığınız zaman eğer bu kişi kendi kişisel profilinde şirketin özel şirketi ilgilendiren, şirketin itibarını zedeleyici nitelikte veya itibarına dokunacak nitelikte bir takım paylaşımlar söz konusu olduğu zaman artık bu bir hürriyetten bahsetmek çok mümkün olmuyor. Özellikle de sözleşmede işte veya işyeri yönetmelikleriyle birlikte bu işçiye bildirilmişse, artık buradaki şirketi zarara sokacak veya itibarını zedeleyecek nitelikteki birtakım paylaşımlar şirket açısından bir iş akdinin feshi nedeni sayılma imkanı çok mümkün çünkü sonuç itibarıyla şirketin kendi itibarına ilişkin bir durumu paylaşı-

yor. Şirket buna izin verir vermez o ayrı bir tartışma konusu ama izin vermemişse dolayısıyla iş akdinin feshine gitme imkanı söz konusu.

Soru: Yani bunu ifade özgürlüğü kapsamında değerlendiremiyoruz? Kişisel hesap kullanımı, mesela şimdi ben işten saat 18:00de çıktım, benim bütün işyeriyle ilişkim kesildi eve girdim ceketimi de astım, artık özel hayatım başladı? “Bugün şirkette çok yoruldu beni de çok yordu namussuzlar.” dendi mesela?

Cevap: Hayır değerlendiremiyoruz. Tamam özel hayatınız başlamış olabilir ama şirketi ilgilendiren bir paylaşımda bulunmayın diyor şirket size. Şimdi pratik anlamda baktığınız zaman, iş biraz farklı tabi, kimseye de benim bu ifade özgürlüğüm filan anlatamazsınız işyerinizde. Giriş kartınız çalışmaz hale gelir, içeri giremezsiniz yani. İş akdiniz eylemle feshedilmiş olur. Eşyalarınızı bile toplamaya fırsat vermezler bu şekilde hareket ettiğiniz zaman. Hiçbir şekilde de işte anlatamazsınız. Sadece işe iade davası açarsınız filan sonucunda tabi bir menfaatiniz olur ama o işi kaybetmiş olursunuz.

Soru: Şimdi Halil Bey’e döneceğim. **Halil Bey**, şirketlerden de bahsettik, kişisel yerlerden de bahsettik. Ben sosyal medya uygulamalarından çok sosyal medyada çok paylaşılan bazı uygulamalar var hani, belge hazırlayabildiğimiz, slayt hazırlayabildiğimiz, kurumsal şirket için hazırlanabilen hesaplar var ve biz aslında o şirketi tanımıyoruz etmiyoruz. Sadece popüler, sosyal medyada çok paylaşılıyor diye o şirketlerin uygulamalarıyla belge hazırlıyoruz. Onun içerisinde rakamlar, grafikler, resimler koyuyoruz. O şirketin de veritabanına aslanlar gibi teslim ediyoruz. Peki ne oluyor? Yani bu gizlilik ihlali değil mi aslında personel için veya kurum için? Düşünebiliyor musun, mesela slayt işine giriyorsun dünyanın slaytını gönderiyorsun ama bütün rakamların orada.

Halil Öztürkci: Elektronik postadan bir farkı yok bunun. Mesela ben çok şahit oldum, Google üzerinden şirketin bütçesini paylaşan G-mail üzerinden birçok insan gördüm. Dolayısıyla bilinç önemli burada. Yani kullanıcı şunu bilmeli bir kere, “Bir, şirket içinde kalması gereken veri ne, bunu ne şekilde paylaşabilirim; iki, üçüncü parti ile bu şekilde paylaştığım bir bilginin güvenliği ve neyle nasıl korunacağı tamamen üçüncü partinin kararıdır, onun insiyatifindedir.” Bunu bilip ona göre paylaşmalı. Yani günün sonunda ben her zaman şunu söylerim. İnternette paylaştığınız bir veriyi, üçüncü parti bir kişiye verdiğiniz bir veri, onun tarafından

isteseniz de istemeseniz de kullanılabilir. Size söylemek ya da söylememek gibi bir lüksü olmayabilir her zaman. Dolayısıyla üçüncü parti bir yere bir veriyi upload ediyorsanız gönderiyorsanız, her zaman bir risk var.

Av. M. Gökhan Ali: İzleyicilere de soralım Google Hack diye bir şey duyduunuz mu? Google’ın hacklenmesinden bahsetmiyoruz. Google aracılığıyla hack diye bir terim var. Belki Halil ondan bahsetmek ister. Google ‘ın üzerinde bazı bir takım arama teknikleriyle, birçok şirkete ait finansal veriler, analizler, resimler, tablolar, excel tabloları ve yazışma örneklerine kadar hepsini ele geçirebilirsiniz.

Halil Öztürkci: İstiyorsanız hemen 2 dakikada gösterebilirim.

Av. M. Gökhan AHİ: Evet tamam 2 dakika görelim. Pratik bilgi her zaman pratiktir.

Halil Öztürkci: Yaptığımız şey tamamen yasal hiçbir şey yok sadece Google’ı kullanıyoruz. Google’ın kendi arama parametrelerini kullanarak bunu yapacağız yani birazdan belki bir çoğunuzun şaşıracağı sonuçlara ulaşabiliriz. “TC kimlik no filetype xlsx site edu.tr” yazıp enter tuşuna basıyorum. Şimdi aşağı doğru bir takım formlar göreceğiz. Burada tabii şeyler de var, formları da almış durumda örnek olacak şekilde. (Çıkan bazı linkleri yeni sekmede açıyoruz.) Evet bakalım neymiş bu inşallah Excel vardır burada. Boş form çıktı şöyle bakalım. Şöyle hatta “edu.tr”ı kaldıralım. “Gov.tr” yapalım daha iyi olabilir. “Meb.gov.tr”den çıktı arkadaşlar. Adı, soyadı, TC kimlik numarası, lisans numarası, dönemi. Bunlar kişisel veri mi az önce bunları konuşmuştuk zaten. Bu şekilde başka şeyler de bulabilirsiniz yani sadece TC kimlik numarası değil. Ben mesela bundan 3 sene önce Microsoft Türkiye’de bir seminerde göstermiştim. Kredi kartı bilgilerini bu şekilde GoogleHack üzerinden elde etmiş ve Google Carding demiştim. Aklınıza gelebilecek her şeyi yazabilirsiniz. Bütçe diyelim mesela, “filetype”ı isterseniz başka şekilde de yapabilirsiniz, siteyi de “gov.tr” diyelim mesela. Bu şekilde tamamen sizin inisiyatifinize yaratıcılığınıza kalmış.

Av. M. Gökhan AHİ: Hatta bunda tarih seçenekleri ve bölge seçeneklerini dahi ekleyebilirsiniz.

Halil Öztürkci: Bu şekilde Google’ın arama parametrelerini kullanarak siz istediğiniz verilere ulaşabilirsiniz. Bununla alakalı spesifik servisler de var mesela, sadece bir kişi hakkında bütün internetteki verileri size

getiren bir servis var yanlış hatırlamıyorsam şu olsa gerek. Bu gibi bunlardan birini yazıp internette nerede sosyal medya hesabı var, mail adresini nerelerde haber olarak düşmüş gibi. People Search kullanabilirsiniz. Bu da Google Hack'in tarafının bir şeyi, farklı şeyi, örneği, işte, kendimi yazmayayım şimdi. Evet sanırsam bu kadar yeterli.

Soru: Bu suç değil mi bu şekilde bunların aranması bir suç oluşturuyor mu? Anlaşılmıyor mu peki sizin girdiğiniz? Bunun bir kontrolü yok mu?

Halil Öztürkci: Yani ben oraya konulan veriye ulaştım. O veriyi ben koymadım oraya ve sadece herkesin ulaştığı şekilde ulaştım. Bunun anlaşılma ve anlaşılmaması ayrı bir olay yani, o uç noktada bu verinin durduğu web sitesindeki loglarda benim o dosyaya eriştiğim bilgisi var. Yani ya da tutulmak isteniyorsa tutulur diyeyim daha doğru ifade ile fakat bu kim tarafından ne kadar sıklıkla nasıl izleniyor ne kadar tutuluyor o ayrı bir konu.

Av. M. Gökhan AHİ: Evet teşekkür ediyoruz. Bu arada hemen Güçlü Hoca ile devam edeyim. Bu devlet doğduğumuzdan itibaren bir sürü kayıt tutuyor her gün. Peki bir birey olarak devlette tutulan kayıtları reddetme, kayıt tutma deme hakkımız var mı? Ben bunu hep merak ederim. Yani devletin o veriyi tutmasına dayanak olan şey ne? Benim onu reddetme hakkım var mı yok mu?

Güçlü Akyürek: Hiç düşünmedim açıkçası ama şöyle bir şey var yani bazı işi biten verilerin ortadan kaldırılmasını veya yanlış verilerin düzeltilmesini isteyebiliyorsunuz. Hemen basit bir örnek vereyim. Sizin hakkınızda bir soruşturulma başlatıldı. Bununla ilgili olarak kan örneğiniz, DNA örneğiniz alındı ve soruşturmanın sonunda kovuşturamama kararı verildi veya yargılamanın sonunda beraat ettiniz. O zaman o verinin yok edilmesi lazım. Zaten bunun yok edilmemesi de suç ayrıca. Eğer vevki yok edilmezse ve sizin bir şekilde öğrendiğinizi varsayalım o zaman devletten sen bu veriyi derhal yok et deme hakkınız var veya sizin hakkınızda yanlış bir veri tutuluyorsa, hatalı bir veri varsa, o verinin düzeltilmesini isteyebiliyorsunuz. Şöyle bir örnek duymuştum gazetede. Vatandaş nüfus idaresine gidiyor, vukuatlı nüfus örneği istiyor. Çıkartıyorlar ve yanında not bölümünde terör örgütü üyesi yazıyor vukuatlı nüfus örneğinde. Nasıl olmuş ben de bilmiyorum ama daha sonra dava açıyor onun kaldırılmasını istiyor.

Av. M. Gökhan AHİ: İşte sorun da orada hocam biraz da çünkü tapu

kaydında bir müvekkilin üçüncü nesli, bir harf hatası var, tapuda yanlış yazılmış bunu düzeltemiyorsunuz. Gidip illa tapu kaydındaki ismin tashihi davası diye bir dava açılıyorsunuz. O davayı da devleti dava açıp ispatlamaya çalışılıyorsunuz. Halbuki tam tersi olması lazım yani devletin onu re'sen düzeltmesi lazım yani bir şekilde. Teşekkür ederim. Tekrar Halil Bey'e soruyorum. Facebook'ta yine bir şeyler var. Bakılıyorsunuz Facebook'ta şöyle biraz birkaç profil dolaştıktan sonra aslında bütün kişisel veriler ele geçirilebiliyor. Mesela dayı, birisinin dayısını bulduğunuz zaman o dayısının soyadı annesinin kızlık soyadı. Ben bunu her yerde örnek veririm. Ondan sonra da zaten bankaların, sigorta operatörlerinin, veya diğer cep telefonu operatörlerinin klasik güvenlik soruları vardır. İşlem yaptıracağınız telefon açarsınız, ve derle ki işte nerede doğdunuz, doğum tarihinizi ay/gün/yıl, anne kızlık soyadının birinci ve bilmem kaçınıncı harfi. Yani bu ne kadar doğru aslında nasıl olması lazım?

Halil Öztürkci: Yani aslında bir kere anne kızlık soyadının, tersten yaklaşıyorum, anne kızlık soyadının güvenlik sorusu olmaktan çıkartılması lazım. Başka bir yöntem bulunmalı. Bu çünkü çok ayağa düştü ve herkesin bir şekilde Facebook son zamanlarda biraz daha iyi çünkü artık hani arkadaş olmayanlar benim profilimden kimseyi görmesin, arkadaş listemi arkadaşlarımda içinde bile olsa kimse görmesin diye bir takım güvenlik önlemleri alınmış durumda ama Twitter'da bu çok daha vahim durumda yani Twitter'da takipçilerinin listesine bir baktığında, bir kontrol ederseniz kullanıcının mutlaka ailesinden ya amcasının oğlu ya dayısının kızı bir şekilde buluyorsunuz ve hani kuzen doğum günün süpermiş, doğum günü partisi düzenlemişler kuzenlerle beraberiz diyor hani RT edenlere bir bakarsanız aslında o partinin içerisinde olanlardan birisi ve doğum tarihini, anne kızlık soyadını, biraz daha aşağı doğru inerseniz doğduğu yeri de öğrenebiliyorsunuz. Dolayısıyla sorun yine kullanıcıda. Bizim neyi ne kadar paylaşmamız gerektiği noktasında bilinç sahibi olmamız lazım. Yani bunların Facebook ya da Twitter tarafından aşikar bir şekilde açılmasının çok bir önemi yok yani o platformun olma amacı o zaten.

Av. M. Gökhan AHİ: Şimdi Mehmet Ali Bey'e dönüp sorayım mesela ben Facebook'ta tüm güvenlik ayarlarımı yaptım. Twitter'da da her şeyi paylaşmıyorum. Nereye gittiğim ne yediğim de kimseyi ilgilendirmiyor ama sosyal bir insanım geziyorum tozuyorum arkadaşları var, resimler çekiliyoruz, ben ne kadar kendimi korusam da, benim resimlerim, nerede

ne yaptığım, ne içtiğim, şuradaydık, Gökhan'laydık, Gökhan da buradaydı gibi little brotherlar tarafından, akraba olabilir bunlar arkadaş olabilir, her yerde paylaşılıyor. Benim bunu önleme hakkım yok mu, yani bunu ne yapacağız ben kişisel gizliliği koruyamayacak mıyım?

Mehmet Ali Köksal: O konuda da son zamanlarda Facebook vs biraz kendini geliştirdi, beni etiketlemesinler vs gibi önlemler alabiliyorsun ama metin olarak yazdığımda yapacak bir şey olmuyor. Dün açılış sırasında açılış konuşmasını yaparken Serdar Kuzuloğlu 2 tane örnek vermişti. Bir, yurtdışındaki puro içerken ve bir de o hamburger öyle yenmez gibi bir örnek vermişti. Gerçekten de bunun önüne geçmek mümkün değil çünkü aynı şeyden kaynaklanıyor. Ben bilinçliyim ama karşımdaki bilinçli değil. Hep bilinç ve algı konusuyla ilgili.

Av. M. Gökhan AHİ: Bir de bazı siteler var, sen basın avukatlığı yaptığından iyi bilirsin. Mesela şu gazeteyi okurken Facebook deneyiminden yararlanıyor. Ben de Facebook'ta o gazeteyi okuyacağım diye izin veriyorum. Bazı video siteleri var ona da izin veriliyor. Facebook deneyiminden yararlanmak için, sosyal medya. Sonra bir gün timeline'a bir bakıyorum arkadaşlarım işte bilmem kimin frikiğini izlemiş, bilmem kimin bardan çıkarkenki görüntülerini izlemiş, bilmem kimi bilmem ne yaparken izlemiş ve bilmem ne haberlerini okumuş. Ya bakıyorsun adamın okuduğu tüm haberler, tüm seyrettiği videolar adamın timeline'ına düşmekle kalmamış bir de benim timeline'ıma düşmüş. 5 dakika önce okumuş belli. Bu ne olacak?

Mehmet Ali Köksal: Bu doğrudan kişilik hakkı ihlali ama rıza var yani kişinin kendisi açısından rıza var.

Av. M. Gökhan AHİ: Ama acaba yeteri kadar bilgilendirildi mi ki şimdi bana diyor ki Facebook deneyiminden yararlan, ben ne bileyim böyle olacağını?

Mehmet Ali Köksal: Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Kanun çıkmadığı için hala aynı yere geliyoruz. Aydınlatılmış rıza arayan bir mevzuat normumuz yok. Bu norm olmadığı için sadece basit rıza, şu anki Medeni Kanun'un 24-25. maddelerindeki gibi, yeterli hale geliyor. X gazetesi ben rızasını aldım işte onayı dediğinde ve bu rızayı ispat ettiğinde hukuka uygunluk şartı oluşmuş olacak.

Av. M. Gökhan AHİ: Teşekkürler. Taner Bey, işe girmeden önce çok

gezdik tozduk, paylaştık ettik. Sonra işe başvuruyu yaptık ama adamlar sosyal medyada seceremizi çıkarmışlar. Hangi eyleme katılmıyız, nerede kedi sevmişiz, nerede rakı içmişiz, nerede gezmişiz, oradan da bizim önümüze koydular bir profil. Bu ne şimdi?

Av. Taner Sevim: Şimdi bu sadece işe girerken değil, evlenme aşamasında da biliyorsunuz sosyal medyada bir araştırma yapılıyor. Onu önünüze koymuyorlar tabi ki böyle bir durum söz konusu olmuyor. İşe girerken siz iş başvuru formunu dolduruyorsunuz. Bir ön görüşme yapıyorlar sonra size haber vereceğiz diyorlar ama kimseden de haber çıkmıyor işte, o an sizin o facebook ve diğer sosyal medyanın üzerinde inceleme yapıldığı ve işe uygun olmadığınız an oluyor. Mesela senin profilin çok entere-san çıktı. Demin de söyledim %68 oranında aktivist Tweet'lerin olduğu. Dolayısıyla işveren böyle bir inceleme yaptığı zaman diyecek ki; bu arkadaşı biz alırsak burada bir örgütlenme kesin, başımıza iş çıkacak. O nedenle bu arkadaşı biz burada işe almayalım gibi bir sonuca gidiyorlar.

Av. M. Gökhan AHİ: Neden acaba kamu kurumlarının hiçbiri gel avukatlığımızı yap demedi bugüne kadar? Herhalde ondan.

Av. Taner Sevim: Muhtemelen. Burada ben günün ve bizim panelin anlamına binaen hocamızın bahsettiği Anayasa Mahkemesi kararının aslına altı tane de karşı oy yazısı var. Bu kararda Anayasa Mahkemesi kişi verilerine ilişkin kullanımı Anayasa'ya uygun bulmuş olmakla birlikte altı tane de karşı oy var. En önemlisi de Engin Yıldırım'ın. Okumanızı tavsiye ediyorum. Makale niteliğinde bir karşı oy yazısı var ve bunun başlangıcında çok güzel bir söz var. Geçici güvenlik için özgürlüğünü feda edenler ne özgürlüğü hak eder ne de güvenliği. Benjamin Franklin bunu 1755 senesinde söylemiş. Dolayısıyla biz bugün Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun çıkıp çıkmayacağını tartışıyoruz. 1755 yılında ABD'de bir başkan bu sözle zaten son noktayı koymuş. Galiba bizim panelin oturumunun da en önemli noktası bu olsa gerek. Üstadın söylediği gibi gerçekten bu Verilerin Korunması Kanunu çıkacak mı çıkmayacak mı? On senedir tartışılıyor. Ben de çok inanmıyorum. Çıkması için 15-20 gün önce İstanbul' da bir sempozyum düzenlendi, kişisel verilerin korunmasına ilişkin. AB'nin çok önemli otoriteleri geldi, katıldı. Türkiye'den de Kanunlar Dairesi Genel Müdürlüğü'nden başkan ve onunla ilgili bir danışman geldi. Orada da bu konu gündeme açıldı çok şiddetle üzerinde çalıştıklarını, bu sene içerisinde çıkaracaklarını mutlaka bu kanunu, söylüyor-

lar ama bu söylemleri çok dinlediğimiz için de çok ümidimiz olmadığını ben de tekrar etmiş oluyorum.

Av. M. Gökhan AHI: Güçlü Hocama soruyorum, Sayın hocam iş yerlerine gidiyoruz, plazalara gidiyoruz. Kimlik istiyorlar “kimliğini bırak”, başka bir yere gidiyorsun “aracın ruhsatını bırak”, bir arkadaşınızı görmeye gidiyorsunuz güvenli bir site “hem kimliğini hem ruhsatını bırak” bizim böyle bir mecburiyetimiz yok herhalde.

Dr. Güçlü Akyürek: Aslında yok ama o zaman oraya girmeyeceksiniz demek bu.

Av. M. Gökhan AHI: Ama ben girmek istiyorum. Hatta ben şöyle diyorum “Sen de bana kimliğini ver kimlikleri değiş-tokuş edelim döndüğümde alırım” diyorum.

Dr. Güçlü Akyürek: Kesin görmüşsünüzdür kargo geldiğinde; kargo şirketinin personeli hemen sizden TC kimlik numaranızı istiyor. Şimdi o adama ne kadar güveniyorsunuz, hayatınızda bir defa gördüğünüz bir adama TC kimlik numaranızı veriyorsunuz, yazıyor gidiyor. Yani bu şuna benziyor çünkü aynı mantıktan kaynaklanıyor yani ikisi de özel hayata müdahale bir alışveriş merkezine giderken oradaki güvenlik görevlisi özel güvenlik görevlisi, polis falan değil, sizin üzerinizi arıyor veya x-ray cihazından geçmenizi istiyor yani üzerinizi arıyor aslında. Buna karşı kitaplardaki tartışmaya baktığınız zaman, beğenmiyorsan girmezsin diyorlar. Burada da aynı mantık var yani eğer kimliğinizi vermek istemiyorsanız, o zaman oraya girmeyeceksiniz.

Av. M. Gökhan AHI: Valla ben bireysel olarak kesinlikle kimlik bırakmıyorum, alın size kimlik gösteriyorum kim olduğumu kimliğimi, isterse-niz almayın diyorum, bugüne kadar almayan olmadı. 5188 sayılı Özel Güvenlik Kanunu’nu da inceledim hiçbir yerinde de kimlik alıkonulur demiyor. Sadece kimlik ibrazı isteyebilme hakkı yani yetkisi var. Kimlik ibrazı isteyebilir diyor ama kimliğini alıkoyar veya kimliğini tutar demiyor. Altı üstü plastik bir kart veriyor onu geri getir diye alınan bir şey ama o kimlikler acaba kime veriliyor. Nasıl bir kayıt altına alınıyor nasıl fotokopisi çekiliyor, kime satılıyor bilmiyoruz. Yani ben diyorum ki herkese kesinlikle kimliğinizi bırakmayın arkadaşlar, böyle bir yasal zorunluluk yok, kimse sizden kimliğinizi alıkoyma hakkına sahip değil. Sadece ibraz isteyebilir.

Mert Akgüz. Programın bir kaydı yayınlanacak mı?

Cevap: Evet programın kaydı yayınlanacak. Pozitif TV'den Maçkolik ve Handycafe sponsorluğunda canlı yayını gerçekleştiren ve Pozitif TV'nin gerçekleştirdiği bu yayını, "pozitiftv.com" sitesinden istediğiniz zaman seyredebilirsiniz.

Fatih Uylaş, "Almanya'da mahkeme işverenin tatil ya da hastalık nedeniyle uzaklaşan işçinin maillerini takip edebileceğine hükmetmiştir." diyor. Böyle bir enteresan karar var.

Mehmet Ali Köksal: Sonunda ben söylemiştim zaten.

Mehmet Ali Çavdaroğlu demiş ki, "Sosyal medyada kişisel haklarla kurumsal haklar arasında ne gibi farklar var? Hakkınızı ararken yasaklama mümkün mü?"

Av. M. Gökhan AHİ: Burada yasaklama mümkün mü derken ne demek istendi?

Mehmet Ali Çavdaroğlu: Şimdi mesela insanlar sosyal medyayı bir tüketici itirazları, şikayet platformu olarak şekilleniyor ya, yani şikayet platformunun yerini artık Twitter aldı. Yani siz bu marka kötüdür diyorsunuz, o marka diyor ki mesela mahkemede bununla ilgili konuşma yasağı aldırılabilir mi? Sizi o konuda konuşturmayabilir mi yani?

Av. Mehmet Ali Köksal: Tabii ki insanların bu şekilde yaptıkları şeylerden sonra mahkemeye çıkartılmaları daha doğrusu hukuk davası, tazminat davası açısından bir yaptırım olması mümkün ve böyle bir yaptırımda da iddia sahibi, iddiasını ispatlamakla yükümlü. Eğer iddiası gerçekse sorun yok ama iddiası gerçeğe aykırıysa, bu iddiayı ispatlayamadığı için ticari itibar kaybına neden olduğu için ciddi oranda manevi tazminat ödemesi gündeme gelecek. Yayın yasağı tedbiri gibi bir şey de alınabilir. İhtiyadi tedbir olarak alabilir çünkü örnekleri var.

Yunus Ata: Zararlı uygulamalarda devletin vatandaşı koruması gerekmez mi? Devletin böyle bir yükümlülüğü var mı?

Halil Öztürkci: Devletin böyle bir yükümlülüğü yok. Kişi kendi yapacak ya da eğer bu kullanıcı bir kurumda bir kaynak kullanıyorsa kurum yapmalı.

Halil Öztürkci'nin ismi mention edilerek sorulmuş, Mustafa Türkyılmaz tarafından "Sosyal medya hesaplarımızı kapattığımızda bilgilerimizi kalıcı olarak silmek mümkün müdür?"

Halil Öztürkci: Mümkün değildir. Teknik olarak birçok açıklaması yapılabilir bunun. Örneğin, siz bir sistem işletiyorsanız bunun yedeğini belli bir süre saklarsınız Offsight'ta yani başka bir lokasyonda saklarsınız, kasette gönderirsiniz. Canlı sistemde silinmiş olsa bile, bir sene saklanacak teyp kasetinde mesela o veri var. Dolayısıyla bunun Facebook örneğinde çok gördük yani siz profilini siliyorsunuz kişinin, fakat daha sonra gerçek URL adresini biliyorsanız çat diye fotoğrafı çağırabiliyorsunuz ya da siz arkadaş bile değilsiniz artık silmişsiniz. Mesajın bir adresi var onu yazdığınız takdirde mesaj sadece görüntülenme olanağı değişiyor. Onun dışında aslında bütün her şey zincir kayıtlı. Tabi şunu unutmamak lazım yani internet ortamına gönderdiğiniz her şey, bir daha hiç silinmeyecekmiş gibi orada kalır. Öyle düşünüp öyle paylaşın.

Fatih Uylaş tarafından sorulmuş. Sosyal medyada herkese açık olarak paylaştığımız kişisel fotoğraflar, farklı sitelerce kopyalanıp manipüle edilebiliyor demiş. Bu hukuki olarak suç mudur?

Güçlü Akyürek: Manipüle etmekten ne anladığınız önemli. Bir hakaret söz konusu olabilir mesela. Sizin fotoğrafınızı alıp sizi aşağılayan, size hakaret eden, bir bağlamda kullanılırsa o fotoğraf, tabi ki olabilir veya sizin facebooktaki fotoğrafınızı alıp bir şirket mesela reklamında kullanırsa, burada belki suç oluşmaz ama sizin kişilik haklarınıza müdahale olduğu için burada sizin bir tazminat hakkınız doğacaktır. Manipüle etmekten ne anladığınıza göre değişir.

Gökhan Ahi: Mesela çektiğim fotoğraf, bir yemek fotoğrafı çekmişim, gazetede yemek tariflerinde yayınlanmış mesela ki gazetelerin çok yaptığı bir şeydir, sosyal medyada kişilerin özel fotoğraflarından haber de çıkarırlar görsel de çıkarırlar.

Güçlü Akyürek: Suç değil de mesela tazminat hakkı doğuracak bir kişilik hakkına müdahale söz konusu olabilir.

Halil Öztürkci: Ben buna bir katkıda bulunabilir miyim? Fatih'i tanım ben elindeki bir davadan kaynaklı olarak soruyor. Olay şu, bilirkişilik yapıyor aynı zamanda.

Gökhan Ahi: Ama bu dava görülüyorsa ondan bahsetmemek lazım.

Halil Öztürkci: Yok zaten o davayla birebir ilgili değil. Yapılan şey şu mesela siz Facebook'ta fotoğraf paylaştınız fakat sizin fotoğrafınız photoshop ile alındı başka bir yere yerleştirildi. Bunun üzerinden internetteki

başka ortamlarda yayınlar yapıldı fakat sizin gerçekten orada olmadığını o fotoğraftaki o karede olmadığınız belli. Fakat bununla alakalı sizin aleyhinize bir takım karalamalar yapılıyor.

Gökhan Ahi: Cinsel nitelikli bazı arkadaş sitelerinde profil fotoğrafı olarak da örneklendirilebilir.

Halil Öztürkci: Evet bu da olabilir.

Güçlü Akyürek: Yani burada istediğin gibi, mesela aklıma ilk gelenlerden biri hakaret suçu olabilir. Tabi hangi bağlamda nasıl fotoğraf olarak kullanıldığına göre değişir bu.

Gökhan Ahi: Ben erkek arıyorum diyor mesela kız. Siz biliyorsunuz mesela kız üniversite öğrencisi kendi halinde bir kız ama böyle bir sitede öyle yazıyor. Yani veya şunları arıyorum diyor.

Güçlü Akyürek: Eğer dediğiniz gibi işin cinsel bir boyutu da varsa mesela cinsel tacizi de düşünebilirsiniz burada. Yani hanımın fotoğrafını koyup, “Ben erkek arıyorum” gibi bir ibare koyduğunuz zaman altına burada cinsel taciz de tartışılabilir veya dediğim gibi genel anlamda özel hukuk bağlamında, zaten kişilik hakları saldırıya uğradığı için tazminat hakkı da doğacaktır.

Gökhan Ahi: Teşekkür ediyoruz. “sosyalmedya.co”nun sormuş olduğu soru şu; Ticari bir nedenden dolayı el konulan bilgisayardaki kişisel veriler ne oluyor? Çok önemli ve güzel bir soru bence çünkü 500 liralık bir bedel biçilip bir bilgisayar kasına veya laptopa el konuluyor ama adamın içinde projeleri, yazışmaları, fotoğrafları, çocuklarının fotoğrafları bir sürü şey var ama aynen gidiyor haciz işlemi sırasında yediemin deposuna.

Taner Sevim: Şimdi benim çok konumun içinde değil ama gördüğüm birkaç örnekte, uygulamada yanılmıyorsam hard diskini bırakarak alma gibi bir uygulama var. Bilgisayarları özellikle öyle bir talebiniz varsa, birkaç tane örnekte biz ya hard diski aldık ya da bir kopyalaması için bir izin gibi bir şey verdiler ama uygulamada çok rastladığım bir konu olmadığı için net bir cevap ben veremeyeceğim.

Mehmet Ali Köksal: Ben de, bana birkaç danışan oldu, icradan böyle bir kaldırıldı ne yapalım diye? İcra dairesiyle görüşün, bir kopyasını almaya izin verirler dedim. Bu şekilde hepsinde sorun çözüldü bütün danı-

şanlarda. Bir kere de bir tanıdığımızın firmasında bir haciz işlemi yapılmıştı. Aynı şekilde izin alabilmişlerdi.

Gökhan Ahi: Bu izni kim veriyor?

Mehmet Ali Köksal: İcra müdürü, yani telefon açıyor öyle bir işleme resmi prosedüre bile gerek kalmıyor. Yediemin deposunu arıyor, arkadaşlar gelecekler kopyasını çıkartacaklar diyor, hard disk çıkartıyorlar veriyorlar.

Gökhan Ahi: Şimdi düşünüyorum bazı avukat meslektaşlara ve banka avukatlarına mesela bunu anlatamayız. Çünkü niye mesela adamın bilgisayarı haciz etmesinin zaten amacı o bilgisayarı satıp paraya çevirip de alacağını tahsis etmek değil bilgisayarı haciz ettiğinden dolayı adamı sıkıştırmak ve para ödemesini sağlamak.

Mehmet Ali Köksal: Alacaklı vekilinin haciz mahalline girme hakkı dahi yok birincisi. İkincisi zaten depoya kaldırıldıktan sonra depo ile ilişkisi yok. Bu yüzden de sorun çok kolay bir şekilde çözülebiliyor. Yani hukuken bir boşluk var evet doğru yani böyle bir boşluk var. Bu boşluk uygulamada çok soruna neden olmuyor çünkü bir anlayışla çözülebiliyor. Alacaklı vekilinin o anda haciz anındaki talebi kabul etmiyorum demesi icra memurunun ona uygun davranıyor olması da uygulamada sıkça karşılaştığımız bir sorun olabilir. O yüzden bunu daha sonradan gidip icradan yapmak talebin reddi halinde de yazı olarak yapıp sonra icrada şikayet yoluyla icra hakimiyi çözmektir.

Mehmet Ali Köksal: Tamamen onun silinmesini talep etmek de olabilir çünkü orada haczedilen ekonomik değeri olan hard diskin kendisi. Yani onun muadiliyle değiştirilmesini talep etmek veya şey yapmak mümkün olabilir ama bunu hukuken düzenlememiz gerekiyor İcra İflas Kanunu'nda. Ciddi bir eksiklik var.

Taner Sevim: Peki mesela hard diskin içinde ekonomik değeri olan binlerce bir çizim varsa?

Gökhan Ahi: Bu çizime mi haciz konulursa değil mi?

Mehmet Ali Köksal: Bunu yapamayız. Patent varsa patent tescilidir onunla ilgili hak orada yapılır. Fikri haksız yayımlanmamışsa, yayımlanma hakkı yok, yayımlanmışsa yayının gelirine el konulabilir mali hakkına el konulabilir. Bu yüzden mimari projeyse vs hepsinin zaten telif hakları gereği korunuyor. O yüzden uygulamada böyle bir şey mümkün değil yani

bilgisayarın içerisindeki bir bilginin üzerindeki ekonomik bir değere ne kıymet biçilmesine ilişkin, pratik bir uygulama olarak şey yapılabilir ne de buna hakkı olduğunu düşünüyorum çünkü aynı nedenle hacedilen bilgisayarın içeriğine kimsenin bakma hakkı yok. İcra memuru ve müdürü vs dahil.

Gökhan Ahi: Zaten özel olarak 134'e ilişkin ancak aranabilen mahkeme kararı olması gereken bir şeye hiç kimse bakamaz sonuç olarak. Ben yavaş yavaş kapatıyorum arkadaşlar. Pelin Gürlek demiş ki; "Tweet paylaşımı üzerinden psikolojik analiz yapılan sayfanın bilgisini paylaşır mısınız?"

Taner Sevim: Paylaşmak isterdim ama bu bir profesyonel bir hizmet dolayısıyla kamuya açık bir yer değil ama profesyonel anlamda hizmet almak istenilirse "radarinside.com" adresinden iletişime geçilebilir. Dolayısıyla orada bir kamuya açık hizmet sunulmuyor.

Gökhan Ahi: Bir de, az önceki Güçlü Hocamız'ın bahsetmiş olduğu Anayasa Mahkemesi kararını sevgili Sertel bulmuş ve Twitteri'nde paylaşmış. @sertels şeklindeki profilinden bu Anayasa Mahkemesi kararına ulaşabilirsiniz. Sabırla bu saate kadar dinlediğiniz için çok teşekkür ederim ama kapatmadan önce hocamız Prof. Dr. Serap Keskin Kızıroğlu'nu buraya konuşmacılarımızın plakelerini vermek üzere davet ediyorum. Oturumu da kapatıyorum teşekkür ederiz.

